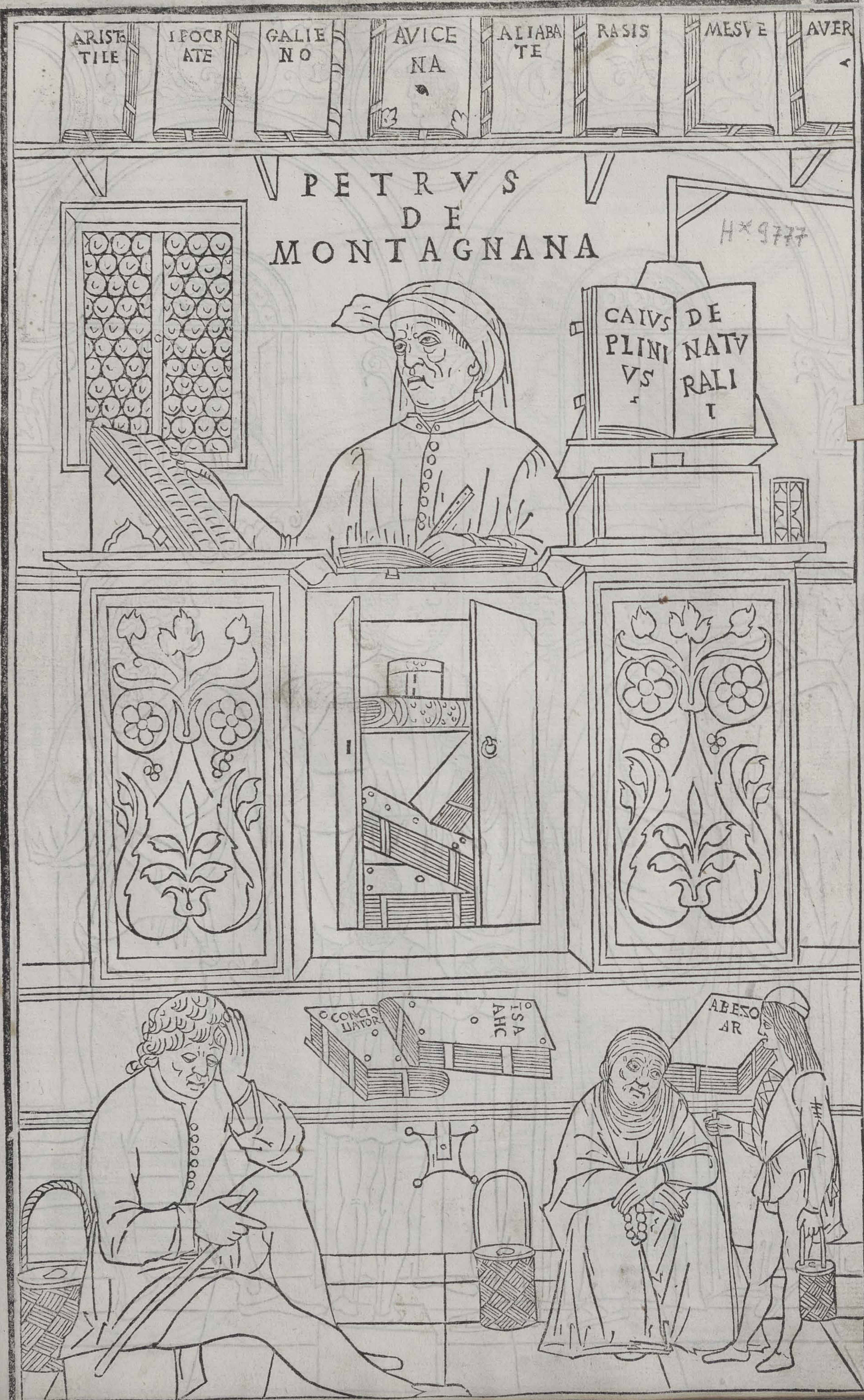

Alexander Achilinus
de Chyromantia et Physiognomia

ARISTO TILE
IPOCR ATE
GALIE NO
AVICE NA
ALIABA TE
RASIS
MESVE
AVER
PETRVS DE MONTAGNANA
CAIVS PLINI VS
DE NATV RALI
CONCIL IATOR
ISA AHC
ABEZO AR

Fasciculus medicine.
Similitudo complexionum & elementorum.

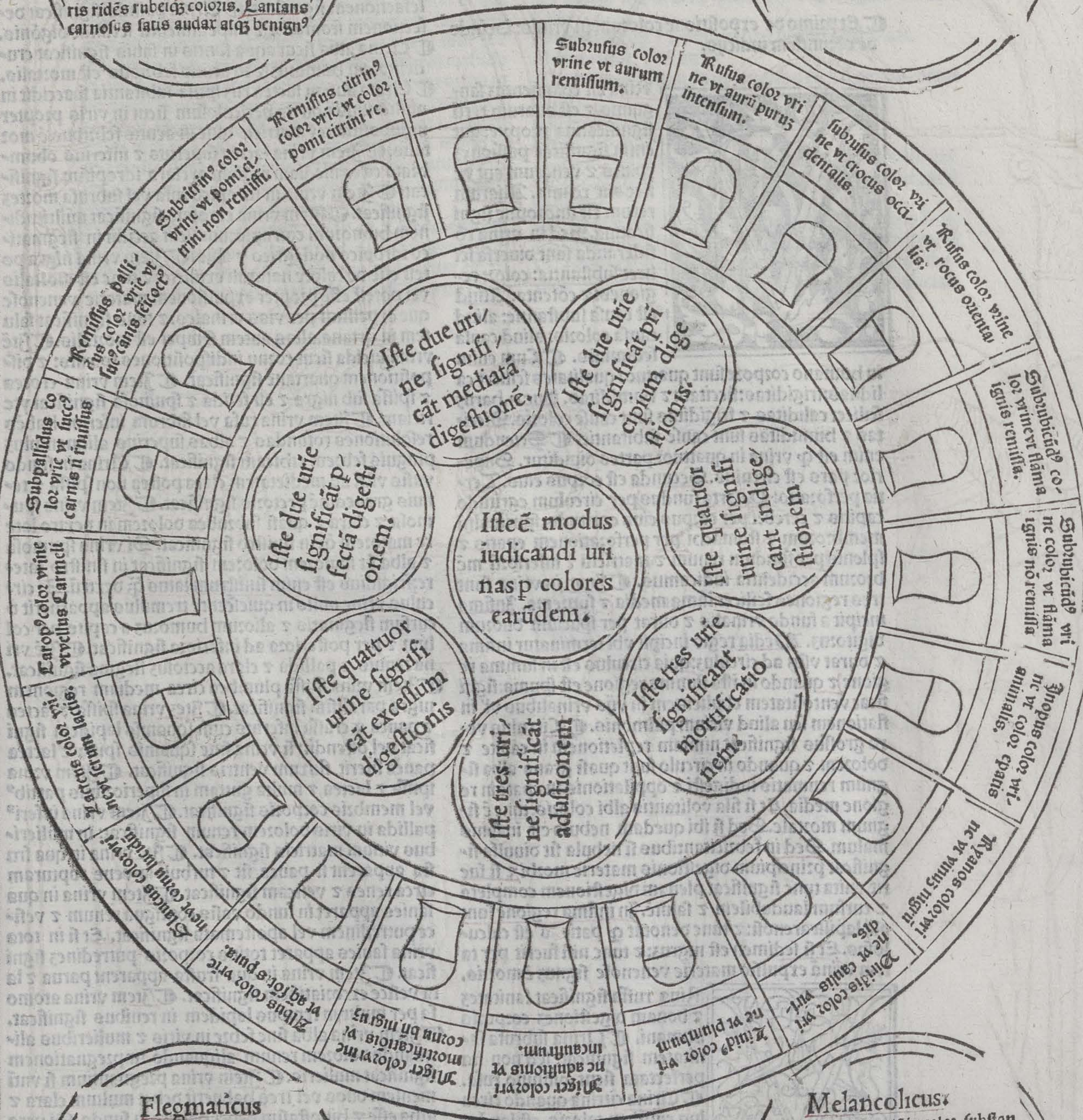
Humidus est sanguis color est vis aeris illi.
Sicca calet colera sic est illi similata.
Alget humet flegma ac illi vis sic aquosa.
Melancolia friget ac exiccat quasi terram.

Sanguineus

Natura pingues isti sunt atq3 iocates. Nouos rumores cupiūt audire frequēter. Hoc ven⁹ 7 bacch⁹ delectāt fercula risus. Et facit hos ylares 7 dulcia verba loquentes. Omnibus hi studijs abiles sunt 7 magis apti. Qualibet ex cā nec hos leuiter mouet ira. Largus amās ylaris ridēs rubeiq3 coloris. Cantans carnosus satis audax atq3 benign⁹

Colericus.

Est humor colere que cōuenit impetuosis. Hoc genus est hoium cupiens precellere cūctos. Heu leuiter discunt necnon multum cito crescunt. Inde magnanimi sunt necnon largi summa petentes. Irsutus fallax irascens prodigus audax. Astutus gracilis siccus crocciq3 coloris.

Flegmaticus

Flegma vires modicas tribuit latasq3 breuesq3. Flegma facit pingues sanguis reddit mediocres. Ocia non studio tradunt sed corpora somno. Sensus ebes tardus motus pigricia somnus. Hic sompnolentus piger in sputamine multus.

Melancolicus.

Restat adhuc tristis color substantie nigre: Que reddit prauos tristes semper alta loquentes. Hi vigilant studio nec mens est dedita somno. Seruant ppositum sibi nil reputant fore gratu3. Non expers fraudis timidus luteiq3 coloris. Inuidus 7 tristis cupidus dextreq3 tenacis.

¶ Incipit fasciculus medicine compositus per excellētissimum artium ac medicine doctorum: dominuz Joānem de Ketham Alamanum: tractans de anothomia ⁊ diuersis infirmitatibus: ⁊ corporis humani: cui annectuntur multi alij tractatus per diuersos excellētissimos doctores cōpositi. Necnon anothomia Mūdini.

¶ Et primo de expositione colorum in vrinis: Deinde de eorundem iudicijs.

Vrina est colamentuz sanguinis ⁊ est duarum rerū significatiua proprie: aut enim significat passionez epatis ⁊ venarum aut vesice aut renum. Aliarum rerum est improprie significatiua. Sed in vrina cōsideranda sunt diuersa scilicet substantia: color: regiones: ⁊ cōtenta. Aliud est causa substantie: aliud causa coloris: aliud causa sediminis. ¶ Cum enim in humano corpore sunt quattuor qualitates scilicet caliditas: frigiditas: siccitas: ⁊ humiditas. Due.n. haruz scilicet caliditas ⁊ frigiditas sunt cause coloris. Siccitas ⁊ humiditas sunt cause substantie. ¶ Sciendum enim est ꝙ vrina in quattuor partes diuiditur. Superior pars est circulus. Secunda est corpus eius. Tertia perforatio: Quarta fundus per circulum egritudo capitis ⁊ cerebri per corpus eius egritudo spiritualiū membrorum ⁊ stomachi per perforationem epatis ⁊ splenis per fundum renum ⁊ matricis ⁊ inferiorū mēbrorum accidentia iudicamus. ¶ Item in vrina sunt tres regiones scilicet īfima media ⁊ suprema. Infima incipit a fundo vrinalis ⁊ durat per spacium duorum digitoruz. Media regio incipit vbi terminatur infima ⁊ durat vsqz ad circuluz: quia circulus est in summa regione ⁊ quando in ista summa regione est spuma: significat ventositatem ebulientem in vijs vrinalibus vl' inflationem seu aliud vicium pulmonis. ¶ Circulus vero grossus significat nimiam repletionem in capite ⁊ dolorem ⁊ quando in circulo sunt quasi grana alba signum reumatis indigesti ⁊ oppilationis in epate in regione media. Et si fila volitantia albi coloris: tunc ē signum mortale. Sed si ibi quedam nebula est in sanis malum. Sed in febricitantibus si nebula sit diuulsa significat principium digestionis materie morbi ⁊ si fuerit vnita tunc significat plenam digestionem completā ⁊ cursum laudabilem ⁊ salutē. In infima regione sunt alij lapilli arenosi: ⁊ tunc denotat ꝙ patiens est calculosus. Et si sedimen est nigruz: ⁊ tunc nisi fuerit per talem vrinā expulsio materie venenose signuz ē mortis.

Vrina ruffa significat sanitatez ⁊ bonam digestionez corporis humani. ¶ Vrina subrufa sanitatem significat: sed non ita perfectam sicut omnino rufa. ¶ Vrina citrina quando circulus eiusdem coloris est laudabilis est ⁊ etiam subcitrina licet non ita perfecte sicut omnino citrina. ¶ Vrina rubea sicut rosa effimeram febrez significat: ⁊ si continue mingatur significat febrē quottidianam. ¶ Vrina sicut sanguis in vitro significat febrem ex nimio sanguine: ⁊ tunc statiz debet fieri minutio nisi fuerit luna in medio geminorum. ¶ Vrina viridis quando mingitur post rubeam significat adustionem ⁊ est mortalis. ¶ Vrina rubea claritate remota omnino declinationem morbi significat. ¶ Vrina rubea permixta aliquātulum nigredini vicia epatis ⁊ calefactionem significat. ¶ Vrina pallida significat defectionem stomachi ⁊ impedimentū secunde digōnis. ¶ Vrina alba sicut aqua fontis in sanis significat crudelitatem humoruz ⁊ in acutis febribus est mortalis. ¶ Vrina autem lactea cuz spissa substantia si accidit in mulieribus non ita periculosum sicut in viris propter indispositiones matricis tunc in acutis febribus ē mortalis. ¶ Item vrina lactea superius ⁊ inferius obumbrata circa mediam regionem clara idropisim significat. ¶ Item vrina in idropico rufa vel subrufa mortez significat. ¶ Item vrina caropus significat multitudinem humorum corruptorum sicut accidit in flegmatico idropico podagrico ⁊ alijs. ¶ Item vrina nigra potest esse de calore naturali extincto: ⁊ tunc est mortalis vel potest esse propter expulsionem materie venenose que expellitur per vias vrinales: ⁊ tunc significat salutem in q̄rtana. alias autem semper est mortalis. ¶ Itē vrina lucida sicut cornu indispositiones splenis: ⁊ dispositionem quartane significat. ¶ Item vrina crocea ⁊ spissa sub nigra ⁊ est fetida ⁊ spumosa significat ytericiam. ¶ Item vrina rufa vel subrufa inferius habēs resolutiones rotundas ⁊ albas superius aliquantuluz pinguis febrem ethicam significat. ¶ Vrina in fundo vasis vsqz ad medietatem clara postea non spissa ⁊ tenuis grauedinē pectoris significat. ¶ Item vrina spumosa ⁊ clara ⁊ quasi subrubea dolorem in dextro latere maiorem q̄z in sinistro significat. Si vrina spumosa ⁊ alba sit maiorem dolorem significat in sinistro latere: frigidius est enim sinistrum latus q̄z dextrū. Si circulus vrine nullo in quiescente tremulus apparuerit ō cursum flegmatis ⁊ aliorum humoruz a capite per collum ⁊ per posteriora ad inferiora significat. ¶ Itē vrina tenuis ⁊ pallida ⁊ clara acetosuz flegma significat. ¶ Item vrina spissa plumbea circa mediam regionem nigra paralisim significat. ¶ Itez vrina spissa ⁊ lactea ⁊ pauca ⁊ crassa inferius cum squamis lapidem significat vel ostendit: si vrina sine squamis spissa ⁊ lactea pauca fuerit fluxum ventris significat. ¶ Item vrina spissa ⁊ lactea ⁊ multa guttam in superioribus partibus vel membris corporis significat. ¶ Item vrina inferius pallida in viris dolorem renum significat: in mulieribus vitium matricis significat. ¶ Itē vrina in qua frusta apparent si pauca sit ⁊ turbulosa vene rupturam circa renes ⁊ vesicam significat. ¶ Item vrina in qua sanies apparet in fundo vasis contigua renum ⁊ vesice putredinem vel apostemata significat. Et si in tota vrina sanies apparet totius corporis putredinez significat. ¶ Item vrina in qua frusta apparent parua ⁊ lata vesice excoriatiōem significat. ¶ Item vrina atomosa per multum tempus lapidem in renibus significat. ¶ Item vrina alba sine febre in viris ⁊ mulieribus aliquando dolorem renum aliquando impregnationem significat mulieris. ¶ Item vrina pregnantium si vnū mensem duos vel tres habuerit debet multum clara ⁊ alba esse ⁊ hipostasim debet habere in fundo. Si vero quattuor habuerit menses: vrina tunc debet esse serena (⁊ hipostasis alba ⁊ grossa in fundo.

Solet imago in vase vrinalis tanq̄z in speculo apparere si vrina sit mulieris conceptionem factam significat. Et si imago iudican-

tis apparuerit in vrina patientis febres interpollatas vel epaticam egritudinem prolixitatem morbi significat. ¶ ¶ Item vrina spumosa ventositatem stomachi in mulieribus vel ardorem ab vmbilico vsq₃ guttur ⁊ sitim significat. ¶ Item vrina virginis quasi subcitrina debet esse, vnde vrina liuida ⁊ nimis serena virginem declarat esse constantez. ¶ Urina turbida in qua semen apparuerit in fundo vasis mulierem iacentem cum viro significat. ¶ Urina mulieris densa eam esse corruptam tunc declarat; predicta vrina saltez turbida in qua semen apparet in fundo vasis. Si vero vrina talis fuerit in viro recenter eum cum muliere coisse tunc declarat. Si vrina turbida velut subiugariuz habuerit vulue matricis dolorem significat. ¶ Urina multū nigra mulieribus superueniens: si mota aliquantuluz ruborem habuerit solutionem menstruorum significat.

¶ De modo iudicandi vrinas.

Modus iudicandi vrinas est. Cōsideratis omnibus que a medico debent considerari sic ꝓcedendum est. ¶ Primo videndum est de coloribus. ¶ Secundo de substantia. ¶ Tertio de cōtētis ⁊ sic poteris cognoscere quis humor dominatur in corpore humano.

Si igitur vrina apparuerit tenuis ⁊ alba melancolia dominatur.

Si vero apparuerit alba ⁊ spissa significat flegma dominari.

Si autem apparuerit spissa ⁊ rubea sanguis dominatur.

Si vero rubea ⁊ tenuis colera dicitur dominari.

Et nota super eadem.

Et nota quod sanguis in anteriori parte capitis dominatur.

Colera in dextra parte capitis.

Flegma in posteriori parte.

Melancolia in sinistra parte capitis dicitur dominari.

Circulus rubeus in anteriori parte capitis dolorem significat.

Circulus albus in posteriori parte dolorem significat.

Circulus niger in sinistra parte ipsius capitis dolorem vt factum est manifeste demonstrat. Sm̄ predictuz modum de indicijs ⁊ demōstratiōibus vrinaruz sufficiat.

aa bb cc a b c d

Due vene retro aures ex vtraqз parte valent ad bonam memoriam ⁊ ad mundificandum vultuз a pustulis ⁊ cõtra omnes alias maculas faciei.

Uena sub mento valet contra dolorem maxillarum ⁊ contra pruritum ⁊ fetorem nariuз ⁊ dolores faciei ⁊ contra dolores ⁊ pustulas pectoris.

Uena sub vtraqз parte asselle incisa facit hominem ridẽtem mori ⁊ talis vena balsecos vel balsetes appellatur. Omnes vene brachiorũ sunt ante comestionem minnẽde.

Uena trãsiens a sinistro ⁊ curuo mõ in ambobus brachiis debet incidi contra dolores pectoris ⁊ pulmonis. Et incisio ipsius valet etiaз illis qui grauiter anhelitum attrahũt ⁊ spiraminis grauamen habẽtibus.

Uena in ambobus lateribus corporis debet incidi contra pustulas antiquas ⁊ cõtra infirmitatem frigidam ⁊ lienteriam ⁊ quando homo nõ potest habere digestionem.

Uena basilica ⁊ epatica solet aperiri p passione epatis ⁊ splenis aut pfectius edocetur circa manũ sinistram.

Uena pulsatilis incisa icardiaca passiõe multum profert.

Uẽtose posite sub renibus valent apostematibus coxaꝝ scabiei podagre ⁊ ventositate vesice ⁊ pleuresi.

Due vene de coxis ⁊ due de tibiis ⁊ vnaquoqз in vtroqз pede valet cõtra dolorẽ coxarũ ⁊ tibiarum ⁊ cruriũ vtriusqз pedis aut si irmitas euenit ex vesica artetica podagra sciatica ydropisi valet etiã contra neruoruз constrictioneз et tumorem et menstruorum subtractionem.

Uena sub preputio valз contra ydropisiз ⁊ cõtra oẽs corporis tumores.

Due vene interiores sub talis in vtroqз pede valet cõtra arenã ⁊ calculũ ⁊ valent mulieribꝰ post partuз nõ bene purgatis valet ẽt illis q̃ nõ sũt bñ disposite ad recipiẽdũ semen ⁊ etiã mlieribꝰ q̃ ius suũ ñ hñt.

Vena in vtroqз pede supra pedicã maiorez valet ꝯtra obtalmiaз et ꝯtra faciei pustulas et mẽstruoꝝ retentiones et cõtra cõceptionem et ꝯtra pustulas crurium.

Due vene iferiores iuxta prepucium valent tumefactionibus testiculorum et dolori renuз et ficteris et vitiis.

Vena supra preputiuз valet contra tumores et inflationes testiculorum et cõtra omnia vicia vesice ex arena calculo et cõtra alia mala.

Vene saluatelle in dextra pte corporis valent contra yctericiam. ver. Dat saluatella mihi plurima dona minuta. In naturalem tollit de corde calorẽ Purgat epar splenem pectus precordia vocem.

a Uena in medio frontis percussa valet contra aposte mata oculorum ⁊ contra emigraneam: ⁊ contra dolores capitis grauissimos: ⁊ contra mentis alienationē: ⁊ contra frenesim ⁊ contra nouam lepram.

b Due vene in collo incidunt propter humores ⁊ reuma capitis. Nota omnes vene capitis post comestiōez sunt minuende excepta vena sub mento.

c Uena iux̄ nares incisa purgat caput ⁊ iuuat auditū.

d Due vene in faucibus oris quelibet valet contra pustulas faciei. ⁊ contra scabiem capitis: ⁊ contra dolorem dentium ⁊ mandibularum. Et etiam valet contra grauedinem capitis gutturis ⁊ oris.

e Uena labiorum contra apostemata in ore existentia ⁊ etiam in gingiuis ⁊ etiam in carne qua radicantur dentes.

f Uena summitate nasi valet contra grauedinem capitis: ⁊ nimium fluxum oculorum.

g Due vene sub ligua valent ambe cōtra dolores dentium ⁊ gingiuarum: ⁊ contra reuma capitis: ⁊ contra apostemata gutturis ⁊ contra squinantiam ⁊ contra omnia vitia oris.

h Uena cephalica capitis percussionibus inciditur: ipsius capitis vt melius ex alio latere in manu sinistra in principio. Item omnes vene manuū sunt post comestionem minuende.

i Uena cordiaca cordis seu coralis hoc est vena mediana inciditur pro passionibus spirituum ⁊ plenius i manu sinistra valor eius declaratur.

k Uena purpurea contra passiones minuitur interiorum.

l Uena iliaca ⁊ titilaris aperitur pro passionibus inferiorum.

m Saluatella in dextra manu minuenda est quando peccat sanguis in qualitate vel in quantitate vel i vtroqꝫ: q̄ epar est in dextro latere matrix autem splen ⁊ renes ad sinistrum latus declinant.

n Uena in poplitibus incisa facit hominem incessanter incedere. Item omnes vene crurium ac peduꝫ post commestionem sunt minuende.

o Uena sub vtroqꝫ genu valet contra apostemata ⁊ dolores renum ⁊ lumborum coxarum ⁊ vesice: ⁊ arteticas precisiones mirabiliter curat.

p Uena gibbo incisa purgat melancoliam ⁊ confortat renes.

q Uena veniens ad pollicem incisa valet idropisis ⁊ inflatis: ⁊ etiam contra ventositatem.

r Due vene secte in vtraqꝫ parte coniuncte pudibundis valent contra omnia vitia verendorum: stragurie ⁊ lienterie passiones: ⁊ vesice ⁊ testiculorum dolores.

s Uena in vroqꝫ pede supra pedicam maiorem valet contra obtalmiam: ⁊ cōtra faciei pustulas: ⁊ menstruorum retentiones: ⁊ contra conceptionem: ⁊ contra pustulas crurium.

t Uena super minimam pedicam incisa valet in vtroqꝫ pede ad coleram.

u Uena inter pollicem ⁊ indicem in vtraqꝫ manu valet contra dolorem capitis: ⁊ contra dolorem oculorū: contra febres: ⁊ contra fellis effusionem: ꝯtr a ophtalmiam: ⁊ contra ruborem ⁊ fluxum oculorum.

x Due vene exteriores saphene sub tales in vtroqꝫ pede fleubotomia contra dolores Auchaium: ⁊ contra inflationes ⁊ apostemata testiculorum.

y Uena in vtraqꝫ manu supra minimum digitum valet contra icteritiam: ⁊ contra omnia vicia splenis. Et contra frenesim ⁊ quācunqꝫ febrem.

z Uena epatica habet initium a stomacho : a corde: a iecore: ⁊ est posita vel locata ad extremaꝫ partem brachÿ: ⁊ si non bene incidunt predictum locum facit tumescere. Et etiam ex hoc generantur apostemata ⁊ spasmus in brachÿs ⁊ digitis: ⁊ etiam stomachi ⁊ splenis: ⁊ etiam contra fluxum sanguinis de naribus: ⁊ etiam contra punctiones seu stimulationes lateris. Et incisio ipsius precipue ⁊ principaliter debet fieri in nonis maÿ: hoc est sequenti die post festum sancti Joannis chrysostomi.

⁊ Uena mediana capit initium suum a pulmone. Et est medio brachÿ posita vbi non est mus. Et si non bene incisa fuerit dat spissum sanguinem. Et si bene inciditur valet contra omnes dolores membrorum cordis stomachi costarum ⁊ laterum. Et etiam si non bene incisa fuerit saniem plurimam ⁊ pessimaꝫ mitteret: ⁊ vulnera famosa: ⁊ ad perniciem hominem deducit: ⁊ precipue: ⁊ principaliter incisio vene predicte debet fieri nonis septembris: hoc est circa festum Natiuitatis beate virginis Marie.

ꝯ Uena Cephalica a capite habet principium ⁊ per illam venam transit alia vena que mus nuncupatur q̄ aliquando inciditur loco cephalice per negligentiam: ⁊ talis incisio importat tumositatem ⁊ propinquam mortem. Sed incisio vene cephalice valet contra fluxum oculorum: ⁊ contra omnes dolores capitis: ⁊ etiā incisio vene predicte valet contra caducum morbum: ⁊ incisio ipsius bona est sequenti die post festum sancti Ambrosij seu in nonis Aprilis.

ꝝ Due vene in occipite ex vtraqꝫ parte valent contra querelam capitis inani: ⁊ stuporem mentis: ⁊ amissionem rationis.

aa Uena in concauitate aurium ex vtraqꝫ parte valet contra tremorem capitis: ⁊ contra tinnitum aurium: etiam valet contra nouellam surditatem.

bb Due vene in timporibus valent contra doloreꝫ aurium: nimiam effusionem lachrymarum de oculis: ⁊ contra emigraneam: ⁊ ſm Auicennam non debent minui in quibus requiritur potentia generandi: quia per istas venas euacuātur spiritus: quia natura missi sunt ad fetum generandum.

cc Uena in angulis oculorum in quelibet parte valet ad clarificandum visum: ⁊ contra omnes fluxus ⁊ maculas oculorum ⁊ maxime albulam ⁊ nebulam: ⁊ palpebre inuersionem.

¶ Ista

¶ Jsta tabula tractat de iudicijs venarum et de minutionibus earundem vna cum cautelis.

Jnutio alia per metatesim: alia per antifrasim. et si sit inueterata passio fiat minutio per metatesim. Si vero recens per antifrasim. per metatesim debet fieri quando ex eadem parte in qua est egritudo extrahitur sanguis per antifrasim fit quando ex contraria parte fit minutio seu fleubotomia quod est idem. Considerandum enim est an materia fuerit furiosa vt in antrace per metatesim: tunc debet fieri minutio. Similiter si quis punctus fuerit ab animali venenoso per metatesim minuatur. Sed quia iuuenes humidant calidis humoribus: in horum calidorum humorum causa debent fleubotomari. Cum igitur sanguis humidet ante tertiam et colera inter tertiam et nonam et ipsi iuuenes in his horis debent fleubotomari. Si enim humides frigidis humoribus et maxime melancolica in hora melancolie idest post nonam. preterea vt ait Galienus in tegni. Si quis habet stomachum debilem cauere debet fleubotomiam et maxime de venis que sunt implicatiuis brachiorum. Et nota quod luna non sit in medio geminorum quando minuitur de ipsis venis implicatis ipsorum brachiorum neque etiam super spatulas ventose debent apponi. Et si sanguis exierit niger tollatur vsque sit rubicundus. Si spissus vsque sit rubicundus: et vsque ad tenuitatem. si aquosus vsque ad grossiciem. Et si sanguis non potest exire: clauso enim fleubotomie vulnere cum digito postea subito cum maior impetu exit sanguis et fumosus.

Cautela alia.

Jn fleubotomia quattuor possunt attendi scilicet: tempus consuetudo: etas et virtus. in tempore calidissimo non debet fieri fleubotomia: quia humores sunt perturbati: et sic exirent ita cito boni sicut mali. nec in tempore frigidissimo quia humores sunt compacti in corpore et difficiles ad educendum et citius exirent boni quam mali. Jn noua vero luna non debet fieri fleubotomia: quia corpora sunt ab humoribus euacuata sed per fleubotomiam magis euacuarentur. Consuetudo debet attendi. si senex non consueuit fleubotomari non minuat propter consuetudinem et debilitatem. Etas etiam est attendenda quoniam ante duodecim annos nullus debet fleubotomari neque senex senio constitutus. Tamen sunt quidam fortes et vigorosi et tales possunt magis minui: virtus enim consideratur maxime: fortes enim minui debent: debiles vero non: vnde virtus et etas magis attenduntur quam tempus et consuetudo.

¶ Jsta conueniunt fleubotomiato.

Fleubotomiato ista conueniunt. panis fermentatus bene coctus triticus vinum leue quod stomachum non grauat oua sorbilia pisces asperatiles et carnes porcine ouine arietine pulline. Juuenum bestiarum parua poma que tunc reperiuntur: caules non comedantur: quia generant venenum in stomacho neque caseum nec aliqua que de eo cocta sunt. Ait namque Galienus hippo. apho. lxiiij. particule quinte. lac dare febricitantibus vel caput dolentibus pessimum est: ipsa die somnum vitetur. Nam per somnum solet quedam parua accensio febrium accendi et lippothemiam incurrere. i. defectum cordis vel tenebrositatem oculorum vt quibusdam extasim pariat.

Utilitas fleubotomie.

Fleubotomia enim mentem sincerat: prebet memoriam: sensum subtiliat: vocem subtiliando clarificat: lumen acuit: auditum temperat: digestionem prouocat: stomachum adiuuat: sanguinem malum expellit: naturam confortat. Et cum ipsa malos humores extirpat. Et longius vite sanitatem amministrat. vnde ait Aui. quarta primi. cap. xx. in principio. Fleubotomia est vniuersalis euacuatio omnium humorum: laborans ex sinotho. i. ex nimio sanguine vel ex sinothio. i. ex sanguine putrefacto statim minuatur omni tempore communi nisi quod luna fuerit in medio signo geminorum. Dicitur autem a sinos quod est febris et nocha quod est sanguis. versus.
Sinocha de multo: sed sinochus putrefacto.

Laborans effimera contra sinotham inflatam minuat de vena madiana et de vena cordiaca dextri brachij in estate. sinistri vero in hyeme. ¶ Effimera enim est febris que durat per vnum diem vel paruum plus vel parum minus. ¶ Laborans effimera ex causa calida vel ieiunio minuatur de vena capitis vtriusque brachij. ¶ Laborans effimera ex ieiunio et frigiditate caueat minutionem. ¶ Laborans ex frenesi minuatur de vena capitis vel de vena in medio frontis. ¶ Laborans effimera ex debilitate minuat cum setis porcinis de naribus suis. ¶ Laborans eff mera ex litargia minuat inter medium et auriculare. ¶ Laborans ex squinantia minuat de cephalica vtriusque brachij. ¶ Laborans effimera ex apostemate minuat de vena veniente ad auricularem digitum. ¶ Laborans effimera ex pleuresi minuat de vena cordis per metatesim hoc est si pleuresis fit in sinistro latere fiat minutio in sinistro brachio. Et si pleuresis in dextro fuerit brachio seu latere: tunc fiat minutio in dextro latere vel brachio. ¶ Laborans ex quotidiana interpollata minuat de vena mediana id est de vena cordis. ¶ Laborans ex quotidiana ex vtroque flegmate minuat de vena dextri brachij in estate. sinistri vero in hyeme. ¶ Laborans ex flegmate salso cum pruritu fiat scarificatio in tibijs. ¶ Laborans ex tertiana minuat de basilica idest de vena epatis dextri brachij in estate. sinistri autem in hyeme. ¶ Laborans ex quartana minuat de saluatella sinistre manus inter medium et auricularem. ¶ Laborans ex quacunque acuta minuat de basilica vsque ad quartum diem. ¶ Laborans ex febre ethica minuat de mediana idest de cordiaca. ¶ Laborans ex hidropisi quacunque minuat de vena epatis dextri brachij in estate. sinistri autem in hyeme. ¶ Laborans ex ictericia de basilica vtriusque brachij in estate et in hyeme. ¶ Laborans ex melancolia inania et frenesi minuat de vena que est in medio frontis. ¶ Laborans ex epatis calefatione minuat de basilica dextri brachij. ¶ Laborans ex vitio splenis minuat de saluatella sinistre manus. ¶ Laborans ex vitio renum matricis et vesice minuat de saphena interiori idest de vena que est sub talo interiori vtriusque pedis. ¶ Laborans ex ventositate et inflatione incidatur vena que dirigitur ad pollicem vtriusque pedis. ¶ Laborans ex partibus inferioribus minuat de saphena interiori et exteriori pedis. ¶ Laborans ex sciatica minuat de saphena exteriori pedis partis dolentis. ¶ Laborans ex podagra minuat de saphena et de basilica interiori et exteriori vtriusque pedis.

¶ Remedium.

¶ Contra

¶ Contra inflationem venarum post minutionem. Re
cipe rutam absinthium ⁊ ordeum hoc totum cõtunde:
⁊ in patella calida confice ex illis ad modum empla-
stri ⁊ liga super tumorem ⁊ sanabitur.

¶ Aliud remedium.

¶ Cõtra debilitatez venaꝝ cũ hõ senserit ꝙ est piger ⁊
grauis in toto corpore ⁊ plenus doloribus ante ⁊ re-
tro in capite suo talis minuat sanguinem de vena epati
ca q₂ mirabiliter ꝑ hoc curabit. Super isto dicit Galie-
nus q₂ generat hũores pessimos in sanguine illo: itrin
secus sanies ⁊ vlcera magna generant ⁊ oriunt si cito
minutio nõ occurrat ꝑ venas naturales. Et quasi eedẽ
vene naturales nõ recuperant q₂ sunt debilitate ꝑ na-
turã imundã hois sine iminutiõe q₂ sunt obstructe san
guine malo. Jõ aperiri debent' al's destruent: sicut auꝝ
q̃zdiu sepelit ⁊ calidat in igne. Taliter ẽt hõ destruit
si sibi minutiõe mediãte nõ succurrat vel aliȷ̃s medici-
nis. Jtẽ dicit Hippo. apho. ꝑma ꝙ hõ nimis languori-
bus debilitatus ꝑ minutionem sanabit ⁊ dissoluetur.

SJ igit tempus bonum fleubotominandi ꝭm
electionem ⁊ nõ necessitatẽ quãtum ad locũ
lune ⁊ nõ aliarũ planetarũ quod tamen est
necessariũ pro tempore multo bono ⁊ lauda
bili optas scire. Nota ꝑmo regulas genera-
les. Prima i tempore nouiluniȷ̃ ⁊ pleniluniȷ̃
nõ valet fleubotomia. Et si luna non fuerit in bono si-
gno. item incidere membrũ cũ ferro luna existente in si
gno illud membrũ respiciente horrendũ est. item luna
existente in signis aeris vel igneis plus valet operatio
vene q̃z ipsa existente in signis terrenis vel aquaticis.
Quapropter iuuenes vel viri in augmento lune sunt
fleubotomandi. senes vero in defectu. versus. Luna ve
tus veteres: iuuenes noua luna reqrit. itez tempore ve
ris ⁊ estatis fleubotomia fieri debet de parte dextra.
Tempore autem autumni ⁊ hyemis de parte sinistra.
versus. Uer estas dextras autumni hyemis quoqꝫ sini
stras. Jncidunt venas morboso sanguine plenas. Jn se
vel iuuene si sint vene sanguine plene. Omni mense be
ne confert incisio vene.

CUm igitur quantum ad signum lune tem-
pus minutionis scire volueris tunc predi-
cta videas quando luna fuerit in signo bo-
no ⁊ valente pro minutione tunc ipso die
minutio erit bona. Stante illo ꝙ eodez die
nec sit nouilunium nec plenilunium: ⁊ sic
de aliȷ̃s regulis prout dictuz est obseruatis. Et si potes
aspectum lune ad alios planetas ⁊ ascendentia cõser-
uare bonũ erit. Nam stat ꝙ luna sit in bono signo. sed
forte coniuncta vel aspecta aspectu malo a saturno vel
a marte. Et si quidem ex parte signi lune valet apertio
vene. tamen propter coniunctionem vel aspectum non
valet. Si tamen hec oia haberi nõ possunt: habetur ta
men luna in signo bono ⁊ satis ad presens erit: pro tꝑe
electionis: ⁊ iste sunt regule astronomicales.

¶ Medicinales vero sunt alie multum necessarie que
alibi videri debent: obseruentur tamen iste. Primo ꝙ
aer filius diei sit clarus temperatus: non multum frigi
dus: aut calidus: non turbidus: aut pluuiosus: aut cor
ruptus. versus. Jan. feb. april. maiȷ̃ nouen. sep. atqꝫ de-
cember. versus. His minue venam lunam dum videris
aptam. Jn his festis cõmuniter celebrat fleubotomia.

¶ Jtem aliȷ̃ versus. Martini Blasii Philippi Bartho-
lomei. Uenas precidant vt longo tempore viuant. Jn
his metris continentur festa circa que festa proprie cõ
tingit fieri cõiter fleubotomia. Non ꝙ semper valeat i
illis festis sed prope illa festa.

¶ De iudicio cruoris.

AD iudicandũ cruorem de vena ãmissũ. Prio
si est spissus male se hz circa pectus. Si fla-
uens male circa splen. Si glaucus male ha
bens circa iecur. Si ãt durus ⁊ niger nimis
timuisti. Si est rufus habẽs nigrũ circulũ est cã debili
tatis capitis. Si aũt est rufus niger durus ⁊ coagula-
tus time paralisim. Si aũt est niger ⁊ aquosus nimis
time febres q̃rtanas. Qñ eni est aq̃ iferius ⁊ aq̃ supi⁹
tũc hidropisiz. Cũ aũt est cruor valde rufus ⁊ paꝝ aq̃
habẽs supius hilarẽ vultũ facit: ⁊ est signuz sanitatis.
Uersiculos nota quibus cernes experimenta.
Sanguinis emissi de venis ordine tali.
Si cruor est albus hominis quasi spuma repertus.
Tussim designat: pulmoni dolorqꝫ paratur.
Et si ceruleus sanguis fuerit speculatus.
Est de feruore: tunc dolor in iecore.
Sanguis preterea ⁊ nare videtur in vnda.
Physicus hunc hominem pati dicit lapidem.
Si siccus sanguis fuerit variȷ̃qꝫ coloris.
Et velut collum columbi sit rubeusqꝫ.
Talem paralisis vexat vbiqꝫ satis.
Si sanguis pure pellis dinoscitur esse.
Jnter cutanea pestis ibi tunc dominatur.
Si natitant globuli tunc fiant vulnera causam.
Si rufus pulcher sit ⁊ vnda parumper.
Est talis sanus non tibi sit iste dubius.

¶ Debet aũt minutus sibi cauere maxie in ꝑmis tribus
diebus a supfluo cibo ⁊ potu aut forti exercitio. i. labo-
re ⁊ supfluo sõno maxie in ꝑma die: tristitiaqꝫ: ⁊ sollici
tudine: hec eni sanguinẽ corrũpũt ⁊ in genus melãco-
lie ꝯuertũt. Quartoqꝫ die vl' q̃nto postq̃z vulnus solida
tũ fuerit. balneũ itrare ⁊ tꝑate ibidẽ manere iuuatiuuz
est: fiat aũt ipso die existẽte in balneo moderata ⁊ sua-
uis fricatio circa corpus: exiens aũt a balneo cauet si-
bi a frigore: imo oz inuolutus sudario ⁊ sufficientibus
operimentis vestitus maneat in domo tẽperati aeris.

Uersus.

Prima dies vene gaudet moderamine cene.
Altera leta dies: tertia vero quies.
Postqꝫ dies quartus cunctos exterminat actus.
Hincqꝫ dies quintus virtutes colliget intus.
Balnea sexta petit: sed septima vult spaciari.
Percipit octaua ludere cum domina cara.

¶ Sequitur de. xiȷ̃. signis zodiaci: ⁊ primo de ariete.

¶ Luna existẽte in ariete bonũ est sanguinẽ minuere ꝺ
brachiȷ̃s. balneũ itrare. scribere incipere. Fenũ falcare.
Ad mercãdũ ire. foramẽ cemneti incẽdere. Et oia que
cũqꝫ igne fiũt bonũ est opari: malũ est medicari. Tur-
rim ⁊ castrũ vel domũ edificare incipe: nõ est bonũ san
guinẽ ꝺ manibus minuere nec vẽtosas ponere debes.

Taurus.

¶ Luna existente in tauro bonũ est sunguinẽ minuere:
hortos facere: seminare vineas. ⁊ arbores plãtare. Nã
cito crescũt ⁊ multũ durabũt: bonũ est mansiões edifi-
care: vxorẽ ducere: ⁊ oia lignea opa icipere: bonum est
terras emere sicut agros: ⁊ hmõi: ⁊ arare incipere: ma
lum est medicare collũ: oculos: guttur: ⁊ vngulas.

Gemini.

¶ Luna existẽte in geminibus bonũ est icipere ea que
ptinẽt ad duo. s. ad mrĩmoniũ: ad societatẽ: de amicitia
tractare: bonũ stabilia facere. Jncipere plãtare. Jre añ
iudices: malũ est medicare i hũeris: scapulis: brachiȷ̃s:
vlnis ⁊ manibus: seu vngues ꝺ manibus icidere. Jtez
icipere minuere de brachiȷ̃s: bonũ tñ potionez sumere.

Cancer.

¶ Luna

¶ Luna existente in cancro bonū est sanguinē minuere ⁊ medicinā sumere: ⁊ facere ea que cū aqua fiūt vt sūt molēdina: piscine: ⁊ aqueductus: itrare nauē: iter accipere: nouā domū itrare: ⁊ mutare d̄ vna domo in aliā: ⁊ vxorez ducere: ⁊ bestias minatas emere: vt porcos: oues: capras: ⁊ cōsimilia. Malū est medicari pectus: pulmonem: ⁊ splenem: ⁊ domum edificare.

Leo.

¶ Luna existente in leone bonū est icipere ea que cum igne fiunt: fundare castra: domū intrare: loq potestatibus seu p̄ncipibus: ꝯfirmare m̄rimoniū. malū est medicari stomachū. Cor: ⁊ pectus latera potionē ⁊ medicinā sumere. Malū est ēt medicari Epar ⁊ oia iteriora iter longum incipere nouam vestem induere.

Virgo.

¶ Luna existēte in virgine bonū seminare: ⁊ colere terrā: ⁊ plātare vineas: ⁊ arbores: ⁊ hortos facere: scribere icipere: ⁊ oia operari que vis germiari: tractare pacē: iduere nouā vestē. malū est medicari ventrē ⁊ oia iteriora ventris. malū ēt est vxorē ducere q: sterilis erit aut paucos filios gn̄abit: locū mutare: ⁊ facere ea que cū igne fiūt s; medicinam sumere multū landabile est.

Libra.

¶ Luna existente i libra bonū est sanguinē minuere: rōnē ponere. Emere vendere ponderare oia q̄ sūt ponderabilia. malū est medicari iteriora vētris. Renes ⁊ vesicam ⁊ ea que sunt vsq; ad pudibunda: ⁊ oia incipere facere que cum terra fiūt.

Scorpius.

¶ Luna existēte in scorpiōe nō video q; sit aliqđ bonū facere: q: tūc est in suo casu ⁊ ifortunio. Jō ipsa debilitat̄ ⁊ ipedit̄ in bonis opatiōibus tn̄ bonū est balneari ⁊ ea facere q̄ cū aqua ⁊ de aqua fiūt. Malū est medicari mēbra virilia vt p̄putiū: anū: vel aliquē vulneratū arborē ⁊ montē ascēdere. Jter facere ⁊ p̄cipue p̱ terrā vel p̱ nauim.

Sagittarius.

¶ Luna existēte in sagittario bonū est sanguinē minuere: balnea intrare: caput radere: capillos precingere: discordes recōciliare: copulationē inter amicos facere. societatem firmare: pucrum ad artem applicare: matrimonium intrare seu ordinare: sed non perficere q: sterilis erit vxor in pueris, ⁊ superba. bonum est facere omnia que pertinent ad constructionem domorum: terram colere: ⁊ hortos facere: malum est facere medicari coxas: femora additiones membrorum.

Capricornus

¶ Luna existente in capricorno. bonum est facere ea que cum terra ⁊ de terra fiunt vt seminare ⁊ vineas plantare venari aucupari: ⁊ omnia instabilia exercere. Jter incipere versus meridiem. malum est vxorem ducere: ⁊ facere ea que cum igne fiunt. Non est bonum minuere nec potionem sumere: nec in genibus nec in neruis facere medicinam: nec in aqua laborare.

Aquarius.

¶ Luna existente in aquario bonum est vxorem ducere intrare domum. Jter incipere ad orientem loq p̄latis ⁊ oibus aliīs dignitatem habentibus. malū est medicare tibias ⁊c̈. vsq; ad cauillas pedū. Jter longū icipere.

Piscis.

¶ Luna existente in piscibus bonum est sumere medicinam ⁊ potionem. Et quicquid pertinet ad geminationem vt amicitias tractare: rationem ponere: vxorem ducere. Et ea facere que ad aquam pertinent vt molendina ⁊ aqueduetus. Jter per aquas incipere: ⁊ fundare ecclesias ⁊ alia edificia. malum est pedes medicari ⁊ omnes partes eorum.

Taurus Virgo Capricornus.	frigida ⁊ sicca
Cancer Scorpio Pisces	frigida ⁊ humida
Aries Leo Sagittarius	calida ⁊ sicca
Gemini Libra Aquarius	calida ⁊ humida

¶ Et nota ea que dicta sunt de flebotomia de. xij. signis zodiaci debēt itelligi solū f̄m motū lune: ⁊ nō aliorum planetaꝝ quo ad tēpus electiōis pro sanitate ꝯseruanda: nō aūt ad tēpus necessitatis igit̄ nec signū nec horꝝ cōsiderare: q: indigenti nulla lex est iposita. Jndigens igitur aut expectare dz: sed minuere in nomine domini nostri Jesu xp̄i dum necesse est: ⁊ oportet. versus.

Ar li de vena bene fundunt vena sagitta.
Can capis vir media cetera dico mala.

Fleubotominandū est oi tp̄e si necessitas vrget: ⁊ maxie luna. iij. viij. xi. xiij. xvi. xvij. xviij. ⁊ xvi. Quia tūc minutio melior est q̄ȝ aliīs diebus. Jtē sanguinez minuere vtilissimū est ab viij. kal'. Julij vsq; ad. xv. kal'. Augusti: q: tūc crescit ⁊ augmentat̄ sanguis. Dies caniculares ititulat̄ a. xv. kal'. Augusti vsq; ad nonas septembris in q̄bus nō est fleubotomandū: nec potio est accipiēda. fleubotomia non est vtilis ab. viij. kal'. octobris vsq; ad. viij. kal'. decēbris vt nociuos hūores quos estiuuz tempus contraheret. Autumnus deperdat ⁊ sicca colera vsq; ad scdm autumnum securus eris.

Sanguinem nō minuas nec de ansere comedas: neq; potionē sumas. viij. ⁊. ix. die Aprilis. ⁊ kal'. Augusti: ⁊ vltia die Decembris p̄sertim ⁊ vltima die Junij: q: tunc vene nimis plene sūt. Jō in hoibus ⁊ pecudibus fleubotomie incisis vel aliīs aialibus vulneratis p̄iculosum est: hō etiā q in istis diebus natus est vel fuerit: aut morte mala: aut maximo labore peribit. ¶ Jtē die Januarij vltimo ⁊ Februarij vult p̄mo: hō q natus fuerit post mortē suā nūq; putredine soluet̄. Et nota q; hoies sani de mane habent vrinā albam. Ante prandium rubeam. Post prandiū candidā. Et ante cenā calidā. Cauendū est etiā sūme ne aliqs in subnotatis diebus minuat: q: pericula ex hoc eueniūt infrascripta. Si sexto kalēdas Januarij aliqs sanguinem trahit: aut moritur infra annū: aut visus: aut alius sensus ei minuetur: aut febre capiet̄. Si octauo kalendas Februarij: aut mortē aut spasmuz cordis: aut paralisim patiet̄. Si pridie kalendas Martij: aut moritur: aut spasmū: aut paralisim: aut febrem succurrit: etiam si qs quocunq; die alio in predicto in Martio minuetur ille in Augusto febricitabit. Si tertio idus Aprilis: aut statim aut quarto die morietur: aut patietur febrem: aut spasmum. Si tertio vel quinto kalendas Maij: aut moritur aut febres incurrit: aut dissolutionem mentis habebit. Et si primo nonas Maij: aut moritur: aut emigraneam patietur. Si tertio idus Junij: aut epilensiam: aut elephantiam incurrit. Si Octauo kalendas Julij: aut moritur: aut i extasim vertitur: aut in iecore dolebit. Et si q̄nto nonarū

Julij

Julij: aut moritur: aut obliuiosus erit: aut viscera in frigora sustinebit. Si nono kalendis Augusti: aut statī: aut quinto die moritur. Et si eodem die potionem sumpsit ante trigesimam diem morietur. Si tertio kalēdas Septembris: aut infra annum morietur: aut frenesim patietur: aut visus oculorum eius extinguetur: aut scabiem: aut pruriginem: aut sudorem fetidum sustinebit. Et si tertio nonas ipsius Septembris: aut moriē: aut spasmum habebit. Si duodecim kalendas Octobris aut moriē: aut hebetudo sibi occurrit: aut icteritiꝰ erit.

¶ Sequitur de duodecim mensibus.

¶ De Januario.

IN iano claris calidis cibis potiaris.
Ne tibi languores sint aptos sume liquores.
Nec minui cogita: contraria fercula vita.
Balnea sint grata ꝛ potio sit moderata.

¶ Februarius.

Signitur occulta februo febris tibi multa.
Si comedis betam necnon aucam vel anetam.
Potio sumatur: in pollice tunc minuatur.
Frigida vitentur sed balnea sana videntur.

¶ Marcius.

Marcius reserat humores: gignitqꝫ dolores.
Sume cibum pure coctana si placet vre.
balnea sint assa nec dulcia sint tibi cassa.
Uena nec habēda nec potio sit minuenda.

¶ Aprilis.

Se probat in vere vires aprilis habere.
Cuncta renascuntur pori tunc aperiuntur.
Hincqꝫ scalpescit corpus sanguis quoqꝫ crescit.
Ergo soluatur venter cruor at minuatur.

¶ Maius.

Maio secure laxari sit tibi cure.
Scindatur vena sed balnea denē amena.
Cum validis rebus sint balnea seu speciebus.
Potibus astricta sit saluia cum benedicta.

¶ Junius.

Qui vult solamen iulio probet hoc medicamen.
Uenā nō cedat: nec ventrem potio ledat.
Somnum compescat: ꝛ balnea cuncta pauescat
At venerem vita sit anetum saluia ruta.

¶ Augustus.

Quisqꝫ sub augusto viuat moderamine iusto.
Rare dormitet: frigus coitum quoqꝫ vitet.
Nec minui cogita: contraria fercula vita.
Potio vitatur: ac lotio nulla paratur.

¶ September.

Fructus maturi septembre sunt valituri.
Sed pira cum vino: panis cum lacte caprino.
Atqꝫ diuretica potio tibi fertur amica.
At venam pandas species cum semine mundas.

¶ October.

October vina prestat: valetqꝫ ferina.
Necnon ancina caro conuenit ꝛ volucrina.
Quantum vis comede: sed non precordia lede.
Quāuis sit sana tamen est repletio vana.

¶ Nouember.

Ista nouembre datur tibi regula medo bibatur.
Si vita queritur mel ꝛ zinziber comedatur.
Balnea cum venere tunc nullum constat habere.
His vir senescit ydropisis quoqꝫ crescit.

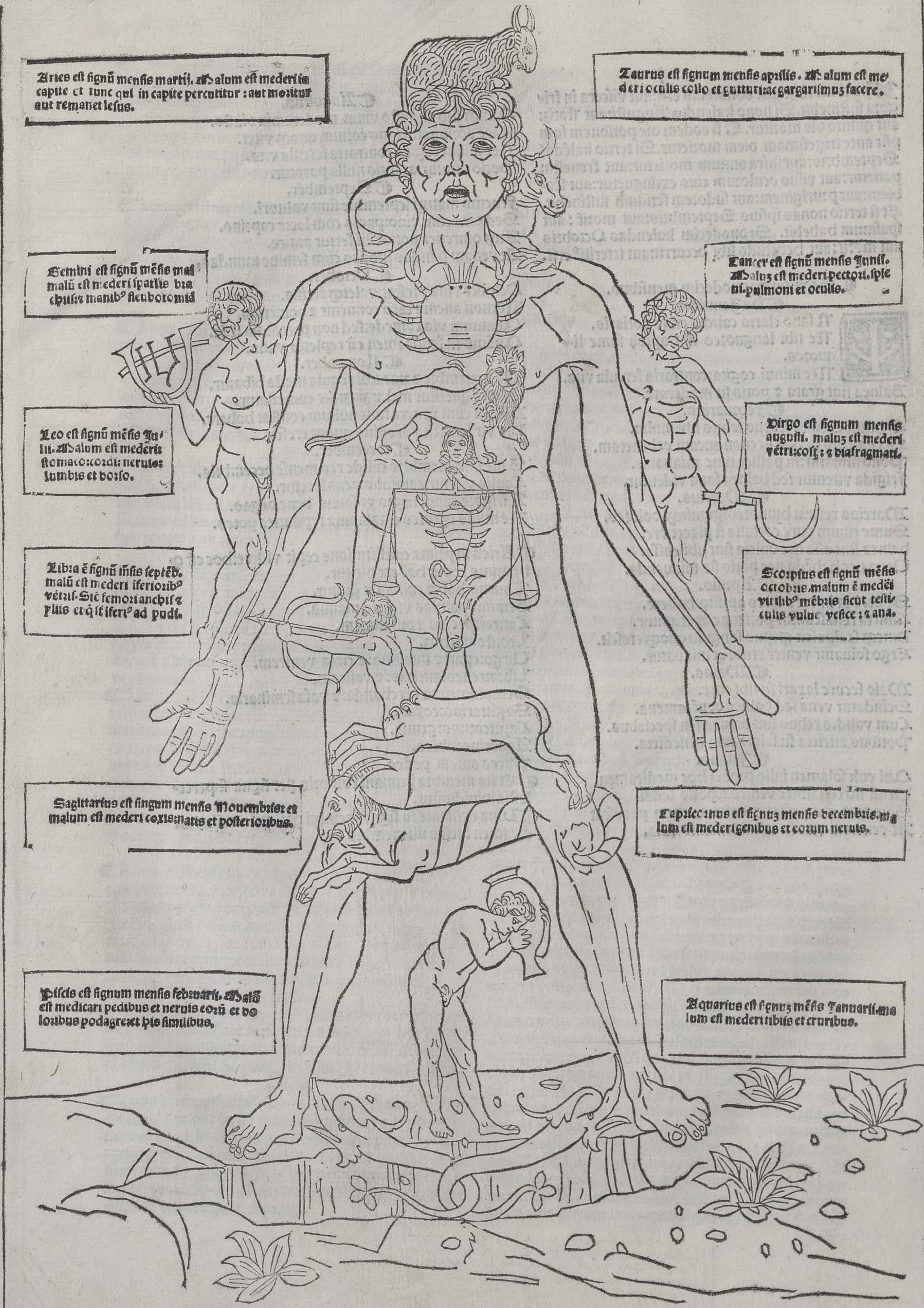
¶ December.

Sane sunt membris calide res mense decembris.
Caulis vitetur: capitalis vena secetur.
A frigore caput tegas vt sanus bene degas.
Ne nimis egrotes cinamoma repuntica potes.

¶ Aries in prima constitutione cepit videre: hoc est hominis caput habere dicitur.
Taurus: habet collum ꝛ guttur.
Gemini: spatulas vsqꝫ ad manus.
Cancer: pectus ꝛ pulmonem.
Leo: stomachuꝫ.
Uirgo: epar: ꝛ intestina: ꝛ circa ventrem.
Libra: renes: anchas: ꝛ vesicam.
Scorpius: circa verebunda: ꝛ vasa seminaria.
Sagittarius: coxas.
Capricornus: genua.
Aquarius: tibias.
Pisces autem pedes.

¶ Et ita membra humani corporis per signa supercelestia diuiduntur.

¶ Luna existente in signo membri patientis nulluꝫ medicamen facias illi membro

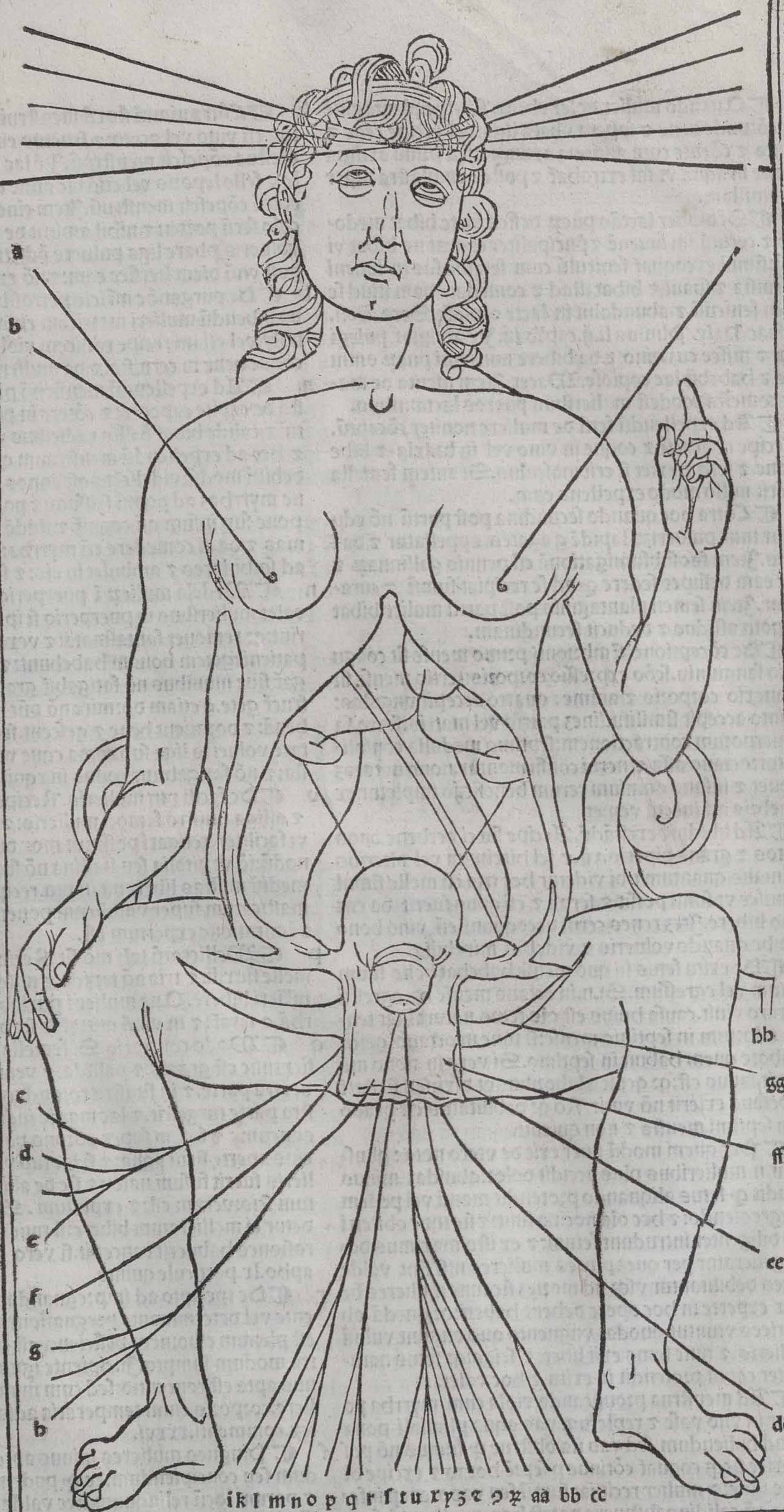

Aries est signū mensis martij. Malum est mederi in capite et tunc qui in capite percutitur: aut moritur aut remanet lesus.
Taurus est signum mensis aprilis. Malum est mederi oculis collo et gutturi: ac gargarismuz facere.
Gemini est signū mēsis maii malū est mederi spatlis bra chijs: z manib⁹ fleubotomiā
Cancer est signū mensis Junii. Maluz est mederi pectori. sple ni. pulmoni et oculis.
Leo est signū mēsis Ju lii. Malum est mederi stomaco: cordi: neruis: lumbis et dorso.
Virgo est signum mensis augusti. maluz est mederi vētri: cosṫ: z diafragmati.
Libra ē signū mēsis septēb. malū est mederi iferiorib⁹ vētris. Sic femori anchis z ylis et q̄ sūt iferi⁹ ad pudi.
Scorpius est signū mēsis octobris. malum ē mederi virilib⁹ mēbris sicut testi culis vulue vesice: z ana.
Sagittarius est singum mensis Nouembris: et malum est mederi coxis: natis et posterioribus.
Capricornus est signuz mensis decembris. ma lum est mederi genibus et eorum neruis.
Piscis est signum mensis februarii. Malū est medicari pedibus et neruis eorū et do loribus podagre: et his similibus.
Aquarius est signuz mēsis Januarii. ma lum est mederi tibiis et cruribus.

Litargia
Cephalica
Casus capillorum
Camphilargia.
Totū i frōte anī ⁊ retro
Omnis calor de humo
re de ambulatorio ⁊ de
ventositate que vagan-
tur de loco ad locum.

Melancolia
Mania
Frenesis
Menopeya
In fronte ante et retro
Emproica.
Empima
Pleuresis
Ptisis
Fluxus reumatis
Fluxus oculorū

Vngues mali.

Vngues mali.

Secundina est quedaz
membrana in qua ia-
cet puer in matrice.

Sequit ordiarie in ifra-
scriptis circulis de cōcep
tiōe qūo mulier volens
cōcipe se hēre ðbeat mu
lier cōcipe volētes vide-
at ne matrix sit hūorosa
nimis nec nimis sicca
nec feruida nec nimis fri
gida seruato ordine mē
struali pregnationis nec
habūdas varijs liquori-
bus vl' albis sȝ sanguine
is ⁊ nec plurimis ⁊ nec
paucis sitqȝ mulier faci-
lis digestionis et ꝯserue
tur corpus intemperie.

Ictericia. siccitas hu-
mor lepra morphea pa
ralesis ex frigida causa
vel calida frigus cōstri-
ctio pororum.

Diafragma ē pellicula
diuidens nutritiua a spi
ritualibus

Ictericia siccitas humor
lepra morphea palesis
ex frigida cā vel calida
frigus ꝯstrictio pororū

i k l m n o p q r s t u x y z ⁊ ꝯ ꝯ aa bb cc

Notanda sunt aliqua signa cōceptionis ipsius mulieris. Primuȝ.n signū ē q ex pte coitus cognoscit. Si.n. mulier qñ fuit in coitu cū viro post coitum frigus sentit ⁊ dolores in renibus signum est cōceptionis. Itē si color faciei vltra modū ⁊ ſm moreȝ solitum est mutatus signū est cōceptionis. Itē si ali qua cibaria cōcupiscit sicut terrā vel carbones: signum ē conceptionis. Iteȝ si vis scire vtrū masculus vel femina ē cōcepta si color faciei ē rubeus leuis ⁊ venter in dextra pte tūc scit ⁊ rotūdat ⁊ lac de mamillis spissum ⁊ bene co ctum ⁊ digestuȝ exierit: ⁊ si ponatur sup aliqđ corpus bene pollituȝ ⁊ tersuȝ ⁊ non diuiditur secundum partē: sed constabit tunc est masculus.

a ¶ Quando mulier dolet vbera. Recipe plantaginē ⁊ cōtunde bene ⁊ supera vbera liga: vel recipe cepe ⁊ pista ⁊ cōcute cum antiqua axungia: sed prius axūgiā mitte in aquā vt sal extrahaẜ ⁊ postea emplastra super mamillam.

b ¶ Si mulier lactās pueꝝ deficit lacte bibat medonē ⁊ ceruisiam iuuenē ⁊ ꝑ̄ncipaliter caueat ne bibat vinū: simul excoquaẜ feniculū cum semine suo in iuueni ceruisia ⁊ suaui ⁊ bibat illud ⁊ comedat etiam illud semen feniculi ⁊ abundabit in lacte copiose. Sera. Coli. Ysaac. Haly. Plinius li.ij. caplo.iij. Itē accipiat pulegium ⁊ misce cuꝫ vino ⁊ da bibere nutrienti pueꝝ omni die ⁊ habebit lac copiose. Macer. Item menta de mane comesta prodest mulieribus pueros lactantibus.

c ¶ Ad expellendū fetū de muliere nouiter cōceptū. Recipe castoreū ⁊ coque in vino vel in braxia ⁊ bibe mane ⁊ sero ⁊ exiet si erit masculus. Si autem femella fuerit nullo modo expellens eam.

d ¶ Cōtra hoc quando secundina post partū nō educitur tunc puluerizа lapidē gagates appellatur ⁊ da ī potu. Item fac subfumigationē cū pennis gallinnaꝝ ⁊ fac eam desuper sedere ꝙ ad se recipiat fumū ⁊ curabitur. Item semen plantaginis post partū mulier bibat in potu assidue ⁊ deducit secundinam.

e ¶ De cōceptione Embrionis primo mense fit coagulatio sanguinis. scdo expressio corporis: tertio mense fit connexio corporis ⁊ anime: quarto accepit vngulas: quinto accepit similitudineꝫ patris vel matris: sexto facit neruorum contractionem: septimo medulla consolidatur: octauo ossa ⁊ nerui confirmantur. nono naturaꝫ mouet ⁊ infans omnium rerum beneficijs impletur ex tenebris ad lucem veniet.

f ¶ Ad libidinē excitādū. Accipe succi verbene duos ciatos ⁊ grana piperis.xij. ⁊ fel hircinum vel alterius animalis quantum tibi videtur hec tria cū melle simul cōmisce vt sumi possit ⁊ serua ⁊ cū opus fuerit da cuꝫ vino bibere. Iteꝫ renes cerui decoquanẜ cū vino bono ⁊ bibe quando volueris ⁊ videbis mirabilia.

g ¶ De exitu fetus in quo mense habebat bene suum exitum vel egressum. Si.n. in octauo mense hꝫ egressū sic raro viuit. causa huius est oīs fetus naturaliter tendit adortum in septimo mense: si tunc in octauo qescit a labore quem habuit in septimo. Si vero in nono mēse exit sanus est: qꝛ qeuit a laboribus vt dixi: sed si statī in octauo exierit nō viuit. Rō qꝛ debilitatus est ꝑ laborem septimi mensis ⁊ non quieuit.

h ¶ Per quem modū puer exit de vtero nota: qbusdam.n. mulieribus plus accidit dolor: qbusdaꝫ minus accidit ꝙ fetus aliquando protendit manū vel pedem in egrediendo: ⁊ hec oīa nociua sunt: ⁊ sic tunc obstetrices diligenter intrudunt fetum: ⁊ ex isto maximus dolor generatur per queꝫ plures mulieres nisi sint valde fortes debilitantur vsqꝫ ad morteꝫ sic tunc mulieres bene ⁊ experte in hoc opere debent haberi: qꝛ quedā obstetrices vtuntur quodaꝫ vnguento quo vngunt vuluā mulieris: ⁊ tunc fetus exit liber: ⁊ scias: qꝛ fetus naturaliter caput protendit in exitu ⁊ hoc valet.

i ¶ Ad menstrua prouocanda viola cum myrrha ponatur in vno vase ⁊ repletum vas aqua pluuiali ponatur ad buliendum: sed vas ita obstrue ꝙ fumus nō possit exire sicqꝫ coquaẜ cōtinue ꝑ septē horas ⁊ excipe ollā de igne: ⁊ mulier recipiat fumū seu vaporem ꝑ inferiora qn̄ calidius sustinere potest hoc medicamē facit etiam ad eas que nunq̄ꝫ habuerunt menstrua. Accipe absinthium ⁊ rutam ⁊ decoque ī vino: ⁊ adde quinqꝫ grana piperis ⁊ bibat.

k ¶ Cōtra nimiū fluxū menstrui. Cortex Iuniperi tritus cū vino vel aceto: ⁊ fructus eius appositus vel comestus cōpescit menstruū. Itē lac asine sumaẜ cū melle ⁊ felle leporis vel etiā lac asine cū ysopo sumptū decoctū cōpescit menstruū. Item cinerē rane viridis in saculo secū portet: ⁊ nihil amittit de sanguine kir. Et si volueris ꝓbare liga puluerē ꝑ̄dictū ad collū galline: ⁊ post vnū diem iterfice eam: ⁊ nō exibit sanguis de ea.

l ¶ De purgatiōe mr̄icis petrosilium potui īpositū: ⁊ da bibendū mulieri matricem eius bene purgat ysaac. haly. vel etiam recipe radicem violaꝝ vna cuꝫ folijs: ⁊ coque bene in ceruisia: ⁊ da mulieri mane.

m ¶ Ad expellendū menstruū post ꝑtum. Recipe costā de capite caponis: ⁊ cōtere in puluerē ⁊ bibat ī potu: ⁊ calide bibat ō illis radicibus videlicet. Millefolij ⁊ hec ad expellendū menstruum qn̄ fluit de muliere ꝯ̄ debitū modū: videlicet post annos qnquaginta. vel pone myrrhaꝫ ad pomū scissum: ⁊ postea claude cōtra: ⁊ pone suꝑ ipsum qn̄ coquiẜ ⁊ ibidē assetur: ⁊ postea sumas ⁊ da ei comedere cū myrrha: vel ponat abrotanū ad sotbulares ⁊ ambulet in eis: ⁊ sanabitur.

n ¶ Medela mulieꝝ ī puerperio verbena illa radix valet mulieribus in puerperio si ipsam circa se seruauerint: qꝛ remouet fantasmata: ⁊ vexatiōes magnas non patienẜ: qetem bonam habebunt: ⁊ infanti si collo alligaẜ siue manibus nō fatigabiẜ grauedine aliquali: sed frueẜ qete. q etiam dormire nō ꝑ̄nt habeant circa se verbenā: ⁊ dormient bene ⁊ qescent. similiter si remote equitare volueris liga sub coma eque verbenam cū artemisia: ⁊ nō fatigabitur equus in equitando.

o ¶ De facili ꝑtu mulieris. Recipe radicem. Iusqami ⁊ alliga sinistro femori mulieris: ⁊ dū facis fac noduꝫ vt faciliter religari possit: vt mox dū pariet statī soluas nodū: iō vt vitalia seu itestina nō sequanẜ. Item hoc remediū multas liberauit in ꝑtu. recipe lauri folium ⁊ cō masticatum super vmblicum pone: ⁊ statim pariet cuꝫ admiratione expertum est.

p ¶ Mellicratū tali mō fit Recipe vnum coclear de melle fluxili: ⁊ tria aq̄ tepide ⁊ misceanẜ īsimul sic deẜ mlieri bibere. Que mulier ī ꝑtu laborat. Accipiat mirrhā ⁊ teraẜ: ⁊ in vinū mittaẜ ⁊ sic bibaẜ ⁊ liberabiẜ.

q ¶ Modo contrario. Si femella fuerit cōcepta mulier tunc est grauis ⁊ pallida: ⁊ venter est oblongus in dextra parte. ⁊ in sinistra rotundus. ⁊ mamilla in sinistra parte turgescit. ⁊ lac magis indigestum liuidum ⁊ aqueum: ⁊ fusum super corpus politum diuidiẜ pars eius aperte sicut aqua: ⁊ si lac suꝑ vrinam eiusdem mulieris fuerit fusum natet: ⁊ sic de alijs. Item experimētum scio: verum est: ⁊ expertum. Si concepit vel non detur ei mellicratum bibere: si tunc circa vmbilicuꝫ corrosiones habuerit concepit. si vero non minime. Hyp. apho.lx. particule quinte.

r ¶ De tꝑe apto ad impregnandum maxime aduenien te vel determinante pregnationem cum corpus non est plenum cibo: neqꝫ deficiens est cibo: ⁊ vino non vltra modum sumpto. Incipiente igitur purgatione minus apta est conceptio: sed cum minuitur in viro: ⁊ muliere. corporis enim temperātia adiuuat. Galie.iij. teg. tex. commenti.xxxvj.

s ¶ Pingues mulieres minus apte sunt ad pregnandum seu concipiendum: eo ꝙ pudenda non conueniūt ⁊ parum locū relinquunt. nec valde tenues apte sunt. Si igitur alique impregnantur a malis humoribus expurgenẜ. ⁊ ad hoc nil melius q̄ꝫ Theodoricon. Nicolai et ierapig. et dyamargariton hoc est cum cognoueris in proximo menstrua venire.

t ¶ Si ex

t ¶ Si ex nimio calore fit sterilitas quod signat paucitas menstruoꝝ cũ dolore existens: ⁊ vlcera pudẽdorũ: ⁊ calor totius corporis dabisq́ ei que mediocriter infrigidant ⁊ humectant: vt lactucas: maluas: butiruz: portulacas: atriplicem. Si autem os matricis sit aptũ dicta stipita: fomenta: ⁊ medicamẽta: sicut carnes granatoꝝ lentisci: radix rubi mirtus ⁊ galla. Si tunc torqueatur matrix curatur cuz mollificatiuis.

u ¶ Ad cõcipiendũ: viscũ qḋ in quercu nascit̃ tere cũ vino: ⁊ da ei bibere: ⁊ hec deficiente menstruo: ⁊ concipiet. Plinius lib. xvi. capi. vltimo. in fine. Item vulua leporis comedat̃ in cibo. Item aqua decoctionis lactuce mane da mulieri infecunde: ⁊ eadem die ad ꝯceptionẽ cõuertit̃: ⁊ quando est impregnata euomet: ⁊ retinere nõ põt. Similiter si lermontanũ datum apris vel alijs animalibus ad manducandũ quando coire voluerint: ⁊ statim concipient post coitum: ⁊ puluis testiculorum verris datus mulieri post menstrua.

x ¶ Si ex pinguibus humoribus nõ fit cõceptio purget̃ cũ theodoricon ⁊ ierapigra: dabit̃ quoq́ supius ꝯriũ antidotũ in quo mittit̃ euforbiũ: piper: ⁊ thus. Cuz aũt emendatio facta fuerit menstruis bene exeuntibus cõmiscant̃ cessante pregnatiõe ꝙ si vẽtositas cõceptio nẽ ꝓhiberet his signis scitur in fractiõe hꝫ matricẽ. his igitur cibis educatur: ꝑmo minuat̃ dabisq́ ei anisum: ciminum: rutam: anetum: semen feniculi: fenugreci: ⁊ similia.

y ¶ Si vero exclusione matricis ꝯtingit ipediri conceptioq́. Aperiat̃ cum calida. i. cum apozimate in quo decocta est malua ⁊ semen lini: fenu greci: butiꝝ oleũ: ⁊ mel: cum fortioribus ⁊ camomillã: in vuluam mitte terbeatinam: vitrum: ficus: cassiam: ⁊ sic de alijs.

z ¶ Alia bona de conceptione si mulier vel vir bibat spumam quam lepus hꝫ circa os qñ rodit herbam statim concipiet. Itez testiculus dexter mustele teratur cũ vnguento ypericon: ⁊ cum lana pessarizet̃ ⁊ coeant: ⁊ statim cõcipiet̃ kir. Item da ei bibere de lacte eque: ⁊ illa hora cõmiscere cum ea: ⁊ concipiet Albertus magnus lib. xxij. cap̃. Equi in fine.

⁊ ¶ Ad duꝝ parum da dragmas. ij. diptami cũ aqua fenu greci Dias. Plinius li. xxvi. cap̃. xv. Et nidus yrũdinis in aqua lotus: collocatus: ⁊ bibitus: ⁊ fenũ grecum appositum cum melle prodest vel diamargariton bibitũ multũ prodest. Plinius. xxiiij. cap̃. xix. Serapio cũ aqua ciceris vel festelis bibitũ ⁊ muscelino probatũ est. Item lac alterius muleris bibat ⁊ artemisia ad eius vmbilicũ ligetur aut ponatur: ⁊ statim partus exitum habebit.

ꝯ ¶ De facili partu hec est qñ fetus est mortuus folia iuniperi cum aqua ⁊ melle decocta: ⁊ bibita fetũ mortuũ educunt: ⁊ secundinam sanguineã post partũ eijciunt Haly. Itẽ lac alterius mulieris cũ oleo bibitũ fetuz mortuũ educit. Itẽ iaspis hꝫ bonã virtutẽ ad fetũ educendũ. Itẽ lac caninũ cũ vino ⁊ melle bibitũ statim expellit fetum. Item myrrã cũ vino bene tritã ⁊ calefactã bibat multum prodest. Auicẽna Serapio.

ꝝ ¶ Ad ꝓbandũ virginitatem. Recipe semẽ portulace: ⁊ sparge sup̱ carbones: ita vt illa fumũ ad se recipiat: ⁊ si est corrupta videbis mirabilia. vel recipe apiuz cum radice sua: ⁊ appone capiti ea nesciente.

aa ¶ Nota si propter humiditatem cõceptio fieri nõ potest signa sunt hec: quoniam humectantur in coitu: menstrua sunt tenuiora: ⁊ si multum his sicca fiant dicta superiora membra laborant: ⁊ fricentur vomitum sumant: siccis cibis vtantur os matricis cum stipticis confortetur: scilicet cuz apozimate lentisci myrre rosee: balaustie: cimarum rubi: ⁊ gallarum: matrice sicca: tamen existente contraria humida fiant: sicut balnea vnguenta: ⁊ huiusmodi cibi humidi vinum temperatum ⁊ paucum.

bb ¶ Ad purgationem mulieruz que post partũ purgari non possunt. Recipe semen lini: ⁊ cõtunde ꝑ optime: ⁊ hec decoque cum iuueni axungia: ⁊ da ei ad bibendum. Si vulua mulieris ex coitu inflatur sedeat in aqua in qua malua est decocta ⁊ liberabitur. Itez si mulier minus luxuriosa fuerit betonicam ⁊ solsequiũ cuz aceto bibat ⁊ cessabit.

cc ¶ Ad restringendum menstrua seu compressionẽ eorundem experimentum verum tres rubus de plantagine hoc est tres radices cum folijs decoque in aqua fluuiali: ⁊ da potare mulieri patienti fluxum ⁊ statim stringit absq́ dubio. Ad idem aqua rosea potata de sero ⁊ mane stringit superfluum fluxum matricis: ⁊ hoc faciat mulier que nimium fluxum patitur per ebdomadam integram.

dd ¶ De coitu. Nota ꝙ inordinatus coitus impedit fetum conceptum: hoc est quando femella cum viro est in coitu: ⁊ si ipse masculus inordinate iacet similiter ⁊ femella: vt si in latere iacuerit super femellam. ⁊ vnuz puerum generauerit in vno latere curuum: ⁊ in vno pede claudum ⁊ tortuosum ⁊ causa huius est: q̃ inordinate processit coitus ab eis.

ee ¶ Ut mulier abortiuum non patiatur. Recipe cancrum fluuialem contere eundẽ: ⁊ da mulieri in vino veteri bibere. Plinius. xxxij. cap. vi. Nota abortiuum dr̃ qḋ adhuc non est perfecte productum in natura hominis: sed aliquo modo in massam carneam vel materiã lacteam: illud autem accidit eis ꝗ̃plurimuz: vel q̃ materia menstruorum corrupta est vel per prauum motum per quem matrix rumpitur vel per alia mala: ⁊ talia: vel ꝙ frequenter exire laborat in septimo mense.

ff ¶ Quomodo fetus nutriatur in matrice. Hyppocras dicit mammillas habere quandam colligantiam cum matrice per quasdam venulas quas abscindũt obstetrices: ⁊ per illas lac fluit ad vmbilicum puerorum vnde falsum est ꝙ dicunt quidam ꝙ puer nutriatur ꝑ os q̃ sic stercorizaret quod falsum est.

gg ¶ Ad cognoscenduz si fetus in muliere est sanus vel non si mulieri impregnante lac fluit de mammilla significat debilitatem fetus: q̃ lac ſm Aristo. ⁊ Hyp. apho. lij. particule quinte: est proprium fetus sic quando fluit de mammilla signum est ꝙ fetus ex eo non nutritur: sic fetus debilitatur. Sed si mãmilla est indurata: tunc puer est sanus: ⁊ ratio est q̃ menstruum cõuertitur in lac: ⁊ tale lac vlterius sufficienter nutrit pueꝝ: ⁊ non fluit ex quo oritur feti seu pueri fortitudo.

hh ¶ Ad probandum sterilitatem videlicet vtrum mulier sit sterilis vel vir. Recipe vrinas amborum in duo vasa separatim: ⁊ in illis furfures fermenteos: ⁊ in cuius vrina vermes fiunt ille vel illa sterilis est. Ad experimentum sterilitatis. Recipe septez grana ordei ⁊ septem grana fabarum: ⁊ septem grana tritici: ⁊ pone in ollam: ⁊ mingat super ea: ⁊ si creuerint infra septem dies non est sterilis. si autem non creuerint ẽ sterilis. Albertus magnus lib. x. tractatus. ij. capit. i. prope finem.

ii ¶ Ut mammille non crescant. Recipe herbaz que vocatur vuildinaltem: ⁊ contunde bene ⁊ super mammillas pone. Itez recipe papauer: ⁊ decoquas in aqua pluuiali: ⁊ intingas lineum pannum ⁊ suppone mammillas per tres dies: ⁊ hoc quanto calidius sustinere potest.

¶ Sequuntur problemata de membris generatiōis de
matrice: ⁊ testiculis seu de secretis mulierum.

Uare animalia coeant.
Rñ. ƒʒ Ari. ij. de aia sup
illa littera naturalissimū
opeꝝ. ⁊c̃. ꝙ pp obserua
tionē spēi: qꝛ si coitus nō
esset oēs sensus dudū de
fecissent. ¶ Quid sit coi
tus. Rñ. ƒm Auerroym
ꝙ coitus est iectatio ma
ris ⁊ femine p instra de
putata a nā ad esse speci
ficatū ⁊ ꝯseruādū: ergo
dicūt theologi ꝙ qñ coi
tus fit pp gñationē sibi similis: tūc nō est marie pecca
tū. ¶ Quare coitus tpatus sit valde ꝯueniēs. Rñ. ƒm
Aui. tertio canonis ⁊ cōstantinū in suo libro de coitu:
qꝛ pmo coitus alleuiaꝫ corpus aiam exhilarat: iram re
mouet: caput ⁊ sensus ꝯfortat: ⁊ aufert multas egritu-
dines melancolicas: qꝛ expellit fumū spermatis a cere
bro ⁊ expellit materiā apostemosam: ⁊ ergo ƒm Aui-
cennam vbi supra ex dimissiōe coitus est tenebrositas
oculoꝝ ⁊ vertigo capitis: vnde sperma viri vltra debi-
tū tps retentū ꝯuertiꝫ in venenū. ¶ Quare distēpera-
tus coitus ⁊ nimis assiduus sit valde nociuus. Rñ per
pdictos: qꝛ destruit visum: corpus exiccat. qꝛ dicit Ari.
in lib. de gñatiōe aialiū. Luxuria est emissio pura hūi-
ditatis ⁊ cerebꝝ ꝯsumit vt exptū est: inducit ēt febres
acutas ƒʒ Auicennā ⁊ maxime abbreuiat vitā. ƒʒ Ari.
de longitudine ⁊ breuitate vite. ⁊ Albertus ideʒ decla
rat de passere q ppter nimiū coitū viuit tm̄ tres annos.
¶ Quare vt pʒ p sensum mulieres p coitū fiunt fortes
⁊ multū formose. Rñ. p Ari. qꝛ calor spmatis q expelli
tur a viris p coitū in eis recipiꝫ q calor hʒ ista operari.
¶ Quare melācolicis ⁊ colericis vltra alias cōplexio
nes vniuersaliter magis noceat. Rñ. pꝛ eos multū exic
cat cū per se sint sicca. ergo eis ethicā inducit. ¶ Qua
re flegmaticis ⁊ sanguineis. vt dicit Aui. valet coitus
qꝛ in eis est multū de tali materia qꝛ necessario expelli
tur a natura. ¶ Cū aristoteles dicit ꝙ omne aial pin-
gue sit pauci spmatis ⁊ seminis qꝛ nutrimētū trāsit in
pinguedinē: ⁊ ergo dictū aristotelis intelligiꝫ de ericio
qd̄ modicū hʒ spermatis: qꝛ totū vadit i spissitudinem.
¶ Quare femelle oīum brutoꝝ nō appetunt coitū post
ipregnationē. Rñ. ƒm albertū qꝛ tunc matrix est firma
clausa ⁊ menstrua tūc sunt retenta. ergo ēt tūc retineꝫ
appetitus. ¶ Quare tūc mulieres ⁊ eque post impre-
gnationē appetant. vt dicit Ari. viij. de aialibus. Rñ. d
mulieribus. ƒm Galienū recordabanꝫ ⁊ armabanꝫ ad
coitū: ⁊ qꝛ mulieres recordanꝫ ad delectationē in coitu
pcedente post ipregnationē appetūt. Sʒ de equa rñde
tur qꝛ est aial valde multū comedens ⁊ digerens: ⁊ er
go multū seminis hʒ ⁊ menstrui in ea generanꝫ: ⁊ ca-
lefaciens vuluā appetitū ⁊ libidinē ducit. ¶ Quare re
pleto corpore nō est coeundū. Rñ ƒm ari. qꝛ phibeꝫ di
gestio. ¶ Quare nō sit bonū ventre famelico ⁊ mani
co. Rñ. qꝛ tūc nutrimentū debilitat ⁊ raro factū pcreat
membꝝ. ¶ Quare nō sit bonū post balneū imediate.
Rñ. qꝛ tūc pori adhuc sunt apti: ⁊ calor p totuʒ corpus
dispersus: ⁊ ergo coitus sequēs balneū multū frigescit.
¶ Quare post vomitū ⁊ solutionē ventris minime va
leat coitus. Rñ. qꝛ valde piculosuʒ est habere duas pur
gatiōes. ¶ Queriꝫ qd̄ sit tempus aptissimū ad coituʒ.
Rñ. digestiōibus celebratis: scilicet spaciuʒ mediū iter
mediā noctē ⁊ aurorā: qꝛ ƒm Cōstantinū valde sanuʒ
est dormire post coitum. ¶ Quare aialia agrestia sunt
valde furibunda ante coitū vt bruta: vt pʒ de coruis: qꝛ
tūc maxime crocitāt: ⁊ de asinis qꝛ tūc maxime solent
insanire ⁊ discernere. Et dicit etiā Cōstantinus aucto-
ritate hyp. Rñ qꝛ tūc oia mēbra sunt accensa ex appe-
titu venereo: ⁊ natura laborat ad expellendū supfluuʒ
que icensio disponit ad iram: ⁊ ad furorē: vt pʒ p arist.
in pemio libri de aia: ⁊ ergo post coitū statim fiunt mā
sueta ⁊ mitigata sicut agnelli. ¶ Quare hoīes tpe coi
tus ēt nō fremant. Rñ. qꝛ verecūdia que ƒm ari. est pri
ma sensus rōnis nō dimittit: sʒ tamē vt pʒ sensibili oīs
vir tpe libidinis: ⁊ coitus magis dispositus est ad iraʒ
qȝ alio tpe. ¶ Quare in coitu fit tanta delectatio. Rñ.
qꝛ coitus est opus despectū in se in tantū malum ita ꝙ
oia aialia abhorrent ipm: ⁊ si nō esset tanta delectatio
in eo. ergo nā in tali delectatiōe igeniose egit. ¶ Qua-
re decisio seminis tpe coitus facit delectationē. Rñ. ƒʒ
arist. ij. de aialibus. delectatio causaꝫ ex cōicatione ꝯue
nientis cū ꝯueniēte que bene est in ꝯiunctiōe seminum
pp eoꝝ dispositionē adiuicē. Aliter tñ. ⁊ melius: ⁊ na
turaliter: ⁊ qꝛ semen qd̄ decidiꝫ est talis sic sua calidita
te facit titilationē in virga virili: ⁊ qꝛ talis virga est ve
nosa: ergo ex hoc magna delectatio recipiꝫ. ¶ Quare
frequenter coeuntes nō habent tantā delectationē: sicut
raro coeuntes pp tres causas. rñ. Prio ꝙ seminis mea
tus est bene largus ⁊ amplus: ergo semē ibi facit mea
tū cuius meatus facit delectationē. Scd̄a cā est qꝛ i ta-
libus loco seminis aliqñ emittiꝫ sanguis crudus ⁊ idi-
gestus vel alia mā aquosa: ⁊ hec nō est calida: ergo nō
facit talē delectationē. ¶ Utꝝ in viris vel in mulieri-
bus sit maior delectatio in coitu. Rñ. ƒm dictū medico
rū. qꝛ maior est in viris intensiue gñaliter semen eoruʒ
est calidū. Sʒ maior est in mulieribus extensiue: qꝛ p-
priū semen emittunt ⁊ aliud recipiunt: ⁊ ergo delecta-
tio coitus est minor: vt dicit Aristo. vij. ethicoꝝ. ⁊ i pn
cipio de aialibus. ¶ Quare pisces etiam nō coeūt cuʒ
nullus piscatorum vidit eos coire. vt dicit Aristo. in. ij.
de generatione animalium. Rñ. ƒm Aristo. ibidem ꝙ
immo vere coeunt: sed qꝛ eorum coitus velox est: ergo
non percipitur per visum. ¶ Utrum coitus possit fieri
per os: vt dicunt quidam de cornicibus ꝙ rostris suis
deosculando coeunt ⁊ concipiunt: vt dicunt quidam d
mustela ꝙ cōcipiat ⁊ pariat per os. vnde Aristo. argu
it ita. quicquid intrat per os hoc intrat in stomachum
⁊ digeritur: sed si coitus fieret per os: tunc digerende
consumeretur nec ad matricem perueniret. Sed beata
virgo concepit per aurem hec non fuit naturaliter: sed
miraculose. ¶ Queritur vnde generetur semen viri ⁊
ꝙ sint hic opiniones opposite medicorum ⁊ philoso-
phorum: sed dicendum est ꝙ humor superfluus conue
niens digestionibus viri ⁊ mulieris assimilatus. ⁊ ab
anima sigillando fusus diuersis formis ⁊ figuris. sed
alij dicunt ꝙ sperma fit ex cerebro fusum: ⁊ decoctio-
ne dealbatum: ⁊ ergo secundo de generatione anima-
lium debet concipi quod est superfluum humidi multi
quod vt sanguis per totum corpus distribuiꝫ. ¶ Qua
re semen viri sit album cum tamen semen mulieris sit
rubeum. Rñ. qꝛ melius decoctum est: ⁊ qꝛ in testiculis
dealbatur quorum caro est alba vt in mammillis.
¶ Quare fluxus spermatis non sit mensurabilis tem-
pore sicut menstruum. Rñ. quia ipsum non est veneno
sum vt menstruum: ergo natura ipsum non reijcit: sed
ad generationem seruat: aliter respondeo quia non ge
neratur in tantam quantitatem in viris: vt menstruuʒ
in mulieribus: ergo menstruali impulsione non idiget.

¶ Utrū

¶ Utrum sperma decidatur a membris vel ab humo-
ribus. Respondeo ꝙ aliqui dicunt ꝙ a membris ⁊ ꝓ-
bant: quia videmus ꝙ pater claudus generat claudū
filium: ⁊ pater truncatus generat truncatum filiū pa-
ter habens cicatricem generat filium cicatrizatū. vt di
cit Aristo. de partu animaliū: ⁊ hoc nō fieret nisi dcisio
fieret a membro. scdo rn̄. fm veritatem ꝙ decisio fit ab
humoribus: qꝛ fit ab vltimo nutrimento: mō nutrimen
tū nō est mēbꝝ vel mēbroꝝ: sed ē humor: sed quid ip-
si de patre truncato ⁊ filio. Rn̄. fm Aristo. in. ij. de gn̄a
tione aialium. ꝙ fit propter imaginationem matris de
claudo patre existente in coitu qui generet claudum fi-
lium: vt pꝫ. ¶ Quare imaginatio matris de claudo ge
nerat claudū filiū: vt dr̄ ꝙ vna mulier imagiabat̄ vnū
ethiopē depictū in lecto suo ⁊ cōcepit ethiopē. Rn̄. fm
Aristo. ꝙ imaginatio de claudo facit hominē claudū:
⁊ de lepra facit hoiem leprosū sic in ꝓposito virtꝰ ima
ginatiua est superior formatiue fetꝰ: ergo ꝑcepit sibi fo
re talem filiū qualē fuit imaginata. ¶ Utꝝ semen viri
ingrediatur in nām vel in matricem fetus. Rn̄. primo
fm medicos ꝙ sic: qꝛ tam semen patris q̄ꝫ matris itrat
substantiā embrionis fetus ⁊ ꝓbat̄ qꝛ aliter materia ⁊
efficiens coincident qđ est contra Aristo ij. physicoꝝ.
ꝯsequentia pꝫ: qꝛ semen viri est ꝑncipiū effectus illius:
puta vt domificator domus. Item ex alio eadē est ma
teria nutrimenti ⁊ generationis vt pꝫ scdo de anima. ꝑ
Ari. qꝛ eisdem sumus ⁊ nutrimur. Sꝫ sperma nō dicit̄
esse materia nutrimenti. fꝫ auerroyꝫ in libro Colliget:
ergo nec generatiōis: vnde ⁊ fm veritatem est sciēdū
quando semina ambo claudunt̄ in matrice: tunc semen
viri disponit semen mulieris ad receptionē anime quo
facto cōuertit̄ in fumū: ⁊ exhalat per poros matricis:
⁊ sic patet ꝙ solū materia menstrui est materia fetus.
¶ Utꝝ semen viri vel mulieris sit animatū. rn̄. phisice
⁊ medicinaliter ꝙ nō format̄ animatū: sꝫ virtualiter: qꝛ
mediante spiritu sibi intrinsecus qui est datus operat̄
vitam. ¶ Quare matrix ita auide trahit semen viri: vt
dicit auerroys in lib. Colliget: ꝙ vna puella sedens in
balneo: vbi vir ꝑus spermatizauit cōcepit ⁊ ipregnata
fuit ex cōtractiōe seminis. Respondeo fꝫ auerroym ꝙ
ibi matrix a tota materia: ⁊ forma specifica attrahit ipꝫ
ad ꝓpriam ꝑfectionem. ¶ Quare mulieres habent se
men rubeū: scilicet menstruū. Respondeo ꝙ est supflu
um scde digestiōis qꝛ celebrat̄ in epate ⁊ epar est mem
brū rubeū: ⁊ ergo ipsum similiter est rubeū. Aliter re-
spondet̄ qđ menstruū est sanguis corruptus ⁊ indige-
stus: ergo hꝫ colorem sanguinis. ¶ Quare menstruū
quarundā mulieꝝ fit liuidū vt cinis. Rn̄. aliqn̄ ꝑꝑ infi
mitatē aliqn̄ ꝑꝑ nimiā frigiditatē ⁊ terrestreitatē: aliqn̄
ꝓpter sui adustionē. ¶ Quare in mulieribus generan
tur menstrua. Respondeo ꝑ omnes medicos ⁊ philo-
sophos: qꝛ frigide respectu viroꝝ: ergo totū nō possūt
cōuertere in sanguinē: ⁊ ergo multa pars transit i men
struū: ⁊ dicit̄ a mense qꝛ omni mense a muliere debite
etatis ⁊ sana expellit̄: ⁊ dico debite etatis: qꝛ ante. xiij.
annos nō fluunt. ⁊ dico sana: qꝛ alique mulieres ifime
nō patiunt̄ menstruū. ¶ Quare menstrua fluant ⁊ ex-
pellant̄ a mulieribus. Respondeo qꝛ est materia vene-
nosa: qꝛ dicit Ari. ꝑmo de generatiōe animaliū. si men
struū cū fluit tangit arborē vel ramū crescentē arescit.
Item aristo. dicit si canis gustauerit de menstruo tertia
die rabidus efficeret̄: ⁊ ergo natura omni mense expel
lit a mulieribus: ergo retentū in mulieribus vltra tem-
pus debitū facit molā. fm Aristo. ⁊ inducit sincopes ⁊
extases passiōes ⁊ ifirmitates. ¶ Quare ante tredeci
mū annū nō fluuant menstrua. Respondeo qꝛ iuuencu
le sunt: ⁊ adhuc valde calide sunt ita qđ bene digerunt
totū cibū: ⁊ ergo menstrua nō generant̄ ante illud tem
pus ⁊ ꝑ cōsequens nō expellunt̄: ⁊ hoc est verum nisi
malicia vel bonitas cōplexiōis ipediat. ¶ Quare mu
lieres vetule post qnquaginta annos nō patiant̄ men-
strua. Respondeo qꝛ tūc fiunt steriles. Aliter ⁊ melius.
Respondeo qꝛ tunc natura debilitata est: ⁊ non potest
ipsum expellere: ⁊ ergo cōgregant in se materiam ma
lam: ita ꝙ efficiuntur imunde ꝙ suo anhelitu inficiunt
pueros: ⁊ ergo catarrus ⁊ tussis in eis humidat ⁊ alia
multa mala: ⁊ ergo fm cōsiliū medicoꝝ summe absti-
nendū est a vetulis. ¶ Quare mulieres sunt ita vene-
nose ⁊ non inficiunt seipsas. Respondeo qꝛ venenū nō
agit in seipsum sꝫ in aliud obiectū. Aliud rn̄. ⁊ melius
qꝛ mulieres cōsuete sunt in tali materia; ergo eis nō no
cet: qꝛ dicit Albertus: ꝙ quedam puella que ad eū du-
cebatur in Colonia comedebat omnes araneas; ⁊ fuit
ei cibus aptissimus: ⁊ Aristotiles de regimine ꝑncipū
ad Alexandrū de puella que nutrita fuit veneno ⁊ a re-
gimine indie Alexandro missa fuit. ¶ Quare mulie-
res ipregnāte nō patiunt̄ menstrua. Respondeo qꝛ tūc
menstruū transit in lac: vn̄ nutriat̄ puer; ⁊ ḡ si mulier
ipregnata patit̄ menstruū: hoc est signum abortionis.
¶ Quare mulieres lactantes pueros: nō patiunt̄ men-
strua. Respondeo vt iam qꝛ menstruū transit in lac; ⁊
dicunt medici ꝙ mulier ipregnata lactans aliū destru
it pueꝝ in vtero ⁊ illū extoxicat qꝛ nutrimentū qđ vni
deberet nō potest sufficere duobus: ⁊ maxime si ex alio
viro sit ipregnate. Plinius libro septimo capitulo deci
mosexto in ꝑncipio. ¶ Quare quedam mulieres non
lactantes: nec ipregnāte nō patiunt̄ menstrua. Respon
deo ex grandi infirmitate: scilicet ex defectu virtutis ex
pulsiue. vnde fm medicos in tali casu bene hꝫ minuere
de saphena idest vena apud collum: qꝛ hec vena incisa
menstrua nimia influentia cōstringit ⁊ ipsa retenta ad
fluxum perducit. ¶ Quare in ꝑmis tribus mensibus
menstrua adhuc mulieribus fluunt. respondeo qꝛ pro-
pter ꝑuitatem ⁊ nouitatem adhuc nō premunt̄: qꝛ ad-
huc possunt sumere tantā mām. ¶ Quare oculus mu
lieris menstruose inficit speculū: vt dicit Aristo. de som
no ⁊ vigilia. ꝙ nubes sanguinee generantur in specu-
lo. respondeo valde naturaliter ꝙ propter talē modū
quando menstrua fluunt in muliere: tunc fumus vene-
nosus resoluitur ab ea qui ascendit caput mulieris pe-
tens ibi exitum: ⁊ ergo tunc mulier dolet caput coope-
riens ipsum multis velis ⁊ peplis: ⁊ quia oculi sūt po
rosi: ergo ibi petit exitum ille fumus ⁊ inficit oculos.
ita ꝙ vene sanguinee apparent in eis: ⁊ oculi sunt gut
tulosi ⁊ lachrymosi: ⁊ sic aer contiguus oculis ab ocu-
lis inficitur: ⁊ ille aer iterum alium vsqꝫ ad speculum
obiectum: ⁊ quia tale mundum est ⁊ politum. ideo fa-
ciliter inficitur: ⁊ ergo dicit Auicenna ꝙ oculus mulie
ris menstruose proijcit camellum ad foueam. ¶ Qua
re femelle brutorum: scilicet piscium ⁊ volucrem non
patiuntur menstrua. respondeo per Aristote. ⁊ Alber-
tum ꝙ in grossibilibus menstruum transit ad pilos; ⁊
piscibus ad squamas ⁊ auibus ad pennas; ⁊ quicun-
qꝫ vult considerare bene potest cognoscere ꝙ īter bru-
ta animalia femelle frequentius sunt hirsute q̄ꝫ mascu
li ⁊ piscium femelle magis squamose ⁊ auicularum fe
melle magis plumose. ¶ Quare menstruum recipiat
nomen a mense. Respondeo ꝙ mensibus spacium tē
poris mensuratur: ⁊ motus lune; ⁊ quia luna motum
suū perficit i. xxix. diebus ⁊ octo horis modo luna ha
bet dominium super humida in secundo metheororū.
per aristote. ⁊ in posterioribus: vbi dicit nulla crescit in

fine lune: ⁊ q᷑ menstruum est humidum: ergo a mense
facit denominationem vel capit. Dicunt enim rustici ꝙ
omne humidum crescit in luna crescente ⁊ ipsa decre-
scēte decrescit. ¶ Quare quedā mulieres patiunꝰ diu
tius fluxuū ⁊ quedā breuius vt in sex diebus ⁊ quedā
in septē diebus: ꝯtinue aūt ꝑ tres vt frequenter in iuue
nibus. Respondeo ꝙ sunt frigidiores: ⁊ ꝑ̄ in eis plus
gñaꝰ de menstruo: ꝑ̄ longiori tempore expelliꝰ: sed alie
sunt calidiores: ergo in eis pauca generanꝰ. ¶ Queri
tur vbi reseruanꝰ menstrua ante fluxū. Dicunt aliq ꝙ i
matrice: ſʒ illud auerroys in libro Colligit. reprobat ⁊
dicit matrix est tantū locus gñatiōis: ſʒ tale menstruuʒ
nihil facit ad generationē: ergo respondeo sic̄ dicebaꝰ
de fluxu emorroydaꝝ ⁊ est quedā vena circa spinā dor
si ⁊ reseruat ipsa menstrua: ⁊ huius signū est ꝙ mulie
res habent isto tempore maximas punctiōes in dorso
propter expulsionē eius a natura. ¶ Utrū menstruuʒ
de quo generaꝰ fetus ⁊ ꝙ omni mense expelliꝰ sit idē.
Respondeo ꝙ nō q᷑ ipsum est īpurū ⁊ indispositū ad
generatiōes: ſʒ ꝓ̄mū est valde purū: ⁊ dispositū ad ge-
neratiōes sicut sanguis est valde clarus ⁊ aptus gene
ratiōi. ¶ Quare mulieres tempore menstruoꝝ impre
gnate generāt pueros leprosos ⁊ ībecilles. Rn̄deo q᷑
vt patuit ꝙ hec materia est venenosa modo ꝑ philoso
phum in libro de causis similitudo cause relucet in effe
ctū. ¶ Quare mulieres vniformiter in eodē tp̄e men-
sis nō patiunꝰ menstrua: q᷑ quedā in nouilunio. quedā
in plenilunio. ⁊ quedā in defectu. Rn̄deo ꝙ hoc est ꝓ-
pter diuersas cōplexiōes mulieꝝ: vnde lʒ omnes mu-
lieres respectu viroꝝ sunt flegmatice: tn̄ iter se est vna
magis sanguinea: ⁊ sic de alijs. Modo lunatio quelibʒ
hʒ quattuor quadras: ⁊ ille habent quattuor cōplexio
nes. Pria est sanguinea. Secūda colerica. Tertia me
lancolica. ¶ Quarta flegmatica. ¶ Quare mulieres
sanguinee patiunꝰ in ꝓ̄ma quadra sanguinea. Rn̄deo
ſm Galienū in libro aphorismo. ⁊ ſm Gilbertū in sex
ꝓ̄ncipia. tale additū tale facit ipsum magis tale talis:
ergo quadra lune sanguinea augmentat sanguineʒ: er-
go tūc sic expelliꝰ. Quia noua luna regrit iuuenes mu
lieres que sunt magis sanguinee iuxta versuʒ. Luna ve
tus veteres: iuuenes noua luna regrit. ¶ Quare vt fre
quenter omnes patiuntur in fine mensis seu lune men
strua. Rn̄deo ꝙ est propter defectū lune: ergo eius fri-
giditas operaꝰ frigiditateʒ mulieꝝ: ⁊ sic pʒ vt breuiter
ista questio. ¶ Quare mulieribus ille fluxus magis sit
in hyeme q̄ʒ in estate: vt ipse sciunt. rn̄deo ꝙ in hyeme
operaꝰ ad membroꝝ augmentū: ſʒ in estate ꝑ sudoreʒ
multum de tali consumitur. ergo tunc minus fluunt.
¶ Quare in tali fluxu mulieres patiunꝰ doloreʒ. rn̄deo
q᷑ est cōsimilis dolori sanguinee proiectiōis vrine gut
tatim ⁊ paulatim: q᷑ sicut stranguria fit ex potu indige
sto vias vrinales multum subtiles ledeñ. vt fit post bal
neū. Sic materia menstrualis que est terrestris ⁊ indi
gesta multū vias ꝑ q̄s transit offendit. ¶ Quare post
fluxū menstrui faciliter mulier ꝯcipit. Sʒ hoc est verū
qn̄ est coiens cū viro. respōdeo q᷑ tūc est melius dispo
sita ad cōcipiendū: q᷑ tūc est mundificata a menstruis
ad generationē nō reqsitis: ⁊ ergo pauce inueniuntur
steriles ⁊ infecunde ſʒ sunt multū prolificatiue: vt legiꝰ
in Exodo. Cū iudei essent in Babilonia ꝙ in breui tē-
pore augmentabatur suꝑ babilonē. Non fuit alia ratio
q᷑ veri iudei nō coeunt cū eis nisi prius sint purificate
⁊ mundate a menstruo: ⁊ tunc sunt apte ad concipien-
dum. ¶ Quare colores mulierum menstruosaruʒ mu
tantur in palliditatem. respondeo quia tali tempore re
cedit calor ab omnibus membris ⁊ vadit iuuādo na-
turam ad expellendum menstrua. ¶ Quare priuatio
caloris in facie facit palliditatem. rn̄deo ꝙ menstrua
sunt crudi humoris: ergo ipsis fluentibus habet disco-
lorare faciem ⁊ pallidare. ¶ Quare menstruantes ab
horrent eapere cibum. respondeo quia natura plus la-
borat ad expulsionem q̄ʒ ad indigestionem: ergo si ca-
peret cibum crudum remaneret crudus. Et cruduʒ ab
horreret crudum. ¶ Quare viri coeuntes cum mulie-
ribus menstruosis efficiuntur rauci. respondeo q᷑ vir il
le per anhelitum ad membra specialia ⁊ instrumenta
vocis attrahit aerem a muliere infectum: qui aer attra
ctus facit raucitatem. ¶ Quare alique mulieres sunt
steriles: ⁊ non concipiunt. respondeo ſm medicos ꝙ
propter multas causas. aliquando ex parte viri: primo
ita ꝙ frigide nature est vir tunc suum semen est ine-
ptum generationi. Secundo quia semen eius aquosuʒ
⁊ statim a matrice fluit non faciens ibi moram. Ter-
tio propter breuitatem virge virilis vel ineptitudinem
quia tunc semen non proijcitur ad locum debitum.
Quarto quia semen viri ⁊ mulieris sunt indisposita:
ac si vir melancolicus esset: ⁊ mulier flegmatica. Ari-
stote. in primo de generatione animalium: ⁊ secundo
de anima. sicut agens ⁊ patiens debet esse proportio-
nata. alias actio impediretur. ¶ Quare mulieres pin
gues raro concipiunt. Respondeo quia habent matri-
cem lubricam a qua semen receptum elabitur nec reti-
netur. Aliter respondeo ⁊ melius quia mulieres pin-
gues habēt orificium matricum valde strictum quod
semen impedit intrare: ⁊ cum intrat tunc tarde intrat:
ita ꝙ semen in tempore eodem infrigidatur: ⁊ ineptuʒ
fit generationi. ¶ Quare mulieres valde calide raro
concipiunt. rn̄. q᷑ semen extinguitur in eis ⁊ consumiꝰ:
ac si pauca aqua ad magnum ignem funderéꝰ: ⁊ ergo
videmus ꝙ mulieres maxime colentes appetitū lasci
uie ⁊ libidinis maxime cōcipiunt. ¶ Quare meretri-
ces ēt nō cōcipiant. rn̄. q᷑ ꝑ diuersa semina eaꝝ instru-
menta cōcipiendi obfuscanꝰ: ⁊ lubricanꝰ: ꝙ semen eaꝝ
nō retineꝰ. ¶ Quare vt dicit experientia Alberti: mu-
lier bibens saluiā coctā cū vino albo anno illo nō cōci
pit. rn̄. q᷑ saluia est multū frigida ⁊ frigiditas vt patuit
īpedit cōceptiōe. ¶ Quare mulus sit sterilis ꝙ nō cō-
cipiat illud ꝓbleuma multū laborat aristo. in de gene-
ratione aīalium īprobando Empedoclem ⁊ Democri
tū ⁊ tūc ponit positionē ipsam dicens ꝙ generaꝰ mu-
lus ab equo ⁊ asina modo equus ⁊ asinus sunt aīalia
sterilia: ergo generatum ex ipsis efficiꝰ totaliter sterile.
Aliā ponit Arist. rōnē q᷑ semē eq est valde caliduʒ vt
probat pulchre: ſʒ semen asine magis est frigidū: ergo
qn̄ ista semina admiscent ex eis generaꝰ mulus bene:
hec sunt monstra diuersa gñatiua in aīalibus diuersaꝝ
specieꝝ mulus ex asino ⁊ equa: ⁊ ecōtrario burdo ex
equo ⁊ asina: yris ex capris ⁊ porcis: thitirus ex oue ⁊
hyrco: mustiria ex capra ⁊ ariete. Sʒ que ficta centau-
rus ex hoīe ⁊ equa. Monicentaurus ex homine ⁊ asi
na. Iteꝝ hipocētaurus ex hoīe ⁊ equa. ¶ Quare q̄dā
mulieres cōcipiant masculos. rn̄. ſʒ Cōstātinū ⁊ Ari.
qn̄ semen cadit a dextro testiculo ad dextrā ꝑticulā ma
tricis: tunc generaꝰ masculus: q᷑ hec est pars calida: ⁊
ergo ſm Albertū calor operaꝰ ad masculinitateʒ: ⁊ er
go ſm Albertū. Dextra pars ventris magis tumēs est
signum masculi in vtero. Sed alij respondent cum se-
men patris vincit semen matris: tunc generatur ma-
sculus. Sed cū semen matris vincit semen patris tunc
generatur filia. ¶ Quare quedā mulieres cōcipiāt fe
mellas. rn̄. q᷑ semē cadit ad sinistꝝ latus mr̄icis qd̄ est
fridū rōne splenis adiacenꝰ q splen opaꝰ feminitatem.

¶ Quare

¶ Quare vt expi⁹ est Alb. mulier iacēs in dextro latere
post coitū ɔcipit masculū. i sinistro femellā. rn̄. ꝫ cum:
q₂ mēstrua reclusa fluūt ad illā ptē mr̄icis i q̄ iacet mu
lier: ꝛ talis fet⁹ formaẗ. ¶ Quare mulier hēat mr̄icez.
rn̄. ꝫ Auer. in lib. de Colliget: q₂ est locus ꝓprius gn̄o
nis: ꝛ est situata in mediū mulieris sicut cloaca in me-
dio ciuitatis: ꝛ sic̄ ad cloacā fluūt imūdicia ita ad ma-
tricem ɔfluit sanguis mēstruosus ꝛ imūdus. ¶ Qua-
re aliq̄ mulieres pariunt filios graciles: alie breues ꝛ
spissos. Rn̄deo ꝫ Auer. vbi supra: ꝛ ēt ꝫ Gal. ꝙ puer
formaẗ ꝫm q̄ntitatē matricis: ꝛ que hn̄t matricē longā
ꝛ strictā ēt pueri erūt longi ꝛ stricti ꝛ graciles: sed ali-
que per oppositū: g̊ ꝛ pueri per oppositū generantur.
¶ Quare aliqn̄ mulier plures ɔcipiat pueros: aliqn̄. s.
gemellos. respō. ꝫm Arist. in lib. de humana nā. in ma
trice sunt septē cellule ꝛ receptacula seminis: ꝛ tot ge-
neraliter pn̄t generari pueri in quot cellulas peruene-
rit semen: ꝛ si diuisuz fuerit: sed tamen tres sunt in dex
tro latere in illis pn̄t generari. Similiter tres alie sunt
in sinistro latere in quibus pn̄t generari tres filie seu fe
melle: sed ꝛ alia est in medio eorum vbi autentici dicūt
generari hermofroditum idest hoiem habentem vtrū
q₃ sexum. s. vuluam ꝛ virgam: ꝛ ergo si pariet vltra se-
ptem pueros hoc potius miraculosum est q̄₃ naturalr̄.
¶ Quare gemelli sunt hoies semi nō ita fortes sic̄ alij.
vt dicūt leges ipsos in duello reputādo ꝓ medio hoie.
Rn̄. naturaliter q₂ semen ꝛ mā que deberet transire in
vnū pueꝝ tn̄ hoc transit in duos: ergo ex hoc debilita-
tur: ꝛ aliquando non diu viuit vel frequenter moritur.
¶ Quare vt dicit Arist. impossibile est gemellos eē di-
uersi sexus: ꝛ ita ꝙ vnus sit masculus ꝛ altera femel-
la ꝫ sꝑ due vel tres masculi: due vel tres famelle. Rn̄.
naturalr̄ nō est possibile ꝙ vna ps semis cadit ad dex
tram partē matricis: ꝛ alia in sinistram partē: sed sem
per cadūt ad vnā ptē dextrā vel sinistrā. ¶ Quō gn̄a
tur hermofroditus. Rn̄deo per talem modū q₂ in ma-
trice sunt tres cellule principales vna in dextro: alia in
sinistro: tertia in medio in qua dicunt semen clausuz ge
nerari hermofroditū per talem modū q₂ natura semꝑ
intendit generare masculū: ꝛ nūq̄₃ femellam: q₂ femel
la est vir occasionatus ꝛ monstrū in natura: vt pꝫ in li-
bro de aialibus: g̊ qn̄q₃ formatur masculus quo ad oia
mēbra pͥncipalia: sed tandem propter indispositionez
materie: ꝛ inobedientiā qualitatū seminis nō possunt
perficere masculum: tunc gn̄at femellam: ꝛ ergo dicūt
ꝙ hermofroditus sit impotens ꝛ membro virili: ꝛ d̄ h̄
patebit. ¶ Quare natura non generat duo mēbra viri
lia vel duo feminea: sed vnum virile ꝛ aliud muliebre.
Respondeo q₂ in natura ponetur frustratio: quod ē cō
tra Aristo. ꝑmo celi ꝛ quarto metaphysice. quia de⁹ ꝛ
natura non facit frustra. ¶ Utruz iste sit habendus ꝓ
viro vel muliere videtur ꝙ consideranda est quātitas
vnius membri super alterum: ꝛ dicit considerare ꝫ ꝙ
membrum sit potēs in actu venereo: ꝛ sic ꝫm muliebre
tunc est mulier: si ꝫm virile tunc est vir. ¶ Utruz talis
dꝫ baptizari in noie viri vel mulieris. Rn̄deo ꝙ nomi-
ne viri rō noia iponuntur ad placitum: ergo ꝫm digni⁹
debet imponi: modo vir dignior est muliere: q₂ oē agēs
ꝑstātius est suo passo: vt patet per Aristo. iij. de anima.
¶ Utꝝ ipse debet stare in iudicio loco viri vel mulier.
rn̄deo ꝫm viam iuris ꝙ ꝑmo debet iurare anteq̄₃ mit-
tatur ad iudicium quo membro possit vti: ꝛ ꝫm hec est
admittendum ꝛ si vteretur ambobus mēbris: ꝫ tn̄ oc
casionem ipse esset cremandus ꝛ sic semper queriẗ ꝓ-
bleuma. vtrū possit ꝓcedere ad sacros ordies. Rn̄deo
ꝫm iam dicta. (¶ Quare nā facit monstrum: vt patet
per Aristo. ij. physi.) quod sic: naz priuatur suo fine mō
strum: vt patet per Aristotelem ex indispositione ma-
terie vel effectu sit constellationis specialis: vt tempo-
ribus Alberti in Colonia generabaẗ puer ex applica-
tione lateris dextri omnes fere aperiebantur: ꝛ appli-
catōe lateris sinistre ecōuerso claudebantur. Item Al
bertus dicit ꝙ in quadam villa vacca peperit filium se
mihominis: tūc rustici suspicabanẗ d̄ pastore coijsse cū
vacca volebant eum cremare. Sed astrono. dicit veri-
tatem non fuisse. Itē v̄ba Alberti nos vidimus equuz
hn̄tē mensi pedes añriores: posteriores portabat circa
collū: ꝛ os nō territ suꝑ terrā. Itē hec v̄ba asserere Al
bertū nos vidim⁹ bicorpoꝝ ꝛ corpa in nullo iūcta erāt
nisi in dorso ꝛ hēbāt duo capita q̄ttuor brachia: alr̄ ꝛ
q̄ttuor pedes ꝛ ibāt ad quācūq₃ partem vertebantur.
¶ Item verba Alberti narrauerunt nobis q̄dam since
re digne ꝙ viderunt talem hoiem in quo erāt duos ho
mines coniuncti in dorso: ꝛ vnus fuit iracundus: ꝛ al-
ter mansuetus ꝛ vixerunt duos annos vnus prius mo
riebatur: alter tandiu vixit donec ex fetore fratris mo-
riebatur. ¶ Queriẗ quō hoc fit. Rn̄deẗ per talem mo
dū cū semen fūdiẗ ad cellulas per gn̄onē duoꝝ gemel
loꝝ: tunc ɔtingit ꝙ iterstiiū ꝛ pellis medianas iter il
la duas cellulas rūpaẗ ꝛ sic semina ɔfluūt: ꝛ ita in dor
so ramificanẗ: ꝛ coniunguntẗ habentes dua capita disti
cta. ¶ Utꝝ hec sit vnus hō vel duo. Rn̄deẗ ꝫ Arist.
ꝛ respiciēdū est ad cor. vn̄ qui duo hn̄t corda duo sunt
hoies. ¶ Quare aliqn̄ generatur puer cum magno ca
pite vel cum sex digitis in vna manu vel quattuor tan-
tum. Respondetur ꝫm Albertum super secundo physi
corum ꝙ propter superfluitatem vel defectuz materie.
Unde quando materia superfluit: tūc generatur caput
aliquando magnum vel sex digiti in manu vel in pede
Sed quando mā deficit: tunc aliqn̄ generatur mēbruz
minus q̄₃ deberet esse. Aliqn̄ generātur mēbra paucio
ra q̄₃ deberēt esse: ꝛ hec Albertus ꝛ Auer. distinguūt
in scōo physicorum. de quātitate continua ꝛ discreta.
¶ Quare ex inordinato coitu: scilicet laterali vel statio
nario sepius generantur pueri indispositi ꝛ menstruo
si. Rn̄deẗ: q₂ tūc semen iordiate locaẗ in matrice: g̊ ior
dinate formantur: vn̄ aliqn̄ generanẗ gibbosi pueri ꝛ
q̄₃plures defect⁹ hn̄tes. ¶ Quare mulier fit monstrū:
ꝛ dr̄ ꝙ nō sit hō. Rn̄deẗ ex secundo physi. oē occasiōa
tum est mōstrū: sed mulier est vir occasionatus: ergo ē
mōstrū: ꝓbatur minor: q₂ natura nunq̄₃ itendit genera
re femellam: sed semꝑ masculū. Sed q₂ natura femel-
lam gn̄at hoc est causaliter ꝑꝑ mãe dispositionem: ꝛ in
obedientiam. vt dictū est. ¶ Quare quidam puer tota
liter assimilatur patri: ꝛ quidam totaliter matri. respō-
detur quod quando semen matris vincit semen patris:
tunc puer totaliter assimilatur matri. Si autem semē
patris vincit semen matris: tunc totaliter assimilatur
puer patri. Sed si semen in parte vincit: ꝛ in parte nō:
tunc in parte puer assimilatur patri: ꝛ in parte matri:
sed si menstruum ꝛ materia fetus trahit ad se semen
operationis spermatis: tunc erit similitudo ad ma-
trem: ꝛ potest esse temporaliter: aut in membro prin-
cipali: ꝛ non in secundarijs: tunc puer erit similis in
complexione cordi ꝛ serui. Sed in alijs membris pa-
tri: aut econuerso etiam puer erit similis in complexio
ne: ꝛ corde patri: ꝛ in alijs mēbris similis matri. Et sic
videmus pueros aliquos fratres multū assimilare pa
tri: ꝛ alios etiam videmus pueros totaliter matri assi-
milari: ꝛ alios totalr̄ pr̄i: ꝛ alios ptiꝫ matri: ꝛ ptiꝫ pr̄i.
¶ Quare

¶ Quare pueri vt frequenter assimilantur magis patri
q̃ꝫ matri. Respondetur ꝙ hoc est propter imaginatio-
nē matris ⁊ dispositōem patris in coitu. ¶ Quare pue
ri vt frequenter assimilantur auis ⁊ atauis q̃ꝫ propin-
quis parentibus. Respondetur per Aristotelem quia
virtus auorum est impotentia in cordibus parentū ge
nerantium. aliquando propter similitudinem nutrimē
ti: ⁊ tunc fetus formatur in similitudinem aliquorum
auorum. ¶ Quare vt dicit Aristoteles similitudo pue
rorum ad auos non extendit se vltra quattuor genera
tiones. Respondetur ſm Albertuz quia omnis virtus
quattuor gradibus mensuratur: ergo generatiua. Sed
Aristoteles dicit ꝙ aliquando puer assimilatur auo cu
ius a populo ⁊ seculo nō est recordatio. ¶ Quare pue
ri sunt de diuersa dispositione: quadam magis dura ⁊
quadam magis molli. Respondetur ꝙ propter domi-
nium diuersorum elemētorum: ⁊ quia ossa fiunt ex par
te menstrui magis terrestri: ergo semper dominatur: ſꝫ
medulla ⁊ cerebrum de parte eius magis aquea: sed
spiritus vitalis naturalis ⁊ animalis ex pte magis ae-
rea: ⁊ calor naturalis ex parte magis ignita. ¶ Qua-
re fetus successiue fit fortior. respondeo quia in primis
sex diebus semina habent colorem lactis: sed in nouaz
sequentibus ab illis sex diebus: tunc semina habēt co-
lorem rubeum: quia tunc transmutantur in naturā san
guinis spissi ⁊ coagulati non fluentis. sicut massa car-
nea: quia ex propinqua dispositione ad carnem: sed in
xij. diebus post illos. ix. sequentibus illa materia cōdē-
satur ⁊ solidatur vt possit recipere organizationem ⁊
formationem: quia res nuda non tenet impressionem:
vt patet per Aristotelem. ij. de anima. ⁊ sic singulis die
bus vsqꝫ ad partuz aliter disponitur: sed quomodo per
singulos mēses regaꝶ a planetis hoc est in lib. Boetij.
¶ Unde nota ſm Galienuz in primo mēse fetus fit pur
gatio sanguinis. in secundo mense expressio sanguinei
corporis. in tertio formantur vngule ⁊ capilli. in quar-
to mouetur fetus: ⁊ ergo tunc mulieres nauseant. i qn
to tunc recipit similitudinem patris ⁊ matris. in sexto
neruorum constrictiones. in septimo ossa formantur. in
octauo natura incipit mouere ad exituz ⁊ fetus dei be
neficio completur. in nono ipsum a tenebris in lucem
producit ſm communem cursum. ¶ Utrū puer in vte
ro stercorizat vel non. respondetur ſm intentionem me
dicorum ⁊ philosophorum ꝙ non: ⁊ ratio est quia nō
habet primam digestionem que est in stomacho: quia
cibus non venit ei per os: sed per vmbilicuz: ⁊ ergo nō
vrinat sed sudat quod videtur esse parue quantitatis ⁊
reseruatur in pāniculis matricis ⁊ secūdina: ⁊ in alijs:
⁊ in partu pueri exeunt in magna quantitate. ¶ Qua
re ſm communem vsum ⁊ cursum pueri exeant in no-
no mense respondetur: quia tunc est totaliter perfectus
vel quia tūc regat planeta beniuolus: scilicet Juppiter
qui est amicus nature. Nam ſꝫ Aristo. est humidus ⁊
calidus: ⁊ ergo temperat maliciam saturni frigidi ⁊ sic
ci: ⁊ ergo omnes pueri nati in hoc mense vt frequenter
sunt sani. ¶ Quare pueri exeuntes octauo mense om
nes moriuntur. Respon. quia illo mense super puerum
saturnus habet dominium qui est contrarius ⁊ plane
ta maliuolus: quia frigidus ⁊ siccus: ⁊ vtraqꝫ pars con
trariatur vite: dicitur etiam saturnus quasi satur annus
per contrarium: quia per euz esurimus. ¶ Quare pue
ri exeuntes septimo mense vt frequenter moriuntur ⁊
dicuntur illi pueri exeuntes septimo mense vt fetus lu-
ne. respondetur quia luna est frigida: ⁊ habet dominiū
super puerum: ⁊ ergo habet ipsum necare. ¶ Quare
puer exiens statim flet. respondetur ꝙ propter subitaz
mutationem aeris ⁊ infrigidatiōem que frigiditas ma
xime ledit suam teneritatem. ¶ Quare vt dicit Aristo
ti. fetus post septimum mensem laborat ad exitum. re-
spondetur quia tunc ligamenta quibus matrici alliga
tur illa incipiunt debilitari: quia propter sui magnitu-
dinem consumitur nutrimentum ipsorum ligamento-
rum. ¶ Quare puer cum exit ponit digitum suum ad
os. respondetur naturaliter: quia puer exit de matre: vt
de calido lauacro. ergo intrans aerem frigidum ponit
digitum ad os propter caliditatem oris. ¶ Quare vt
sciunt mulieres puer exiens ⁊ clamans in vtero sit si-
gnum malum. respondetur quia est signum ꝙ non vi-
uens exibit: ⁊ ergo dicunt Theologi: quia tunc cogno
scit se priuari intuitu diuino propter carentiam baptis-
mi: ergo clamat. Sed aliter respondetur: nam si nō ma
xime pateretur nec clamaret: ergo clamor est signum
passionis ⁊ mali. ¶ Quomodo puer exeat. responde-
tur ꝙ p̊mo capite premisso: ⁊ si aliter exit per crura vel
per brachia interficit matrem: ⁊ seipsuz. ¶ Quare mu
lieres comedentes infecta cibaria abortiunt responde-
tur ꝙ ex illis generatur semen īfectum quod anima ab
horret: ⁊ ꝓijcit ab agro nature scilicet matrice quia nō
est apta ꝙ ei forma nobilissima infundatur scilicet hu-
mana. ¶ Quare chorea ⁊ lactatio ⁊ saltꝰ vt alique pes
sime bene sciunt abortiuum faciunt. respondetur quia
per talem motuz ligamenta embrionis soluuntur ⁊ la
xantur: ⁊ per consequēs abhortiuus sequitur: quia ma
teria diutius retineri non potest. ¶ Quare iactus ful-
minis ⁊ tonitrui faciunt abhortiuuz. respondetur quia
vapor ibi adustiuus qui faciliter ledit matricem infan-
tium per omnia tenella intrans per poros ipsum occi-
dit. immo Albertus dicit ꝙ si puer actualiter viuit in
vtero materno per fulmina tonitruū īterficiꝶ. ¶ Qua
re mulieres iuuenes: ⁊ non antique abhortiuū faciāt.
respondetur quia corpora iuuenum mulierum sunt ma
gis porosa ⁊ rara: ergo vapor fulminis citius intrat fa
ciendo aborsum. Sed mulieres vetule sunt compacte:
ergo nō sequitur occasio in eis. ¶ Quare vt dicit Ari
sto. nimium gaudium facit aborsum. respondetur ꝙ tē
pore gaudij calor vadit ad exteriora: ⁊ sic matrix pro-
pter paucitatem caloris facit aborsum. Eadem ratio-
ne timor facit aborsum: quia tunc calor vadit ad cor re
linquens matricem.

Vnguentum album ad ocl'os qui oculi sunt sā guinolenti et fluentes. Recipe pulueres tucie quartā partez et de bu tiro q in maio mense ē laboratum partes tres ⁊ de oleo oliue duas p tes et liquefac ⁊ cōmisce simul ⁊ illos pulueres sperge in illum cōfectū ⁊ cōmisce bene donec i frigidabitur.

Lesio capitis cum buca lapide cultello vel quouis alio instru mento sine aliqua apertura.

Albula in oculos. Surditas.
Nasus incisus vsqz ad aures
Apostema retro aures.
Macule faciei.
Labia vlcerosa.

Recipe furfures tritici ⁊ excoquant. deinde ad datur axūgia et fiat pul mentum cū pinguedine et hec ponat ad loca tu morosa et inflaturam si aūt hec non pderint si bi tūc precidat cutis in capite ⁊ videat si aliqua ossa fuerint cōfracta i ca pite. Require i littera. A

Cōtra casuz de alto vt si aliquis de alto cecide rit ⁊ sanguis ex lesione in ipso coagulatus fue rit ⁊ vt tunc sanguis il le spergatur ⁊ dissolua tur in homine Recipe tres carbōes viuos q̄r cinos ⁊ extingue eos i vino bono albo ⁊ ma ne calidum hoc sepe bi batur.

Ysophagus cibū sumēs
trachea artēea
pulmo
cor
stomaco

Apostema solet i trib' locis euenire in corpo re humano retro aures vt in collo hoc est in re gione animata et tūc fi at fleubotomia ō cephs lica vtriusqz brachij pl' tamen de parte sana iu xta virtutez tenoris vt si nō est antiqu' plus mi nuatur.

Versus.

Hec sunt pensanda me dico curare volenti.
Ars etas regio virtus complexio forma.
Mors et sinthomia cō mixtio tempus et aer.

Nota si aliquando mē brum mutilat seu am putatur tunc debet be ne curare cum dialtea. tale vnguentum sic fa ctum. Recipe fenū gre cum ⁊ semen lini ⁊ con tunde in puluerez ⁊ sp ge illum puluerem i bu tiruz ⁊ permitte p vnū vel tres dies. postea re cipe fenum grecuz ⁊ se men lini. Require resi duum in littera. B

Incisio vene vbi sāguis cessare non vult.

Contra incisionē vene magne in collo ita q sā guis cessare non potest tunc cōsumat illa vena pulchre ad inuicem vt sanguis nō possit exire hoc pacto sperge ⁊ cō cute pulueres rubeos sup illud vulnus ⁊ po ne sup eo emplastruz ⁊ permittat iacere ad dié quartuz illud debet fie ri ex claro oui ⁊ thur cum stupis mixtuz post hoc medet sicut alia.

Contra fixum aut pfū dum vulnus. si huius modi vulnus multum cruentauerit tūc debet cōburri lodex in pulue rem et spergi super tale vulnus. Etiā recipe sub stantiā quā pergameni ste de pergameno exco riant et pone super tale vulnus et etiam claruz oui cū canapeis stupis mixtū et emplastruz ex eo factum.

Ad vlcus maturādi de coque semen lini cū bu tiro ⁊ suppone tandiu donec sufficiet.
Nobile vnguentu cō tra apostema ⁊ vlcera ⁊ consequenter antiqua vulnera ruptoria.
Recipe sepum bouinū ⁊ liquefac in patella ⁊ ō haych ⁊ cola ad aliqō vas ⁊ moue tā diu do nec fiet odoriferuz ⁊ q̄ to plus mouebis tanto melius erit ad oia vul.

Si aliquod vulnus fi xum fuerit pfūde et sā guis nō exiuit cū tamē instrumentū fit iaz exce ptū tūc debet iacere sup ipm vulnus vt sanguis et imundicies exierint ante et cū adhuc putre do et imūdicie nō exie rint debet tantū suffla re in vulnus et tūc tali anhelitu exibit totum Residuuz require in lit tera. C

De variolis ⁊ variole vocat vesice sicut pueri solent habere frequen tius ⁊ quādoqz antiqui habent ⁊ fiunt duobus modis. vno modo sūt albe alio modo sunt ru bee. si albe fuerint inuol uatur totuz corpus in pānum lineum. Re quire residuū in lra. E

Cōtra vulnera que sūt telo sagittata tūc lignū de ipso telo non debet extrahi alias ferruz ne sciretur inueniri. sed si lignum fuerit extractū ⁊ ferrum interius reti netur tunc debet queri spatula sine acutie eius

Si vero fuerit aposte ma in inguibus circa pubes tunc minuatur de vena virginali hoc est de vena que est sub talo ⁊ dicitur vena mē struosa mulierum seu vena virginalis.

Contra tumorem ⁊ in flaturam vulnerum. Recipe thus contūde in succo lolij ⁊ cardōis cū farina ordeacea tūc tumores ⁊ inflature p eū inungat seu empla stretur in circuitu vul neris et breuiter cura buntur.

Remedium de paralesi et vnguentum. Accipe artemisiam cum semine suo et millefolium cum semine suo et semē vr tice et iusquiami cuz ra dice et semine et accipe ceram et axungiam. Re quire in littera. D

Cōtra verucas. Accipe stercus caninuz et terrā in qua vrinauit et deco que i vrina ppria et em plastretur sup verucas semper renouādo et de let. Item hec idez curat papm vagil ver ben bo hemice noua kosth.

a ¶ Cum nasus inciditur ad ipsas aures: tunc debet consui filo tenui ⁊ subtili adinuicem: ⁊ post hoc debet conficere sibi emplastrum ex claro oui cum albo liquore mixtum bene cum stupis: ⁊ hoc emplastrum ponatur super vulnus eius: ⁊ tandiu permittatur in vulnere donec patiens estimabit ꝙ sit vulnus curatum in toto attamen cāna debet intrudi ad nasum ideo vt foramina non succrescent: ⁊ vt patiens possit suspirare. Aliud est verum recipiat illud emplastrum de vulnere: tunc nasus prematur bene manibus adinuicem: ⁊ tunc ex nouo tale emplastrum vt prius iacere non permittatur donec fiet duruz: deinde detur talis potus. Rec. zembi benedictam globosam species tiriace ⁊ vueycrauth cū florib⁹: hec omnia excoque simul in vino aut ceruisia: ⁊ hoc si fuerint herbe sicce: sed cum fuerint virides: tunc debet contundi: ⁊ dare patienti ad bibendum: ⁊ sanabitur.

b Contra fluxum vulneris in capite suetur vulnus ⁊ tergatur immundicies siue putredo cum aliquo pāniculo subtili de vulnere ei⁹: eo ꝙ cerebꝝ putrefieret i capite hoc facto debes conficere pulueres rubeos: q꞉ illi sanant omnia vulnera: ⁊ fistulam: sed ita ꝙ prius d̄bet mundari a putredine corpis etiam istum puluerē secure potes seminare sup̱ vulnus ipsi⁹ capitis.

c ¶ Contra offensionem capitis cum baculo cultello lapide vel quocunq꞉ alio: ita ꝙ multum dolet: ⁊ sensuz aliquando perdere machinatur: ⁊ totaliter perdidit: sꝫ tamen caput eius non est incisum: sed solum infractuz per verbera hunc ita curabis: minuatur sanguinez de vena cephalica: donec sanguis sanus exeat: ⁊ conficiatur super loca dolorosa istud emplastrum vt inferiori circulo docetur.

d ¶ Etiam summe considerandum est aliquis efficitur vulneratus: ⁊ principaliter ad caput: tunc maxime deberet precauere: vt non bibat vinum forte: ⁊ non sumat carnes non bene coctas: ⁊ non accedat mulierem neq꞉ intueatur. Similiter non loquatur multa ne rationem perdat. Sed si nimium fuerit infirm⁹: ita ꝙ comedere non poterit: tunc detur sibi perfusio tenuis cuz caseo decocta ad bibendum. Etiam potest sumere pulmētum cum ceruisia coctum post tres aut quattuor vl' qn q꞉ dies dentur ei fercula delicata ⁊ hoc si fuerit calidus in seipso: ⁊ fercula debēt ei dari que ipse appetit.

e ¶ Contra surditatem remedium probatum. Capiatur sal pro vno denario: ⁊ ponatur ad mundam ollam: ⁊ cooperiatur bene vt nullus vapor exeat ponatur super ignem: ⁊ sufflet ignis recenter sub olla: ita ꝙ p̱ calorem magnum sal liquefiat: ⁊ confluatur in globum. Et tunc remoueatur ⁊ infrigidetur: postea bene concute in mortario: post hec perfora raphanum: aut rapaz. aut maguderim: ⁊ repleatur illo sale: post hoc coopiatur bene illud foramen cum illa particula quam prius extraxisti de raphano vel de rapa: post hoc fode in terram in mundo cellario si terra fuerit humida multum ⁊ fortis: ⁊ cooperiatur viceuersa ꝙ taliter maneat per triduum: ⁊ tunc recipe per tres dies: ⁊ serua istud in vitro: ⁊ sic fundatur in aures.

f ¶ Contra tumorem ⁊ vlcerosa labia vnguentum. Recipe sepum hyrcinum cuz pice noua: ⁊ axungia aucarum: ⁊ cum sepo ceruino conterantur simul in q̄ꝫtitate equali vnius cuiuslibet liquefac ad ignem: ⁊ vnge labia: ⁊ sanabuntur in breui: ⁊ si fuerint labia tumorosa fiat minutio de ipsa lingua: ⁊ cessat tumor labiorum.

g ¶ Unguentum ad maculas faciei probatum. Qui vult priuari maculis in facie existentibus. Recipe limacem cum sua concha: ⁊ concham ranarum: ⁊ alumen: ⁊ alestem: ⁊ gyantku: ⁊ cōtunde illa simul: ⁊ secute ad nouam testam: ⁊ combure bene: ⁊ illos cineres commisce cum lixiuio de vitibus facto: ⁊ ex illo faciez mane ⁊ sero laua.

h ¶ Pulueres corrosiuos qui carnem superfluaz de vulnere crescentem bohemice de vuiemaso appellatur sic fac. Recipe vitriolum viride: ⁊ impone in ollam nouam: ⁊ obstrue cum luto sapientie: ⁊ impone ignez forte combure bene: ⁊ postea effunde parum de aceto vini: ⁊ statim post hoc contunde ⁊ habebis puluerez corrosiuū: ⁊ illū sup̱ carnes p̄dictas spge: ⁊ corrodet eas.

i ¶ Si autem apostema generatur sub brachijs fiat flebotomia de mediana: aut pulmatica: aut prope paruum digitum in parte opposita: ⁊ s̄m similem modum de eodem brachio.

k ¶ Quando aliquis esset trāsfixus gladio vel hasta da ei bibere ceruisiam tepidā cū pinguedine serpentis.

l ¶ Si intestinū magnū incidetur: aut stomach⁹ hūc debes cōsuere filo sericeo: ⁊ subtili ⁊ spargantur super illa vulnera pulueres rubei.

m ¶ Unguentum contra vulnera tumentia: sed non fluentia que fiunt percussione sicut plage: vtputa fustibus ⁊ baculis: vel quibuscunq꞉ instrumentis. Recipe duas libras plantaginis: ⁊ duas libras garbei: ⁊ millefolium: vitriolum album .i. quartale: Saluiam: ⁊ vitergion: quattuor libras contunde bene cuz .iiij. lib. axūgie: ⁊ cū .ij. lib. zuchari: ista omnia simul bene decoque ⁊ misce bene cum spatula interius vt bene cum aruina temperentur: postea exprime totum simul per pannum ⁊ tere herbas que manserunt post expressionem: ⁊ illa contunde cū axungia ⁊ serua.

n ¶ Oleum ad vulnera que in pedibus fiunt quasi incurabilia que homines communiter habent: ⁊ illa vulnera habent foramina profunda illud oleuz sic fac. Recipe lignum iuniperi: ⁊ incide in partes minutas: ⁊ recipe ollam vnam ⁊ fode in terram: ⁊ pone super eam aliam ollam multis foraminibus perforatam in fūdo: ⁊ loca eam super illam in terra sepultaz loco cacabi: ⁊ impone in eam partes de iunipero incisas: ⁊ sic tūc circumlinias ollas cum luto sapie: ⁊ pone ignem fortem in circuitu ollaꝝ: ⁊ sic stillabit oleum qđ valet aurum ⁊ argentum: ⁊ precipue ad vulnera predicta sananda.

o ¶ Si alicui clauus ferreus vel ligneus vel quodcūq꞉ aliud acutum ad pedem intrauerit hoc sic curabis. Recipe saxifragam: ⁊ contunde: ⁊ pone super locum in quo sit talis clauus. Idem faciunt flores fabe supposite aut stercora murilegi: ⁊ exibit clauus ferreus vel quodcunq꞉ instrumentum fuerit in ipsa carne.

p ¶ Contra pruritum magnum cum lixiuio ex vitib⁹ paruis vnge loca fricando. ⁊ sanaberis sine dubio vel vrtice decocte cum vino ⁊ collate per pāniculuz in balneum corpus tali brodio illinitum fricando cessat. Sꝫ prius liniatur quando sudari incipiat.

q ¶ Si telum vel sagitta fuerit in pede: ⁊ lignuz non est excerptū excipiat p̱ te: ⁊ si ad vtrāq꞉ partem vuln⁹ penetratū fuerit: tūc debes laborare p̱ illō foramen tentā extrahere sicut in vulnerib⁹ vsus ē: ita vt attigat vna tenta: aliam ⁊ sanetur sicut ⁊ alia vulnera.

r ¶ Si vero tam profunde fuerit intrinsecus ꝙ excipi nō valeat: tūc recipiat genziana: ⁊ dꝫ poni ad foramen vt fiat vulnus ampliū: ⁊ foramen magnum vt sagitta eo facilius exire possit ad hoc capiat apostolicon magnū dimergās. Steinvuorcz. ⁊ polipodiū ⁊ ꝯtūde bene adinuicē: ⁊ ex illo fac emplastꝝ ⁊ pone sup̱ vuln⁹ ⁊ extrahet sagitta.

¶ Aliud emplastrum.

f Et si tale vulnus fixum aut profundum multuz cruē
tauerit. Accipe thus album sanguinem draconis vinū
nigrum fel vnd plutstein.i. lapidis ematitis: hec om-
nia contunde insimul: ⁊ fac emplastrum cum claro
oui: ⁊ illud confectum super stupas ponatur ⁊ vulne
ri applicetur.
t Contra vulnera fluentia ⁊ dolorosa. Recipe anguil-
lam ⁊ excoque ⁊ accipe pinguedinem ⁊ conserua in
mundo vasculo: ⁊ excoque gallinā non intingendo cū
aqua pinguedinem ⁊ congrega ipsius pinguedinez ⁊
accipe succum saluie:rute:absinthij: ⁊ marubij: ⁊ men
te siluestris: ⁊ tempera insimul: ⁊ vnge quando vis ci
catricem ⁊ sanabitur.
u Unguentum bonum ad sanguinem retinendū: vbi
fuerit vena incisa. Confice thus: ⁊ aloe:adinuicē ⁊ ad-
misce clarum oui hanc temperationem optime commi
sce: ⁊ ex illa fac emplastrum donec vene ⁊ vulnus ad-
inuicem claudentur: ⁊ hoc fiat donec vulnus sanabit
in toto semper emplastra noua preparando.
x Contra putridas carnes ⁊ mortiferas. Recipe ar-
gillam de fornace bene concrematam: ⁊ tempera cum
aceto ⁊ appone cucumeres equaliter sumendo: ⁊ sine
vt bulians ⁊ tunc cola per panniculum hoc facto reci-
pe tertiam partem illius cocti ⁊ permisce cum oleo: ⁊
fauo mellis ⁊ vtere bis vel ter ⁊ sanaberis.
y Contra inflaturam faciei vel alias vbicunq;. Reci-
pe scabiosam ⁊ decoque eam vsq; ad consumationem
modice aque: ⁊ cum hac aqua madida bene inflatu-
ram pannum intinctum superpone inflature predicte
quo siccato iterum madida ⁊ fac sicut prius ⁊ in tri-
duo sanaberis.
z Cōtra struma que in collo generatur. Accipe succuz
raphani:sal:vinum:acetum: ⁊ confice totum in smig-
mate in aliquo vase ⁊ mittas ita per noctē stare illo vn
ge apostema seu strumaz ⁊ decidet peribit illa struma
si sepius hoc feceris.
⁊ Contra panaritium hoc est quando quedam pustu-
le albe in circuitu vulneris generantur bothonice: pi-
zymiet. Recipe axungiam antiquam non salsam ⁊ ver
mes quosdam qui multos pedes habent ⁊ sunt oblon
gi ⁊ parui ⁊ ab aliquibus centipedes vocantur seu ap
pellantur hos vermes contunde valde bene cum arui
na antiqua ⁊ emplastra super dolorem.
? Ad solidandum ossa confracta. Accipe lūbricos vē
tris ⁊ contere in puluerem ⁊ commisce puluerem de
lumbricis factum cum oximelle: ⁊ emplastruz inde fac
⁊ ossibus fractis superpone ⁊ mirabiliter consolidat
ossa confracta.
ꝑ Unguentum contra omnia vulnera quod cito gene
rat carnes ⁊ replet. Recipe ō oleo oliue quattuor loth
faui mellis.ij.loth.gūmi arabicū ⁊ thus veꝝ de quoli
bet.j.loth. ⁊ molle sicut farinam: ⁊ misce simul totum:
⁊ liquefac super ignem modicum: ⁊ moue continue in
olla ne combburetur ⁊ operare illo vnguēto quādo vis.
aa Contra incisionem cerebri vel iecoris vel visceris:
hec.n.omnia sunt mortifera ⁊ insanabilia. Si vero ite-
stinum magnum aut stomachus incisus fuerit hunc de
bes consuere filo sericeo ⁊ subtili: ⁊ seminentur super
talia vulnera pulueres rubei de quibus patet alibi hoc
facto curantur vulnera huiusmodi herba sanguinaria
cum saluia: ⁊ si nollent curari:tunc cerebrum est icisuz
hoc taliter considerare debes ꝙ vulneratus rationem
perdet: ⁊ oculi eius rubei erunt omnia quecūq; come
det non valebit retinere. ⁊ nō poterit sedez habere lin-
gua eius magna efficitur: ⁊ palpat super caput ⁊ lania
bit empl'm de capite suo.

bb Contra offensionem capitis que fit multipliciter.
Aliquando.n.cerebrum penetrat: ⁊ aliquando solum
cutis offenditur ⁊ inflatur cerebrum vulneratum: ⁊ in
ficitur modo si cerebrum vulneratū erit:tunc videri be
ne debet ne ossa essent in vulnere:hoc facto excipiātur
⁊ imponatur ad vulnus eius sericeus panniculus. Si
vero sericum non habetur:tunc panniculus alius sub-
tilis ⁊ paruus. Et idez panniculus illiniri debet prius
mundo lardone pro eo vt tertio die facilius de vulnere
excipiatur:post hoc videri debet vtrum cerebrum fue-
rit incisum ⁊ vulneratum:q2 si cum claro oui suppone
retur:tunc siccaretur in vulnere ⁊ assumeret cerebrum
secum: ⁊ ex illo homo mortem intraret. Ideo debet pā
niculus illiniri quin facit ipsa putrefieri ⁊ imundiciaz
effluere ab eisdem.
cc Nota ꝙ prius vulnera singulis diebus bina vice ō
bent ligari: ⁊ hoc cito facere non prolongādo ⁊ primi
tus lesus non debet spaciari nec deambulari: ⁊ cuz taz
ipsa vulnera saniem ceperint:tunc semper mūdus pan
niculus debet imponi ipsis vulneribus q2 per hoc subi
to curantur ⁊ succrescent.
dd Si aliquis homo ceciderit super caput:ita ꝙ collū
ei incuruatur: ⁊ post hoc loqui non potest. Illi statiz os
aperiatur ⁊ ponatur lignum inter dentes ei9 ne claude
re possit: ⁊ debet calcare super humerum eius ⁊ trahe
re caput eius fortiter vt ad locum priorem caput ⁊ col
lū situet:post hoc vngat dialtea ⁊ sanabitur a timore.
¶ Ista residua deficiūt in aliquibus marginib9 figure p̄
cedentis vbi ꝯsimiles littere alphabeti cōprehēdunt.
A Tunc excipiatur: ⁊ post hoc curari debent sicut pre-
scriptū est de sanatiōe vulneꝝ ⁊ ꝯficiat empl'm de apo
stolicon ⁊ ponatur super vulnus:q2 istud extrahit totā
imundiciam de vulnere ⁊ cito curabit.
B Et ipone in aquā ⁊ pmitte per quattuor dies stare
⁊ si vis potes calamentū apponere modicū: ⁊ sic ifun
de in saccū ⁊ exprime succū illū: ⁊ accipe maluā cāpe
strē: ⁊ coque simul cū oib9 supradictis herbis in butyro
⁊ cola p sacculū: ⁊ tūc recipe cerā ⁊ resinā: ⁊ galbanū
⁊ liqfac oia insimul: ⁊ tūc cōmisce cū oibus supdictis.
C Aqua itinctū ⁊ decoctū in lentibus ita calidum vt
cum lingua canis expertum est:q2 attrahit statim ma-
teriam. Si fuerint rubee inuoluantur in pannuz rubeū
circa oculos tm̄ vtere repcussiuis seu recuperatiuis ne
exeant per oculos: ⁊ circa gulam cum gargarismis.
D Uetere ⁊ resinā:seu picē albā castoreū nouū recēs:
⁊ oleū oliue: ⁊ accipe medullā cerui vel eq iuuenis ⁊
vinū vl' acetū coctana si hr̄e poterit: ⁊ hec oia sil' ꝯtun
de valde bn̄: ⁊ p9 h pone i mūdā ollā: ⁊ cū aceto vl' vi
no bn̄ ōcoq̄s ad bonā horā: ⁊ tē p pānū exp̄me: ⁊ i pi
xidē pōe: ⁊ ex h mane ⁊ vespe locū dolorosū vnge bn̄.
E Q.ō in vulnere ꝯtinet mali: ⁊ post hoc infunde sed
modicū vinū ad vulnus:q2 illud mūdat vulnera ⁊ pu
trefieri non permittit.
¶ Unguentum contra siccitatē mēbroꝝ. Qñ aliquod
mēbꝝ exiccatur in homine sic ꝯficiat. Recipe. Cattum
integrum ⁊ impone ad vnā aucā ⁊ assa aucā vna cuz
catto ⁊ pinguedinē que inde stillauerit collige ⁊ suua:
⁊ cū eodē mēbra q̄ exiccari icipiūt punge. Si vō totus
hō exiccat seu oia mēbra hois:tē recipe cattulos iuue-
nes ⁊ excoq̄ eos i caldari ⁊ sic ille hūectet in caldari il
lo seu i brodio i q̄ cattuli st̄ ōcocti ⁊ sanabit deo iuuāte.
¶ Confectio vnguenti attractiui.
Recipe sepum ceruinū seu arietis castrati vel hyrcinū
⁊ liquefac in patella ⁊ appone paꝝ de creta mūda: ⁊
modicū de resina:hoc est q̄rtā ptē resine respectu sepi:
⁊ oleū oliue ⁊ contunde totuz bene in mortario.

Unguentum fuſcum contra vulnera fetita vbi poſ
ſunt creſcere carnes.
Recipe oleum oliue: ⁊ lardūꝫ ſub vno pondere: ⁊ po-
ne ad patellam vt ſimul buliant paulatim: poſtea pone
tertiā ptē de reſina: ⁊ tūc recipe pulueres thuris: ⁊ myr
re nigre: ⁊ ſic ꝺ myrra plus ꝙꝫ ꝺ thure: ⁊ coq̄ h̾ totū ſil̾:
⁊ ſic poſtea appone parum de galbano: ⁊ indurare de-
bes cum cera modica.

¶ Unguentū diaquilon ⁊ vnguentum prutenicū
pruſkmazth.

Recipe litargiriū ⁊ cōtere ſimul cenobrium ⁊ īſparge
i oleū oliue: ⁊ pone in patellā ereā ⁊ mitte bulire ſemꝑ
mouendo cū ſpatula: ⁊ qn̄ videbis ꝙ incipiet rubeſce-
re: tūc appone modicū de cera plus ꝙꝫ de galbano ⁊ ef
funde ſuꝑ aquā mundaꝫ: ⁊ ſi vis habere pulchrū tunc
appone ſerapinum ⁊ erit multum delactabile.

¶ Unguentum album ſic fit.

Recipe ceruſaꝫ: ⁊ thus albū: ⁊ appone de galbano mo
dicū: ⁊ lapillos albos q in cancro reperiunt̄: ⁊ contere
oīa i puluerē ⁊ liquefac cū aq̄ roſacea ⁊ cōtere bn̄ vſqꝫ
ad ꝯſūptioneꝫ aq̄: ⁊ cōmiſce cū oleo oliue: ⁊ fac bulire.

¶ Unguentum retentiuū ad vuluera fetida

Recipe mel ⁊ liquefac in igne: ⁊ aquam rute cōmiſce il
lis ſimul ⁊ habebis.

¶ Unguentū populeon qn̄ vulnera inflant̄.

Recipe nodulos de populo de tali arbore: ⁊ cōtunde il
los cū noua axungia que tunc temporis haberi pōt: ⁊
ſerua ⁊ cooperi bene in pixide vel in olla vitreata: po-
ſtea recipe foliuꝫ iuſquiami: ⁊ acrimonie: plantaginis:
⁊ millefolij: trifoliū: ⁊ marubiū: balſamum: mentam: ⁊
mentā equinam zembis: feniculū: ⁊ oīa illa ſimul equa
li pondere accipe ⁊ cōtunde ⁊ pone in vinū ⁊ mitte ſta
re per aliquos dies: ⁊ tūc excipe herbas predictas qn̄
tibi videbit̄ cōueniens ⁊ appone cōfectū qꝺ ꝓus fece-
ras ꝺ modulis populi: ⁊ aruina noua: ⁊ cōmiſce ſimul:
⁊ pone ad caldariū paruꝫ ⁊ buliat ſimul totū: ⁊ poſtea
in ſacculum funde ſeu cola.

¶ Sirupus vulneratorum.

Recipe tormentillā: agrimoniā: diptamū illā herbā: ⁊
myrram rubeā: ⁊ coque bene in ceruiſia antiqua: ⁊ co
la per panniculum lineum: ⁊ quando infrigidabitur da
infirmo ſero ⁊ mane ad bibendum.

¶ Unguentū ad paraliſim ſic laboratur ſiue ſit in
capite ſiue in alio membro.

Recipe iuniperuꝫ: ⁊ aruinam gelline: ⁊ cōtunde bene
ſimul ⁊ pone ad patellam vt liquefiat ⁊ cola ⁊ ſint am
bo ſub pondere equali.

¶ Ad paraliſim ⁊ fiat ignis bonus ⁊ ſic vngat̄.

Recipe medullā de oſſib⁹ eq: ⁊ liquefac i patella ⁊ vn
ge locū dolenteꝫ vbi regnat paraliſis. Et nota ꝙ viris
dꝫ eſſe ex oſſibus eq: mulieribus vero de oſſibus eque.

¶ Contra paraliſim cui ſtatim oculis.

Recipe vinū bonū: ⁊ fauū mellis: in eadē mēſura: ⁊ ra
dices celidonie: ⁊ feniculi: ſi vis cū herbis: ⁊ ꝯcute illa
bene: ⁊ poſtea calefac circa ignem ⁊ cola ⁊ emplaſtret̄
ſuper oculos.

¶ Unguentū vt quaſi vno die vulnus ſanet̄.

Recipe lanceolā illā herbā: ⁊ illa eſt cōſimilis planta-
gini: ſꝫ pleniora hꝫ folia ⁊ longiora ⁊ cōtūde eā cū no
ua aruina: ⁊ poſtea in patella diſſolue ⁊ fac emplaſtrū:
⁊ pone ſuꝑ vulnus ſꝫ pulueres ſentias faciēs de eis: ⁊
cum eadem herba potes humectare inflationes in cir-
cuitu vulneris.

¶ Unguentum ruffuꝫ ⁊ valebit maxime quando
aliquis leuans graue pondus offendit ſe vel infla
tur ab intus vel habet ſpatulas ab intra.

Recipe herbas quaſdam rubeas. Rubea tinctorū vel
vngulosa maior bethonice: Ezeruene: korꝫ venye: ⁊
ablue bene: poſtea vero poſt ablutionem depone corti-
cem ſuperiorem: ⁊ pone ad butyrū: quod in Maio mē
ſe eſt laboratum ſi habere potes ⁊ coque ſimul valde
bene: ſic tamen fac ꝙ herba butyrum preualeat. ⁊ ap-
pone radicem vnam vel duas de acrimonia. Et ſi non
potes habere butyrum Maij: tunc recipe illud butyrū
quod eſt laboratum in vna ſeptimana ante natiuitateꝫ
beate virginis Marie vel quod eſt paratum ante feſtū
ſanctoꝝ Philippi ⁊ Jacobi apl̾oꝝ: tertia die vel ꝓma.

¶ Contra combuſtionem ignis vl̾ aque.

Recipe furfures ſiliginis: ⁊ combure i noua teſta hoc
contere bene ⁊ contritum da in circuitu manui vel pe-
di ⁊ ſanaberis.

¶ Remedium bonum ad paraliſim.

Unge locū vbi turbaris in calida ſtupha vl̾ circa ignē
vino cremato vel etiam ſi pes vel manus incuruatur a
paraliſi taliter fac ⁊ ſanaberis.

Unguētum ſanatiuum: ⁊ qꝺ facit creſcere carnes.

Recipe ſepum ceruinum: ⁊ plantaginem cum ſemine
⁊ radice. Si autem ſemen plātago non habuerit ſic ꝙ
eſſet in menſe Maio: tūc recipe radicem cum folijs cō
tunde ſimul cum oleo oliue: ⁊ decoque ſuper lēto igne:
ſic vt buliat per integram horam primitus: poſtea ap-
pone reſinam: ⁊ cōmiſce hoc totum ſimul vt buliat ita
diu donec illa reſina liquefiat: ſed non amplius: poſtea
cola per pannum ad nouam patellam: poſt hoc recipe
tria vel quattuor coclearia de vino bono: ⁊ infunde in
illud confectum: ſic iterum tere ad bonā horam ⁊ poſt
ꝙꝫ illud vinum conſumetur: tunc iterum funde tantum
de vino vt priuſ: ⁊ ſic ſemꝑ extere ⁊ effunde modo pre
dicto: ⁊ hoc fac ita diu donec non erit vnguentum al-
bum ſic abiectum: ⁊ donec adherebit mortariolo: ſicut
bitumen: ⁊ poſtea appone ceruſe dimidium alteꝝ loth
⁊ hoc ſi fuerit vnum quartale: tunc de ceruſa appones:
⁊ hoc illuc inſparge ⁊ contere bene: ⁊ ſerua in pixide:
⁊ vtere eo quādo oportunum fuerit.

¶ Unguentū dialtee contra ſiccitatem.

Recipe medullam de oſſibus caninis: ⁊ medullam de
oſſibus equinis: ⁊ antiquam aruinam: ⁊ herbam que
creſcit in ſegetibus ⁊ vocatur Ermodactylus: ⁊ eſt hec
herba preciſe ſicut cepe: ⁊ omnia illa ſimul bene deco-
que: ⁊ contūde: ⁊ liquefac in patella: ⁊ cola ad pixidē:
⁊ membra que exiccantur ſepe iungantur.

¶ Contra calculum.

Recipe zinziber: balſamum: ⁊ zeduariam: ⁊ flores mu
ſcati: ⁊ longum piper: ⁊ lapillos cācri: de quolibet vnū
lothonē: ⁊ contere hoc ſimul valde bene ⁊ da infirmo
ad bibendum in vino: ⁊ precipue in balneo.

¶ Ad idem.

Hec eſt quedam breuis medicina que a ſolo deo venit.
Accipe ſuccuꝫ feniculi: petroſilij: apij: ⁊ in ſuco iſtarum
pone micam panis: ⁊ pone ſuper renes: ⁊ ſuper veſi-
caꝫ: ⁊ non tantum vrinam prouocat verum etiam lapi
dem frangit.

¶ Ad idem.

Ideꝫ fecit paritaria comeſta vel bibita cū vino vel pul
uis eius cuꝫ albo vino potatus.

¶ De calculo frangendo.

Hec quedam veneranda optima ⁊ perfecta ad frangē
dū lapidem medicina. Recipe radicem feniculi: ⁊ ſaxi
fragie: ⁊ petroſilij: equaliter de omnibus. Item radiceꝫ
bardane ſiue lappe ad quantitatem omnium iſtaruꝫ re
rum: ⁊ hec in partes minimas diuidantur ⁊ ponantur
in tanta aqua quantum videbitur ſufficere bulieturqꝫ

vſqꝫ

vſq₃ ad conſumationem tertie partis aque: ⁊ poſt hoc
ſumat patiens mane ⁊ ſero ad quantitatem mediocris
ciati: ⁊ ſi aqua predicta nimis amara fuerit buliatur d̄
liquiritia cum aqua predicta quantum videbitur. ⁊ ſi
malum patientis recens eſt curabit̄ ad octo dies. ſi ve-
ro antiquum fuerit, ad quindecim dies.

¶ Ad arenas expellendas.

Talis enim cura ſupradicta eſt ſeruāda niſi ꝙ loco ſa
xifragie due vel tres partes plantaginis apponātur ⁊
operandum eſt in praxi predicta.

¶ Unguentum contra combuſtionem.

Recipe olei roſarum. ℥. j. cere. ʒ. ij. ceruſam. ℥. ſ. clarum
oui vnius: hoc totum optime verberetur ⁊ incorpore-
tur: ⁊ fac vnguentu₃: ⁊ vngatur ex eo locus combuſtio
nis quottidie ⁊ mirabiliter prodeſt.

¶ Unguentum ad ſcabiem.

Recipe aloe paticum: oleum laurinum: argentum vi-
uum: ⁊ ſaluiam: ⁊ fiat vnguentum: ⁊ cum illo ſcabies
perungatur.

¶ Aliud experimentum probatum.

Recipe auri pigmenti. ℥. ij. argenti viui. ℥. i. plumbi vſti.
℥. j. ⁊ ducantur fortiter: ⁊ miſceantur cum oleo ⁊ aceto
vini: ⁊ ex illo ſcabies perungatur.

¶ Experimentum magiſtri Petri hiſpani
contra omnem maculam oculorum.

Recipe feniculi: verbene: rute: roſarum: eufragie ſileris
montani: bethonice: celidonie: capillorum veneris: ana
quaſſa bene: ⁊ impone in albo vino per diem naturalē.
Secundo die diſtilla per alembicu₃: ⁊ quod primo ſtil
lauerit quaſi argentum: ſecundo quaſi aurum: tertio q̈
ſi balſamus habetur. ⁊ hoc ſeruetur in trib⁹ ampullis:
⁊ cum opus eſt detur nobilibus ⁊ delicatis pro balſa
mo. aliȷ̄s vero pro auro ⁊ argento.

¶ Iſti ſunt pulueres optimi ſuper omnia
vulnera que ſequuntur.

Recipe vinum nigrum: hoc eſt rubeum nimis ⁊ plut-
ſtein cuiuſlibet. j. loth: gūmi arabici. iij. loth: muſcatū: ⁊
thus album cuiuſlibet. j. loth: ſanguinē draconis: ⁊ mu
miam. j. loth. iſta omnia contunde adinuice₃: ⁊ fac pul-
uerem ex ipſis: ⁊ illos ſerua ad neceſſitate₃ quando in
digueris.

¶ Apoſtolicon tale vnguentum ſic fit.

Recipe nigram picem arabicam cuiuſlibet. i. libram.
Recipe etiam galbani: ⁊ ſerapini: armoniaci: oppopo
nacis: colofonie cuiuſlibet. j. loth: ⁊ cerā. vi. loth. Eſcra
mediam libram: hec omnia miſce adinuicem: ⁊ coque
modicum: ⁊ poſtea accipe maſticem: ⁊ albea₃: ſiue oli
banum: ⁊ contere bene in puluerem: ⁊ terbentina₃ cu-
iuſlibet. j. loth: hec omnia miſce adinuicem: ⁊ permitte
liquefieri valde bene: ⁊ exprime per panniculu₃ ſuper
aquam frigidam: poſt hoc excipe de aqua: ⁊ volue illō
bene in manibus ad ignem cum oleo: vt ſit modicum
molle: hoc emplaſtrum ſanat vulnera fiſtulā apoſtema
⁊ oē₃ fluxū imundum in carne ceſſare facit ⁊ ſanat.

¶ Unguentum bonum ad vulnera ſananda.

Accipe picem arabicam. i. picem non temperatam: ce-
ram ſimplicem oppoponacu₃ flores iris cuiuſlibet me
dium loth ⁊ holvuorc₃. Ariſtologia rotunda: thus al-
bū cuiuſlibet mediu₃ loth: litargirij. ij. loth. Iſta omnia
excoquantur in vino quartali aceti fortis valde ita be-
ne vt molle fiant. Et poſtea iſta videlicet: ceram: pice₃:
⁊ picem arabica₃: ⁊. ij. libras olei: ⁊ illa omnia permit
te ſucceſſiue liquefieri inuicem: ⁊ ſic excoque vides be
ne ne comburantur in aliqua parte: ideo debes interi⁹
continue miſcere ⁊ mouere: poſt h̄ reſinas abijce ⁊ re-
frigera modicum pone ad pixidem: ⁊ iſto vnguēto vn
gatur panniculus: ⁊ ponatur ſuper vulnera: ⁊ hoc cō
trahit: ⁊ curat ſanguinem malum de ipſis vulneribus.

¶ Unguentum ad vulnera quod cito gene-
rat carnes.

Accipe de oleo oliue q̄ttuor loth: faui mellis tres loth:
gūmi arabicum: thus verum de quolibet mediu₃ loth:
⁊ molle ſicut farinam: ⁊ miſce ſimul totum: ⁊ liquefac
ſuper ignem modicum: ⁊ miſce continue ſiue moue in
olla ne comburantur: ⁊ operare illo vnquento qn̄ vis.

¶ Unguentum quod dicitur gratia dei.

Recipe terbentine. libras. iij. reſine: lib. i. olibani: maſti
cis ana. ʒ. i. myrre. ʒ. ij. cere virginee. ʒ. iij. bdelij. ʒ. i. ver-
bene: pimpinelle: bethonice: cum adhuc recentes exi-
ſtunt: ana. manipulu₃. i. ⁊ decoquantur in vino albo vſ
q₃ ad conſumptione₃ tertie partis: poſtea coletur ⁊ co
latura ſuper ignem ponatur ad buliendum. Et impo-
ne ceram reſinam: ⁊ maſticem: olibanum: myrra₃: bde
lium: quouſq₃ bene cōmiſceantur ſemper agitando cū
ſpatula: poſt hoc impone terbentinam: ⁊ aliquantulu₃
de oleo oliue: ⁊ iterum agitetur cum ſpatula: donec in-
fridet̄: ⁊ qd̄ notat colliget: reſiduū v̄o valet podagricis.

¶ Uel ēt p̄dictum taliter poteſt laborari.

Recipe ſucci verbene: pimpinelle: bethōice: brunete. i.
conſolide plantaginis lanceole: ana. lib. ſ. ſucci api. q̄r.
iij. reſine. lib. i. terbentine lib. v. maſticis: olibani ana. ʒ.
i. myrre. ʒ. i. cere virginee. ʒ. iij. ⁊ in vino odorifero bu-
liantur ſucci: ⁊ valet contra cancrum: ⁊ contra morſu₃
venenoſum: ⁊ puncturam: valet etiam ad omne vuln⁹
recens ⁊ ēt ſanat apaſtemata in coſtis: ⁊ in epate: ⁊ in
ſplene: ⁊ in p̄ncipio foris emplaſtretur.

¶ Unguentum bonum ad gingiuas.

Recipe aluminis vnū loth: ⁊ mellis. ij. loth: ⁊ illa duo
ſimul cōmiſceantur: ⁊ cum illa dentes ⁊ gingiue iūgā
tur ⁊ curabitur putredo eoꝝ.

¶ Ad vulnus ſanandum.

Recipe myrram: thus: attramentu₃ cuiuſlibet. i. loth. ⁊
ad ampliandum vulnus appone medulla₃ ſambuci ēt
vnū loth: ⁊ illa oīa ſimul confice in puluere₃: ⁊ ſparge
modicum ad vulnus: poſt hoc calefac bene ⁊ ſuppone
vulneri: ⁊ tranſiet adinuicem ſub illo ⁊ ſanabitur: ſ₃ de
bes comprimere vulnus bene duobus digitis adinui-
cem: ⁊ ſic poſtea quarta die eligetur multum pulchre:
poſt hoc ſanet̄ velut alia vulnera.

¶ Ad idem puluis bonus.

Pulueriza piper cum puluere carbonis quercini ⁊ ſup
pone die vno vel duobus ⁊ ſanabitur.

¶ Aliud antidotu₃ ad vulnera ſananda.

Recipe mel: ⁊ vermes longos qui infimo creſcūt: hec
duo ꝯfice in puluerē: ⁊ ſparge ad vulnus ⁊ ſanabit̄: ⁊
hoc vtriuſq₃ ana: ⁊ cōburi d₃ in teſta noua: ⁊ vuln⁹ ſa-
nabitur ſine oiu₃ fluxu imunditiarum.

¶ Contra dolorem capitis.

Recipe thus: myrram: piper: ſaluiam: acetum: oleum:
⁊ illa oia ſimul cōmiſce ⁊ decoquas bene: ⁊ tūc cu₃ il
lo caput perunge ⁊ liga lintheo.

¶ Unguentum ad vulnus qd̄ d̄r lupus.

Recipe albū thus: ⁊ tere modicū ad modum pulmen
ti ⁊ cōmiſce optime cum claro oui adinuicem: ⁊ tūc li-
ne ſupra pāniculum canapeu₃: ⁊ ſi iſtud habere nō po
tes: tunc recipe barbam iouis: ⁊ forma ex ea emplaſtꝝ
⁊ tali dolori ſuperpone.

¶ Antidotum emplaſtri boni ⁊ optimi ſu-
per vulnera.

Recipe thus: ⁊ aloe: ⁊ contundantur adinuicem cum
claro oui: ⁊ iſtud ponatur ſuper vulnera vbi vene fue-
rint inciſe ⁊ cruentant multu₃. Iſtud tandiu permittat̄

ſuper vulnera donec vene ⁊ ſanguis adinuicē creuerit
ſi tñ magis indigeret:tūc laboretur huiuſmodi medici
na ⁊ emplm̄ ex nouo ⁊ ſupponat vulneri totiens do-
nec creſcet adinuicē pamphili ⁊ malue ſimul contrite
⁊ ſup vulnera poſite curant vulnera ſanguinolenta ⁊
fluentia: ⁊ fortius: ⁊ melius q̄ȝ aliud emplm̄. Si autez
cū axungia cōtunditur: ⁊ ſuper vulnera ponitur ſanat
ſumme bene vulnera.

¶ Aliud emplm̄ ſuper vulnera.

Serpilliū romanū.i.romiſchkol ꝯtundatur cum vino
⁊ ſup vulnꝰ ponat ſanat multum bene. Item abſinthiū
concuſſum ⁊ recenter ſuper vulnus poſituz ſanat ipſa
vulnera.

¶ Unguentum bonum ad omnia vulnera.

Recipe aruinā leporis: ⁊ aruinā porci nō caſtrati ſiue
apri: ⁊ h̄ totū ſimul cōfice qḋ denſum fiat: ⁊ caua illud
⁊ poſt hoc in melle decoque: deinde recipe abſinthiuz:
vel ſuccū abſinthȳ ⁊ tempera cum predictis ad horaz
vnius diei: ⁊ hoc vnguentuz ſeruabis q̄ȝdiu placet.

¶ Ad mundationem vulnerum.

Recipe conſolidā maiorē talē herbam ⁊ depone ſupe
riorem corticem: medietatēq̄ȝ eius abȳce: reſiduum vo
contunde: ⁊ miſce cum aqua: ⁊ pone ſup folium nigri
oleris. Suuarczkol ⁊ ſuperpone vulneri ⁊ ſanabit in
octo vel nouem diebus.

¶ Unguentum ad vulnera.

Recipe oleum oliue.iiȳ.loth. faui mellis.iȳ.loth.gum-
mum arabicū: ⁊ thus vetus: de quolibet medium loth
⁊ molle ſicut farina: ⁊ miſce ſimul totum ⁊ dimitte vt
liquefiat ſuper ignē modicū: ⁊ cōmiſce continue in olla
vt nō comburat ⁊ operare illo vnguento qñ vis.

¶ Contra ſcabiem ſeu pruritum.

Recipe aquā in qua porcus vel ſus mūdatus eſt a car
nifice poſt interfectionē illam cū dormire volueris ca-
lefac ⁊ laua pedes ex ea ⁊ pone ad aquam eandē vſq̄ȝ
genua ⁊ inuolue pedes in pānum ⁊ de mane cum ſur
gis dialteā ⁊ populeon: ⁊ illa duo vnguenta ſimul cō-
miſceāt: ⁊ vnge pedes ſcabioſos: ⁊ ēt tere ſeu frica bñ
pedes cū pilis qui ſunt in ſcropha depoſiti in aq̄ p̄dcā
⁊ ſic cū vnguento p̄dicto perunge ⁊ ſanaberis.

¶ De emplaſtris.

Emplaſtra bōa fiunt ex roſis ⁊ violis: cera: picce: mel
le: ⁊ oleo oliue: illa fac bulire ſimul: ⁊ exprime per pā-
num ⁊ intinge pannos: ⁊ pone ad pixidem ⁊ ſerua ad
placitum tuum quando indigueris.

¶ Unguentū hippocratis.

Recipe anguillā ⁊ decoque in aqua: ⁊ ſupernatantem
pinguedinem collige ⁊ cōgrega. poſt h̄ recipe aquam
pinguem ⁊ gallinā ⁊ decoque ſine ſale: ⁊ ſimili mo-
do pinguedinē ſupnatantē collige: ⁊ tunc recipe ſuccū
ſaluie: rute: ⁊ abſinthȳ: ⁊ elebori: qḋ iacet in terra ⁊ her
bā que vocat ligua canis. Iſta oīa ſimul cōmiſce: ⁊ qḋ
cūq̄ȝ vulnus fuerit vnctū non indiget emplo.

¶ Unguentum fuſcum laboratur ſic.

Recipe maſticis: galbani terbētine: an̄.ʒ.i. ⁊ confician-
tur ſic oleum oliue in caldari ſup ignē mittat ⁊ addat
cera: ⁊ liquefacta ponat colofonia. deinde gūmi ſerapi
ni: ⁊ terbētine: deinde maſticis: ⁊ olibani: ⁊ hoc cū ſpa
tula ſemper agitetur donec coctum fuerit: deinde infri
gidatum vſui ſerua.

¶ Unguentum album.

Rcipe ceruſe lib.ȳ.litargirȳ.ℨ.i.olibani.ℨ.ſ.maſticiſ.ℨ.
ſ. vnaqueq̄ȝ res per ſe teratur: ⁊ puluis ceruſe cuz pau-
co oleo oliue diſtēperetur: poſtea addatur litargiriū: d̄
inde maſtix: ⁊ olibanū addatur ⁊ cum piſtello paula-
tim agitetur quāto melius pōt ⁊ vltima vice de aq̄ ro-
ſarum parum addatur: ⁊ tandiu ducatur donec ſpiſſuz
vel liquidum fuerit ⁊ ſerua vſui.

¶ Contra paraliſim.

Recipe anſerem: ⁊ pone in eam anguillam in fruſta ſe
ctam ſeu diuiſam: ⁊ aſſa: ⁊ cum illa pinguedie vnge lo
cum vbi turbaris.

¶ Contra paraliſim.

Recipe murilegum nigrum: ⁊ impone in eum ſinapi:
⁊ ſimiliter aſſe ⁊ pinguedinem que inde ſtillauerit col
lige: ⁊ locum paraliticuz perunge.

Sensus cõmunis.

Cellula ymaginatiua.

Cellula estimatiua seu cogitatiua et rationalis:

Cellula memoratiua.

Allopitia
Appoplexia
Asma
Artetica
Asclites
Arteriaca
Aximeron
Antrax.
Amissio rationis
Apostema.
Bolismus
Casus capillorum
Cephalca
Coriza.
Catarrus
Colica
Calculus.

Squinantia:

vngues mali

Lepra
Litargia
Lienteria
Lumbrici.
Morphea.
Mania.
Neufresis
Opilatio neruorum
Obtalmia
opilatõ splenc
Paralesis
Peripleumonia.
Pleuresis
Ptisis
Profluuiuz
Polipus
Podagra.
Reuma.

Gutta

Artetica

passio: cardiaca

artetica

Ciragra

ciragra

Pellis et auriga tibi sũt simplicia membra.
Os neruus vena caro carthilago quoqz corda.

Cancer
Ciragra
Cardiaca
Diamires
Dissenteria
Diaria
Diabetes
Effimera
Emigranea
Epilentia
Empima
Exitus ani.
Emorroydes
Febres
Fistula
Ficus
Frenesis
Fastidium
Fluxus sanguis
Gomorrea
Gutta
Horipilatio

Vngues mali

Cancer testiculorum

Scotomia et vertigo.
Stupor mẽtis
Sternutatio
Spasmus
Squinantia
Sincopis
Singul tus
Stranguria
Satiriasis
Suffoca tricis
Sciatica
Serpigo
Scurtia
Tetanus
Tenasmon
Tussis
Venenum
Vlcean a
Vertigo
Vlceratio lingue.

Ydrosorbia
Imperigo
Incubus
Iliaca passio:
Ileos
leucoflegmati
yposarcha
Asclites
timpanites

Idrops

Spasmus

Spasmus

podagra

podagra

Epar cor stomachꝰ caput ꝛ splẽ
pes manꝰ ꝛ ren.
matrix vesica ꝛ
officialia mẽbra.

Llopicia est casus capillorum cū vlceribus.
Cura:vngule capre vste: ⁊ cum pice liquida
trite ⁊ illinite: allopiciam sanant. Auicen.
Serap.kir. Alber. lib.xxij. ¶ Appoplexia
est passio cerebri officialis auferens sensum: ⁊ erectio-
nem toti corpori repēte ⁊ subito magna voce precedē-
te propter oppilationem in meatibus ⁊ ventriculis ce-
rebri tam principalibus q̃ȝ non principalibꝰ. Cura: vta
ris tyriaca cū vino. Auicen. prima quinti. ⁊ genitalibus
cunctis que sint cocta cum ruta. ¶ Asma ē difficultas
anhelandi sine sonitu. Cura: decoquantur malue in ol-
la: ⁊ ex illa lauetur calide infirmus ⁊ etiam sumat scu
tella plena furfuribus illa coquantur cum butyro: ⁊ cō
diantur modicum: ⁊ hoc imponatur sacculo: ⁊ consua
tur: ⁊ super sacculum illum locetur infirmus: ⁊ resana
bitur: ⁊ d̄bet in balneo esse: ⁊ sedere super istas coctas
herbas: ⁊ istud sepius facere tenetur ⁊ sanabit̄: ⁊ post
hoc vngat dialtea cum isto butyro hoc facto minuat d̄
pede inferius sub talo. ¶ Artetica est passio ab articu
lo dicta: ⁊ est species gutte. Cura: accipe rantarides: ⁊
puluerem piperis: ⁊ sparge super ceram calidam: ⁊ sic
pone super locum dolentem per vnam noctē: ⁊ mane
inuenies vnam vesicam: tūc impones ceram extrahēs
aquam ⁊ sanabitur. ¶ Asclites est species hidropisis
ex grossa ventositate effecta. Et dicitur ab absc̄li grece
qđ est venter latine. Cura: vide de hidropisi. ¶ Arte-
riaca passio ex asperitate sit trachee artarie cum voce
mansueta: ⁊ raucedine: ⁊ excreatione cum difficultate.
Cura: tapsus barbatus cum vino rubeo ⁊ forti decoctꝰ
⁊ loco frequenter cataplasmatus multū valet. ¶ Axi
meron est genitalium partiū oppilatio. ¶ Antrax est
quedam pustula pessima que quando fit in homine cō
burit carnem circumquaq̄ȝ: ⁊ facit foramen antrum: ⁊
putrescit caro vsq̄ȝ ad ossa. ¶ Amissio rationis fit quā
do homo frenesim patitur: quoniam tunc solet fatuiza
re veluti fatuus vel amens. Cura. Recipe crocū ⁊ vri
nam propriam: ⁊ de mane bibat ⁊ curabitur. ¶ Apo
stema patet de se quid fit. Cura. Recipe bolum armeni
cum ⁊ terram sigillatā: ⁊ incide ⁊ vtrunq̄ȝ ad calidū
vinū pone: ⁊ de mane bibe ⁊ scito quia non permittit
ad cor ascendere ipsum apostema.

Olismus est immoderatus vel caninus ap-
petitus vel irratiōalis: ⁊ est passio stomachi
ex frigida causa. Cura alibi videatur de pas
sionibus stomachi.

Asus capillorum est quando crines d̄scen
dunt de capite: ⁊ hoc maxime fit post infir
mitatem. Cura: adeps vrsi capiti illinitus
multum prodest. Sextus ⁊ Plinius lib.
viij. capitulo. xxxvi. ⁊ lib. xxviij. capitu. x.
¶ Cephalea est dolor totius capitis. Cu-
ra: thus myrram piper saluiam acetum alleum commi
sce ⁊ decoquas: ⁊ vnge caput ⁊ liga lintheo. ¶ Cori-
za est constrictio narium a poro cerebri decurrens ad
nares. ¶ Catarrus est fluxus a capite versus pectus:
⁊ causatur multipliciter: aliquando ex frigore magno:
aliquando ex crapula: aliquando ex calore superfluo.
Si fuerit ex calore superfluo: tūc minuatur de vena ce
phalica: ⁊ vngatur frons vnguento ⁊ oleo rosarum: si
militer ⁊ caput: oleo baccharum lauri vel cū dialtea.
Si autem ex crapula: tunc summe precauere debet ne
nimis comedat aut bibat: sed moderate. ¶ Colica est
passio intestinorum grauis que fit iuxta vmbilicum.
Haly. Cura: stercus caprinum loco dolenti illinitum cu
rat. Sextus. stercus canis. ¶ Calculus dicitur esse la-
pis in vesica vel in renibus generatus. Cura: grana iu
niperi mixta cum medone simulq̄ȝ concussa ⁊ expres-
sa per panniculum: ⁊ iterum de nouo succus per pan-
num coletur ⁊ detur patienti in balneo sedēti. Lix oleū
ex tigno eius. ¶ Cancer est quedam vulneris species
carnes corrodens ⁊ quasdam habens venulas circū-
quaq̄ȝ distentas ad modum crinium cancri. Cura: ster
cus anserinum fixatum bene cum butyro interficit can
crum: ⁊ debet prius per pannū colari: ⁊ sic illiniri vul
nus in circuitu. ¶ Ciragra est paralisis manuum. Cu
ra. Recipe succum mellis ⁊ misce cū farina ordeacea:
⁊ decoque quasi pulmentum ⁊ fac ex eo emplastrū ⁊
superpone dolori calide. ¶ Cardiaca est infirmitas ex
qua cor trepidat ⁊ euenit multipliciter. aliquando eue
nit ex calore magno ⁊ ex sanguine superabūdanti. Cu
ra: ⁊ tunc debet minuere de manu sinistra: ⁊ vnge cū
vnguento populeon. ⁊ oleo violarum: ⁊ vtatur electua
rio isto. Recipe violarum rosarum nouellarum vel titi-
radijs Juli. similiter vtatur carnibus nouellorum pul-
lorum ⁊ iuuenum ⁊ aliarum carnium: post hec facies
sibi emplastrum. accipe rosas violas linū recens: hec
omnia coque ⁊ pone super stomachum ⁊ priusq̄ȝ co-
quatur debet contundi: ⁊ sic decoque. Si vero infirmi
tas illa euenit ex frigore tunc assumāt diamargariton.
Nicolaus ⁊ hanc medicinam recipiat. Cinamomum
gariophilos cubebe lignum aloes: ⁊ os de corde cer-
ui cuiuslibet coniunctim: ⁊ contunde bene inuicem ⁊
appone. Recipe violarum vnum fertonem anisū vnā
libram: quia illud cōfectum fortiter fortificat omnes ar
tes in homine. Si autē illa infirmitas fit ex sudore ni
mio: tunc repurgetur: vt non sudet magis: alias corpꝰ
corrumperetur: vel cardiaca passio est quando totum
corpus resoluitur in sudorem continuum ⁊ dicitur dia
foretica. i. apertio pororum.

Yamires est inuoluntaria vrine emissio in
somnis. Dissuria est difficultas mingēdi. Cu
ra: oleo petroleon corpus vngatur circa par
tes dolentes. Lix. ¶ Dissenteria est fluxꝰ vē
tris sanguineus cum corrosione ⁊ vlceratione intesti-
norū. Cura: lac asine bibatur stomacho ieiuno. Haly.
⁊ Plinius libro vigesimooctauo. capi. nono. ¶ Diar-
ria est fluxus ventris simplex quando fluunt humores
diuersi de ventre. Cura: stercus canis sola ossa comedē
tis constringit ventrem fortiter ⁊ hec magister Auicē
na docet. ¶ Diabetes est immoderata renū attractio
vel est immoderatus fluxus vrine hoc est quando to-
tiens mingitur quotiens bibitur. Cura: pone agrimo-
niam ad saccum ⁊ excoque cum vino antiquo d̄oec ter
tia pars ebulierit. ⁊ adhuc appone modicum salis co-
cti ⁊ bibe illud ⁊ sanaberis.

Ffimera est febris ex distemperantia spiritu
um precedens vltra diem tertium s̄m sui na
turam non se extendens. Cura: contra effi-
meram diuersam vene aperiantur vt in tabu
la de minutōibus. ¶ Emigranea est dolor medie par
tis capitis siue interioris. siue exterioris. Cura: contra
emigraneam sciaticam colicam ⁊ iliaticā. Recipe cal
cem viuam ciminum tartarum olibanum baccam lau-
ri sinapi: ⁊ mel crudum ⁊ fac confectionem emplastri
⁊ superpone dolenti loco. ¶ Epilensia est morbus ce
rebri officialis auferens sensum ⁊ erectionem toti cor
pori cum perturbatione motus maxime propter opila
tionē in ventriculis cerebri non principalibus. Cura:
detur fimus ciconie in aqua ⁊ melle mixtus ad biben
dum infirmo curat: Auctor pandectarū. ¶ Empima
est sputum saniosum in concauitate pectoris existens
aut pulmonis vel empima est passio quādo sanies ex-
creatur.

creatur. inde empima.i. saniem expuentes quia empima grece sanies latine dicitur. ¶ Exitus ani est quando quoddam intestinum homines egreditur per anū. dum vadit ad secessum. Cura. Recipe aloes epaticum ⁊ liquefac postmodum infrigidato inūge intestinuz ⁊ trude viceuersa ⁊ si amplius exierit iterum inūge quousq̧ manebit Sera. ⁊ Auicē. ¶ Emorroides sunt quinq̧ venule existentes in ano per quas solet fluxus fieri vel emorrois est apertio vene inferioris que cum ano exit. emachim.n. grece sanguis dicit̄ latine. inde emorrois.i. sanguinis fluxus per inferiora talis infirmitas aliquando generatur ex sanguine superfluo. Cura: contra hanc infirmitatem minuatur sub talo. si autem talis passio fuerit recens ⁊ primo orta tunc. Recipe oleum oliue serenissimum ⁊ madidetur in eodem panniculo ⁊ ponatur super dolorem eundem.

FEbris est calor innaturalis mutatus in igneum ⁊ est multiplex vt superiꝰ circa imaginez videri potest. Febris ꝯtinua est que fit de flegmate putrefacto. Cura: accipe solsequium cum radice sua ⁊ in partes incide minutas ⁊ cuz aceto bene decoque ⁊ da patiēti de mane ⁊ de vespere. Febris tertiana est que fit d̄ colera putrefacta similiter in corpore. cura: Recipe pimpinellaz ⁊ benedictam albaz ⁊ has herbas decoque pariter cum aceto ad bonā horam diei ⁊ tunc cola per pannum ⁊ da bibere pacienti de mane ⁊ vespere. cura contra quartanam. Recipe petrosilium ⁊ cum radicibus decoque pariter cum aceto ad bonam horam diei: ⁊ tunc cola per pannum ⁊ in vitrum infunde ⁊ cooperias per noctem mittens sic stare ⁊ mane iterum per pannum debet colari ⁊ da patiēti bibere ieiuno stomacho ⁊ intinge pannum in eadez aqua ⁊ caput eiꝰ circunliga. ¶ Febris effimera patuit de se. Cura: succus cubebe mixtus cum oleo rosaruz ⁊ inunctus pulsibus ⁊ super cor illinitus omnem calorē febrium mitigat. ¶ Febris ethica idez est ꝙ ptisis plātarius habuit quendam patientem viribus defectuz ⁊ posuit ipsum in balneum aqueum in quo fuerunt resoluta cornicis oua ⁊ post balneū fortificatus exiuit. Itē cibus optimus ethicis: terantur pupille alarum gallinarum ⁊ trite distemperentur cum lacte ouino ⁊ addātur vitellam ouorum ⁊ parum polente frumenti ⁊ buliat ad spissitudinem ⁊ adde parum de zuccaro. ¶ Febris acuta idem est quod febris occulta. ¶ Febris autem continua hoc habet remedium. Ad mitigandum feruorem in febre continua. Cura: Folia caulis coquantur cum aceto veteri ⁊ terātur cum oleo rosa. ⁊ emplastretur super stomachum multum prodest: ⁊ idem potest fieri cum folijs salicis: ⁊ folijs albarum vitium rosarum ⁊ similibus ¶ Fistula dicitur esse quoddam vlcus quod non plenarie reseruatur ⁊ ante reseruationē cicatrix illius vulneris clauditur ⁊ sic illa sanies que p̄us de vulnere plenarie non exiuit facit sub cute latum locum. in superficie vero vulneris valde strictum habz foramen. Cura: excoquatur anisum in aceto ⁊ illud bibat patiens ⁊ fistula cessabit in eo. Item fistula multa foramina habet ⁊ nō recta sed obliqua ꝙ medicina intrare non possit etiaz nil melius est q̄ȝ stercus caprinū temperatum cum melle ⁊ tepide suppone: quia omnē tumorem soluit putredinem extrahit: ⁊ iniciatos v̇mes occidit: ⁊ purgat ⁊ sanat fistulam ⁊ cancrum: ⁊ dolorem mitigat. ¶ Ficus est quoddā vulcꝰ quod solet crescere in ano vel in v̇ga vel in naso vel in oculo. cura: cōtra ficū in oculo. Recipe medullā de ossibꝰ bouinis ⁊ vitellū oui ⁊ oleū: h̄ oia i patella coq̄s ⁊ exṗme ꝑ pāniculū ⁊ vnge morbū ⁊ super pānuz pone ⁊ suppone dolori donec sanetur. Alia contra ficum vbicunq̧ sit. Recipe plantaginis manipulos tres ⁊ millefolij ⁊ mentastri aq̄. manipulos quattuor. hec omnia contundantur ⁊ succus exprimat̄. ⁊ addantur quattuor grana piperis triti: ⁊. vij. grana mastico ieiune patiens bibat hāc potionem nouem diebus ⁊ continue renoua medicinā.

¶ Frenesis est apostema natum in miringa cerebri de ebulitione sanguinis vel calore vel vtriusq̧: miriga vero pellicula circundans cerebrum ⁊ est in aure que si rumperetur perpetue surdus efficeretur. Cura. Uena in medio frontis aperiatur. ¶ Fastidium est infirmitas repugnans comestioni ⁊ appetitum destruens bonum. hec infirmitas sepius generatur ex languore nimio ipsius stomachi ⁊ omnium membrorum. Aliquādo ex nimia sede peruenit ⁊ superflua sumptione potus. ⁊ interdum peruenit similiter ex frigore magno. Tunc ille sumat zuccarum rosaceum: ⁊ etiam iuuat illum qui habet superfluam: ⁊ stomachum confortat vl' etiam sibi detur dia aradon abbatis. Si vero euenit ex frigore modo: tunc ei detur diacitonniten. Gal. Aui. aut zinziber conditum: q2 illa inducunt aliquo modo calorem ⁊ faciunt appetitum bonum. ¶ Fluxus sanguis est multiplex de ore: de auribus: de naso per anum: ⁊ s̄m illa omnia diuersas sortitur medicinas. cura: cōtra fluxum sanguinis per anum. Recipe semen plantaginis ⁊ concute in liquefactum butyrum tepidum: ⁊ statim super hoc incute oua ⁊ appone modicum de croco: ⁊ hoc non contrito: ⁊ da ei comedere.

¶ Contra fluxum sanguinis de naribus. cura: vena cephalica incidatur.

GOmorea est inuoluntaria spermatis emissio. ¶ Gutta est quedam passio in scapula quādo homo brachium leuare nō potest: ⁊ si leuat tunc cuz magno dolore. cura. Recipe absinthium ⁊ coque in melle siue malaxetur ⁊ cōtundatur ⁊ fiat emplastrū ex illo ⁊ dolori supponat̄.

HOrripilatio est erectio crinium pre timore vl' dispositio in qua inuenit corpus diuersitatez in frigore ⁊ punctionem in cute ⁊ lateribus: ⁊ antecedit eam pigritia ⁊ fractio est quasi maneries eius.

YDroforbia dicitur passio melancolica in qua homines abhorrent aquam mundam: ⁊ etiā sonum eius. ¶ Impetigo ⁊ serpigo sunt infectiones cutis de colera subtili mixta cū humore grosso. ¶ Incubus est fantasma in somno comprimens corpus ⁊ aggrauans motum ⁊ loquelam ꝑturbans. ¶ Iliaca est passio intestinorum graciliū cuz stipatione ventris frequenti vomitu ⁊ dolore vehemēti tanq̄ȝ si intestina terebello perforarentur. Ileos est idem. Et notandum ꝙ interdum iliaca fit ex siccitate nimia: tunc vrina fit rubea ⁊ tenuis ⁊ tunc magnuz calorem patitur infirmus. Ille curatur sic. Ungatur oleo violarum ⁊ vnguento populeon: post hoc detur ei exisatra.i. lib. illud sumatur mane ⁊ sero semꝑ tria coclearia cum aqua calida: post hoc sumat succuz rosarum ⁊ scamonee mixtum cum vino calido valet sibi cōtra idē hoc facto minuat sub talo in pede exterius. ¶ Idrops est error virtutis nutritiue in toto corpore sequens mutationem virtutis digestiue in epate. Et sunt eius quattuor species.s. hiposarcha. Asclites: timpanides: ⁊ lento flegma. In timpaniti ⁊ asciliti solū venter inflatur ⁊ pes sicut posteriora macerant̄. In alijs aūt speciebus totū corpus inflatur. cura: cōtra idropisim. Recipe enulā campanā ⁊ cōtunde ⁊ succū eius exprime per pannū ⁊ colligatur in testam oui ⁊ distemperetur cū fauo

mellis: ⁊ da infirmo omni die plenam testam de succo:
hoc fac vndecim diebus luna decrescente vel deficien-
te quia etiam homo in ventre decrescit. ¶ Impetigo
est sicca scabies in cute vel in corpore. cura: due vene in
faucibus oris incidantur.

Lepra est morbus corrumpens formaz ⁊ cō-
positionem membrorum ⁊ finaliter soluens
continuum: proueniēs de materia melanco-
lica sparsa per totum corpus. cura. Recipe
oleum de ligno fraxini frustatim inciso: ⁊ fac ad mo-
dum aque rosacee ⁊ vngatur corpus sepius multuz ꝓ-
dest. ¶ Litargia est apostema in posteriori parte cere-
bri sub thus carnem vel litargia est apostema flegma-
ticum cum febre in puppi cerebri natum: ⁊ cuz mentis
obliuione: ⁊ litargia alia vera: alia nō vera vera litar-
gia est quando homo semper dormit. Non vera inest
qua homo non potest dormire. cura: capilli proprij vsti
conficiantur cum aceto. ⁊ modica pice: ⁊ naribus ap-
ponatur: potenter excitat litargicos. ¶ Lienterie ē flu-
xus ventris: in quo comesta ⁊ bibita egrediūtur in eis-
dem qualitatibus ⁊ quantitatibus in quibus intromis-
sa sunt propter debilitatem contentiue stomachi ⁊ inte-
stinorum superiorū. cura: Recipe sepum hyrcinum cer-
uisiam litargirum corticem glandium: emethich: san-
guinem draconis cuiuslibet vnum loth. misce adinuicē
⁊ hoc mixtū trudas super lien: ⁊ sparge de super mo-
dicum puluerem concrematum: ⁊ sic trudas ad corpꝰ
viceuersa ⁊ sanabitur eger. Si autem homo fuerit in-
flatus multum: ita ꝙ lien subintrare non potest: tūc ac-
cipe allei vnam libram ⁊ decoque illud in medio quar-
tale aque: ⁊ tunc super vapores illos ponatur eger: ita
vt possit humectare corpus eius siue posteriora: qꝛ po-
test hoc corpus demollitur: ⁊ sic lien poterit bene im-
poni viceuersa. Cum vero ibit ad sedem tunc intrudat
intestinum digito: ⁊ hoc facto. Recipe pulueres crema-
tos de cornu cerui thus ⁊ masticem isti pulueres super
seminentur lieni ⁊ posterioribus ⁊ sanabit̄. Et isti pul-
ueres etiam reformant matricem mulieris si super scu-
ciantur secretis ipsarum. Deinde accipe thus ⁊ colofo-
niam. Isti duo sparge super carbones ignis locans in-
firmum super illum fumum ꝙ intret corpus ipsius ⁊
sanabitur lien. ¶ Lumbrici sunt vermes qui nascūtur
in intestinis hominis seu alterꝰ animalis. cura: come-
de zeduariam ieiunus attamen prius tene ad vnaz ho-
ram in ore. ⁊ post hoc glutire debes: ⁊ tunc incontinē-
ti moriuntur omnes. Sequitur aliud remedium cōtra
lienteriam passionem quando quis magnas sedes pa-
titur ⁊ homo estimat vt viscera eius exirent hec infir-
mitas interdum fit ex comestione nimia ⁊ ferculis ma-
lis: ⁊ talis egritudo mortificat hominem sepius. ⁊ sic
interdum detur ei zuccarum rosaceum diaaradon ab-
batis vel rosatam nouellam: ⁊ adhuc vngatur oleo ro-
sarum ⁊ emplastrum conficiatur ex rosis: ⁊ ex pomis
quercinis mastice ⁊ margaritis: hec omnia condiātur
⁊ excoquantur in aceto: ⁊ fiat positio super corpus eiꝰ.
Si autem illa infirmitas ex feruore processerit: tunc si-
bi vnguentum ex mēta: ⁊ balneum ipsius aque in qua
cocte sunt rose vue grich que cum costo: ⁊ scias ꝙ hec
medela multum prodest.

Morphea est defedatio cutis maculosa: vel
morphea dicitur esse casus crinium ⁊ bar-
be: ⁊ est differentia inter Allopiciaz ⁊ mor-
pheam: quia allopicia est casus capillorum
⁊ crinium capitis. cura. Recipe oua formicaruz ⁊ ebu-
lum. j. athi contunde. ⁊ succum: ⁊ acetum bonuz: ⁊ au-
rum purissimum puluerizetur: ⁊ cum eo vexura: idest
locus perungatur. Item fel caprinuz ⁊ sanguis vesper-
tilionis perunctum caput aut barbam curat. ¶ Ma-
nia est insania vel alienatio mentis. vel sic. Mania est
corruptio anime sine febre. cura: fercula eius sint leuia
sicut caro caprina: ⁊ pulli ⁊ noua oua assature molles
⁊ bibat vinum limphatum: ⁊ cum aqua permixtuz bal-
neetur ⁊ commisceatur cum mulieribus: quia per hoc
ira sedatur ⁊ vesania mitigatur ⁊ inciditur ei vena cir-
ca pedicam paruam: quia talis minutio firme bene cu-
rat vel etiam alia minutio communis. Melancolia ve-
ro a nigro felle est dicta.

Neruorum oppilatio dicitur esse passio quan-
do nerui oppilant̄. cura: nerui adipe seu pin-
guedine accipitris sepius inungi debent.
¶ Neufresis dicitur esse dolor lumborum.

Ophtalmia ē apostema nascens super albe-
dinem oculorum. cura: vena in vtroqꝫ pede
supra pedicam maiorem incidatur ⁊ multū
prodest. ¶ Oppilatio splenis vel epatis est
quando epar vel splen oppilatur vel obscuratur ⁊ non
perfici opera digestionis. Cura. Recipe stercus vacce
siccum ⁊ succum vrtice tria oua olei optimi sulphuris
confice hec ⁊ fac emplastrum ⁊ est optimum: spleneti-
cis: epaticis: hidropicis: ⁊ hoc absconde: quia donum
dei est pensare volenti.

Paralesis est neruorum mollificatio cū abla-
tione sensus ⁊ motus. Cura: Recipe sterco-
ra pullorum. ciconie cum adhuc fiunt in ni-
do contunde ⁊ cribra per pannum subtile:
postea recipe axungiaz porci ⁊ liquefac: ⁊ impone pul-
uerem ⁊ fiat vnguentum cum quo vnge locum dolētē.
¶ Paralesis viscerum est que causatur in viscerībꝰ. cu-
ra. Recipe hyrundines iuuenes: deinde excoria ⁊ visce-
ra eorum bene mundentur: ⁊ imponantur viceuersa: ⁊
hoc assari debet: ⁊ mūdare ⁊ comedere per tres dies.
Aliud recipe ter quantum ad manum potes capere de
bacchis lauri viridibus ⁊ tantum de saluia: ⁊ decoq̄s
bene in bōa ceruisia triticiali: ⁊ bibe ieiuno stomacho.
¶ Periplemonia est apostema canaliuz pulmonis vel
periplemonia est collectio circa pulmonem: fit autem
de humore collectio in partibus pulmōis. ¶ Pleure-
sis est apostema calidum lacertorum seu panniculoruz
seu velaminum costarum. Et pleuresis a pleura costa
dicitur: ⁊ inde tunc fiunt punctiones lateruz. Cura: cō-
tra laterum punctiones excoquatur mel cum lacte ca-
prino ⁊ madefac in illo pāniculum: ⁊ hoc suppone la-
teri languenti ⁊ cessabunt punctiōes. ¶ Ptisis est hu-
miditatis consumptio quando consumitur corpus ⁊
exiccatur: ⁊ ita quilibet exiccatus potest dici ptiscus: ⁊
febris ethica idem est. Cura. Recipe rosam ⁊ polipo-
diū ⁊ coque cū vino bene: ⁊ bibe sero ⁊ mane. ¶ Pro-
fluuium est immoderata menstruorum emissio. Cura:
stercus gatti cum resina ⁊ rosa suppositum profluuiuz
mulieris reprimit ⁊ cessare facit. ¶ Polipus est super-
flua in naribꝰ caro ex grossis ⁊ viscosis hūoribꝰ facta.
¶ Bolismus est infirmitas per quam homo semper cō-
tinue comedere appetit ⁊ tamen saturari aliquo cibo
non potest. Si vero saturatur statim euomit more cani-
no: ⁊ post hoc statim esurit vt prius ⁊ talis infirmitas
interdum prouenit ex frigore magno: ⁊ tunc parum
sitit. Si vero prouenit ex frigore nimio tunc semꝑ lin-
gua siccatur: ⁊ multum bibere potest. ¶ Podagra est
passio pedum cum dolore calcanei ⁊ pollicis. Cura. fri-
cetur dolor sepe cum testiculis vulpinis: ⁊ adeps vul-
pis idem facit ⁊ cum pelle eius inuoluatur.

Reuma

REuma est fluxus humoris a capite ad par-
tes subiectas. Cura: Isopus torrefactus ⁊
calue capiti appositus multū valet. Ad idē
due vene sub lingua aperiantur.
SCothomia ⁊ vertigo sunt visiones ventosi
tates ⁊ sunt proprie passiones sensus cōis.
Cura sume radicem ebuli: ⁊ prius desicca:
⁊ inde fac lixiuiū ⁊ frequenter caput laua.
¶ Stupor est diminutio sensus ⁊ mentis.
Cura: vena in occipite tangat. ¶ Sternutatio est mo-
tus naturalis cerebri fortis ⁊ validus ꝓpter expulsio
nem nociuorum. ¶ Spasmus est egritudo neruorum
contrahens neruum contra suam originem. ¶ Squi-
nantia est apostema gutturis viam anhelitus impedi-
ens ⁊ cibi. Cura: due vene sub lingua minuantur.
¶ Sincopis est defectus caloris naturalis vel est abla
tio sensus in toto corpore ꝭm maiorem partē: propter
debilitatē cordis. ¶ Singultus est quasi spasmus sto
machi repleti aut inaniti ab humore aliquo viciati pro
pter expulsionem nociuorum. Cura aliquid inopinosū
⁊ anxium inopinate ⁊ subito patienti nunciandum est
⁊ cessabit. ¶ Stranguria interpretatur guttatī vrine
emissio. Cura: thus cum pulegio coquatur in vino ⁊ bi
bat in balneo. ¶ Satiriasis est continua erectio virge
cum appetitu ad coitū. Cura: super renes ventosas po
ne ⁊ extrahe sanguinem. ¶ Suffocatio matricis est
ascensus matricis ad superiora propter humores cor-
ruptos. Cura: testiculi vulpis in oleo veteri cocti ⁊ pos
sarium mulieribus impositum curat matricem suffoca
tam. ¶ Sciatica est passio scie. i. anche vnde homines
cogunt claudicare. ¶ Serpigo est quedā spēs scabiei.

¶ Scurria est qn̄ vrina ex se insensibiliter emittitur.
TEtanus est maior contractio neruorū a cer-
uice vsq̄ ad dorsum. ¶ Thenasmon est ap
petitus ⁊ voluntas nimia egerendi cū modi
co aut nullo effectu. ¶ Tussis est violenta
cōmotio spiritualis virtutis ad expellendū sup̄fluitatē
in spūalibus. ¶ Tumor testiculoꝝ ē qn̄ testiculi tume
scunt. ¶ Tortiones ventris causantur ex ventositate.
VEnenum est materia subtilis aquosa horri-
bilissime qualitatis a tota substantia p̄mens
corpus humanum. ¶ Uiscerana est infirmi
s per quam homo cruorem emittit per po
steriora. ¶ Ulceratio lingue fit quando vlcera seu pu-
stule in lingua generantur. ¶ Vertigo est ĩfirmitas ca
pitis. Cura: omni hora dum vadis dormitū recipe tres
guttas vrine ⁊ pone ad nares probatum est: q̄ multū
valet. ¶ Fetor oris fit multipliter aliquando euenit ex
putrefactione dentium. Aliquando ex putrefactione ĩ
testinorum: ⁊ alio modo fetidus anhelitus appellat.
Cura: si fit ex putrefactione dentium vel oris: tunc de-
bes lauare os quanto melius potes ⁊ cessabit fetor
oris. Post hoc recipe hanc medicinam videlicet duos
lothones vitrioli albi: ⁊ mellis quattuor lothones pri-
mitus contunde vitriolum bene: post hoc cōmisce cum
melle ⁊ vnge cum eodem gingiuas bene vna cum den
tibus. Si autem fuerit fetor ex stomacho: recipe pillu-
las aureas vnum quent: ⁊ da patienti: ⁊ similiter det
ei esula cum vino calido: ⁊ post hoc dentur ei isti pul-
ueres: cinamomum: gariofilus: piper: ciminum: agre-
ste: ⁊ crocum: cuiuslibet vnū loth. hec omnia simul cō
tunde: ⁊ da ei manducare ⁊ sanabitur a fetore.

¶ Cōsilium clarissimi doctoris dominini Petri de tau-
signano pro peste euitanda.
¶ In nomine Jesu Christi mundi creatoris Amen.
Incipit tractatus de obseruanda vita pro preseruatio-
ne sanitatis tempore pestilentie.

Um omne animal ꝑ instinctuȝ
nature conetur defendere cor-
pus suum: ⁊ prolongare vitaȝ.
Homo maxie q̄ preualet oībus
alijs aīalibus ꝑ rationem ⁊ in-
tellectum q̄bus dotatus est: dȝ
se fatigare ad prolongationem
⁊ cōseruationem suiipsius. Ad
hoc vt ipse possit operari ali-
quem fructum virtutis. Qui sit
nutrimentū sibi ⁊ illis q̄ sequunt̄ politice. Et ideo cle-
mentissime domine q̄ digne appellaris pijssimus: sum
dispositus reducere hunc tractatū tn tali forma. Queȝ
ego Petrus de tausignano phisicus mandāte serenissi
mo p̄ncipe Galeazo comite virtutū ad hec vt fiat ꝯser-
uatio tue vite que nō solū est vtilis tibi: sed etiam illis
qui viuunt sub tua saluberrima fronde compilaui.

¶ Primum capitulum.

Alienus in libro de ingenio sanitatis primo
circa finem dicit: ꝙ nos decet nō habere ne
gligentiā in cōplemento ipsius sanitatis: iō
est magne ꝑfectionis in isto tp̄e habere ali-
q̄d cōsiliū cōtra vires pestilentiales demonstrando in-
geniū maxime illoꝝ a q̄bus dependet salus ⁊ vtilitas
multarum gentium que virtuose recte ab illis sunt.

¶ De rebus demonstrandis in hoc opere.

Uattuor sunt enim res principaliter de-
monstrande: ⁊ prima est quot sunt cause
pestilentiales: ⁊ que res sit pestilentia: ⁊
que sunt infirmitates pestilentiales. Secū
da est regimen prouidendo preseruatione
ꝙ scilicet regimen reperitur circa sex res
nō naturales: ⁊ circa aliquas medicinas. Tertia est in
remouendo aliquas q̄ōnes que cōiter fiunt. Quarta ē
ad manifestandū regimen curationis illoꝝ q̄ sunt ifir-
mi morbo pestilentiali. Ad declarationem prime p̄tis
est sciendū ꝙ ad pestilentiam cōcurrunt quattuor res.
Prima est dispositio infirmi. Secūda est fortitudo rei
īducentis ifirmitatē. Tertia est contactus. Quarta est
mora que est īductiua magni nocumenti tp̄e pestifero.

¶ De dispositione infirmi.

Uantum ad primam causam dispositionis
infirmi: dico ꝙ ipsa est principalissima cau
sa corruptionis ⁊ infirmitatis: q̄r operatio
neſ rerum actiuarum nō possunt generare
se nisi in rebus aptis ⁊ dispositis ad recipi
endū ipsaꝝ actionū: vt dicit Aris. ij. de aīa.
⁊ Gal. in li. de differentijs febriū: caplo de febre pestilē
tiali: ꝙ nullū agens īducit effectū aliquē nisi ex dispo-
sitione passi. ⁊ Auicenna. iiij. can̄. fen. primo capi. quar
ti tractatus: dicit ꝙ corpora disposita ad recipiendum
talem actionem sunt vtentes nimio coitu ⁊ nimium co
medentes: ⁊ habentes poros latos: ⁊ similiter corpo-
ra que sunt consimilis qualitatis qualitati aeris corru
pti vt sunt corpora repleta superfluitatibus. Et iō Gal.
lib. i. cap. v. de differentijs febrium dicit: ꝙ est necesse
tempore pestis desiccare corpora humida: ⁊ ea desicca
ta ꝯseruare: ⁊ illos q̄ sup̄fluitatibus sūt repleti euacua
re: ⁊ oppilatiōes ap̄ire: ⁊ paꝝ iferius dicit: ꝙ ille q̄ tē-
perate exercet corpus suū ⁊ cibis temp̄atis vtit̄ oīno
nō est passibilis: q̄r i eo nō est dispositio infirmitatis.

¶ De fortitudine agentis.

Ecunda causa est fortitudo agentis: q̄r aer
in ista actione dr̄ operans: ⁊ duplici de cā
pōt dici operans. Pria q̄r corpora passibi-
lia debite applicant̄ ipsi: ⁊ indebite tangit
nos intus: ⁊ extra ꝑ itroitū pororū.

¶ De ꝯtactu.

Ertia est cōtactus: q̄r in isto tempore est ma
la aeris ꝓprietas nō solū ꝑ qualitatem: sed
ꝑ opationem modi suppositi: ⁊ ista causa est
fortior prima. Quia vbi materia reperitur
disposita inducitur effectus. vbi autem non est dispoſi
ta ad talem effectum introducendum non: vt habet̄
viij. phi. ⁊ a Galieno primo de interioribus.

¶ De loco pestifero.

Uarta est morari in loco pestilentioso q̄r
aer cōtinuo dimittit de sua mala ꝓprietate:
⁊ sic disponit corpora ad corruptionem.

¶ De causis proprietatis pestilentie.

Uia aer nos cōseruat est videndum de cau
sis ꝓprietatis pestilentie. Et dico ꝙ cause
sunt duplices. p̄ma est vniuersalis ⁊ remo
ta: que est dispositio adueniens a formis ⁊
imaginibus celi. Quo habent necessario il
lud cuius aduentus a medico ignoratur.
Que dispositiōes faciūt corrumpere aquam: ⁊ adhuc
producūt corruptiōes putrefacientes in visceribus ter
re: ⁊ istud maxie aduenit ꝑ eclipsiȝ solis ⁊ lune: ⁊ con
iunctiōe planetaꝝ. Presertiȝ de saturno ⁊ marte cum
stellis fixis: vel ꝑ coadunationē illaꝝ stellaꝝ in signo
hūano: ⁊ ꝓprie q̄ñ habuit in domo: vel ꝑ reuolutioneȝ
anni in vndanitijs s̄m ꝙ dictat Petrus de Abano in
ꝯsilio suo differentia nonagesimatertia. Alie sūt cāe ꝑ
ticulares que sunt vapores corrupti permixti cum ae-
re vsq̄ȝ ad minimas partes: leuati a terra putrida: vt
est quando aperiuntur cauerne vel clausure aeris: vel
quando alique res sunt posite in aqua: vt linum cane-
pa: ⁊ similes res: vel vt sunt corpora mortua nō sepul-
ta: vel arbor male ꝓprietatis: vt nux: ficus ⁊ similes
res. Possent assignari alie cause quas obmitto breuita
tis causa.

¶ Que res sit pestilentia.

Deo dico ꝙ pestilentia est vna mutatio facta
in aere: ⁊ talis mutatio pōt esse duplex. Pri-
mo in qualitate. Secūdo in substātia. De pri
mo quando aer efficitur rabidus sine aliqua
p̄maꝝ qualitatū firmiter cādaꝝ. Que hn̄t
in tantū exiccare mentes hoium ꝙ ⁊ generationes ⁊
vita corrūpunt̄: vt accidit illis athenaꝝ. Sicut a Ga-
lieno habetur p̄mo de differentijs febriū: de hoc tamē
hic sermo nō est. Secūda est mutatio in substantia pro
pter cōmixtionē vapoꝝ corruptoꝝ ad minimas p̄tes
ipsius aeris: vñ totū aggregatū dicit̄ corruptū ex ma-
la ꝓprietate respectu generatiōis humane. Et ista mu
tatio dicitur esse in substantia: non q̄r solum sit in sub-
stantia: sed in qualitate: stat ꝙ aliquando aliqua muta
tio sit in qualitate: ⁊ sit parua: tamen etiam est in sub-
stantia: q̄r ista mala proprietas sequitur odio substan-
tiam accidentis illius aeris: ⁊ ista est de qua loq̄tur. Et
vt pōt cōprehendi ꝑ supradictas auctoritates: ⁊ modo
isto pōt diffiniri.

¶ Diffinitio proprie pestilentie.

Estilentia est putrefactio que aduenit aeri
similis putredini aque que balneat putri-
dum. Certe aer sic ingrossatur: ⁊ corrum-
pitur ex puluere istorum vaporum maloruȝ
permixtorum: sicut corrumpitur aqua ꝑ ap
positionem lini vel eius simile.

¶ Que sint infirmitates pestilentiales.

Jco ergo ꝙ īfirmitates peſtilētiales ſunt du
plices.ſ.particulares: ⁊ cōes. Particulares
ſūt q̄ nō vnomet tꝑe aduenīūt multis. Et ta
les aduenīūt ꝑ adminiſtrationē ſex reꝝ nō
naturaliū in q̄bus hoīes īdifferēter peccāt:
vel adueniunt plus q̄ꝫ alteri. Et iſtud eſt qn̄
aduenit carbūculus vel qn̄ affligūt vnū: ⁊ nō multos
ſtantes ī bona diſpoſitiōe. Cōis eſt duplex. Et iō vnus
eſt vſus: vel cognoſcit in vna regiōe vel ciuitate: vel ap
pellat Endimiacus quaſi veniēs ex latere dextro: ⁊ ē
marie ꝑꝑ aquā illius loci vel ventū vt appet ī aliq̄bus
ciuitatibus vel locis in q̄bus generant Botia ſub men
to ⁊ ī alīȷs locis tumefiunt crura. Quā ponit Galienus
in.viīȷ.de īterioꝛibus ꝙ nūq̄ꝫ vidit talē īfirmitatē ſicut
ꝯtinet in libꝛo de aere ⁊ aqua. Sꝫ de ꝑdictis hic nō lo
quit. Alia eſt īfirmitas peſtilētialis cōis: ⁊ ꝓꝑe dr̄ epi
dimialis ab epi qꝺ̄ eſt ſupꝛa: ⁊ alia qꝺ̄ eſt ſupꝛa alias.
Que ſic diffinit īfirmitas epidimialis eſt facta ſubito
⁊ in vno momēto tēpoꝛis. Cōis multitudine hoīuꝫ: qꝛ
nitali epidimia egritudines appent diuerſe. Nā aliq̄
bus inſunt carbūculi cū febꝛe: aliq̄bus diſinterie: aliq̄
bus glādule: vel apoſtemata: aliqn̄ variole: aliqn̄ moꝛ
bili: ⁊ appellat ſubita ad differentiā epidimialis q̄ ve
nit paulatī. Oīs alie ſūt poſite ꝓꝑe ad dr̄iā febꝛis peſti
lētialis: ⁊ illꝺ̄ ſufficiat ꝓ ꝑmo caplo ꝑſentis tractatus.

Secundum capitulum in quo conti
netur regimen curatiuum.

Jcto de ꝑmo reſtat dicere de ſecūdo vꝫ ꝺ̄ re
gimine. Et iſtud dꝫ fieri circa ſex res nō na
turales: ⁊ aliquas medicinales. Regulari
ter oꝑando ꝓ inq̄ſitiōe iſtaꝝ reꝝ eſt ſciēdū
ꝙ meo viſu hoīes deficiunt tribus modis.
Pꝛio mō ꝑ viam olfatiōis venenoſe q̄ ag
gredit membꝛa ꝑncipalia.ſ.coꝛ: cerebꝝ: ⁊ epar. Et iſti
moꝛiunt cū ſigno peſtilētiali .vꝫ ꝑ īflatiōnē: glandulaꝫ
in emūctoꝛīȷs illoꝝ membꝛoꝝ ꝑncipaliū. Et tn̄ qn̄ coꝛ
offendit ſignū appet ſub aſſellis. Et qn̄ cerebꝛum poſt
aures. Et qn̄ epar in īguibus.ſ.dextro. Et qn̄ in ſplene
in īguine ſiniſtro. Et adhuc aduenīūt carbūculi ī alīȷs
ꝑtibus coꝛpoꝛis. Et iſtud cōueniunt quando eſt maioꝛ
putrefactio ⁊ aduſtio humoꝛum ad ītra coꝛpus quos
natura in quantum poteſt conat expellere. Jdeo quan
do apparent carbunculi iuxta membꝛa pꝛincipalia: vt
eſt in pectoꝛe indicant peius: quia eſt ſignum ꝙ tales
humoꝛes ſunt aduſti: ⁊ putrefacti circa regiones coꝛ
dis. Secundario eſt per viam ſuffocationis naturalis
caloꝛis facte a cauſa humida ⁊ aquoſa putrefactibili.
Et certe nos videmus ⁊ vidimus humiditates coadu
nari in noſtris coꝛpoꝛibus pꝛeſertim in capite ꝑ quas
fiunt apoſtemata in gula: que appellantur ſquinantie:
⁊ ex illis moꝛiuntur. Aliquando deſcendunt multi ca
tarri qui ſubito ſuffocant homines. Aliquando gene
rantur multe ſurditates: ⁊ grauedines capitis. Et col
ligationes oculoꝛum: generantur etiam multe pigritie.
Multas paralexes: ⁊ apoſtexes: ⁊ epilenſie: que in ꝑ
ſenti Floꝛentie regnat. Tertia quia vermes generati
ex malis humoꝛibus peꝛ putredinem illoꝛum veniunt
ad partes ſuperioꝛes coꝛpoꝛis: ⁊ ibi faciunt leſionem
moꝛdendo intantum ꝙ coꝛpoꝛa ſincopiꝫant: nihilomi
nus recuperatur: ⁊ ſi non ſubito auxiliantur moꝛiun
tur: ita per doloꝛem ſicut per fumos venenoſos eleua
tos ab illis qui coꝛrumpunt ⁊ reſoluunt ſpiritus: iſtis
talibus modis ⁊ alīȷs q̄ reducuntur ad iſtos eſt contra
operandum per actus pꝛeuiſiuos: qui continentur in
ſex rebus non naturalibus. que ſunt aer: cibus: po
tus: ſonus: ⁊ vigilia: motuſ: ⁊ qes: ianitio ⁊ repletio. Et
accidētia aīe ꝺ̄ q̄bus de ꝑticulati ē vidēdū: ⁊ ꝑ̊ ꝺ̄ aere.

De ſignis quando aer eſt peſtilentiatus.

Unc aer efficitur peſtilētialis qn̄ vermes ⁊
reptilia apparent vel variole que res cōiter
ꝓcedunt ſine moꝛbo peſtilentiali. Tunc q̄li
bet dꝫ rectificare aereꝫ vel ire in loco in quo
non apparent ſigna iſta. Et ſecurius eſt ire vbi nō ſint
nec in ꝓterito fuerint. Cauſa eſt qꝛ reliquie que reman
ſerunt poſt epidimiam habent coꝛrumpere illos qui ſe
tranſferunt ad illū locū: ſicut fermentum qꝺ̄ circundat
a farina: hꝫ diſponere farinam ad fermentationem: ita
⁊ aer iam peſtilentiatus habet diſpōere coꝛpoꝛa: iō nō
eſt reuertendum ad loca in q̄bus fuerunt epidimia. vel
peſtilentie. imo eſt inſiſtendum in omnibus locis circa
rectificationem aëris.

De rectificatione aeris.

Jrca rectificationem aeris. Pꝛimo inquan
tū poſſumus eſt exiccandus ipſe aer in do
mibus que inhabitātur.ſ.cum igne facto ex
lignis quercus: vel fermentoꝝ bene ſiccoꝝ
lauri: myrtili: iuniꝑis: ⁊ alioꝝ odoꝛiferuꝫ li
gnoꝝ. Suffumigetur camera mane ⁊ ſero
cū maſtice: ture: ⁊ myrra: terbētina: ſandaraca: cipꝛeſ
ſo: ſquinanto: ſauina: acoꝛo: ⁊ ſimilibus. Aſpergat do
mus: ⁊ maxime camera cum aceto vini odoꝛiferi: ⁊ aq̄
roſata. Et cum multis citris ſuſpēſis pꝛo camera ⁊ fer
re in manu ⁊ olfacere pomū laudani cuius hec ꝯmix
tio. recipe laudani.ʒ.i. been albi ⁊ rubei. ro. ru. ana.ʒ.īȷ.
ſtoꝛacis liquide.ʒ.iīȷ. mirre folioꝝ mente. Gariofoloꝛū:
ana.ʒ.i. camphoꝛe.ʒ.i. miſceantur ⁊ incoꝛpoꝛentur cum
aq̄ roſata ⁊ ſucco bugloſſe ⁊ melliſſe ⁊ fiat pomum.

De regimine cibi ⁊ potus.

Jbus dꝫ eſſe talis ſubſtantie. Panis recēs
vnius vel duoꝛum dierum ⁊ bene fermen
tatus vel de ſpelta munda a coꝛtice. Confe
ctus cum puluere aniſoꝛum ⁊ ſale bene co
ctus. Potus vinum album clarum ⁊ poli
tum ex medio ſapoꝛe: nec rubeū: nec fumo
ſum: vt ſpirit⁹ ⁊ humoꝛes non caleſiant: nec nimis par
uum. Sed ſi poſſibile eſt vinum vetus: qꝛ magis depu
ratū eſt: magis ꝺ̄ſiccat ⁊ minus recedit ab aquoſitate.
Et dꝫ vinum inaquari cum aqua cocta ⁊ plus in eſta
te q̄ꝫ in hyeme eſt bibendum. Et nota ꝙ potare aliquā
tulum vini maluatici anteq̄ꝫ homo domuꝫ exeat: vl̓ al
terius vini potentis eſt vtile: qꝛ multi fumi exiccant: ⁊
ſpūs ꝯfoꝛtant ⁊ coꝛroboꝛātur. Et aq̄ que decoquit de
bet eſſe curſiua: ex loco petroſo: vel bn̄ arenoſo: vel ex
fonte claro. Et ſapoꝛ dꝫ intendere ad dulcedinem.

De regimine ſapoꝛum.

St ſciendum ꝙ oēs ſapoꝛes debent eſſe ex
limonibus vel ex arancīȷs vel granatis ace
toſis permixti cum iſtis aromatibus: quarū
hec eſt deſcriptio. Recipe cinamomi boni ⁊
electi: ziꝫziberis gariofiloꝛum. ana.ʒ.ß. Been albi ⁊ ru
bei.ʒ.ß. coꝛralloꝝ alboꝝ ⁊ rubeoꝝ. ana.ʒ.i. cardamo
mi.ʒ.īȷ. croci.ʒ.ß. zuchari albi ad pondus omnium. Et
fiat puluis ſubtiliſſimus cribelatus per ſiricum. Et mi
noꝛ q̄ꝫtitas ſumatur in hyeme q̄ꝫ in eſtate. Si non eſt
aliquod impediens: vt eſt frigiditas ſtomachi. Cōmu
niter eſt vti arancīȷs: granatis ⁊ citris. Et de ſemine il
loꝛum qui habent ſingularem ꝓpꝛietatem in iſto omni
mode recipiantur: vel in foꝛma trazee vel in decoctio
ne carnium: vel aliquo alio modo niſi pateretur leſio
nem calculi. Ubi continue eſt neceſſitas ꝙ vie ſint la
te ⁊ aperte.

De aceto.

Semper

Emp est bonū vti aceto nisi sit ipediens: ⁊ ɔficere cū eo sapores. Preter q̄ȝ in strictura pectoris: alias frigiditate stomachi. Sȝ acetū debet esse boni vini albi: vt esset malvatici vel rubore ⁊c̄.

¶ De quo dȝ esse ferculum.

Ercultū dȝ eē expelta: mileo: riso lentibus remota ꝑma aqua: panicū panis elixatus: brodiū ciceris rubei cū cortice. Radices feniculi: apij: ferculū cōfectū ex ouo est bonū. Paste malum est. Et oīa alia fercula cōia: exceptis istis. Ferculuȝ spinaciorum petrosilioꝝ boraginis scolopendrie: ⁊ habentia singularē virtutē. s. ruta: marubium: isopus: ⁊ scabiosa ⁊c̄.

¶ De capparibus ⁊ fructibus vtendis.

Apparis ɔditi cū aceto maxime in ꝑncipio cene. Supponendo aliqd ex aromatibus ꝑdictis maxie in hyeme. Sepe comedēdo cū aceto imodica q̄ȝtitate est vtile. Nam generat humorē corrodentē venenū: ſm Auicennā. ij. cañ. oīa alia agrumina sunt euitanda. Oua cocta ī prunis: vel in aqua remoto albumine sunt valde vtilia. Pisces omnes sunt euitandi pp humiditatem suam: ⁊ presertim illoꝝ q hn̄t squamas magnas. Et ita anguille pōt vti aliqbus vicibus: ꝑuis piscib⁹ fluminis vel lacualis vel maris. Sȝ est bene squamandus: ⁊ eijciendo interiora: postea abluere ⁊ fricare cū anisis: ⁊ aceto: ⁊ assari: ⁊ nō frixari cū oleo: ⁊ comedant̄ cū aromatibus supradictis. Et in hyeme in maiori quantitate q̄ȝ in alijs tꝑibus. Post comestionē pisciū vinū potet̄ potens. Et simul cū comestiōe comedere aliquas nuces auelans: vel amigdalas. Lac euitare dȝ pp suā citā corruptiōeȝ. Sȝ post assumptionē omniū ciboꝝ ⁊ potuū pōt sumi aliquātulū casei q̄ɔfortat virtutem digestiuā. fructus oēs sunt mali: q̄ȝuis loco fructuū est bonū sumere post cibū corriandros ɔfectos: ⁊ est multū vtile vt cōtinet̄ ij. cañ. Nota q̄ in ꝑncipio prandij est bonuȝ comedere tria folia rute: duos ficus siccos: ⁊ vnā nucē insimul: ⁊ est medicina specialis cōtra pestilentiā: ⁊ cōtra quolibet venenū. Intantum q̄ illi q timent toxicari deberent valde vti.

¶ De repletione ⁊ imbandisionum diuersitatibus.

Jco. n. q̄ qlibet caueat sibi a nimia comestione ⁊ potu. Sȝ dȝ vti pauco cibo respectu soliti: ⁊ sic ēt potu: q̄ supfluitates multiplicantur pp nimiā comestionē ⁊ potū. Diuersitates ibandinorū sunt male: ideo qlibet hȝ cōtentari de vna imbandisione. Et si plures preparant̄ comedat de illa sufficienter que melius potest digeri. Euacuatio est prouocanda: ⁊ beneficiū ventris: si natura ꝑ se nō operatur vȝ cum suppositorio: cristerijs: vel pillulis: cuius descriptionem inferius dicā vie vrinales teneant̄ aperte cū diureticis: ⁊ pori cum fricationibus factis stomacho ieiuno: purgationes cerebri debent procurari per nares: vel per palatum: ⁊ est euacuandum corpus ab omni superfluitate quantum possibile est.

¶ De fleubotomia.

J sanguis in corpore fuerit vincens erit flobotomandus vt declinet ab oimoda cōplexiōe. Et vniuersaliter vsus diminuēdi istis temporibus est vtilis: si semel in mense ⁊ paꝝ in vice. Et vbi aūt alij hūores sint vincentes: scilicet melancolia per viaȝ adustionis. vel colera admixta sanguini est intendendū circa ipsorum exiccationem. i. circa euacuationem: ⁊ si esset corpus non sanum non esset intendendū cum euacuationibus. Sed abstineat se a rebus supradictis.

¶ De somno ⁊ vigilia.

Auendū est a nimia dormitiōe maxie d̄ die: nec etiam post cibū imediate: si non est completa vel mediata prima digestio: nec est bonū dormire supinus. Sed in primo somno supra latus dextrum: per duas horas: deinde supra sinistrum: postea reuertere supra dextruȝ. Ultimo somnus sit cū capite bene eleuato: ⁊ sit bene coopꝑtus: bonū est vigilare ꝑ duas aut tres horas post cibū.

¶ De motu ⁊ quiete.

Auendū est qn̄ actualis est epidimia a forti exercitio ⁊ maxie in aere detecto. Sed si fiat aliqd̄ exercitium fiat in aere nō aperto stomacho ieiuno. Et anteq̄ȝ veniat actualis epidimia: fatiget corpus suum: q̄ tunc magis laudatur exercitium q̄ȝ quies.

¶ De accidentibus anime.

Bire: tristitia: ⁊ timore: sollicitudine cogitatione cauendum est: sed congaudendum est. ⁊ delectandum: cuȝ somno: cantu: historijs: ⁊ his similibus.

¶ De coitu carnali

Bstinendū est ab actu coitus: ⁊ si non in totum pro maiori parte. Et ideo tunc non est bonum vxorem ducere: nec nouum matrimonium procurare. Similiter ⁊ politice conuersationes: ⁊ maxime illi qui sunt corrupti: vel magis apti corruptioni.

¶ De medicinis istis temporibus preparandis.

Ex sunt medicine preparande. Prima est administratio pillularum positarum ab Auicenna. iiij. cañ. capitulo de preseruatione a pestilentia cuius descriptio hec est. Recipe aloes epatici. ʒ. ij. myrre croci añ. ʒ. i. conficiantur cum suco mente ⁊ fiant in forma ciceris. Et assumatur omni die vna in mane ante cibum: ⁊ habent resoluere ⁊ desiccare prohibendo putredinem. Ea si ille qui assumit esset aptus inflammationi tempore estiuo addatur. ʒ. i. terre sigillate ⁊ reformentur cum aqua rosata: sed in alijs temporibus fiat vt dictum est.

¶ De tyriaca.

Ecunda est assumptio tyriace bene fermētate ex decem annis in hac regione d̄ qua habet sumi in omni hebdomada. ʒ. i. in estate cum aqua rosacea. In hyeme cum bono vino odorifero: vel sumatur cum suco ro. vel aqua citri: ⁊ ante cibum per sex horas stomacho ieiuno: ⁊ ab omni repletione remoto.

¶ De mitridato.

Ertia medicina est mitridatum: ⁊ in quolibet casu plus q̄ȝ tyriaca ⁊ in qualibet septimana sumatur. ʒ. i. ⁊ quinq̄ȝ hore ieiunare. Et debet sumi stomacho ieiuno: ⁊ ab omni repletione remoto: ⁊ sit fermentatum ad minus per vnum annum.

¶ De coriandris.

Uarta medicina est assumptio coriandrorum confectorum de mane. Ex quibus sumatur coclear vnum. Deinde sumatur tertia pars vnius ciati vini odoriferi. Similiter assumptio zuccari rosati tempore ⁊ hora magni esus.

Contra vermes.

Uinta medicina est contra vermes: ⁊ dico ꝙ illi qui sunt dispositi ad generationem vermium: sumant omni mane vnum ciathum vini ĩ quo bulitum sit absinthium vsqꝫ ad consummationem tertie partis decoctionis.

¶ Sexta medicina preparatoria videlicet sirupus auctorum.

Exta medicina ⁊ vltima est sirupus hic descriptus ab auctoribus vicibus sum expertus eo: qꝛ reddit corpus mundũ a sup̃fluitatibus ⁊ ꝑ ꝯsequens desiccat: ꝯfortando cor: cerebrũ: ⁊ epar: ⁊ oĩa alia membra. Et quãtitas que hꝫ sumi in vice est. ℥.i.ſ. Cui hec descriptio. Recipe corticũ citri: radices capparis: berberis: sandalorũ vtriusqꝫ spodij: ana. ʒ.ij. gariofilate: buglose: mellisse: boragini: cicoree: ana. ℥.i. acetose epatice marubij. ana. ℥.ſ. lactuce siluestris. ʒ.ij. seminuꝫ cõium: violaꝝ ana. ℥.i. tinij: epitunij: sene: polipodij: añ. ʒ.i. suci absinthij: suci fumi terre: suci chebuloꝝ: ana. ℥.i. diagredij. ʒ.ij. zuccari albi libras duas. ⁊ fiat sirupus ⁊ acetosẽ cũ aceto suci citonioꝝ quod sufficit ⁊ vtere eo ⁊c̃.

¶ De modo sumendi has sex medicinas.

Odus administratiõis harũ sex medicinaꝝ est talis. In ꝑma die sumat̃ sirupus: in pulsu aue marie. i. ĩ aurora ⁊ supra dormiat ꝑ vnã vel duas horas. Secũdo die capiat. ʒ.i. tyriace. tertia die capiat coclear vnuꝫ coriandroꝝ. Quarta die decoctioneꝫ cõtra vermes. Quinta die. ʒ.i. pillulaꝝ supradictaꝝ. Sexta die gescat. Septima die capiat aliqͦd predictoꝝ. Et nõ est malum si omni ebdomada capiatur. ʒ.i. illarum pillularum. Et illa die quo capiũtur pillule non capiatur aliquod predictorum.

¶ Capitulũ tertium in quo mouentur quedam dubia.

Rimum dubium est. Cum omnia inferiora regantur ⁊ gubernentur per superiora maxime per solem ⁊ lunam: vt patet primo meteororum. Et cum necessario iste mundus inferior sit continue subiectus impressionibus superioris mundi: vt omnis virtus inferioris gubernetur per superiorem. Qualiter he cause superiores possunt esse cause inferiorum causarum. Ad quod respondetur. Nam res superiores semper intendunt conseruationem inferiorum: vt habetur a philosopho primo meteororum. Sed per accidens aliquando sunt cause corruptionis ⁊ mortis: quia mouẽtur in suis circuitibus ꝑ varios ⁊ diuersos motus ⁊ propter hoc habent diuersas coniunctiones ⁊ aspectus. Qua de causa ipsarum influentie super causas inferiores faciunt simul alterationem: ⁊ hoc contigit qꝛ illud quod debet conseruari ab influentijs non conseruatur. Sed disponitur ad corruptionem per tales influentias alteratas vt patet.

Qualiter epidimia potest prouenire a putrefactione aeris.

Ecundum dubium est. Cum aer sit simplex ⁊ putredo sit quoddam mixtum: nec aliud q̃ꝫ indebita mixtio humidi cum sicco. Qualiter epidimia potest prouenire a putrefactione aeris est: quia aer est plenus ignis vt Aristo. quinta particula problematum problemate. xviij. Cui respondetur ꝙ aer simplex non corrumpitur in se. Sed per admixtionem vaporum terrenorum vel aquosorum corrumpitur. Et quia ignis non habet commixtionem alterius elementi non corrumpitur. Sed omnia alia sic vt' patet quarto meteororum. Omne elementum corrumpitur preter ignis. Ergo cum aer qui nos circundat non sit purus neqꝫ simplex vt ait Auicenna. ꝑmo cañ. fen. ij. capitulo de aere. Nos dicimus ꝙ aer est quasi vna aqua maris vel lacune q̃ꝫuis non sit purus neqꝫ simplex tamen potest corrumpi. Et de isto non loquitur philosophus in preallegato problemate sed de puro aere in loco proprio.

Quare magis vno tempore causatur pestis q̃ꝫ alio.

Ertium dubium est propter quid est ꝙ epidimia plus aduenit tempore estiuo ⁊ autũnali q̃ꝫ alijs temporibus. Cum aer tunc sit calidus ⁊ siccus: ⁊ per consequens remotus a putrefactione. Ad quod sic respondetur: ꝙ quinqꝫ sunt cause propter quas citius accidit in estate ⁊ in autumno. Prima est quia aere existente subtiliato a caliditate precedenti est magis aptus recipere omnem impressionem vaporum ⁊ fumorum mixtorum ⁊ congregationem ipsorum. Quare sequitur ꝙ citius ⁊ leuius causatur putredo. Secunda causa est quia caliditas precedens que propter suam siccitatem prohibebit putredinem est nimis eleuata ⁊ adducta vsqꝫ ad finem. Tertia causa est ꝙ cum venti multiplicantur asportant secum malos vapores eleuatos ex malis locis remanendo in aere causa corruptions pestilentie. Quarta causa est quia corpora pluribus superfluitatibus multiplicantur: ⁊ virtutes naturales sunt debilitate propter diuersitatem temporum resoluentium calorem naturalem per motum intrinsecum ⁊ extrinsecum. vt apparet in cõmento primo tertij pronosticorũ. Quinta causa est: qꝛ tũc multi fructus sũt q hñt disponere corpora ad putrefactioneꝫ ꝓpter nimiũ vsuꝫ eoꝝ.

¶ De aliquibus auibus que tempore pestis non habitant in aere epidimiato.

Uartum dubiuꝫ est propter quid est ꝙ tempore epidimie alique aues consuete habitare montes ⁊ volare in altum: habitant planiciem: ⁊ volant iuxta terram: ⁊ sic ecõuerso. De habitantibus planiciem: tunc temporis. Similiter aliqui serpentes: mures ⁊ similia. Respondetur ꝙ quando aer prius corrumpit̃ q̃ꝫ aqua propter formam celorum vel imaginũ que habent de hoc facere necessario. Aduentus quarum ignorat̃ a medico inquantum medicus: aues que volendo aufugire corruptionem habitant montes ⁊ volant in altum ⁊ veniunt ad planiciem ⁊ volant prope terram. Sꝫ qñ in terra generatur corruptio: ⁊ putredo prius q̃ꝫ in aere: tunc aues ⁊ serpentes assueti habitare illam planiciem fugiunt putrefactionem ⁊ corruptionem terre: ⁊ vadunt ad montes ⁊ ibi habitant: ⁊ volant in altum q̃ꝫtum possunt. Et aliquando apparent aues que recedunt a montibus ⁊ veniunt ad planiciem. Et post aliquod tempus reuertuntur ad montes ⁊ dimittunt planiciem. Causa est qꝛ primo corruptio aduenit montibus. Deinde per tractum temporis accidit in visceribus terre: qꝛ aer est subtilioris substantie ⁊ leuioris alterationis q̃ꝫ terra. Deinde per continuationem corruptionis ⁊ alterationis: etiaꝫ fit in terra. Ideo epidimia incipit primo in aere subtiliori ⁊ fortiori ⁊ citius greditur q̃ꝫ in grossiori ⁊ debiliori.

Que corpora citius offenduntur tp̃e epidimie.

Uintum dubium est. Que corpora citius offenduntur tempore epidimie. An corpora que habent poros latos. An que habent strictos vel frigida: seu calida: sicca: vel humida. Ad euidentiam quinti: sexti octaui. Est sciendum ꝙ aliqua sunt corpora

que

que habent poros latos naturalr: vt sunt calida ⁊ hūi da. Et aliqui habēt poros strictos: vt sunt frigida ⁊ sic ca. Adhuc aliqua sunt que habent repletionē: ⁊ oppilationē que reddūt poros strictos: ⁊ aliqua non habēt oppilationē aliquā: ⁊ circa hec dico ꝙ q̄ttuor sunt notāda. ¶ Primū est ꝙ corpora que hn̄t poros strictos naturaliter que non sunt oppilata vt sunt melancolici: vt alique vetule: minus ledunt tunc temporis alijs corporibus. Quia remissa caliditas cordis ⁊ paucus aer per poros attrahit: qꝛ pori sunt stricti ⁊ ēt qꝛ ille paucus aer pauco tempore retinetur: qꝛ non sunt oppilati nec repleti. Etiam illi qui habent qualitates conditiōales ꝓhibentes corruptionem: ac putredinē: vt est frigiditas ⁊ siccitas. ¶ Scd̄o dico ꝙ corpa que habēt naturaliter poros latos ⁊ efficiuntur stricti per oppilationes: vt sunt corpa repleta q̄uis sint robusta: nihilominus plus offenduntur i aere pestilentiali alijs corpib⁹. Ratio est qꝛ multū aer est attractus ad intra sic ꝑꝑ inspirationem ⁊ expirationē: ⁊ sic qꝛ oppilata sunt longo tempore retinentur: ⁊ non sit depressio illoꝝ ab aere. ⁊ adhuc fumi capinosi non purgantur. ⁊ qꝛ habent q̄litates conditiōales ꝯformes huic corruptioni: videlicet caliditatem ⁊ humiditatem: ⁊ prohibetur debita transpiratio que est cā corruptionis. ¶ Tertio dico ꝙ illi qui habent poros naturalr strictos ⁊ oppilatos minus offendūntur q̄ corpora ꝑus dicta ⁊ omnibus alijs ab his magis leduntur. Prima pars est manifesta per rōnem primi dicti: ⁊ per rationes que dicent in quarto dicto. ¶ Quarto dico ꝙ corpa q̄ hn̄t poros latos nālr ⁊ sūt oppilata magis offēdunt q̄ corpa dicta i ꝑmo dicto. Sed minus q̄ corpora dicta in secundo. ⁊ tertio dicto. Ideo ꝑme partes sunt manifeste per rōes primi dicti ⁊ est manifesta rō secundi dicti: sed tertia pars sic ꝓbatur: qꝛ corpora tertij dicti habēt oppilationes per q̄s prohibetur trāspiratio: ergo fit corruptio ꝓpꝛij calidi: ⁊ interceptio caliditatis medie est epidimialis: ⁊ ideo leuiter intrarent epidimias. ¶ Quinta ratio est in corpore tertij dicti. Aer est attractus ⁊ retentus longo tēpore ⁊ spatio ⁊ virtus que habet contra operari est d̄bilis: ergo generatur putrefactio in talibus corpibus: sufficiant ergo iste rōnes cōtra aliquos. ¶ Quibus de causis est manifestuz ꝙ corpora calida ⁊ humida que hn̄t poros naturaliter latos ⁊ oppilatos magis offenduntur. Postea ista que hn̄t nālr strictos: ⁊ adhuc oppilatos sunt magis offensi. Ultimo illa que habēt strictos ⁊ non oppilatos sunt offensi.

¶ Qualiter aliqua corpora in epidimia moriūtur: ⁊ aliqua non.

SExtum dubiuz est ꝑꝑ qd est ꝙ aliq̄ corpora in epidimia moriunt ⁊ aliq̄ non. Cū cāe sint vniuersales: ⁊ q̄re vnus morit in vna familia: alij vero non: ⁊ aliqn̄ moriunt in vna domo: ⁊ vicini non. Aliqn̄ in vna contrata: ⁊ in alia non. ¶ Respondetur ꝙ ꝓpter diuersitatem infirmoꝝ cōplexionū ⁊ cōpositionū nāliū ⁊ actualiū reptaꝝ in illis. ⁊ ēt ꝑꝑ diuersitatē cārum agentiū que adueniunt per diuersitates ⁊ aspect⁹. Residuū inuenies in rōnibus none questionis.

¶ Quare in p̄nti hoīes ⁊ nō boues moriūtur.

SEptimū dubiū est: quare in p̄nti hoīes ⁊ nō boues moriuntur: ⁊ in anno preterito moriebantur boues ⁊ non homines. ¶ Rn̄detur ꝙ istud accidit per rōnes ꝓprietatis singularis que tunc adheret aeri ꝑꝑ quā ꝓprietatez generatur putredo in corporibus hoīum: ⁊ non bouum: ⁊ ita anno p̄terito poterat esse vna ꝓprietas singularis in aere que habebat respectum supra boues ⁊ non hoīes.

¶ Quare iuuenes robusti ⁊ fortes moriuntur antiqui vero non.

OCtauuz dubiū est ꝑꝑ quid robusti ac fortes moriuntur. Antiq vero non. Est dicendum ꝙ antiqui sunt sine oppilatiōe siue possunt esse cum suis poris strictis nāliter ⁊ nō oppilatis. Iuuenes fortes ⁊ robusti hn̄būt poros nālr latos ⁊ oppilatos. Iō citius corrūpuntur ⁊ moriuntur ex ista pestilentia: qꝛ in iuuenculis plus de hūiditatibus ⁊ supfluitatibus abundāt que diminutio calore naturali habent causare oppilationes. ⁊ in pueris abundat humiditas: ⁊ regimen inordinatum que res faciunt oppilationes.

¶ Quare moniales ⁊ incarcerati nō moriunt.

NOnū dubiū est ꝑꝑ qd moniales ⁊ incarcerati non moriunt: ⁊ aliqn̄ oēs moriuntur: ⁊ aliqn̄ non. ¶ Rn̄det sic ꝙ illi qui habitant aerem cooptū: ⁊ nō fatigant se in aere detecto: nec habitant cum aliquo qui habeat ipsum corrūpere magis conseruantur. Sed aliquis vel aliqua ipsarū corrumpat cōiter oēs se corrūpunt: qꝛ oēs isimul cohabitant: ⁊ viuunt ⁊ anhelant ⁊ vnomet regimie ⁊ aere particulari: ēt per rōnem participationum aspectus vnius loci: qꝛ monasterium potest esse edificatū sub tali ascendente ꝙ in vno tempore aer illius loci est magis corruptus q̄ aer alterius loci. Ideo qn̄ vnus morit in vna habitatione: alij debent recedere tanto citius quāto sunt generati ex vno patre. Quia sepe filij sapiūt naturā patris. Ideo si vn⁹ ifirmatur alij sunt dispositi ad infirmitatem. Nihilominus aliquando contingit ꝙ vn⁹ moritur in vna familia: ⁊ non oēs ꝑꝑ dispositiones ꝑticipationū repertaꝝ in illo: ⁊ non in alijs: istud sepe aduenit in vna cōtrata: nō in alijs: ista dico de ciuitatib⁹.

¶ Quare patientes podagras non moriunt.

DEcimū dubiū est: ꝑꝑ qd est ꝙ patientes podagras nō moriunt istis temporib⁹. ¶ Cui respondetur ꝙ in podagris sunt pauci hūores ac oppilationes: ob quaz cām humores praui d̄scēdūt ad extrema: ⁊ extriseca ⁊ ibi generat podagras: ideo non sunt dispositi ad se infirmandum.

¶ Quare epidimia venit vt plimū post guerras.

VNdecimū dubiū est ꝑꝑ quid est ꝙ epidimia vt plm venit post guerras ⁊ post famē ⁊c̄. ¶ Rn̄de ꝙ tp̄e guerraꝝ regimē est inordinatum. Ob quā cām gn̄antur praui humores in corporib⁹ dispositis ad corruptionē. Ac etiaz ꝑꝑ superiora que disponunt sepe guerras ⁊ sepe disponūt ad pestilentiam: necnō post caritudinem veniunt pestilentie: qꝛ tempore fertilitatis corpora nimis replentur ob quā cām generant oppilationes. Deinde corruptiones: ⁊ hoc sufficiat de tertio capitulo ⁊c̄.

Capitulum quartum de modo curatiuo.

NUnc seqt q̄rtuz caplm. In quo tractatur de actu curatiuo. Cuius intētio est triplex. Prima est circa virtutē. Scd̄a circa febrē. Tertia circa ap̄a. Primo circa ꝑmā intentionez est sciendū ꝙ in febricitantibus apparet virtus multū debilitata: ⁊ istud accidit: qꝛ sp̄us maxie resoluunt: ac ēt cōplexiones mēbroꝝ ꝓncipaliū sunt alterate: ⁊ maxime cōplexio cordis ab humoribus venenosis: qui q̄ q̄runt cor a forma specifica: ⁊ alia mēbra ꝓncipalia: iō insistendū est in dādo cibos copiose: boni ⁊ magni nutrimenti qui leuiter digerātur: qꝛ leuiter possint digeri: ⁊ sp̄us multiplicari vt sunt fasiani: pulli: ⁊ perdices: ⁊ similia. Condianturq̄ tales cibi cum aceto: agresta: su-

co maloꝝ rancioꝝ:limonũ:vino maligranati:⁊ similibus que hñt ꝓhibere corruptionẽ ĩfirmi. Capiant etiaꝫ tales cibi:vltra appetitũ:q2 vt plurimũ in talibus deficit appetitus:⁊ minus q̃ꝫ tempore sanitatis.est ẽt vtẽdum ↄfectionibus:electuarijs:aquis:⁊ pulueribus:ac etiam alijs cordialibus que cõiter ponuntur ab auctoribus. Ab extra sunt membra confortanda principalia nõ dimittẽdo.s.cor:cerebꝝ:⁊ epar. Etiã alia membra vt stomachus:renes:⁊ maxime confortetur membruꝫ in quo est talis humor venenosus:⁊ istud fiat cũ medicinis appropriatis membris confortãdis. Aer camere sic rectificetur pro illis qui stãt in camera:sicut ꝓ egro aspergendo cũ ramis ⁊ frondulis:⁊ rosis madefactis in aceto cũ sandalis cũ ꝑfumigijs ex myrra:thure silo aloe:storacem:⁊ similibus. Ponendo lintheamina madefacta in aceto cum cortinis:⁊ sepe renouando:etiaꝫ muri camere aspergantur sepe aqua ⁊ aceto:⁊ sint sup lecto ⁊ banchis multi citri ⁊c̃.

¶ De corpis euacuatione ⁊ de clisteri faciendo.

Ecunda intentio est maxie in desiccando:⁊ euacuando corpus:cum flebotomia:vel solutione ventris. Quia si mã vincẽs fuerit sanguinea incontinenti est incipienduꝫ a flebotomia. In quo ẽ apa. Ad hoc vt humor venenosus nõ spargatur per diuersas ꝑtes corpis ẽt ↄsentiente ṽtute copiosa fiat flebotomia ⁊ si mã vincens sit alia a sanguine: ꝓut colerica vl' melancolica est euacuanda cũ solutiuo appropriato illi:⁊ si illa materia fuerit sanguinea ẽt alijs humorib⁹ superabundantibus. In primis fiat flebotomia. Consequenter desiccentur humores eradicando si fieri potest:⁊ si alique reliquie remanerent sunt digerende cuꝫ sirupis appropriatis. Sed ꝑmo eradicentur:⁊ ipso ĩtermedio fiat clistere cõmune:⁊ aliquãtulum acutum:⁊ multum est vtile vti continuo.s.bis in die. Similiter sirupus descriptus ante.⁊ posset in isto casu dare vna vice.in maiori q̃ꝫtitate alijs casibus.

¶ De cura apostematis.

Ertia intẽtio est circa apata ⁊ ad cyrugicos spectat.⁊ est sciendũ ꝙ apostemata que apparent tꝑe pestilentie: que sunt perniciosa ⁊ mortalia sunt ista.s.antrax carbũculuſ glãgula:vel patrarcha:ignis ꝑsicus:⁊ pruna de q̃bus dicetur ꝑ ordinẽ.⁊ ꝑmo de antrace que dicitur ab antro: q2 nascit̃ in locis absconsis cordis:vel q2 per antrũ vadit ad cor quod est in medio:⁊ sic diffinitur. ¶ Antra est apa paruũ ad modũ pustule in principio fraudulentum ⁊ venenosum:qḋ corrumpit particulam a qua eleuatur adulterando illã ⁊ partes que ꝓpinquantur tumefiunt ad formã sanguinis combusti:qui acquirit eaꝫ malitiã in ꝑma adustione:⁊ ex mortali rubedine:⁊ cuꝫ vlterius accenditur:⁊ ardet augmentatur venenum ⁊ malitia.⁊ acquiritur vnus color citrinus:etiam si vlterius accenditur ꝙ locus efficiatur siccus:tunc augmẽtatur gradus malitie:⁊ intantum ꝙ corrũpit subito ꝑtes ad quas pertingit.⁊ facit puncturam vt ignis:⁊ efficitur nigꝝ ac obscuꝝ.⁊ si cum eo exierit liquor ⁊ erit in superficie membri similiſ illi qui fuit in corpore combusto vt cauterizato ab igne:ob q̃ꝫ cãm seq̃t ꝙ antrax est tribus maneriebus:vt pꝫ cũ isto apate. Adiunguntur seua accidentia:vt est tremor cordis:sincopis: debilitas pulsus.⁊ iste accidit q2 vapores mali leuati veniunt ad cor. Inde paꝝ deffert a carbũculo:q2 est de mã sanguinea nõ adusta vel denigrata. Primo in illa ẽ aliquis liquor:qui per adustionẽ exacuitur adhuc non est tante venenositatis vt est Antrax. Et appellat̃ carbunculus q̃si carbone lucente ⁊ non mortuo. Circa ipsum sunt notande tres res. Prima est color: locus ⁊ dispõ partis:vnde color niger est peior omnibus alijs. Deinde viridis. Deinde citrinus. Deinde rubeus. Unde locus est peior iuxta aliqḋ mẽbrum ꝑncipale:q̃ꝫ extremalibus partibus:vnde dispositio partis est peior illa q̃ est desiccata q̃ꝫ humectata.

¶ De cura antracis.

N cura antracis est euacuandũ vt dictũ fuit in interioribus ſm consensuꝫ virtutis: ac etatis. Secũdario est euacuãda mã defluxa ad illius partẽ cum appositione ventose.sil' cuꝫ scalpellatione:⁊ cum sanguisugis ⁊ fiat cauteriũ cum ferro ignito:⁊ euitetur cauterium cũ cera ardẽti: q2 cõgelatio cere ꝓhibet euaporationem maloꝝ vaporum: ĩmo sparguntur per mẽbrum. Adhuc potest fieri cauterium potentiale ex medicinis cauterizãtibus:vt est vitriolum:viride es. Arsenicum. Calx viua:⁊ capitellum factũ de calce ⁊ sapone:vel de aqua forti:⁊ ex similib⁹ rebus:etiam bonum est empl'm factum de scabiosa:cũ ipsa in pauco tꝑe mortificat. Similiter istud emplastrũ est bonũ. Recipe vitellum vnius oui:⁊ cum illo permisce de sale quãtum potes:⁊ debes inouari de vna hora in aliam. Nihilominus ego laudo plus cauterium acutale:⁊ debent administrari res que operentur contra venenum. Similiter detur hec medicina omni die. Recipe succi scabiose.ℨ.iij.terre sigillate:boli armeni loti añ.ʒ.ß.misceantur ⁊ potẽtur in mane. Similiter coagulum bibitũ expellit venenũ a corpore:maxime coagulum legoris. In vice.ʒ.i.cum vino odorifero. Similiter succus citri.ʒ.ij.cum vino bono. Similiter terra sigillata:ambra:coralli:metridatum:⁊ tyriaca.

¶ Cura circa accñtia que veniunt a ꝑuitate mãe.

Ertio est notandum circa accidentia que veniunt a prauitate mãe ⁊ a caliditate ipsi⁹:⁊ etiam a caliditate medicinarũ quã facit cauterium:vel a cauterio actuali in parte ĩfirma circunstantis vt mortua cuꝫ aliquo ferro: vel vt q2 causatur dolor ⁊ est cã inflãmationis:⁊ apostematõis. Iõ dꝫ expectari quousq̃ꝫ naturaliter euellatur:⁊ incidatur circa partes suas non dimittendo aliquid carnis infirme:⁊ corruptio nõ vadat ad ꝑtes sanas:⁊ est bõa scarificatio vt mali humores possint exire. etiam ventosa euellit de ꝓfundo sanguinem corruptum ⁊ venenosum vt non reuertatur a circũferentia ad centruꝫ. Fracta cute ⁊ extracta mã venenosa in eius euãtione. Caueat sibi medicus a malis fumis:⁊ nõ tãgat cũ manu:q2 vna mã distillati subtilis est ↄtagiosa intm̃ ꝙ medici postea infirmantur. Immo appõatur medicamẽ qḋ abstergat ⁊ mundificet. Sicut medicamen factũ ex farina ordei ⁊ melle cũ pauco salis apponendo soliũ. ¶ Ad idẽ recipe sarcole mellis.añ.partes equales misceantur ⁊ mirabiliter operatur facta mundificatione admistret̃ generatiuum carnis.⁊ si est ↄcauitas capiatur basilicum ⁊ teratur ⁊ impleatur ↄcauitas ⁊ fiet g̃natio carnis.

¶ Ad idem recipe aristologie rotunde: centauree minoris:pentafilon ↄsolide maioris.añ.partes eq̃les:⁊ distilletur aq̃ ad lambicũ ⁊ reseruet̃ tꝑe:⁊ est mirabilis in reseruatione carnis. ¶ Ad idem emplastꝝ ex coriãdris recentib⁹ ⁊ vuis passis recentibus cũ melle est bonum. ¶ Ad idẽ radix anfodilli cum fece vini. Similiter bertonica cum pinguedine emplastrata.⁊ ista sufficiant in cura carbunculi ⁊ antracis.

¶ Quare dicitur patrachia glandula siue busso ⁊ similia.

Ecundario est notandū de patrachia siue
glādula vł̄ buffone. Et dr̄ patrachia: a pa
trachio hoīe qui p̄mo inter xp̄ianos inue-
nit: ⁊ dr̄ buffo siue bubo ad similitudinem
illius aīalis: qđ hic vocatur: q: tale apā ac
cidit in locis emunctorijs absconditis: vt il
lud aīal continuo stat. Sed dr̄nt q: patrachia fit ō mā
venenosa. Bubo aūt nō. ideo sic diffinitur. Patrachia
est apā venenosuz perdens qđ operaṫ circa pulsus cor
dis cū sincopi ⁊ tremore: multiplicatur tp̄e pestis in lo
cis predictis: vt in collo. Cā istius est cā diffinitiōis q̄
etiam est dicta supra: ⁊ differt a carbunculo: q: mā sua
q̄uis sit ex sanguine non est tm̄ adusta: vt in carbuncu
lo: ⁊ est signū alterius malitie: q: occidit in trib⁹ vel q̈t
tuor diebus: ⁊ aliq̄n in paucioribus: ⁊ aliq̄n in quinq̄:
⁊ si peruenit vsq̄ ad septimū potest sperari. Aliquan-
do gn̄atur ex mā flegmatica: ⁊ aliq̄n humida cum san
guine permixta. Silr̄ est differentia: q: carbūculus na
scitur in extremitatibus: ⁊ in alijs partibus corp̄is ex-
ceptis emunctorijs: ⁊ etiam in principio non causatur
eschera vt a carbunculo.

¶ Modus curationis istorum.

Irca curā istius apātis. Sciendū est ꝙ du-
plex est intentio. s. vniuersalis ⁊ particularī.
Uniuersalis fit f̄m intentionē. scđa ita qđ si
tale apā est sub asellis ōxtre fiat flebotomia
ex alia parte in brachio: ⁊ ex vena cōi. Si post aurem
fiat flebotomia ex vena capitis illius lateris in manu.
Si in inguinibus ex saphena illius lateris. Cura par-
ticularis est duplex ad hoc vt mā extrahaṫ sensibiliter
cū rebus que h̄nt extrahere ⁊ resoluere vapores illius
⁊ hoc fit cum appositione ventosaꝝ ⁊ scalpellatiōe: ⁊
sanguisugis: vel cum cauterio actuali vel potentiali: vł̄
cū oī alia re cum qua melius fieri potest. Primo si ap-
ponitur ventosa cū igne: deinde fiat scarificatio: ⁊ ō no
uo reponatur ventosa vel sanguisuge bone vel habeaṫ
gallus ⁊ depiletur circa pudibunda apponaṫ loco per
horam: ⁊ in alia hora apponatur alter: ⁊ sic fiat per to
tam diez ⁊ venenū ita attrahiṫ a corde galli. Ideo gal-
lus subito moritur. Scđa est ꝙ fiant emplastra que hē
ant attrahere ⁊ resoluere sensibiliter. Quoꝝ hec sunt
descriptiones. Recipe medulle fermenti. ℥. iiij. sinapis:
semis vrtice: an̄. ʒ. vitrioli. ʒ. ij. Cātaridaꝝ nūero. x. mi-
sceantur ⁊ cōponanṫ cū melle dispumato. Ad idem re
cipe capitellū factū ex calce viua: sapone: ⁊ cum saliua
est bonū. Ad idez recipe radi. nasturcij: agrimonie: an̄.
M. hec buliant cum oleo de lilio: ⁊ melle: an̄. ℥. iiij. Ad
idē recipe cātaridaꝝ numero. x. puluerizenṫ: ⁊ buliant
cum oleo veteri vsq̄ ad spissitudinem ⁊ apponaṫ loco.
Aliud recipe cartomi: nucis: rancide: semis caulis: ce-
pe stercoris columbini: an̄. ℥. i. misceantur ⁊ puluerizē-
tur: ⁊ fiat emplastrum: similiter appositio istius capitel
li est multum vtilis.

¶ Ad frangendum ⁊ euacuandum apostema.

Ingulares medicine que frāgūt apostema:
⁊ euacuant mām sensibilr̄ sunt iste. vz. Spe
cies gūme: vt ē galbina: euforbiū: arsenicū:
nasturtium: vrtica: semen sinapis: nuces rā-
cide. cātarelle: cordumeni: salisgēme. baurach: piraciō:
stercus auium calidoꝝ: vt est colūboꝝ: accipitrū: ⁊ fal
conū. Componantur oēs iste res cum gūmis ⁊ succis
vel melle: vel stercore auiū: vel capitello: vel lixiuio for
ti: quo vtunṫ tinctores: vel alchimiste. ¶ Alia circa h̄
specialis in mā isensibiliter resoluaṫ. Recipe baurach:
salis armoniaci: allei: piperis nigri: an̄. partes equales
pistentur ⁊ misceanṫ cū succo scabiose: ⁊ fiat empl'm.
¶ Aliud bonū Cinoglossa viridis ⁊ siccata trita inter
duos lapides silr̄ consolida maior mirabiliter operaṫ.
⁊ hoc vidi per experientiā: q: resoluit venenū. Simili
ter operaṫ vincetosicū siue antiforata: q: habet proprie
tatem singularem.

¶ De pruna ⁊ igne persico.

Odo restat istud capitulum videre ⁊ est no-
tandum ꝙ dicitur carbo vel pruna: q: in p̄n
cipio sue apparitionis facit vnaz adustionez
⁊ escharam: q: corrumpit partes q̄bus sup
uenit cū sorditie deambulando ⁊ facit mēbrū nigrum:
⁊ est de genere carbunculi ⁊ nihilominus differt ab il
lo: q: pruna generatur ex sanguine subtili: vt sepe appa
ret tp̄e pestilentie. Materia autem carbūculi fit ex san-
guine grosso adusto: vt dictū est: adhuc differūt: q: pru
ritus precedit carbunculum. non aūt in pruna. Adhuc
differunt: q: in aduentu carbūculi color semp̄ est niger
⁊ in aduētu alioꝝ. Aliquādo rubeus. Aliq̄n citrinus.
Aliquando viridis. Adhuc est differentia inter carbo-
nem. ⁊ ignem persicū: q: ignis persicus est quando co
lera predominatur melancolie in tali adustione: ⁊ tūc
est nigredo circunstans quātitatem ⁊ cum tali colore:
vel insanis laudat tempus capiendi tyriacam: sanis ⁊
egris cū stomachus vacu⁹ fuerit ⁊ tu bene digesseris:
⁊ aliq̄n ad fabe egyptiace magnitudinē: aliq̄n ad mo-
dum auellane. ⁊ ad pondus. ʒ. ſ. vel. ʒ. i. ad plus. f̄m ꝙ
plus ad digestionē stomachi tempus habes: ⁊ mō cuz
aq̄: mō cū vino: modo cū succo granati: modo cū vua:
mō cū succis: vt dictum est supra: appropriatis qđ tibi
ex te scire relinquiṫ: hoc mō medico logico ⁊ sapienti.
Ita adhuc circa exhibitionē ipsius tyriace. Quaz ego
Petrus voco dominam medicinaꝝ. Considerare etiā
opz anni tp̄s: regionem: ⁊ etatem: vtputa si estas ē ma
xime cum calidior facta fuerit. Nā leditur inde corpus
vt circa hoc. Gal. Hippo. allegat cum dicit. Eas an̄ ca-
nem molestas esse farmacias. ⁊ q: vt plurimuz febres
infert hoc tempus p̄tius vtendū est isto calidissimo tp̄e
tyriaca: silr̄ ab hominibus magne caliditatis parti⁹ est
vtenda nisi forsan cogat necessitas. ¶ Et eadē ratiōe
q: fortior est virtus tyriace robore infantium p̄p̄ea ip-
sam Gal. infantibus prohibet exhiberi: nisi causa predi-
cta: cum ipse afferat se vidisse mirabiliter mortuuz fuis
se infantem vnum ⁊ imoderato vsu tyriace: dissoluit. n.
in totū ambitum eius ⁊ ventrem fluere fecit: sic p̄p̄ ir-
ratiōabilem assumptionē tyriace perijt ifans. Gal. fina
liter ꝯcludit qui in terra calida ꝯuersabiṫ: vtputa nigro
rum vel similiū: caue vt farmaca. vz tyriaca nisi vt dcm̄
est in necessarijs causis ⁊ sufficiat tibi ea que in ibi est
caliditas. ¶ Quo circa a p̄mo ortu Iulij: ⁊ inquantuz
durāt dies caniculares. s. per totum vigesimūsecunduz
diem Augusti: ⁊ hominibus calidissimis per totū au-
gustum exhiberi inibet tyriacam: nisi vt dictuz est si eēt
necessitas maxia: vtputa pestis: morsus venenosus fe-
rarum: ⁊ his similia vel maiora instarent.

¶ Incipit anothomia Mundini.

Uia dixit Gal. septimo
terapentice. Methodi.
auctoritate Platõis op⁹
in aliqua scientia vel ar
te traditur tribus õ cau-
sis. ¶ Primo vt quis sa
tisfaciat amicis. ¶ Secũ
do vt exercitet͂ qs exer-
citio vtilissimo quod est
per intellectum. ¶ Ter
tio vt remediet͂ obliuio
ni: que est ex senectute.
Hinc est ꝙ his tribus õ
causis ꝓmotus ꝓposui meis scholaribus in medicina
quoddã op⁹ cõponere. Et qꝛ cognitio partiũ subiecti in
medicina: qd̃ est corpus hũanũ: que loca dispositionuꝫ
appellat͂: est vna partiũ scientie medicine: vt dic̃ Auer.
ꝑmo sui Colliget. caplo de diffinitione medicine. Hinc
est ꝙ inter cetera nobis cognita: cognitionẽ corpis hu
mani ⁊ partiũ eius que ex anothomia insurgit propo-
sui tradere: nõ hic obseruans stilũ altũ sed ꝺm manua
lem operationeꝫ vobis magis tradam noticiam.

Ituato itaqꝫ corpore vel hoie mortuo per õ
colationẽ vel suspẽsionẽ supino. Primo noti
ciam totius debemus habere. Secũdo par
tium: nam cuꝫ omnis nostra noticia incipiat
a notioribus nobis. ⁊ que sunt confusa sunt notiora: ⁊
non confusius sit partibus a cognitione toti⁹ debemus
incipere. ¶ Circa totũ aũt qd̃ debemus cognoscere est
in quo hõ drĩam hꝫ ab alijs aialibus. Habet aũt drĩaꝫ
in tribus. s. in figura vel situ partiũ: ⁊ in morib⁹ siue ar
tibus: ⁊ in partibus quibusdã. In figura nãqꝫ hõ ẽ sta
ture recte: ⁊ hanc habuit q̃ttuor causis. nã corp⁹ hũa
nũ hꝫ inter cetera aialia mãm leuissimã spumosaꝫ ⁊ ae
reã. Et iõ ad supiora eleuabilẽ. Scd̃o inter cetera eius
dem q̃ꝫtitatis calorẽ habet ampliorẽ cuius est sꝑ ad su
periora eleuare. Tertio formã hꝫ ꝑfectissimã que cum
angelis ⁊ intelligẽtijs que totũ vniuersum regunt cõi-
cat: ⁊ iõ sursum eius sensus vniuersi eẽ debẽt. Quar-
to rõne finis sui fuit eiusdẽ stature ⁊ figure recte: qꝛ ipe
finaliter ordinat͂ ad intelligere ad quod deseruiunt sen
sus ⁊ marie sensus visus: vt appꝫ ꝓhemio metaphy.
⁊ iõ in ipso debuit visus situari: ⁊ cerebrũ: ⁊ ꝑ ꝯñs ca
put situ tali vt possit oia diuersa sensibilia apprehende
re. ⁊ qꝛ ad plura visibilia se extendit qñ situat͂ in alto:
qd̃ apparet qꝛ custodientes ciuitates vt possent a lõge
bñ videre statuunt sua spectacula in loco alto: vt in tur
ribus ⁊ hmõi. vt dic̃ Gal. ix. de iuuamentis mẽbroꝝ. ⁊
ꝓꝑ hoc ipse ibi dicit: ⁊ ẽt Aui. iij. cañ. i ꝑncipio ꝙ neci-
tas in situãdo caput supi⁹ in hoie nõ fuit ꝓꝑ cerebrum:
nec ꝓꝑ aures: nec ꝓꝑ os: nec ꝓꝑ nares: sꝫ ꝓꝑ oculos ꝓꝑ
cãm dictã. ⁊ sic ex ꝑte appꝫ oiuꝫ q̃ttuor cãꝝ ꝙ hõ fuit
stature recte: ꝓꝑ qd̃ vocat͂ antropos vel platenus. i. plã
ta reuersa: ⁊ microcosmus. i. mior mũdus. qꝛ sursum ⁊
deorsum hꝫ sicut mũdus ⁊ vniuersum. ⁊ est hec prima
drĩa. Scd̃a est ex moribus vel ex arte. Mores. n. inter
cetera aialia magis hꝫ mãsuetos: nã est aial politicum
⁊ ciuile. Arte oi a nã caret. nõ enim hꝫ artẽ insitã a nã:
vt aranea: apes: ⁊ hmõi: ad hoc vt ꝑcipiat oẽm artẽ. si
n. hẽret aliquã isitã a nã: oi alia careret arte: vt dic̃ Ga.
iij. de iuuamẽtis. Differt ẽt ab alijs in ꝑtib⁹: nã non hꝫ
ꝑtes multas: q̃s hñt alia aialia itrinsecas: nã ñ hꝫ ꝑtes
q̃ sunt a nã date vt arma ad defendendũ sicut sunt: cor
nua: r ostra: vngues lõge: ⁊ istis caret: qꝛ hꝫ organũ or
ganoꝝ qd̃ est manus: que sibi ꝑt parare oẽ genus ar-
moꝝ ad defendendũ: vt ẽt dic̃ Gal. i. de iuuamẽtis: ⁊ iõ
caruit a nã illis: vt oia possit hr̃e. Caruit ẽt ꝑtib⁹ q̃ pilo
se: pẽnose: ⁊ squamose sunt ꝓꝑ eãdẽ cãm: ⁊ ẽt qꝛ nõ hꝫ
mãꝫ multũ sup̃fluã terrestrẽ: q̃ mã ẽ illaꝝ ꝑtiũ. Caruit
ẽt cauda ꝓꝑ eãdẽ cãꝫ ẽt: qꝛ cũ sit statur̃ erecte ꝑtẽ ope-
rat͂ sedẽdo: cauda. n. sessioneꝫ ꝓhibet. hec sufficiant de
anothomia totius.

E partibus nãqꝫ licet sint duplices. s. simpli
ces ⁊ composite: de simplicibus non ponaꝫ
distinctam anothomiã: quia eorum anotho
mia non apparet in corpore deciso: sed ma-
gis in liquefacto in gurgitib⁹ aq̃ꝝ. Sed ponendo ano
thomiam mẽbroꝝ organicoꝝ de consimilibus loquar
ꝺm ꝙ simile aliqd̃ in aliquo mẽbro organico dñatur:
vt de carne in anothomia coxe: ⁊ de ossibus in anotho
mia dorsi ⁊ pedũ ⁊ de neruis in anothomia cerebri ⁊
nuche. ¶ De mẽbris aũt officialibus sciendũ ꝙ in q̃ꝫ
pluribus ipsoꝝ q̃ꝫtũ ad anothomiã factã i mortuis sex
sunt videnda: vt dicit Cõmentator Alexandrin⁹ com
mento libri sectaꝝ. s. que ipsoꝝ sit positio: que sit eoruꝫ
substãtia: ⁊ ꝑ ꝯñs cõclusio que sit eoꝝ quãtitas. nũer⁹
figura: ⁊ ꝯtinuitas eoꝝ. Sed q̃ꝫtũ ad anothomiã ipo
rũ factã in viuis sunt ꝯsiderãda duo que ẽt in mortuis:
vel mortuoꝝ anothomia pñt quodãmõ apparere. ꝑm
est que sint iuuamẽta ipsius ⁊ opõnes. scd̃ꝫ est que sint
egritudines q̃ in ipso pñt cõtingere: ⁊ si curã aliquam
appropriatã hñt que sit illa ostẽdatur. ¶ Diuisio autẽ
⁊ nũerus partiũ corporis est: qꝛ ꝑtes quedaꝫ sunt que
extrema vel extremitates dicuntur. Quedã ꝟo itrisece
⁊ ꝓfũde: ⁊ illaꝝ q̃dam sunt que ordinant͂ imediate ad
ꝯseruationẽ spẽi: q̃dã imediate ad ꝯꝺuationẽ idiuidui.
Prima sunt mẽbra genitalia. Scd̃a sunt q̃ in vẽtribus
cõtinent͂. Tres ãt sunt vẽtres in corꝑe nostro. s. supior
q ꝯtinet mẽbra nãlia. Medius qui ꝯtinet mẽbra spũa
lia. Primo tñ icipiã ab anothomia ventris inferioris:
qꝛ illa mẽbra fetida sunt. ⁊ iõ vt ista ꝑmitus abijciant͂
ab eis incipiendũ ẽ. Secũdario qꝛ ois nostra cognitio
⁊ speculatio que ex manuali cõsistit operatiõe a notio
ribus nobis icipit: talia ãt cũ sint posteriora sunt nobis
notiora. ¶ Primũ ãt qd̃ est videre ex h̃ vẽtre ẽ sb̃a: ⁊
complexio eius: qꝛ positio eius est satis nota: qꝛ fuit po
situs ifra alios vẽtres ꝓꝑ imꝑfectionẽ eoꝝ mẽbroruꝫ:
q̃ ꝯtinent͂: qꝛ mẽbrũ quãto min⁹ ꝑticipat õ nobilitate ⁊
ꝑfectione: tãto magis locũ ifimũ obtinet in genere mẽ
broꝝ: sic̃ est in mundo in genere entiũ. Itẽ qꝛ ꝯtiet mẽ
bra deputata ad expurgandũ ⁊ ad ꝯtinẽdũ feces ⁊ su
ꝑfluitates g̃ues que. s. ꝑtendũt deorsum: ⁊ spãlr q̃ sũt
accepte ꝑ sursuꝫ. Est itaqꝫ sb̃a eius carnosa: vt itestina
⁊ pelliculosa: ⁊ carnosa tñ magis: ⁊ ex h̃ appꝫ ꝙ ẽ cõ
plexionis calide ⁊ hũide. ⁊ cã q̃re fuit hmõi vẽter car
nosus ⁊ pelliculosus. ⁊ nõ ossuosus ẽ: qꝛ hmõi venter
hꝫ ꝯtinere mẽbra que ꝓꝑ assumptionẽ cibi vt stõus: ⁊
ꝓꝑ repletionẽ ⁊ retentionẽ fecũ: vel ex fecib⁹ in conca-
uum: vel ex aquositate vel ex vẽtositate: vt hidropisis:
vel ꝓꝑ ipregnationẽ vt matrix dꝫ aliqñ tumescere. Si
ãt venter esset ossuosus nõ posset intumescere. ¶ Se-
cundũ ꝙ oꝫ videre est numerus ꝑtiũ q̃ꝫtitas ⁊ figura.
ꝑtes. n. sunt duplices. s. intrinsece ⁊ extrisece. Quedam
sunt directa: quedã collaterales extrinsece: directe sũt
que dñr correspondere ori stomachi ⁊ est pars in qua
sentitur os siue cartilago epiglotalis: que alio nomine
noiatur pomũ granatuꝫ de qua suo loco apparebit: po
stea est ꝑs stomachalis que est supra vmbilicum vl̃ di
stans ab vmbilico per quattuor digitos. ¶ Tertio est
pars vmbilicalis: ⁊ est vbi est vmbilicus: cum quo est

alligatio fetus in matrice cū venis matricis. Et ꝓpea
intrinsecis apparet vena q̄dā que ꝯtinuat̄ cū ipso ⁊ ꝑ-
transit per zirbum epatis in chilim.s.venā.ista tn̄ ꝑua-
ta est sanguine:q̄ʒ frusta ē post partū a ꝓpria operatio
ne:⁊ ꝓpea ꝯtinue euanescit:⁊ iō minor apparet in seni
bus q̄ʒ in iuuenibus:sicut ēt euanescit artaria que cum
dicta vena descendit ad vmbilicū fetus. ⁊ qn̄ est in vm
bilico descendit inferius:⁊ peruenit ad artariū adorti
iuxta spondiles renū ⁊ yliorꝫ:vt ifra dicet̄:⁊ qn̄ excar
nas mirach ꝓpe vmbilicū hāc considera artariā que ē
ad modū nerui vel corde. ¶ Quarto est ꝑs que vocat̄
sumē infra vmbilicū per quattuor digitos ⁊ est ꝑs in q̄
quedā vene terminant̄ ad cutim per q̄s pueri existen-
tes in matrice emittunt aquositates. ⁊ iō vt dicit Aui.
tales vene ⁊ talis pars notior est in nō natis q̄ʒ in ꝑfe
ctis:pʒ q̄rta tertij cap̄lo de causis. Ego hoc modo mul
totiēs monstraui: q̄ʒ in ꝑfectis frustat̄ ab operatione.
¶ Quinto est ꝑs que vocat̄ pecten in quā existunt mē-
bra genitalia. ¶ Partes v̊o laterales sunt duo:hipocū
dria ⁊ ylia. ⁊ ē hipocūdriū dextrū ⁊ sinistrū:dextrum
vbi locatū est epar:⁊ hipocūdriū sinistꝝ vbi locatū est
splen ⁊ ylium dextrum ⁊ sinistrum similiter.

His visis partes magis intrīsecas discernas:
ipsaꝝ.n.q̄dā sunt ꝯtinentes quedā vero ꝯtē
te. Cōtinētes cōi noīe vocant̄ mirach. Mi-
rach aūt cōponit̄ ex q̄nqʒ partib᷒.s.cuti:pin-
guedine:panniculo carnoso: musculis ⁊ cordis eoꝝ:⁊
siphac. Cū rasorio igitur incide ꝓtrahēdo a scuto oris
stomachi directe vsqʒ ad ossa pectinis leuiter inciden-
do cutiʒ:postea iuxta vmbilicū ꝭm latitudinem icidas
ꝓtrahēdo a dxtris ad sinistras vsqʒ ad dorsuʒ. Postea
excoria ⁊ habebis primo cutim:post āt apparebit sta-
tim pinguedo maior tn̄ in porco q̄ʒ in hoīe. postea loca
tus est panniculus carnosus qui nō ē neruosus vt alij:
neqʒ est carnosus:vt musculus:sʒ est ꝑmixtus ex carne
⁊ pāniculo p᷒ eū sunt corde ⁊ musculi. ¶ Musculi sūt
octo vt dic̄ Galie.sexto de iuuamentis mēbroꝝ:capitu
lo penultimo:nam duo sunt longitudinales:quorum fi
la ꝓtendunt ꝭm lōgum a clipeo oris stomachi vsqʒ ad
ossa pectinis.ideo vocati sunt longitudinales:⁊ isti nō
habent magnas cordas nisi ligamētales:post istos sūt
duo trāsuersales suꝑiores:vnus a dextris alter a sini-
stris:⁊ ambo oriunt̄ a suꝑiorib᷒ iuxta costas:⁊ desinūt
in cordas circa ossa pectinis:sic q̄ dextera corda tēdit
inferius ad sinistrum:⁊ sinistram ad dextrum:⁊ ꝑ op-
positum sunt ꝓcedentes inferiores ad superiora:quoꝝ
ortus est ab ossibus pectinis:⁊ anche ⁊ desinūt in cor
das:cū ad locū vbi finiunt̄ coste dirigūtur ita q̄ corde
eorum cruciantur adinuiceʒ ad modū istius ✠ figure.
¶ Ultimo post istos sunt latitudinales:quoꝝ fila ꝓten
dunt ꝭm latū vnus dexter:⁊ alter sinister:⁊ ort᷒. ⁊ ap-
parentia eoꝝ est magis iuxta dorsum versus sursum:⁊
isti cū longitudinalibus veniunt intersecantes se ad in
uicem ad angulos rectos. ⁊ hic est numerus:quātitas:
positio:substātia:figura:colligantia:⁊ ꝯtinuitas. ¶ Iu
uamentū eoꝝ est duplex.s.cōe ⁊ ꝓprium. Cōmune est
duplex.s.ꝑncipale ⁊ secundariuʒ. Principale est:vt cō
stituentes substantiam ipsius mirach membra intrinse
ca tueantur a nocumentis extrinsecis:⁊ cal'itas eoruʒ
reuerberetur ad intra. Secundarium iuuamentū ē:vt
adiuuēt ad expulsionē eoꝝ que a pectore expelluntur:
⁊ vt ad expulsionē fetus:⁊ fecum cum mirach ēt adiu
uent:vt dicit Gal'.in eodē sexto. Iuuamentum speciale
est:q̄ʒ musculi longitudīales sunt facti ad attrahenduʒ
ꝑncipaliter. Scđo ad expellendum. ⁊ quia hec opō in
intestinis maxime regritur:ideo isti musculi fuerūt ma

gni.expulsionē aūt operant̄ per ꝯtractionē villoꝝ suo-
rū:q̄bus ꝯ̄ctis exprimunt mēbra que ꝯtinent. ⁊ ꝑ ꝯn̄s
expellūt q̄ in eis ꝯtinet̄. Itē hoc faciūt gr̄a diafragma
tis cū quo ꝯtinuant̄ q̄ descendens a parte posteriori ď
orsum cā'fit:quare intestina ⁊ mēbra que continentur
sunt quasi inter duas manus. ⁊ ideo qn̄ isti musculi cō
trahuntur comprimitur diafragma:sic q̄ illa membra
exprimunt quod in eis est.sicut aliqua res contenta in
ter duas manus expellitur per compressionem manuū
adinuicem.quod latius infra declarabit̄ in anothomia
diafragmatis. Musculi vero latitudīales sunt facti ad
expellendum ⁊ propter hoc maxime imediati᷒ appro
ximantur intestinis:⁊ expulsionem faciunt per cōpres
sionem partis a qua dʒ fieri expulsio. ⁊ expulsio dʒ fie
ri a suꝑioribus ad inferiora. ¶ Hinc est q̄ isti musculi
magis fuerunt positi superius q̄ʒ inferius. Transuersa
les vero facti sunt ad retinendum. Retentio aūt fit per
villos transuersales:vt apparet tertio de virtutibus na
turalis qua retentione oportebat facere ne suꝑfluita-
tes reascenderent superius ad locum superiorem: vn-
de venit. ⁊ ne cito descenderent.sed continerētur vt to-
tum iuuamentum exurgeretur.ideo non fuerūt tantuʒ
duo transuersales superiores sed ⁊ inferiores. Sed q̄ʒ
magis regritur rententio ne regrediantur superius q̄ʒ
q̄ descendant inferius. ⁊ ideo maiores fuerunt trans-
uersales superiores quam inferiores. Et etiam ad hoc
facit diafragma:vt postea dicetur. ¶ Eleuatis auteʒ ⁊
abscisis musculis istis apparet siphac melius est:tamē
vt in vna parte reseruentur isti musculi propter illď qď
postea oportet videre. ¶ Istud siphac est panniculus
subtilissimus:⁊ valde durus:⁊ iste fuit factus vt ꝓhi-
beretur ne musculi cōprimerent membra naturalia cū
ea ꝯtinerent:⁊ propter hoc fuit neruosus ⁊ durus : vt
possit dilatari ⁊ ꝯstringi quando illa dilatantur ⁊ fuit
subtilis ne ea aggrauaret ⁊ fuit durus ne faciliter rum
peretur.naʒ ex eius fractura accidit passio que dicitur
ruptura seu crepatura. Intumescit.n. hoc mirach cum
rumpitur hoc siphac. Sunt etiam eius alia duo iuuam̄
ta que Auicen.ponit libro de animalibus capitulo de
anothomia stomachi.s.vt per contractionem eius v̊suʒ
dorsuʒ cū quo alligat̄ expellat illud qď in stomacho ⁊
intestinis ⁊ in matrice ꝯtinetur:⁊ hoc facit simul cum
diafragmate cum quo continuatur: vt postea patebit.
Aliud iuuamentum est vt alliget itestina dorso:⁊ vt ab
ipso vniuersaliter oriantur panniculi oīuʒ membrorum
alioꝝ in eo contentoruʒ. Alia vtilitas ꝭm Gal'.q̄nto de
iuuamentis membrorū est q̄ prohibet itestina a ruptu
ra quando inflantur a ventositate. ⁊ ex his apparet q̄
sit substantia ipsius mirach ⁊ ꝯplexio eius:apparet q̄
sit eius positio quantitas partium:⁊ numerus appa-
ret que sint iuuamenta ipsius. Restat autem videre de
passionibus eius:potest autem venter pati omne gen᷒
egritudinis.s.malam complexionem:malam composi
tionem ⁊ solutionem continuitatis. De cura male com
plexionis nihil dicam:quia non habet propriuʒ in sua
curatione quod ex anothomia dependeat.mala autem
compositio que est tumor preter naturaʒ in ipso est du
plex:quedam est apostema:⁊ q̄daʒ nō. Prima non hʒ
aliquod proprium nisi q̄ in eruptione eius si rūpat ad
intra ⁊ extra hec est peior q̄ʒ si rumpat̄ ad vnū lat᷒ tā
tū:⁊ cā pʒ:q̄ʒ natura non hʒ supra qď se fundet in cōsi
liando vulnus. Mala auteʒ complexio que non ē apā
est iflatio ipsi᷒ vētris:q̄ accit i hidropisi asclite vl' tipani
te:nā i asclite aq̄sitas ꝯtinet̄ i ꝯcauitate vētris iter itesti
na ⁊ siphac:sic̄ i tipanite vētositas ꝯtinet̄:⁊ fac̄ itume
scere mirach. ¶ In curatōe ei᷒ ōbeʒ sic ꝓcedē cū his q̄
ponunt

ponũt auctores.modus ãt q maxie depẽdet ex anotho
mia ẽ extractio aq̃sitatis ꝑ icisionẽ.Modus ãt ẽ vt, ptẽ si
phac quã mõ icidisti reducas sup itestina:ita q̄ stet si-
cut in viuo: ⁊ postea hidropico situato supino debes cu
tem trahere supius: ⁊ postea rosariũ habere ⁊ pforare
vsq̧ ad siphac:ita q̄ icidaẗ ẽt siphac: ⁊ tunc statim de-
bes habere canulaȝ ⁊ ponere in foramine ⁊ extrahere
ð aquositate quãtũ sustinet patiẽs semp tñ sis memor
q̄ melius est infra sustinere q̃ exq̃sitissime euacuare:
⁊ specialiter in hidropisi pp debilitatẽ virtutis: postea
dimitte cutim q̄ redibit ad locũ suum ⁊ recooꝑiet vul
nus ⁊ ex aqua amplius nõ exhibit. Jpsam vero qñ vis
extrahere plus retrahe cutim sicut ꝑmo. Jstud tñ volu
mus nõ facies nisi a lateribus:nõ in medio:q̄ vulnus
factũ in medio nõ ita cito ꝯsolidaẗ pp siphac esse gros-
sius ⁊ solidius ibi q̃ in lateribus. Scõo pp chordas
vulnus est paratũ ducere spasmũ. Tertio q̄ aqua me-
lius egrediẗ q̄ grauis est tendere deorsũ. Si võ venter
patiaẗ solutionẽ ꝯtinuitatis:tũc illa solutio est penetrãs
in pfundũ:aut nõ. Si aũt nõ tũc est cura difficilis:si sic
tũc ꝑ vulnus aut egredieẗ aliq̄d de ꝯtentis aut nõ. Si
sic:aut illud qð egredieẗ est zirbus aut aliq̄d interioꝝ.
Si zirbus tũc dȝ sui cũ syrico vel ligare iuxta cutiȝ quã
tũ possibile est: ⁊ postea abscindi:q̄ totũ de ipso quan-
tũ ꝯtingit aer corrũpiẗ: ⁊ si itromittaẗ corrũpiẗ ⁊ putre
facit alias ptes: ⁊ iõ dȝ abscindi: ⁊ post illud dȝ intro-
mitti ⁊ filũ dimitti extra: ⁊ dimittere labiũ apertuȝ:q̄
nã ꝯsolidabit zirbũ ⁊ expellet illud qð est cũ filo alliga
tũ: ⁊ hoc facto debes ꝯsolidare vulnus. Si võ illud qð
egressũ est:est itestinũ:tũc aut itestinũ est vulneratum:
aut nõ.si nõ est vulneratũ ⁊ neq̧ substãtia alia est ei in
uoluta q̃ citius põt dȝ itromitti. Si võ aliqua substan
tia vt puluis est annexa vel ẽt sanguis dȝ lauari cuȝ aq̃
calida ⁊ itromitti. Si vero pp morã ventositas sit iclu
sa in eo: ⁊ ex hoc itumescat ⁊ nõ possit itromitti:tũc ca
taplasma resolutiuũ vel spongia madefacta in decoctio
ne resolutiua desup poni dȝ: ⁊ detumescet: ⁊ sic itromit
taẗ. Si aũt nõ possit detumefieri neq̧ itromitti:tũc di-
lateẗ vulnus mirach donec itestinũ itromittaẗ. Cũ aũt
itestinũ fuerit icisum:tũc si ipm fuerit ex grossis intesti
nis debent labia eius sui cũ syrico sicut labia aliorum
mẽbroꝝ. Si võ sit ex itestinis gracilibus:tũc nõ susti-
net suturã nisi sit pfunda valde: ⁊ talis ipediet opatio
nẽ eius. Et pp hoc melius est vt dimittaẗ ⁊ teneantur
ꝯiuncta labia vulneris cũ capitibus formicaꝝ magna
rũ.debent.n.labia itestini ꝯiũgi: ⁊ debes hr̃e formicas
magnas ⁊ facere q̄ mordeant labia ꝯiuncta vulneris
⁊ abscindere caput statim: ⁊ sic facere donec labia sunt
iuncta: ⁊ tũc itromitte itestinũ vt ꝑus.hoc facto ad cu-
randũ ventris solutionem redi. Et istud vulnus curari
dȝ cũ reditiõe labioꝝ in vnũ: ⁊ reducta ꝯtineñ in vnũ
sutura facta cũ syrico hoc mõ. Nã in prima sutura reci
pe totũ mirach ex vna pte:ex opposita vero pte dȝ di-
mitti siphac: ⁊ reliqua de mirach in pte in qua dimissũ
fuit siphac dȝ assui: ⁊ ex alia pte siphac dȝ dimitti: ⁊ sic
ꝯñr ad h̃ vt labiũ siphac iungaẗ ⁊ reducaẗ labio mẽbri
carniformis:vt fiat certior ⁊ firmior ꝯsolidatio vulneris
⁊ eodẽ mõ vulnus h̃ si ꝑ seipm nil sit egressũ: ⁊ hoc de
anothomia mirach qð est membrũ ꝯtinẽs sufficiat ⁊c̃.

Restat videre de anothomia ꝯtentorum:hec
mẽbra sũt numero.x. Primũ qð occurrit est
zirbus. Scõm itestina. Tertiũ stomachus.
Quartũ splen. Quintũ epar. Sextũ misin-
teriũ. Septimũ renes. Octauũ vesica. Nonũ testiculi:
⁊ vasa spmatica ⁊ matrix muliere. Decimum est virga
cũ collo vesice. De zirbo aũt ꝑmo qð oȝ videre ẽ locus
eius:locus.n.eius in hoie est q̄ cooperit stomachũ ab
iteriori pte: ⁊ oia itestina: ⁊ lȝ in aliĵs nõ cooꝑiat oia in
testina:hoc fuit q̄ hõ iter cetera aialia eiusdẽ quãtita-
tis est debilioris digestiue ṽtutis: ⁊ ẽt q̄ itestina noci-
uis exterioribus sũt magis disposita pp cutẽ eius subti
liorẽ eẽ ⁊ minus pilosam. Ex h̃ ẽt põt patere ꝭm q̄ sit
eius iuuamẽtũ. Juuamẽtũ.n.eius est ꝑncipal'r ꝯfortare
virtutẽ digestiuã stomachi: ⁊ iterioꝝ reuerberãdo ca-
lorẽ nãlem ad stomachũ. Et ꝓpterea dixit Gal'.q̄nto ð
igenio sanitatis q̄ q̄daȝ miles in bello fuit vulneratus
cui epiplex.i.zirbus fuit abscisus tñ ex vulnere sanatus
est:ex quo tñ postea nõ potuit digerere. Et ex his con-
sequẽter pȝ tertiũ ingrendũ de ipso.s.de substãtia eius.
substãtia eius nõ fuit simplex:sed cõposita ⁊ fabricata
ex substãtĵs q̃ habent calefacere: ⁊ ꝓpterea fuit cõpo-
situs ex triplici substãtia sicut dicit Gal.x.de iuuamen-
tis mẽbroꝝ.s.ex pãniculis subtilibus duobus:ex adi-
pe seposa. Ex arterĵs ⁊ venis. Et ex panniculis. Prio
vt ibi pãniculi ꝯtinerẽt alia: ⁊ ẽt q̄ iste zirbus debebat
eẽ extensibilis leuis ⁊ dẽsus vt caliditatẽ reuerberat ⁊
ad hoc ãt magis põt substãtia pãnicularis ⁊ aliq̃ alia.
Scõo in ipso fuit adeps q̄ calefacit cũ sit valde ꝓpinq̃
caliditati vel in potẽtia ad calidũ. Tertio arterie ⁊ ve-
ne q̃ multũ calefaciũt. Ex hoc patent reliq̃ duo.s.q̄s sit
numerus ptiũ eius: ⁊ q̃ sit colligãtia eius.nam hȝ colli
gantiã ad mẽbra ad que terminaẗ vt ad stomachũ vel
ad splenẽ: ⁊ ad itestina: ⁊ spãliter colon pp cãm que di
ceẗ:hȝ ẽt colligantiã ad mẽbra a q̄bus oriẗ. Oriẗ nanq̧
a pãniculo carnoso iter dyafragma: ⁊ cã q̃re inde oriẗ
est:q̄ ad pãniculũ illũ terminanẗ due extremitates pã
niculi siphac:q̃ debent iuestire zirbũ: ⁊ sic q̄ ibi est ve-
na magna ⁊ ẽt est arteria a q̄bus iuxta stomachũ oriũ
tur vene pue: ⁊ arterie ꝯtextus zirbũ. Tertio ibi est mi
sinteriũ seposum:a quo oriẗ adeps seposa replẽs vacui
tates illius ꝯtexture.q̃ aũt ipsius egritudo est declarã
da ꝑ anothomiam patet ex his que dicta sunt supra.

Leuato autem zirbo quantum ad partem:
que cooperit intestina ⁊ non plus: ne mo-
ueas alia membra a suo loco statim tibi ap-
parẽt intestina. Circa que primo notabis po
sitionem ⁊ numerum.ferunt enim plura inuoluta ⁊ re
uoluta: ⁊ non fuerunt vnum intestinum rectum pro-
pter duo. Primum q̄ dato in quibusdam brutis tan-
tum sit vnum intestinum rectum vel recte procedens.
Jn homine autem ⁊ in aliĵs animalibus perfectis fue
runt reuoluta:vt diu cibus contineretur in stomacho ⁊
in intestinis:quia si non contineretur oporteret q̄ ani-
mal esset in continua assumptione cibi ⁊ in continua
assellatione. Et continuatio illa impediret occupatio-
nem in aliĵs perfectioribus operationibus. Secunda
causa fuit q̄ si intestinum fuisset totum vnum rectum
non quelibet pars cibi fuisset contacta a superficie inte
stini: ⁊ ideo non exiccasset totum intestinum totam hu
miditatem contentam in cibo.vt igitnr nihil remaneat
de cibo intactum ab intestinis: ⁊ vt tota humiditas
exiccaretur ordinauit natura ipsa esse inuoluta.ex hoc
statim apparet q̄ sunt plura numero.quia sex tria sub-
tilia: ⁊ tria grossa. Incipiamus ergo ab vltimo quod
vocatur rectum vel longum:cuius extremitas est orifi
cium quod vocatur anus. Sed vt anothomia alioruȝ
non destruatur ligare oportet intestinum istud circa
medium eius in duabus partibus ⁊ in medio ligatu-
re incidere: ⁊ inferiorem partem dimittere ⁊ cum su-
periori ascendere scarnando. Et nota circa istud inte-
stinum multitudinem venaꝝ miseraicaꝝ q̃ veniũt ad
sugendum si aliquid est de humiditate in chilo vel de

supfluitate

supfluitate remãsit. ⁊ istud itestinũ iuxta ilia finit vbi i
cipit itestinũ colon. Et dr̃ colon: q2 plura cola hʒ vl' ca-
uernositates vel cellulas vel cameras in qbus stercus
figurã accipit: ⁊ in ipso retinet pp has cellulas. Circa
qd̃ itestinũ debes ꝯsiderare locũ: q2 ml'tũ circa sinistrũ
renẽ iuoluit hec est cã q̃re eius dolor ex pte loci nõ di-
stinguit a dolore renali. Postea vo ascendẽs ⁊ coope-
riens splenẽ icipit circa exteriora declinare vsus ptem
dextrã ⁊ cooperit stomachũ: ⁊ pp coopturã quã facit
supra stomachũ accidit: ꝙ qñ supfluitates descẽdũt ex
hoc itestino ꝙ stomachus ei compatitur ⁊ dolor ⁊ ru-
gitus tunc tpis appet circa stomachũ: ⁊ tũc statiʒ hõ
appetit assellare: ⁊ assellat. Qd̃ nõ ꝯtingeret si i stoma
cho eẽnt hũiditates q̃ facerẽt hũc rugitũ ⁊ dolorẽ ⁊ ex
hoc pʒ ꝙ accidit his q purgant ꝙ sincopis eis accidit
qñ appetũt assellare. Vel hũores in itestino hoc ꝯtinet
q debẽt euacuari: q2 tũc illi hũores in itestino illo exi-
stẽtes alterãt stomachũ: ⁊ os eius: ⁊ ex alteratiõe oris
stomachi seqt sincopis. Sʒ dubitat aliqs rõnabil'r de
loco huius itestini cũ sit de grossis deberet eẽ inferius:
⁊ nõ supra alia cuius oppositũ appet. Dicẽdũ ꝙ istud
itestinũ fuit locatũ supius iuxta stomachũ pp tria. Pri
mum ꝙ istud ignobilius est oibus gracilibus. ⁊ iõ sub
mirach iter oia gracilia debuit eẽ positũ exterius. Se-
cundũ ꝙ istud itestinũ cõtinet feces: ⁊ aliqñ idurant:
⁊ de se p̃uata sũt oi hũiditate ⁊ cal'itate nãli: vt a mem
bris vicinis adiuuaret: ordiauit nã vt imediate locaret
supra stomahũ: vt coopret a girbo: a quo ⁊ stomachus
coopiret: q2 ⁊ zirbus ipm hũectat ⁊ calefacit: ⁊ propte
rea appet ꝙ nõ est aliud intentũ cum quo alligatus sit
zirbus sicut cũ colon. Tertia cã huius locatiõis est: q2
istud itestinũ pprie est factũ ad ꝯtinendũ ⁊ expellẽduʒ
feces: sʒ magis ad expellendũ. ⁊ iõ iter alia itestina ad
ipm pprie debuit puenire colera q̃ hʒ expulsiua stimu-
lare mõ p hoc ꝙ sic locatũ est colera ad ipsius substã-
tiã puenit p̃ter illã q̃ ad ꝯcauitatẽ itestinorum puenit.
Nã supra ipm in pte dextra existit pẽnula epatis in q̃
existit chistis fellis cũ quo alligat: ⁊ hoc appet ad sen
sum. Et ppterea tale itestinũ in tali loco appet citrinũ:
⁊ amaꝝ in gustu ⁊ nigrũ. Et nota circa hoc mirabileʒ
opationẽ nãe. Ad illud qd̃ obijcit soluit ꝙ itestina non
iudicant supiora rõne loci: sʒ rõne colligãtie quã hʒ cũ
stomacho vel fundo stomachi: mõ itestina gracilia rõ-
ne colligãtie ad fundũ stomachi sũt supiora alijs: ⁊ ex
loco istius supioris itestini appet cã q̃re in dolore coli-
co auget dolor tpe assũptiõis cibi: q2 tũc istud itestinuʒ
cõprimit a cibo: sʒ tpe famis nõ. Sʒ itendit dolor rena
lis ⁊ hoc est vnũ ex signis distictiuis iter vnũ doloreʒ
⁊ aliũ: ⁊ ex loco ⁊ colligãtia dicti itestini appent nobiʒ
duo. vnũ vtile in cognitiõe: aliud in opatõe ⁊ cognitõe
q2 qñ fit colica passio icipit in pte sinistra: ⁊ in illa ma-
gis molestat: tũc q2 itestinũ illud frigidius est illic cuʒ
nõ tangit a chisti fellis. Scd̃o q2 in maiori q̃ntitate est
locatũ circa renẽ sinistrũ: ⁊ est strictius: tñ illa colica q̃
fit in pte sinistra nõ tam diu molestat: tũ q2 fit a causis
facilioribus: tum q2 est cã eius in loco viciniori ad ex-
pulsionẽ. Et nota hoc q2 p expientiã vidi multotiens.
Quantũ ad opus vo ꝯfert. Prio q2 in colica ea q̃ ad-
ministrant ad extra debent magis applicari ⁊ appro-
ximari circa hypocondriũ dextrũ q̃ʒ sinistrũ lʒ vtrobi-
qʒ ꝯferat. Secundo q2 qñ fit clistere melius est vt cor-
pus declinet versus dextrũ: vt itestinũ colon nõ cõpri-
matur ab alijs: postea iniecto clisteri qñ volũtas est vt
egrediat elisteri vertat se statim sup latus sinistrũ: ⁊ po
stea paulatiue sup dextrũ sicut in expulsiõe que dʒ fieri
p positionẽ administratã p supiorẽ ptem: ecõtra qñ in
cipit mouere hoc est de loco ⁊ colligãtia eius. Substã
tiã vero eius ꝯsideres grossam ⁊ solidã pp ventosita-
tẽ gñatam in eo: multo tpe ꝯtinet q̃ in eo fortissimũ in-
terdũ generat dolorẽ que cũ fiat in substantia grossa ⁊
solida apparet ac si itestinũ terebello pforet. Et ẽt in hͦ
similat dolor huius dolori renali. Quarto considerare
debes figurã eius ⁊ formã que appet ex dictis. cellulo
sum eni est itestinũ ⁊ in cellulis istis q2 via ⁊ trãsitus
multis obliquat supfluitatibus: ⁊ fit cã more supfluita
tũ que in eo figurã recipiũt ad modũ illaꝝ cellulaꝝ: ⁊
iõ stercus figurã hʒ quã scis figura maxie appet i ster-
core desiccato: ⁊ retento. ⁊ in febribus ⁊ in alijs egri-
tudinibus in qbus eijciunt sqbale: ⁊ hũores flegmati-
ci retinent: ⁊ sũt mã ꝯcurbitini. nã in ꝯcauitate cellula-
rũ: ⁊ humor flegmaticus melãcolicus: q est sufficiens
mã generatiõis vermiũ si iter vnã cellulã ⁊ aliã ꝯtine
tur paucus humor q nõ fit sufficiẽs ad generationem
pãniculũ ꝯtinuantẽ vnũ vermẽ generat in vna cellula
cũ alio in alia cellula generato. Opatio iuuamentum ⁊
egritudo ipsius ex p̃dictis pʒ. Hoc aũt itestinũ est cõti
nuatũ pte supiori cũ monoculo siue ceco qd̃ dr̃ mono-
culus nõ q2 nisi vnũ habeat orificiuʒ: p qd̃ attrahit ad
ipm ⁊ p ipm expellit: q2 hoc est iposſibile: sʒ hʒ duo ori
ficia: vnũ p qd̃ attrahit: alteꝝ p qd̃ expellit. Istud aũt
p qd̃ expellit nõ est sicut in alijs opposite locatũ cõtra
p̃mũ: sʒ ambo locata sũt iuxta se inuicẽ ⁊ ifra hec orifi
cia pendet lacuna huius itestini ad modũ sacci: ⁊ ideo
alio nomine vocat saccus: ⁊ sic apparet eius figura: ⁊
colligãtia: ⁊ locus ẽt q2 locatum est in latere dextro su
pra ⁊ iuxta terminũ anche siue scie: ⁊ ifra renẽ dextꝝ.
Substãtia eius est eadẽ cũ substãtia colon: egritudinẽ
ẽt patit silẽm. Iuuamentũ est vt ps succi q̃ venit ad ipʒ
in eo retineat: ⁊ reuoluat ⁊ vt reuerberet vel descensũ
phibeat sitũ ipsius succi ab itestinis superius: ⁊ ista i-
testina supiora sũt gracilia ⁊ sũt tria. Naʒ huic itestino
ꝯtinuat itestinũ yleon qd̃ circa ylia locationẽ hʒ ⁊ sitũ
⁊ reuolutionẽ: ⁊ in isto fit yliaca passio in qua est dolor
vehemẽs circa ylia: ⁊ sic appet locuʒ: colligãtia: passio
⁊ dolor. Substãtia eius est subtilior: ⁊ iõ gracile vocat
sicut pp p̃mã cãm vocat yleon. Eius iuuamẽtũ: q2 fa-
ctũ est vt cõtineat succũ. vt qd̃ vtile est possit exsugari:
iõ multũ iuolutũ est: ⁊ ad ipm puenĩũt plures vene mi
seraice q̃ʒ ad aliqd̃ aliud itestinũ: ⁊ ab eis ⁊ a misente-
rio debes ipm excarnore. ⁊ qñ ad ptẽ eius supiorẽ iux̃
stomachũ puenisti: tũc iuenies ꝙ circa ptẽ sinistraʒ ad
spondiles declinet ⁊ valde est icarnatũ cũ miscenterio
⁊ iõ cũ cautela icide ne frãgas aliqd: ⁊ post icisionem
inueniẽs ieiuniũ itestinũ qd̃ taliter vocat: q2 vt pl'imuʒ
iuenit vacuũ in bene dispositis. Et cã sue vacuitatiʒ est
duplex. s. rectitudo eius. nã est rectũ sicut itestinũ vlti-
mũ. Scd̃a cã est multitudo colere pure q̃ puenit ad ite
stinũ hoc: vt chisti fellis p canalẽ q ꝯtinuat cuʒ itestino
duodeno cũ quo istud imediate ꝯtinuat. Et dr̃ istud p̃-
mũ itestinũ ⁊ vocat duodenũ: q2 eius longitudo vt in
pluribus est duodecim digitoꝝ ad qd̃ itestinũ cãnalis
qdẽ a chisti fellis puenit: ⁊ iõ caue qñ excarnas ne istõ
canale icidas: sʒ icide itestinũ duodenuʒ bene inferius
⁊ liga: ⁊ tũc icipiendo sicut incipiunt auctores habes
sex itestina. Primũ est duodenũ. Scd̃o ieiuniũ. Terti-
um yleon: ⁊ ista sũt gracilia: ⁊ supiora. Quartũ mono
culũ seu cecũ. Quintũ colon. Sextũ rectũ. Hec eni oia
itestina videbis eẽ iuoluta ꝯtinuata alligata dorso sic̃
alligata sũt oia viscera p qd̃dã mẽbꝝ qd̃ vocat eucha-
rus vel miscenteriũ a miseraicis q̃ in ipso sunt disperse
Et vulgares Bononiẽses vocãt ipm interigilio. i. inte-
riora tenens.

¶De

¶ De misenterio vel alio nomine eucharo.

Stud mēbrū ſm auctores ſubſtātiā hꝫ cōpo
ſitā ex venis cordis pāniculis ligamentis: vt
p̄dicta mēbra poſſit ligare ex ſubſtātia ſepo-
ſa ⁊ pingui: vt dura mēbra q̄les ſunt ſpondi-
les cū mollibus: q̄lia ſūt iteſtina ⁊ alia viſcera ſine me
dio nō ꝯiungant̄: vt molle a duro nō patiat̄: reliq̄s aūt
vacuitates q̄ ſūt i hoc replent ſubſtātie glādoſe: q̄ mul
te ſūt in hoc mēbro: ⁊ hoc eſt vnū iuuamētū carniū glā
doſaꝝ: q̄ in h̄. Aliud iuuamentū eſt vt ſuſtentat venas
miſeraicas q̄ in hoc ſūt diſpſe ſicut nō eſt longiquuꝫ ꝙ
iſte carnes ſint facte ad generādū hūiditatē qua iteſti-
na ⁊ fex iterdū hūectarent: vt lubricet cito ab iteſtiniſ:
⁊ iō videmus ꝙ ſtercus liqduꝫ emittit̄ dato ꝙ cibaria
ſumant̄ dura. maxia tñ ꝑs glandoſe carnis eſt in parte
ſupiori groſſa in q̄ frequēter ꝯgregat̄ ꝑꝑ ꝓpingtatē ad
ſplenē melācolia ex q̄ cātur melancolia mirachia. Hoc
facto eleua miſinterium vel dimitte donec feceris ano
thowiā venaꝝ q̄ ꝑueniūt ad ſtomachū ⁊ ad ſplenem:
ad quā vidēdā ⁊ alioꝝ mēbroꝝ infla ſtomachū cū ca
nula ꝑ portanariū ⁊ liga fortiter: ⁊ abſcinde iteſtia. Et
fac añ iciſionē ifra locū ad quē ꝑuenit canalis a chiſti
fellis ad inteſtina.

¶ De ſtomacho.

Iſo de iteſtinis ꝓcedas ⁊ videas tertiū mē-
brū: puta ſtomachū: de quo debes videre il-
la ſex: que de aliis. Prio locū ꝑnotabis eiuſ:
⁊ circa locū nota ꝑmo vbi eius. Scdo ſitum
vbi eius eſt: q2 cū ſit cella cibi ſtomachus: vt dicit Gal.
qnto de iuuamētis ſtomachi: ⁊ caplo ſcdo. ⁊ ibi habet̄
totū qd dicet̄ de ſtomacho. Et dictū eſt de inteſtinis: ⁊
hr̄ ab Aliabbate tertio ſue theorice diſpoſitiōis regal.
caplo. xx. Eſt ergo locus eius in medio ſupioris ⁊ ife-
rioris: dextri ⁊ ſiniſtri: anterioioris ⁊ poſterioris. ſꝫ tu
hic dubitabis quare ſtomachus non fuit poſitus iuxta
os. Dico ꝙ cā fuit duplex. Una eſt q2 iuxta os deberēt
eē mēbra anhelitus ꝑꝑ attractionem aeris. Secūda q2
mēbra fecū receptiua debēt eē ꝯtinuata cuꝫ ſtomacho:
talia aūt ifra dyafragmate debēt eē ꝯtenta: ⁊ iō vides
ꝙ ſtomachus ſupius hꝫ cor mediāte dyafragmate: ife
rius miſcēteriū ⁊ iteſtina a dextris hꝫ epar quo appre
hendit̄ qnqꝫ ſuis pennulis: ſic̄ manus q̄ apprehēdit ⁊
caput qnqꝫ digitis: ⁊ a ſiniſtris hꝫ ſpleneꝫ: quo caleſit:
rōne arteriaꝝ eius: a ꝑte anteriori hꝫ zirbū: a poſterio
ri muſculos dorſi: ⁊ venā magnā: ⁊ arteriā q̄ trāſit ſu-
pra dorſū. vt poſtea videbis: ⁊ iō locus eius eſt in me-
dio: q2 eſt ſicut cella cibi cōis oibus. Situs aūt eius ē:
q2 lꝫ ſit locatū ſupra dorſū: ꝑs tñ eius ſuperior declinat
verſus ſiniſtrū: iferior vō ad dextrū: Et cā iſtius ſitua-
tiōis fuit ꝑꝑ cās q̄ dicent̄. nam epar debuit eē in latere
dextro eleuatū: ⁊ cū ſit magnū totā ꝯcauitatē dextre ꝑ
tis ſupiorē occupauit: ſplē aūt nō: ⁊ iō in dextro nō po-
tuit ꝑs ſupior collocari: ſꝫ in ſiniſtro. Pars ergo iferior
debuit ad ꝑtē dextrā declinare: q2 in ꝑte ſiniſtra iferio-
ri iuxta renes eſt iteſtinū colon groſſū multū iuolutum
iuſtis iuolutiōibus: ⁊ ſibi ocupat magnū locū. Sꝫ in ꝑ
te iferiori dextra ſunt iteſtina gracilia ⁊ ſubtilia q̄ ꝑuū
⁊ modicū occupāt locū: ⁊ iō ſtomachus q̄tū ad ꝑtem
iferiorē dꝫ declinare ad ꝑtē dextrā: vt repleat ꝯcauita-
tē ibi exeūtē: ⁊ cedat locū colon: ⁊ ex hoc appet ꝑmū:
qs. ſ. locus ſit eius. ſ. ſtomachi. Sꝫ tu dices q̄re ſtoma-
chus nō fuit locatus directe ſupra ſpondiles dorſi. Di-
co ꝙ cā huius pōt eē triplex. Una q̄ dicta eſt: vt cede-
ret epati in ꝑte dextra: ⁊ repleret vacuitatē in ꝑte ſini-
ſtra. Alia cā fuit: q2 ſi ſtomachus eēt directe locatus ſu
pra dorſū tūc orificia duo. ſ. iferius ⁊ ſupius eſſent dire
cta. Et iō in hoie cuꝫ ſit ſtature recte ſtomachus nō bñ
ꝯtineret cibū: ſꝫ deſcēderet ab eo ſtati: vt ergo hoc non
ꝯtingat ſic fuit ſituatus. Tertia cā huius fuit ꝙ quātū
ad os eius ſupius ⁊ ꝑtem ſupiorē dꝫ recipere melanco
liā a ſplene que eſt in ꝑte ſiniſtra: ⁊ quātū ad ꝑtē infe-
riorē dꝫ recipere coleram ab epate qd eſt in ꝑte dextra.
Et ex hoc appet. ſ. qs ſit locus eius. ſ. ſtomachi ſm col-
ligantiā: colligātia ꝯſequenter apꝑebit melius: q2 colli
gantiā hꝫ cū ſplene: cū epate ⁊ cū corde: ⁊ cū cerebro:
⁊ illud cōſequenter declarabit̄: q2 apꝑebit ꝙ cū ſplene
hꝫ colligantiā ꝑꝑ venas que apportant melancoliā ad
os ſtomachi: ⁊ ꝑꝑ venas que veniūt ad latus ſiniſtruꝫ
ſtomachi ad nutriendū ſicut cū epate hꝫ colligātiā rō-
ne venaꝝ reliquaꝝ cū cerebro ꝑꝑ neruū q venit ad os
ſtomachi ⁊ expandit̄ maxime circa ꝑtem ſupiorem ſto
machi. Cū corde vero hꝫ colligantiā rōne arterie ma-
gne que ſub ipſo eſt. Ex his pōt apparere tertium. ſ. cu
ius figure ſit: q2 eſt figure rotūde: q2 talis figura magis
eſt a nocumentis remota. Item q2 oium aliaꝝ eſt capa
ciſſima: ſtomachus aūt muta dꝫ cōtinere: ſꝫ nō eſt per-
fecte figure rotunde: ſꝫ arcualis magis: ꝑꝑ cām dictaꝫ:
q2 ꝑs ſupior eius eſt declinās ad ſiniſtrū: inferior vero
ad dextrū ad modum cucurbite retorte: vel ſaracenice:
verū omnia que dicentur de ſtomacho melius appare
bunt per anothomiā membroꝝ ſequentiū. Patet etiaꝫ
quartū. ſ. que ſit quātitas ſtomachi: q2 magnus valde
eſt cū interdū ipm oportet recipere ⁊ cōtinere magnā
quantitatē cibi: verū qd nō eſt ſemper in magnitudine
ſua vltima: ſꝫ equat̄ magnitudini cōtenti: q2 extenſibi-
lis ⁊ corrugabilis. Quinto aūt videas partes ⁊ nume
rum partium eius: partes aūt eius ſunt duplices. ſ. vni
uerſales ⁊ itegrales. Quedā vero q̄titatiue ⁊ deter-
minate: prime ſunt due tunice eius. Prima intrinſeca
eſt neruoſa. Secunda ⁊ extrinſeca eſt carnoſa: verum
eſt ꝙ prima eſt ſpiſſior ſecunda: q2 illa primo dꝫ ꝯtan-
gere cibū: ⁊ ideo vt nō ledetur ab eo debuit eſſe ſpiſſa.
Item ꝑꝑ aliud q2 ſtomachus ꝓpter illam tunicā eſt ex
tenſibilis: q2 regritur interdū ꝓpter multam quantita
tem cibi. ſed exterior: licet regratur propter digeſtionē
fuit ſubtilior: q2 digeſtio ſtomachi iuuatur a membris
vicinis circunſtantibus: ſed extenſio ⁊ continentia ci-
bi non. Et iſte tunice non ſolum diuerſificantur in ſub-
ſtantia: quantitate: ⁊ loco. ſed ſituatione villoruꝫ: q2 in
prima cum in ipſa ſit appetitus: ⁊ appetitus imediate
ordinetur ad attrahendum villi fuerunt ſituati ad at-
trahendum: tales autem ſunt longitudinales. ⁊ ideo
in ea ſunt villi longitudinales: ⁊ quia attractioni ſtatiꝫ
coniungitur retentio: quia omne quod attrahitur: attra
hitur vt retineatur: quia attrahitur vt in ea membrum
voluptuetur. Hinc eſt ꝙ in hac etiam tunica fuerūt po
ſiti villi tranſuerſales qui deſeruiunt retentioni: verum
eſt ꝙ illi ſunt locati in parte non interiori illius tunice
ſed exteriori. In ſecunda vero cuꝫ ipſa ordinetur ad di
geſtionem ⁊ digeſtioni ſeruiat: quia ei conſequitur: ⁊
ex conſequenti expulſioni ſubſtantie fuerūt poſiti villi
latitudinales. ⁊ ex hoc apparet quare intrinſeca tuni-
ca fuit neruoſa ⁊ carnoſa: non fuit intrinſeca propter
villos longitudinales qui debent eſſe in tunica intrin-
ſeca que eſt: vel dꝫ eſſe principium appetitus. Iteꝫ alia
cauſa eſt quia intrinſeca ordinata eſt ad ſentiendum: ex
trinſeca ad digerendum ⁊ ad alterandum. Nunc au-
tem ſenſatio melior ſit quando ſenſibili immediate oc-
currit ſenſus vel membrum ſentiens: alteratio vero po
teſt fieri per medium ⁊ digeſtio: ⁊ hoc eſt quod expreſ
ſe ponit Auicen. capitalo de membris. primo cañ. fen.
prima. Et natura qdem intrinſecam tunicā. ſ. ſtomachi
fecit neruoſam. extrinſecā vero carnoſam: poteſt nāqꝫ

digerētis opatio ad id qđ digestū ē i potētia fine occur
su ꝑuenire: sentiens vo id qđ sentit non pōt sentire nisi
obuiādo ei sensus. s. tactus. Alie vo sūt ptes eius q̄ntita
tiue ꝛ determinate: vt ps supioꝛ ꝛ orificiū eius iferius
qđ dr portanariū. ps eius supioꝛ ſm nām angustioꝛ p-
te iferiori: q: in iferiori dꝫ fieri digestio ꝛ cibus dꝫ cōti-
neri. in supiori nō. Orificia tn̄ hoꝝ ptiū ꝯueniūt ꝛ diffe
rūt. Cōueniūt q: ambo posita sūt a lateribus: ꝛ nō sūt
posita vel facta in vltima eminētia ptis iferioris ꝛ su-
perioris: ſꝫ ps iferioꝛ descendit magis q̄ꝫ portanarium
vel pillereon: vt cibus nō descēdat: ſꝫ ꝯtineat in ea vt in
bursa quadā sicut supioꝛ supeminet ori stomachi: vt qn̄
stomacho repleto homo inclinaret: nō reascēdat cibus
ad meri ꝛ os: ꝛ spāliter qn̄ multū replet stomachus.
Ex hoc pōt videre: quare ex supflua quātitate cibi dya
fragma cōprimit ꝛ cibus nō egredit. Item ꝯueniūt q:
ambo orificia sūt in stomacho in loco in quo ꝯtinuatur
vel alligat dorso. nā os stomachi est recte i pncipio sue
alligatiōis dorso alligatū: ꝛ ꝓpterea alligatū est os sto
machi ad spondilē: vbi finit ꝛ terminat dyafragma: ꝛ
ista est tertiadecima eo q: in duodecima est costa vltia
mēdosa ad quā determinat dyafragma. Et ex hoc ap-
paret tibi: ꝙ qn̄ vis exterius alterare ꝯfortare vel ali-
ter opari circa os stomachi ꝙ optimū est in dorso cir-
ca. xij. ꝛ. xiij. spondilez hoc facere: ꝛ spāliter qn̄ pdicta
ipugnant ab epate: ꝛ splene. dummodo arteria adorti
nō ipediat q̄ in dorso est. Sequētibus aūt spondilibus
q̄ vocant spondiles renū alligatur stomachus vsq; ad
portanariū: tūc vo alia ps iferioꝛ a spondilibus obliq̄-
tur versus sinistrā: ꝛ iō ꝯueniūt illa duo orificia. Diffe-
rūt ēt q: supius orificiū qđ vocat os stomachi est ma-
gis latū q̄ꝫ iferius portanariū. Et hoc fuit: q: p os sto-
machi aliqn̄ cibus grosse sube ꝛ dure dꝫ descēdere ꝛ i-
digestus. Et iō os stomachi debuit ēē latū. Sꝫ p orifici
um inferius tm̄ res subtiliata ꝛ digesta dꝫ egredi: ꝛ iō
nō fuit ita latū ꝛ hoc ō ptibus eius. ¶ Ex qbus appet
sextū: ꝙ dꝫ ingri de stomacho. s. q̄ sit eius substantia: q:
appet ꝙ cū neruosa tunica sit maioꝛ in eo ꝙ substātie
neruose sit a dn̄io. Ex hoc appet q̄ sit cōplexio eius: q:
frida ꝛ sicca. Appet q̄ opatio vel iuuamētū: q: duplex
vnū ad appetēdū cibū pro toto p tunicā itrisecā: alteꝝ
ad ꝓparādū cibū ad nutrimētū totius ꝛ h̄ p tunicā ex
trinsecā carnosam ꝛ mēbra coadiuuātia. Et ex his po-
tes videre ꝙ pōt pati egritudines oīuꝫ geneꝝ qbꝰ pn̄t
cōpati alia mēbra oia pncipalia: vt epar. coꝛ. cerebrū: ꝛ
ex ꝯn̄ti totū corpus. Curatio tn̄ eoꝝ ꝓprie ex anotho-
mia nō dependet multū q̄ꝫ alioꝝ. Et hec de stomacho.

¶ De splene.

plenis anothomia ꝑfecte videre non pōt
nisi abscindas costas aliq̄s mēdosas ex la-
tere sinistro: q̄s nō ꝑfecte eleues: ſꝫ vt suffi
cit operi tuo qbus abscisis locus splenis ti
bi appet: q: parieti sinistro stomachi adhe-
ret quātū ad ꝯcauū eius. quātū vo ad cōne
xū alligat dorso ꝛ siphac pāniculis subtilissimis ortis
a siphac. Appet scđo ꝙ locus eius nō est ita in alto sic̄
locus epatis: figura eius est q̄drāgularis: q: in hoīe est
q̄si ad modū q̄drāguli pp figurā stomachi: cuius cōca
uitatē circūstātē in pte sinistra hꝫ splen replere. Tertio
vide quātitatē eius: q: in hoīe satis ꝓportionalibus est
in quātitate respectu alioꝝ mēbroꝝ. Colligātia vo eiꝰ
est: q: colligātiā hꝫ ad coꝛ epar miscenteriū: zirbū ꝛ sto
machū. Colligantiā vo hꝫ ad oīa ista mēbra pter coꝛ: p
venā q̄ venit a porta epatis ad splenē q̄ colligātia ap-
paret. nā si excarnādo ꝓcedas videbis ꝙ a vena cōca-
ua epatis ꝑuenit vena magna ad splenē a q̄ descendit
vnus ramus in medio trāsitus eius iferius ad miscen-
teriū ad ipm nutriēdū: ꝛ portat sanguinē aquosiorē ꝛ
humidiorē: postea qn̄ ista vena approximat spleni: ite-
rū vnus ramus ramificat ab ea: q vadit ad nutriendū
ptē sinistrā iferiorē stomachi. postea vo ꝑuenit ad sple
nē ꝛ ꝯcauitatē eius. Et ramificat in ꝯcauitatē ipsius i
duos ramos. s. iferiorē ꝛ supiorē: descendit iferioꝛ iferi
us ad nutriēdū zirbū: quātū ad ptē sinistrā: ſꝫ superioꝛ
transiens p ꝯcauitatē splenis ramificat in duos: quoꝝ
vnus ꝑuenit ad ptē supiorē sinistrā stomachi ad nutri-
endū supiora. alter vo circa orificiuꝫ ꝑuenit stomachi:
ad portādū melācoliā: q̄ mulgēdo ꝑuenit ad os stoma
chi: vt icitet appetitū. Qđ vo remanet magis in splene
ipm nutrit. Et ex hoc appet tibi cū qbus mēbris alligā
tiā hꝫ splen mediāte vena. colligātiā aūt hꝫ cū corde p
arterias que ad ipm veniūt ab arteria adorti que i dor
so est infra dyafragma: a qbus arterijs stomachus mul
tū calefit in latere sinistro: vel a splene rōne istaꝝ arte-
riaruꝫ: ꝛ hec fuit vna cā quare arterie multe: ꝛ magne
veniūt ad splenē sicut alia cā fuit. vt caloꝛe arteriarum
sanguis grossus q est nutriturus splenē subtiliet ꝛ di-
gerat: q: splen hꝫ substantiā rarā in quā dꝫ recipere hu
morem grossum melācolicū. Et ex his appet tibi qntū
qđ debes videre de splene. s. que sit eius substātia: que
ē rara ꝛ spongiosa pp qđ appet sextū. s. cuius cōplexio-
nis sit: q: in cōparatiōe ad cutim calide ꝛ humide: lꝫ es
sentialiter sit fride ꝛ sicce: pp nutrimentū. iuuamtū pꝫ.
Et ex his tibi appet ꝙ cū recipiat humorē melancoli-
cū: ꝛ ꝯtineat grossum ꝛ ineptum euacuatiōi qđ frequen
ter repletur oppilatur ꝛ apostemat: ꝛ resoluentia for-
tia tunc multum resoluunt substantiā eius si sint fortio
ra dato ꝙ rōne humoꝝ competant. Et hec de splene.

¶ De epate.

Par manifeste vides esse locatum in dextro
latere amplectēs stomachū supius eleuatuꝫ
valde: ꝛ nō decipiat te ꝙ i aiali mortuo mul
tū locat sub costis: q: nō est sic: cū sit sub dya
fragmate ꝛ dyafragma extremis costaꝝ cōiungit: sed
hoc euenit q: membra spūalia multum euanuerunt: ꝛ
ideo vacuitatem eoꝝ replet epar: cōprimēdo dyafrag-
ma. ꝛ ideo debes trahere inferius ꝛ aial siue corpus
eleuare. Et cōsidera scđo q̄ntitatem eius maximam in
homine: cum sit animal calidum ꝛ humidū. Tertio re
spicias partes eius quarum quedam sunt intrinsece in
tegrales: quedam vero extrinsece magis: intrinsece in
tegrales sunt qnq; pēnule eius lꝫ in hoīe nō semp sint
abinuicē sepate: ꝛ quelibet illaꝝ pēnulaꝝ est cōposita
ex renis diuisis ꝛ dispsis p eas in modū retis cuius re
tis vacuitates replete sunt carne: que est ꝓprie substā-
tia epatis: que est sanguis coagulatus: ꝛ in his venis
continetur chilus: q diuisus est ad minima ſm minima
alteratur ꝛ contangitur ab epate. ꝛ ideo fit vt quasi to
tum epar contangat totum chilum: ꝛ hoc ordinauit na
tura vt melioꝛ fieret ꝛ perfectioꝛ conuersio chili in san-
guinem: q: alteratio que fit ſm minima melioꝛ siue per
fectioꝛ est. Sed tu dices quare nā non sic ordinauit in
stomacho: sed in stomacho posuit concauitatem vnaꝫ.
Dico ꝙ hoc fecit q: in stomacho nō dꝫ fieri perfecta di
gestio: sicut in epate. Item q: in stomacho assumuntur
cibaria grosse substantie que non possent per strictissi-
mas vias penetrare: sed ad epar substātia tm̄ liq̄da dr
peruenire ꝛ penetrare. Et ista decoctio: ꝛ si fiat in toto
epate magis tn̄ fit in parte superiori. Et ꝓpterea pars
illa solidioꝛ ē ꝛ magis cōpacta. ¶ Partes eius extri-
sece sūt ptes eius qbꝰ mediātibus hꝫ cū alijs colligan-
tiam. nam cū corde hꝫ colligantiam p venā chilis que

oritur a

orit̃ a gibbosa ꝑte epatis: ⁊ ꝑ artarias:vt videbis i ano
thomia cordis ⁊ vene chilis:hꝫ colligātiā ad dyafrag
ma cui suspendit̃: ⁊ ad spondiles siue dorsū cui alligat̃
ꝑ pāniculū eius. Pāniculus aūt eius est duplex.s.co-
opiens circūuoluens. ⁊ suspendens. Primus est subaꝫ
suā velans. Secūdus est suspendēs ipꝫ ad dyafragma
supius. Ex ṗmo patit̃ dolorez extensiuū. Ex quo patit̃
qnqꝫ dolorē extensiuū:ꝑ scdm patit̃ dolorē aggrauati-
uū a mā aggrauāte. Quedā ṽo sūt ꝑtes que sūt orte ab
eo: ⁊ iste sūt duplices vene ⁊ canalis chistis fellis: de
canali hoc postea videbit̃. Uene aūt sūt duplices.s.chi
lis que orit̃ a gibbositate epatis: ⁊ cōcaua siue porta q̄
orit̃ a ꝯcauo epatis. De anothomia chilis postea vide-
bit̃. ¶ Porte aūt sunt qnqꝫ rami itrātes epar sicut sūt
qnqꝫ pēnule iam dicte epatis. Egredientes ṽo ex̃ epar
sunt octo:due ꝑue:in qbus nō labores ad discernendū:
qꝛ sufficit tibi si sequētes discernes. Sex aūt aliarum.
Pria vadit ad dextrū stomachi ad itendendū tunicaꝫ
exterioꝝ eius: ⁊ spāliter ꝑtē iferiorem. Scda ṽo vadit
ad splenē cuius anothomiā iam vidisti in anothomia
splenis: ⁊ illa est satis magna ⁊ bene discernibil̃. Ter
tia tendit ad latus sinistrū ⁊ vadit ad itestinū rectū ad
exsugāduꝫ humiditatem a cibo si qd remāsit iuuatiua.
Quarta vadit ad supiorē ꝑtē dextrā stomachi ad nutri
endū ipm in opposito eius:que veniebat a splene ad la
tus sinistrū. Quinta ꝑs diuidit̃:qꝛ vna vadit ad dextrā
ꝑtē zirbi ad nutriendū zirbū:in opposito illius q̄ venie
bat a splene:q̄ veniebat ad nutriēdū sinistꝝ zirbi. Alia
ṽo ꝑs vadit ad colon ad suggēdū qcqd est in ipso. ⁊ ad
nutriēdū ipm: ⁊ ꝓpterea in ꝑte dextra maxie ꝯtinuat̃
zirbus cū colon. Sexta ṽo ꝑs vadit ad ieiuniū. ⁊ reli-
quū eius vadit ꝑ itestina gracilia.s.ilion vsqꝫ ad cecuꝫ:
⁊ in isto sūt plures vene miseraice q̄ꝫ in aliquo alio: ⁊
ꝓpterea iste ramus erit tibi manifestus valde: ⁊ hoc ō
tertio videndo circa epar. Quartū qđ debes videre est
forma eius ⁊ figura:nā figura est lunaris:qꝛ ꝯcauitatē
hꝫ ⁊ gibbositatē:ꝑꝑ qđ apostema factuꝫ in gibbo eius
dꝫ esse figure lunaris. Quinto appet substātia eius:qꝛ
addititio in eo est caro ꝓpria que est sicut sanguis coa-
gulatus: ⁊ ideo est eius cōplexio calida ⁊ humida.

Iuuamentū ⁊ opatio eius pꝫ:qꝛ eius opatio
est chilū sanguificare. Et qꝛ idrops est ꝓpriū
nocumentū sanguificatiōis manifestū est:qꝛ
idrops est ꝓpria passio epatis. Quō āt aquo
sitas vel vētositas huius ꝑueniat ad totū:vt i hyposar
cha satis pꝫ qꝛ per venas. Quō aūt perueniat ad con-
cauitatem ventris vt in asclite ⁊ timpanite declaratuꝫ
est supra in anothomia ventris ⁊ mirach.

¶ De chist fellis.

Chistis fellis locus est qꝛ in ꝯcauo epatis i pe
nicula media eius: ⁊ cā huius fuit:qꝛ colerā
quā ꝯtinet dꝫ trāsmittere ad itestina ꝑꝑ cām
dictā supius:nūc aūt agilius colerā hāc trās
mittit ad itestina:q̄ꝫ si eēt locata in gibbo epatis. Item
nisi sic eēt tūc nō ꝯtangeret itestinū colon ꝑꝑ iuuamē-
tū dictū. Sꝫ tu dices quō verificat̃ dictuꝫ Gal̃.qnto de
iuuamētis mēbroꝝ capl̃o.iij. ꝙ purgatiuū colere est in
loco medio venaꝝ que portāt sanguinē ab epate ⁊ ve-
naꝝ iferioꝝ que attrahunt ⁊ educunt chilum ad epar.
¶ Dicēdū ꝙ illud hꝫ veritatē ō loco colli chistis fellis:
qꝛ initiū colli est in medio epatis:vt pꝫ ad sensum: ⁊ de
buit ibi eē initiū sui ortus cū in medio epatis cōpleatur
digestio humoꝝ.ergo tibi dꝫ sanguis ōpurari a supflui
tatibus oibus: ⁊ icollū chisti fellis ibi debuit eē vel ha
bere ortū:lꝫ bursa siue vesica chistis sit locata:vt dictū
est. Scdꝫ qđ debes videre ēt colligātia eius. Colligā-
tia aūt eius appet ex ꝑtibus suis q̄s discernes eleuādo
chistim fellis a ꝑte iferiori: ⁊ tūc manifeste vides ꝙ hꝫ
duplicē ꝑtē.s.vesicā ꝯtinētē ⁊ collū suū deferēs ⁊ ōpor
tās: ⁊ istud collū vsqꝫ ad distātiā quādā est vnū: ⁊ po-
stea bifurcat̃: ⁊ vnus ramus eius penetrat in epar i me
diū sui vel melius orit̃ a medio loco epatis:ad attrahē
dū colerā ab epate.alter ramus magnus descēdit ad i-
testinū duodenū:vt vidisti supius: ⁊ iste bifurcat̃:qꝛ ab
ipo ramus ꝑuus ramificat̃:q vadit ad fundū stomachi
ad ꝯfortādū digestiuā: ⁊ iste fuit ꝑuus vt expulsiua supꝑ
flue nō irritaret vel stimularet: ⁊ istud est veꝝ: vt i pl̃i
bus. Aliqbus ṽo iste ramus est maior eo q vadit ad ite
stina p̄dicta. Et ex his ad sensū poteris videre sol̃onez
cuiusdā qōnis q̄ ꝯsueuit fieri tertio de ṽtutibus nālibꝰ
qđ Gal. dic̃ ꝙ ꝑ idē collū chistis fellis attrahit coleraꝫ
⁊ expellit:qꝛ vr̃ ꝙ tūc expellat ad locuꝫ: ⁊ ad mēbꝝ a
quo attraxit. Dicēdū ꝙ istud est idē collū vsqꝫ ad quā-
dā distātiā:postea ṽo bifurcat̃. Et ex h̄ appet tibi q̄ sit
colligātia chistis fellis:qꝛ colligātiā hꝫ cū epate:itesti-
nis: ⁊ stomacho. Itē hꝫ colligātiā rōne neruoꝝ venaꝝ
⁊ arteriaꝝ cū aliꝭ eo qꝛ ad ipm p̄ter p̄dictū canale ꝑ-
ueniūt vene ⁊ arterie:q̄s potes videre ad sensū ad ipꝫ
nutriēdū:qꝛ ex eo nō nutrit̃ ꝙ ꝑuenit ad ꝯcauitatē eius
ꝭm Gal. eodē tertio sicut ad ipm ꝑueniūt nerui:qbꝰ me
diātibus hꝫ sensū. Ex his appet tertiū.s. qs sit nūerus
ꝑtiū eius: ⁊ q̄rtū.s.q̄ sit eius quātitas: ⁊ qntū.s.q̄ sit fi-
gura eius:qꝛ figure oblonge cū rotūditate:suba eius ē
pellicularis. Iuuamēta eius patent ex dictis:qꝛ factus
est ad attrahendū colerā rubeā: ⁊ supfluā ab epate ad
expellēdū eā ab itestina.vt dcm̄ est. Et ex his potes vi
dere q̄ sint ifirmitates q̄ ab ipo pn̄t ꝯtingere: ⁊ sūt val
de nocētes:qꝛ oppilatiōes. Illa aūt oppillatio pōt esse
duplex.s.qꝛ vel est oppilatio facta i collo eius cōi:vel i
aliquo ramoꝝ eius cōi:tūc cuꝫ colera nō expurget̃:ab
epate ꝑmiscet̃ cū sanguine ꝑ totū corpus: ⁊ si ipa sit co
lera subtilis ⁊ corpus sit aptū ad febrē ipa est cā febris
putride colerice.si ṽo sit grossa:tūc est cā ictericie: ⁊ tūc
egestiōes poterūt eē colorate:tn̄ magis vel minus ꝭm
ꝙ plus attrahit̃ de colera ad itestina. Interdū tn̄ est qꝫ
oppillatio illa fit tm̄ in canali:q ꝑuenit ad itestina: ⁊ tc̄
colera attrahit̃ ad chistim fellis: ⁊ non pōt expelli ad
itestina:qꝛ clausus est canalis: ⁊ tanc putrefiet ⁊ cābit
febrē tertianā vel ꝯtinuā: ⁊ egestiones nō erunt tincte
sꝫ vrina sic. Quādoqꝫ vero erit oppilatio in canali q ꝑ
uenit ad epar: ⁊ tunc egestio nō erit tincta:nec ad chi-
stim attrahet̃ colera. Et iō in eo nō continebitur: ⁊ per
consequens non putrefiet in loco precipuo. ⁊ ideo co-
leram generat: ⁊ ictericiam:vel febrem continuam. Et
nota bene has oppilationes:qꝛ multum valet ad cu-
ram: ⁊ multotiens contingunt. Et ex his habes perfe
cte anothomiam epatis. Et his expeditis potes eleua
re splenem ⁊ abscindere epar.sed non in totum. Sed
circa zirbum eius vbi est origo vene chilis dimitte par
tem quandam:vt aliam videas que reseruauimus ad
posteriora de epate ⁊ vena illa.stomachum autem di-
mitte:sed eleua miscenterium:qꝛ eius anothomiam vi
disti in anothomia intestinorum.

¶ De vena chili de renibus.

Quibus omnibus eleuatis tibi apparebit ve
na magna:que est ramus chilis descendēs.
⁊ arteria magna que est ramus adorti de-
scendens: ⁊ quando illa vena chilis est in-
directio renum ab ipsa ramificantur due vene: que
vocantur emulgentes: quarum vna vadit ad renem
dextrum:altera ad sinistrum. Orificia tamen illarum

nō sunt

nō sunt indirecto: ƺ vnum est alius ⁊ sup̱ius alio: ⁊ hoc
ne vnus ren ip̄ediret aliū in attrahendo. Sup̱ius aūt
vt in plˀibus est orificiū vene qȯ venit ad renē dextruꝫ.
Inferius v̊o eius que veneit ad renē sinistꝝ. lꝫ sit aliqñ
ecōuerso: ⁊ cā illius fuit: qꝛ vt in pluribus ren dexter dꝫ
eē magis ad sup̱iora eleuatus sinistro. ⁊ h̄ qꝛ calidi est
eleuare: ipse aūt calˀior est sinistro. Itē qꝛ monoculū ite
stinū est locatū in dextra p̱te sub rene. Itē epar erat ele
uatū sup̱ius. splen v̊o in latere sinistro magis descende
bat. Sꝫ si alicui eēt magnū epar: monoculū eēt p̱uū. co
lon v̊o in p̱te sinistra eēt eleuatū: ⁊ p̱s siue ren sinister
eēt calidior dextro: ⁊ eēt ꝯ̄rio mō: hoc tñ raro est: queli
bet haꝝ emulgentiū vadit ad renis ꝯcauitatē: ⁊ iō de-
bes vnā earū excarnare: ⁊ melius est vt excarnes leui
ter illā: que venit ad renē dextrū: p̱p̱ cām que dicet̃: ⁊ i
ea ponas tentā: ⁊ videbis ꝙ ad ꝯcauitatē ⁊ cauernosi
tatē renis venit cuius iā ap̱p̱et tibi locus qꝛ locus eius
est quasi iuxta epar. Sꝫ tu dices q̄re nō fuit iferius iu-
xta vesicā: dico ꝙ ca fuit vt bene attraheret aquositatē
ab epate: qñ enī mēbrū attrahēs est ꝓpe illud a quo dꝫ
attrahere attractio est melior. Colligātia ēt eius cū epa
te ap̱p̱et: qꝛ magnā venā recipit ab epate mediāte ve-
na chili: vt p̱ venā illā aquositatē vrinalē que āmodo ē
sup̱flua corp̱i postq̄ꝫ sanguis egressus est epar attrahit
⁊ expellat: ƺ cū hac aquositate ⁊ attrahit̃ sanguis: qꝛ
s̄m Gal. de iuuamentis caplˀo. iij. de virtutibus nālibus
ad mēbra ad que attrahit̃ sup̱fluitas aliqua p̱ canalem
latū attrahit̃ simul cū sup̱fluitate iuuatiua. s. sanguis: ⁊
hec est cā q̄re ad splenē ⁊ ad renē simul cū sup̱fluo ꝓ-
p̱rio vnicuiq̄ꝫ attrahit̃ sanguis. s. ad vtrāq̄ꝫ vesicā. s. fel
lis ⁊ vrine pura sup̱fluitas attrahit̃ sine sanguine. Et
ex hoc ap̱p̱et tibi ꝙ si vrina ad renes p̱uenerit cū san-
guine mixta ⁊ venit ad vesicā depurata ⁊ sep̱ata a san
guine: oꝫ ergo ꝙ in renibus depurat̃ ⁊ colet̃. Colat̃ āt:
qꝛ ad ꝯcauitatē p̱uenit renū quā videre debes scinden
do renē in p̱te gibbosa eius nō ꝯcaua ⁊ p̱ longū ꝓtra-
here vsq̄ꝫquo ꝯcauitatē videas: statim tūc ap̱p̱et qdaꝫ
panniculus: siue pannus rarus: ⁊ ista est vena emul-
gens rarefacta ad modū collatorij: ⁊ p̱ has porositates
pōt vrina trāsire: sanguis aūt non. Et iō colat̃ vrina ⁊
distillat iferius in rene ad orificiū cui ꝯtinuat̃ porus vi
ritides: q descēdit iferius vsq̄ꝫ ad vesicā ⁊ vrina descē-
dit p̱ ip̄m ad vesicā. Et ex hoc ap̱p̱et tibi ꝙ hꝫ colligā-
tiā cū vesica: sicut hꝫ colligātiā p̱p̱ arteriā que venit ad
ip̄m p̱ueniūt cū corde ⁊ cerebro rōne neruoꝝ q p̱ueni
unt a nucha ad texēdū p̱āniculū eius quo mediāte sen
tit: ⁊ sanguis remanet in rene: ⁊ attrahit̃ in substantia
eius: ⁊ nutrit renē. Et ex hoc ap̱p̱et tertium. s. qs sit nu
merus eius p̱tiū. Quia p̄mo numerus discretus est sb
duobus: dextro ⁊ sinistro. Et cā qdē fuit ꝙ si nocumen
tū accideret vni op̱atio p̱ficiat̃ p̱ alteꝝ. Scḋa cā fuit vt
totā sup̱fluitatē aquosam: que multa est plus q̄ꝫ aliqua
alia scḋe digestiōis bene ⁊ cōplete possent attrahere.
Et ex hoc ap̱p̱et ꝙ nō fuit tm̄ vnus ren: sic̄ vnus splē:
⁊ vna chistis fellis. Sꝫ tu dices quare nō fuit vnus ⁊
magnus potens attrahere totā aquositatē: ad hoc rñ-
det. G. caplˀo p̄allegato: qꝛ si eēt tm̄ vnus magnus: tūc
corpus humanū rectū nō eēt equū in lateribus. ƺ ineq̄
lis qȯ est verēdū ⁊ enorme. numerus aūt p̱tiū pꝫ: qꝛ hꝫ
substātiā ꝓp̱riā ꝯcauitatē p̱āniculū ⁊ collatoriū. Quar
to notes. q̄ꝫtitatē ⁊ figurā. naꝫ figure est oblonge: vt in
ipso disticta eēnt duo orificia p̄dicta. Ap̱p̱et ēt q̄nto q̄
sit substātia eius qꝛ carnosa ⁊ solida multū: vt ab aquo
sitate mordicatiua nō lederet̃ vel dissoluat̃ ap̱p̱ent iu-
uamēta renū. Et ex his notes hic ꝙ in renibus ex quo
libet genere egritudis accidit difficilis egritudo. Prio
ex morbo cōplexiōali vt ex sup̱flua calˀitate diabetes
que s̄m Gal. sexto de iterioribus assimilat̃ lienterie sto
machi: qꝛ tota aquositas subito attrahit̃ ⁊ expellit̃ sine
digestiōe a renibus. Patit̃ ēt morbū cōpositionalē pro
p̱riū ⁊ sp̄aliter in numero vt lapidē arenā ⁊ pilos. La-
pis v̊o arena ⁊ pili vt plurimū generant̃ ex eadē mā. ⁊
in eodē loco. nā mā hoꝝ sunt hūores grossi: q densant̃
⁊ ispissant̃ a calˀitate renū. Et iterdū est ꝙ paꝝ ispissā-
tur: ⁊ tūc fiūt pili q generant̃ subtiles ⁊ longi: qꝛ mā il
la p̱ poꝝ aliquē strictū repellit̃ paulatim: ⁊ ꝯtinuata a
poris cutis expellit̃ paulatim. ⁊ ꝯtinue mā pili ⁊ capil
li. ⁊ qñ illa mā plus adurit̃ generat̃ arena que ꝯgrega
ta generat lapidē. Et ille lapis est rubeus: qꝛ ren est ru
beus. Et iste lapis si sit ita magnus: ꝙ nō possit egredi
poꝝ viritidē: vel nō frangit̃ difficilime ⁊ q̄si est ipossi-
bilis cure: qꝛ nō nisi p̱ icisionez a qua penitus caueas.
Si v̊o sit p̱uus ⁊ frāgibilis difficulter curat̃: ⁊ expelle
tur cū fortissimis doloribus cū transeat p̱ mēbra valde
sensibilia: ⁊ igrediat̃ p̱ cauernositates vesice: que sunt
ita stricte. Sꝫ fortitudine virtutis ap̱iunt̃ ⁊ dilatant̃: ⁊
nō est longinquū ꝙ aliq scindant̃. Patiunt̃ ēt renes so
lutionē ꝯtinuitatis quātū ad venaꝫ eoꝝ ex qua accidit
fluxus sangninis cū vrina. Et nota ꝙ hec solutio huius
vene que est cā huius fluxus sanguinis ꝓp̱rie dꝫ itelli
gi ꝙ sit facta ⁊ fiat in p̱te illa in qua vena sit subtilior:
⁊ rarior: ⁊ hec p̱s est p̱s panniculi collatorij. vt ap̱p̱uit
tibi ad sensum. ⁊ iō qñ illa soluit̃ cum deberet ꝓhibere
sanguinē descendere. nō ꝓhibet. Et iō sanguis egredit̃
cū vrina. Et fit mictus sanguinis veꝝ est ꝙ dicūt aliq
alij ꝙ istud accidit ex vena soluta supra renes. ⁊ dicūt
ꝙ cā est: qꝛ vena debilitat̃ in ꝯtinēdo. Sꝫ tene p̄mū di
ctū. qꝛ rōnabilius magis est ⁊ sensui magis pꝫ ⁊ ꝯcor
dat. Patit̃ ēt q̄to egritudinē compositā vt apostema. ⁊
tūc est dolor ifixus p̱p̱ substātiā suā solidā aggrauati-
uus. Ac si lapis eēt ifixus in loco. ⁊ in dolore h̄ multū
cōicat cū colica. Sꝫ dr̄ia disticta ipoꝝ dcā ē. s. ¶ His
cōpletꝭ ñ eleues renes: ƺ qñ veneris ad vasa sp̱matica
vt videas ortū eoꝝ: ⁊ ideo dato ꝙ vesica sit octauum
membrum continuatione. tamen pretermittas anotho
miam vasorum spermaticorum ⁊ testiculorum.

¶ De vasis spermatis ⁊ eorum differentia ⁊ con
uenientia ⁊c̄.

DEbes ergo scire ꝙ membra generationis in
viris ⁊ in mulieribus in aliquo differunt: ⁊
in aliquo cōueniunt. Cōueniūt p̄mo in vasis
sp̱maticis quātū ad ortū eoꝝ: qꝛ vt dic̃ Aui.
secūdo cañ. fen. xx. ⁊. xxi. de anothomia matricis: vasa
sp̱matica in viris ⁊ in mulieribus oriunt̃ iuxta renes
ita. s. ꝙ vasa q̄ sunt in p̱te sinistra ortū hn̄t a vena emul
gente sinistra ⁊ dextra ortum hn̄t supra renes. s. rene a
vena chili: ⁊ arterie ab arteria adorti. Et qꝛ he vene
ortū hn̄t a corde ⁊ ab epate vt infra videbis pōt cogno
scere qūo vasa sp̱matica sunt decisa a corde: qꝛ nō ime-
diate ƺ mediate. Et hoc in viris ⁊ in mulieribus po-
tes videre: lꝫ aūt ꝯueniant magis in loco originis. i lo-
cis tñ ad que terminant̃ in viris ⁊ in mulieribus mul-
tū differūt: qꝛ in mulieribus terminant̃ ad matricez in
loco exteriori vbi sunt testiculi: ⁊ imo ꝓp̱rie loquendo
extra matricē reuoluunt̃ ⁊ ꝯtexunt̃. Et ꝯcauitates cō-
texture carnibus minutis glandosis replent̃: ⁊ propte
rea nō sunt vere testiculi: sicut in viris: imo sūt sicut te-
sticuli leporis: facti p̱p̱ predictā vtilitatē vt generēt hu
miditatem quandam saliualem que sit causa delecta-
tionis in mulieribus: postea vasa hec substantiam pe-
netrant matricis ⁊ ad concauitatem ipsius pertingūt.
Et fiunt oraˀipsius ⁊ vocantur cotilidones: qꝛ eis me-
diantibus

diantibus alligaꝛ fetus matricis q̄ fit fluxus menstruo
rū. Et q̄dā ꝑueniunt ad os matricis neruosum ad poꝛ
tandū humiditatē saliualē iam dictā ꝛ ab his venis ra
mificanꝛ ꝛ oꝛiunꝛ due vene a quolibet latere vna: que i
mirach penetrāt ꝛ ascendūt: ꝛ quāto plus ascendūt mi
nus occultanꝛ: ꝛ extra iuxta cutem magis approximāt:
donec ꝑueniāt ad mām̄illas. Et iō in mulieribus q̄n fa
cis anothomiā mirach. vsq̧ ad has venas ꝯserua ꝛ cō
sidera hūc locū: ꝛ hoc in muliere: q̄m in poꝛca vel in
alio aīali habente mām̄illas in mirach iste vene oꝛiun
tur in matrice: ꝛ manifestantur in mirach. Et post has
venas ascendit a ꝓfundo pectoꝛis iuxta vel idirecto po
mi granati vna vena que venit mām̄illas ad decoquen
dū sanguinē: q̄ dꝫ conuerti in lac: ꝛ nō vꝛ nisi vna: ꝛ in
poꝛcis pꝛegnantibus valde apꝑet. Et tūc apꝑebit tibi
colligātia matricis: ꝛ mām̄illaꝝ ꝑ venas illas. Et qua
re appositio ventose in mām̄illis restringit fluxū men-
struoꝝ. Et vt ꝯtinueꝛ hic sermo si facis anothomiaꝫ in
muliere post vasa spermatica debes videre anothomi
am matricis eius: sicut in aliȷs mēbꝛis videas. Pꝛimo
locū ꝛ colligantiā. Secūdo figurā. Tertio quātitateꝫ.
Quarto substantiā. Quinto numeꝝ partiū eius. Sex
to iuuamenta ꝛ nocumenta eius. Locuꝫ eius videbis:
q̄ꝛ est situata in ꝯcauitate alchatim: ꝛ circūdata ꝯcaui
tas illa spondilibus allanis: ꝛ caude a ꝑte posterioꝛi: ꝛ
a ꝑte āterioꝛi: ꝑs que dꝛ pecten siue femur: q̄ꝛ ipsa ime
diate est locata inter itestinū rectū qᷓ est sicut calcitra
eius a ꝑte posterioꝛi: ꝛ vesicā ex ꝑte anterioꝛi: ꝛ spāli-
ter quātū ad collū eius: q̄ꝛ eius collo suꝑuenit collū ve
sice: lꝫ ꝯcauitas eius altioꝛ sit ꝯcauitate vesice. inter de
xtrū aūt ꝛ sinistrū est in medio posita directe. ¶ Scḋo
videas colligantiā eius: q̄ꝛ magna est: q̄ꝛ colligantiam
hꝫ quasi cū oībus membꝛis suꝑioꝛibus: q̄ꝛ cuꝫ coꝛde ꝛ
epate mediantibus venis ꝛ arteriȷs: cū cerebꝛo ratiōe
neruoꝝ multoꝝ: ꝛ ꝑ ꝯn̄s cū stomacho rōne vtroꝛūq̧:
cū mēbꝛis que in medio sunt vt cum dyafragmate reni
bus ꝛ mirach: q̄ꝛ mediantibus his cū ꝑ̄dictis alligaꝛ:
ꝛ spāliter cū mām̄illis: vt dixi. lꝫ ēt cū eis sit colligan-
tia mediantibus aliȷs venis: que oꝛiuntur a vena chili
ascendente que oꝛiunꝛ sub furcula. vt infra diceꝛ. Et ēt
colligantia eius cū membꝛis iferioꝛibus vt vesica per
collū eius ꝛ itestino colon. Colligata aūt est anchis ꝛ
iuncturis ambabus scie que sunt ligamēta grossa: ꝛ foꝛ
tia alligantia matricem ad anchas que iuxta matriceꝫ
sunt lata: ꝛ grossa ꝛ iuxta anchas subtilia ꝓcedentia si
cut coꝛnua a capite aīalis. Et iō vocata sūt coꝛnua ma-
tricis. Figura eius est quadrāgularis cū quadā rotun-
ditate hn̄s collū longū inferius: ꝛ cā huius figure fuit
exigentia loci: ꝛ vtilitas siue necessitas propter quam
fuit creata: que postea diceꝛ: q̄ꝛ pꝛopter talem figuraꝫ
hꝫ distinctionē cellulaꝝ. vȷȷ. que diceꝛ iferius. Tertio
videas de quātitate eius: quātitas eius ꝓꝑe mediocris
est ꝯm quātitateꝫ vesice: variaꝛ tn̄ rōne aliaꝝ: q̄ꝛ maio-
raꝛ ꝛ minoꝛaꝛ rōne coitus: ꝛ iꝑgnatiōis: q̄ꝛ mulier q̄
fecūdauit hꝫ matricē maioꝛē q̄ꝫ sterilis. Scḋo rōne coi
tus q̄ꝛ mulier vtens coitu: maioꝛē hꝫ matriceꝫ virgine:
vel ꝯtinentis vt accidit in viris membꝛo pudēdo: eo q̄ꝛ
oꝑatio magnificat membꝝ: ꝯm Gal. sexto de inferioꝛi-
bus. Tertio rōne etatis: q̄ꝛ iuuenis maioꝛē hꝫ matricē
q̄ꝫ habeat puella ꝛ senilis. Quarto rōne cōplexiōis ꝛ
hūiditatis totius ista potes colligere ex fen. scḋi. c. ꝑ̄al-
legato. Et ꝓꝑ istas q̄ttuoꝛ cās mulier quā anothomiza
ui anno ꝑ̄terito. s. anno xp̄i. M.ccc.xv. de mense Janua
riȷ maioꝛē in duplo habuit matricē q̄ꝫ illa quā anotho-
mizaui anno eodeꝫ de mense Martȷȷ. Potuit ēt eē vna
cā quā ponit Auic. s. q̄ꝛ ꝑ̄ma erat tūc mēstruata ꝛ in ꝑ-
te menstruatiōis ēt ipinguaꝛ ꝛ ingrassaꝛ matrix. diuer
sificaꝛ ēt matrix rōne generatiōis: q̄ꝛ matrix aīaliū plu
rimū generatiui maioꝛ est q̄ꝫ matrix vnius generatiui.
Et ꝓpterea centies erat maioꝛ matrix poꝛche quā ano
thomizaui anno dn̄i. M.ccc.vj. q̄ꝫ vnq̄ꝫ videri in femi-
na humana: potuit tn̄ eē alia cā: q̄ꝛ erat pꝛegnans ꝛ ha
bebat in vtero. xiȷȷ. poꝛcellos: ꝛ i ea monstraui anotho
miā fetus siue ꝑ̄gnātis quā tibi narrabo. Quarto vide
as eius substantiā. Substātia eius est neruosa ꝛ pelli-
culosa: vt possit dilatari ad fetū ꝯtinendū: ꝛ iō est frigi
de ꝛ sicce cōplexiōis: ꝛ ēt substātia eius spissa multuꝫ
que subtiliaꝛ in dilatatiōe necessaria. Quinto videre ꝺ̄
bes numeꝝ ꝑtiū eius: ipā eni hꝫ ꝑtes exterioꝛes ꝛ ite-
rioꝛes. Exterioꝛes sūt latera eius i q̄bus sūt alligati te-
sticuli: ꝛ vasa seminaria iā dicta. ꝛ coꝛnua eius: ꝛ collū
cuius extremitas est vulua: ꝛ circa collū nota ꝙ ipꝫ est
longū in quātitate palmi: vt virga: latū ꝛ dilatabile: ꝛ
iō pelliculosū ꝛ rugosum rugas habens ad modū san
guisugaꝝ: vt titilatio ei ex virga in coitu ꝯtingat: ꝛ i ex
tremitate vulue sūt due pellicule se eleuātes ꝛ depꝛimē
tes oꝛificiū dictū: vt ꝓhibeāt igressuꝫ aeris ꝛ reꝝ extri
secaꝝ in collū matricis vel vesice: sicut ꝑ̄pucȷȷ tueꝛ ve-
retrū ꝛ iō vocat eā Aliabbas loco pꝛeallegato ꝑ̄pucia
matricis. Partes itrinsecas videre potes eas scinden-
do ꝑ mediū: ꝛ tūc videbis os eius: ꝛ ꝯcauitatem eius.
Et os est neruosū multū factū ad modū oꝛis catuli nu
per nati: vel vt ꝓpꝛius loquar ad modū oꝛis tince anti
que: ꝛ in suꝑficie eius est velatū velamine subtili in vir
ginibus: ꝛ in violatis rumpiꝛ ꝛ iō sanguinaꝛ. Cōcaui-
tas v̄o eius hꝫ septē cellulas: tres in ꝑte dextra: ꝛ tres
in ꝑte sinistra ꝛ vnā in sūmitate siue in medio eiꝰ: ꝛ iste
cellule nō sūt nisi q̄dā ꝯcauitates in matrice existentes
in q̄bus pōt sperma coagulari cū mēstruo: ꝛ ꝯtineri ꝛ
alligari oꝛificiȷs venaꝝ. Ex his oībus apparent iuua-
menta matricis: q̄ꝛ ꝑ̄ncipalr̄ est facta ꝓꝑ ꝯceptioneꝫ ꝛ
ex ꝯsequēti vt totū coꝛpus superfluo sanguine idigesto
mūdificeꝛ: vel purgeꝛ. Et hoc in hoīe: q̄ꝛ alia aīalia flu
xū mēstruoꝝ nō patiunꝛ: q̄ꝛ tales suꝑfluitates ꝯsumun
tur in eis: in pellis: pillis: vngues: rostra ꝛ pēnas: ꝛ hu
iusmodi: homo aūt caruit his. Et ex his pꝫ ꝙ multis
passiōibus est submissa: ꝛ multa mēbꝛa ꝑ cōpassionem
ei cōpatiunꝛ: que sunt passiōes ei pꝛopꝛie accidentia ꝛ
cās ꝛ curas longinquū eēt narrare: ꝛ extra ꝓpꝛiā iten
tionē: sꝫ quere in locis ꝑ̄allegatis appꝛopꝛiatis: vt i ter
tio can̄. xxi. fen. a Serapione. Rasi. ꝛ Joāne nostro pas
siones que eidem cōpassiōes existunt sunt tot quot sūt
membꝛa: q̄bus est colligata: siue localiter alligata: que
sint illa iam dictum est ꝛ vidisti. ¶ Unū tamen ex ano
thomia potes perpendere qᷓ ponit Gal. sexto de inte-
rioꝛibus. s. ꝙ suffocatio matricis non fit q̄ꝛ matrix coꝛ-
poꝛaliter moueatur vsq̧ ad collum gulam ꝛ pulmonē.
q̄ꝛ hoc est impossibile: sed hoc contingit siue accidit q̄ꝛ
ipsa non potens expellere vapoꝛes per partem iferio-
rem: pꝛopter aliquam causam mouetur ꝛ constringitur
in parte inferioꝛi vt expellat ad superioꝛa. Et si isti va-
poꝛes per colligantiam iam dictam perueniant ad sto
machum per compassionem ꝛ arteriam adoꝛti faciunt
singultum ꝛ eruptionem frequenter: ꝛ tunc mulieres
dicunt ꝙ habent matricem in stomacho. Si vero hȷȷ
vapoꝛes perueniunt ad pulmonem ꝛ impediant ope-
rationem eius dyafragmatis scilicet anhelitum dicunt
mulieres ꝙ habent matricem in gula: q̄ꝛ gula siue tra
chea arteria est oꝛdinata ad anhelitum immediate. Si
vero illi vapoꝛes perueniant ad coꝛ quod raro contin-
git suffocationem patiuntur cum sincopi: ꝛ tunc dicunt
mulieres ꝙ matrix earum peruenit ad coꝛ. Uerum est

ꝙ hec ſuffocatio fit ꝑ cõpaſſionẽ ad dyafragma: pp al-
ligantiã quã hꝫ ipſa matrix cũ dyafragmate: ⁊ cũ lum-
bis. Nõ eniꝫ ipſa ꝑuenit ad ipſa membra ſꝫ vapor: quõ
aũt poſſit ⁊ ꝑ quas vias peruenire potuiſti videre: que
ſit cura ⁊ cum qbus queras ab auctoribus: qꝛ anotho-
mia in his ꝓncipal'r dat noticiã locoꝝ. Et iam narraui
anothmiã vaſoꝝ ſpermaticoꝝ mulieris: ⁊ viſa eſt cõ-
tinentia ipſoꝝ in viris ⁊ mulieribus q̃ꝫtũ ad originẽ.
Sꝫ differentia eſt qꝛ cũ viris teſticuli ſint ad extra ſicͭ
ſunt in quolibet aĩali: qꝺ dꝫ eſſe moroſum in coitu ſicut
ſunt oĩa quadrupedia preter erítiũ vaſa ſpermatica in-
tra mirach nõ terminant: ſꝫ egrediunt mirach ⁊ teſticu
lis copulant vt duobus ſuſpenſoriis: qꝛ membra nobi-
lia vt ſint tuta a nocumentis extrinſecis debent eſſe ve
lata pãniculis. Iſta vaſa nõ ꝯtenta in ſiphac cõtenta ⁊
velata ſunt pãniculis vel pãniculo orto ⁊ ſiphac q no-
minat dindimus: cuius orificiũ eſt in fine illoꝝ clauſuꝫ
ſm nãm exiſtens. In ꝓceſſu eius ſm q̃ꝫtitatẽ vaſoꝝ di
latatũ exiſtit: in fine eius dilatat ad q̃ꝫtitatẽ teſticuloꝝ.
Et in ꝑte illa vocat burſa teſticuloꝝ ſiue oxeũ: ⁊ ſic ap
paret cuius figure ſit iſte dindimus ⁊ cuius q̃ꝫtitatis
ſit. Et q̃ꝫtitas numerus ꝑtiũ eius: ſubſtantia: poſitio: ſi
ue colligantie: appet ẽt iuuamentũ eius: qꝛ factũ eſt ad
ꝯtinendũ ⁊ cuſtodiendũ teſticulos: ⁊ vaſa ſpermatica
ꝑuenientia ad eos. Egritudo igit ſpãlis eius cuius co-
gnitio ⁊ cura declarat ex anothomia eſt dilatatio orifi
cij eius preter nãꝫ que cã eſt vt illa que ꝯtinent intra ſi-
phac deſcendant in oxeũ: ⁊ talis deſcenſus dr hernia:
⁊ qꝛ illud qꝺ deſcendere põt eſt ventoſitas: vel aquoſi-
tas: vel iteſtinũ: hernia triplex eſt: ventoſa ⁊ aquoſa: ⁊
ĩteſtinalis. Carnoſa aũt nõ cãtur ex deſcenſu alicuius.
Curant aũt he paſſiões ꝑ emplaſtra ꝯſtrictiua ⁊ liga
tiões ſm ꝙ ponũt auctores. Sꝫ illa que eſt ĩteſtinalis
qñ preceſſit cyrugia ꝓpͤ curat: ⁊ modũ videas: qꝛ ſup
pinat homo ⁊ iteſtina reintromittunt: ſiue ad ꝓpriũ lo
cũ reducant. Poſtea teſticulus ducit ſupius donec ſit i
altiori loco in quo poſſit eẽ: ⁊ illũ locũ ſigna: qꝛ tunc di
recte eſt ſupra oſſe femoris: qꝛ in loco illo dꝫ fieri icĩſio
vel ꝑforatio ⁊ nõ ſupra locũ illũ. Quia tũc ꝑforaretur
mirach. ⁊ aliqꝺ iteſtinoꝝ. Nõ ẽt dꝫ fieri infra locũ illũ.
qꝛ remaneret poſt ꝯſolidationeꝫ illa eminentia magna
preter nãm. In ſignato loco dꝫ fieri ꝑforatio: ⁊ iſta fit a
qbuſdã cũ raſorio ⁊ citius expediũt ⁊ vadunt circũcir
ca excarnãdo dindimũ ⁊ ẽt teſticulũ ab oxeo. Poſtea
ligant in ꝑte ſupiori ⁊ abſcindũt dindimũ ⁊ vaſa ſper-
matica cũ teſticulo: ⁊ ꝯſolidant poſtea. Et iſta cura ci-
to fit. Et qdã ſunt q ſolũ excarnant dindimũ ⁊ nõ teſti
culũ: ⁊ ſunt ⁊ ligant in ꝑte ſupiori: ⁊ ponũt medicami
na fortiter ꝯſtrictiua ⁊ ſic dimittunt. Et fit iſta ꝑforatio
cũ cauſtico rumpente: ⁊ adurente cutim in loco illo: po
ſtea ponũt arſenicũ ꝙ corrodit ⁊ cauſticat ⁊ ꝯſtringit:
adurendo ⁊ ꝯtinue ꝑtes dindimi corruptas extrahũt:
poſtea vero conſolidant.

¶ De diuerſis vaſis ſpermatis ⁊c̃.

EXpedito dindimo debes videre ꝙ ponunt
auctores. ſ. ꝙ vaſa ſpermatica ſunt duplicia
. ſ. preparantia ⁊ deferentia. Preparãtia ſũt
que deſcendũt a locis predictis. ſ. teſticulis.
⁊ circa ꝑtem ſupioreꝫ teſticuloꝝ inuoluunt ⁊ ſaccũ qua
ſi ibi faciunt. Nõ eni ſubſtantiã teſticuloꝝ igrediũtur.
⁊ iſta vaſa ſunt venoſa ⁊ neruoſa. alia vero ſunt q̃ iſtis
ꝯtinuant neruoſa magis: ⁊ quãto plus aſcendũt a te-
ſticulis magis ſunt neruoſa ⁊ aſcendũt vſqꝫ ad locum
oſſis femoris: vbi icipit dindimus egredi. Et tũc ꝓfun
dant interius iuxta loca veſice vel colli eius: ⁊ tandeꝫ
ꝓcedunt ad virgã ⁊ ad meatũ virge ꝑueniũt in loco q
eſt in foramine oſſis femoris: ⁊ tũc ꝑ meatus q ſũt ibi
duo ſicut vaſa ſpermatica ſunt duo emittũt ſperma qꝺ
apportat a teſticulis: qꝺ ab eis generatũ fuit i aliis va-
ſis: ⁊ illud ſꝑma emittunt in canale virge: ⁊ poſtea vir
ga extra emittit. Veꝝ eſt ꝙ illa foramina non poteris
videre niſi qñ anothomiꝫas virgã. Et ex his tibi de te
ſticulis hoĩs ⁊ vaſis ſpermaticis appet figura ⁊ ſubſtã
tia: qꝛ teſticuli ſunt glandoſi: ⁊ appet nũerus: quãtitas.
poſitio: colligantia: ⁊ iuuamentũ eoꝝ. Et ex his appet
egritudo: qꝛ qñ icidunt vel apoſtemant vel oppilãtur
vaſa: vel alia de cã mã ſpermatis non ꝑuenit: qꝺ ceſſat
coitus: ſicut ĩterdũ pp oppoſitas cãs fit emiſſio ſꝑma-
tis in voluntaria: ⁊ maxie ꝯtingit pp ſpaſmũ vel ꝓpter
mollificationem predictorum vaſorum.

¶ De veſica ⁊ que circa eam dicuntur.

HIs cõpletis eleua renes: ⁊ vade excarnando
vnũ poruꝫ vritideꝫ vel ambos: ⁊ videbis ꝙ
terminant ad veſicã iuxta mediũ eius: ⁊ nõ
eſt ꝑforans veſicã directe vno foramine ma
gno: ſꝫ foraminibus magis ꝑuis ⁊ obliqs: a lateribus
ꝓcedentibus inter tunicã ⁊ tunicã vel inter tunicam ⁊
coopertoriũ. Et hoc fuit factũ vt qñ veſica repleret vri
na nõ redeat vrina ad renes: imo quãto plus iplet tan
to plus foramina illa claudunt: qꝛ paries vnius tunice
ad parietẽ alterius ſiue coopͭorij applicat. Scinde er-
go veſicã ⁊ videbis magnã eius ꝯcauitatẽ que neruo-
ſa eſt: ⁊ videbis eius collũ carnoſum ⁊ muſculoſuꝫ: vt
tꝑibus determinatis qñ oꝫ: ⁊ homo vult expellat vri-
nã: ⁊ qñ eſt neceſſariũ retinere: retineat eaꝫ. Et qꝛ mu
ſculoſũ eſt eius collũ ſi incidat veſica in collo eius ꝯſo
lidari põt: ſi vero in fundo nõ. Collũ eius aũt foratum
eſt foramine ꝑuo ꝑ qꝺ emittit vrinã ad canalẽ virge: ⁊
extra egredit. Nã illud collũ ſtatim ꝯtinuatũ eſt cũ p̃-
putio virge vt potes videre: ⁊ ſic ipſius veſice apparet
locus: quãtitas ſiue colligãtia: numerus: ſubſtãtia ⁊ iu
uamentũ. Egritudines põt pati oĩuꝫ geneꝝ vel modo-
rũ: vnã tñ patit que dr litiaſis. nã in ꝯcauitate eius põt
generari lapis ex hũoribus mucilaginoſis cõgregatis
in ea ⁊ ꝯdenſatis a caliditate ſupflua. Et hic lapis cu-
ratur cũ diſſoluentibus ipm vel ꝑ inciſionẽ. Nã hic la-
pis ſituato hoĩe debite ne poſſit ſe mouere ſedendo: dꝫ
cũ digito poſito manũ ⁊ cũ manu alia poſita ſuper fe-
mur ꝯduci ad collũ veſice ⁊ ꝯductus ibi retineri: ⁊ po
ſtea dꝫ fieri icĩſio in collo: ⁊ cũ trahectorio violẽter ex-
trahi: ⁊ hec ſi lapis eſt magnus. ſi vero ꝑuus ꝙ poſſit
ꝑ canalẽ virge extrahi dꝫ ꝑ cõpreſſionẽ factã cũ digitis
ex collo veſice ꝯduci vſqꝫ ad virgã: ⁊ ſi nõ egredit cuꝫ
trahectorio paruo dꝫ educi.

¶ De continuatione: ⁊ que circa eam narrantur.

VLtimo vero eſt virga ꝯtinuata cũ collo veſi-
ce carnoſo ꝯtinuato multis ligamentis ⁊ cor
dis: que oriunt ab oſſe pectinis: cũ neruis or
tis a nucha ⁊ iõ valde ſenſibilis ⁊ extenſibi
lis eſt: ꝯtinuata eſt ẽt cũ maximis venis ⁊ arteriis or-
tis a vena deſcendẽte: ⁊ arteriã in loco vbi biſurcat ad
duas anchas: qꝛ ad linguã ⁊ ẽt virgã veniũt maiores
vene ⁊ arterie q̃ꝫ ad aliud membꝝ eiuſdeꝫ quãtitatis.
Et ideo in locis periton inuolute ſunt iſte vene ⁊ arte-
rie: ⁊ ſunt magne ⁊ ibi eſt locus ſiue ꝓncipiuꝫ virge: ⁊
propter hoc he vene ſunt ſicut radices virge: ⁊ propter
iſtas virga eſt tota cauernoſa: ⁊ ſue cauernoſitates re-
plentur ventoſitate generata in p̃dictis arteriis: ⁊ quã
do ventoſitate replentur erigitur virga. Et vt melius
anothomiaꝫ eius videas. debes ſeparare oſſa femoris
⁊ eleuare virgam cum veſica: ⁊ in inteſtino recto vel

ſine

fine illis: ⁊ diuidere virgam per longitudinez: vsq; ad
eius canalem: ⁊ tunc in principio eius apparebũt duo
foramina predicta: apparebunt etiam cauernositates
eius. Et ex his vides quantitatem eius: q2 quantitas si
ue longitudo eius est vnius palmi: sicut longitudo col-
li matricis apparet etiam substãtia eius: q2 neruosa est:
preter extremitatem eius que vocatur prepucium. Ap
paret etiam numerus partium eius: apparet positio ⁊
colligantia: figura vero oblonga: q2 virga est in homi-
ne absoluta: ⁊ non applicata ventri: sicut in quadrupe
dibus: ⁊ causa fuit: q2 homines in coeundo: non cõiun
guntur ſm dorsales: sed amplexando: ⁊ si cũ virga ele
uasti intestinum vel extremitatem intestini: recti: cuius
anothomiam diximus supra: tunc cognosce in illo inte
stino siue extremitate eius: que dr̃ anus musculos mo-
uentes siue aperientes ⁊ constringentes. Et cõsidera
q̃nq; venas emoroidales que in extremitate eius sunt
magis profunde: sicut in quibusdam periodis determi
nantur aperiuntur: ⁊ fiunt fluxus emoroydarum. Et in
his completa est anothomia membrorum naturalium
que in primo ventre continentur.

¶ De excoriatione medij ventris: ⁊ que circa hũc
dictum hic.

HIs expeditis incipe excoriare ventrem medi
um: vsq; ad principium colli: q2 vsq; ad prin-
cipiũ capitis sunt membra spiritualia. Et no
ta ꝙ sicut prius: ita iste hꝫ duplices partes. s.
partes continentes ⁊ membra contenta: membra con-
tinentia sunt membra pectoris: ⁊ mẽbra pectoris sunt
duplices partes. s. intrinsece ⁊ extrinsece. Exteriores q̄
dam sunt directe: ⁊ quedam laterales. directe sunt siue
vocantur partes furcule: ⁊ iste sunt due furcule. s. supe-
rior ⁊ inferior laterales vero partes vocanṫ latera pe-
ctoris dextrum. s. ⁊ sinistrum. Intrinsece autem partes
sunt quinq;. s. cutis pinguedo: que note sunt mamille:
musculi: ossa: ⁊ cartilagines.

¶ De mammillis ⁊ earum figuris ⁊c̃.

MAmmillarum primo videas figuram: q2 fi-
guram habent cucurbite ⁊ rotundam: q2 de
bent esse capaces sanguinis qui debet cõuer
ti in lac. Item q2 vt ibi ponit Gali. sunt scuta
cordis: ⁊ ideo debuit habere figuram tutam a nocumẽ
tis: talis autem est rotunda. Habuerunt autez vt papil-
las fetus nuper natus posset sugere lac. Ex his secũdo
videas substantiam: q2 ipe carnes habet glandosas: q2
sanguis superfluus bene decoctus in eis debet conuer
ti in lac. ⁊ ista conuersio est per infrigidationem eius:
⁊ ideo carnem habuerunt glandosam. Tertio videas
quantitatem: tamen primo scias ꝙ in muliere sunt ma
iores q̃z in viro: q2 in muliere sunt facte ꝑpter duo. vnũ
est vt generent lac. in viro autem non. ⁊ ideo in mulie-
re fuerunt magne. Item in muliere sunt facte magne vt
caliditatem quam recipiunt a corde ad cor reducãt re-
uerberando: ⁊ hoc est magis necessariũ in mulieribus:
q2 minus habent de caliditate circa cor q̃z viri. Quar-
to nota numerum: q2 due fuerunt in homine sicut i om
ni animali quod generat vnuz vel duo. In animalibus
autem poligenes siue plura generantibus plures sunt
mammille. Quinto vide locum ⁊ colligantiam. primo
locum: nam in homine sunt situate in pectore: ⁊ i alijs
animalibus non sunt situate in pectore: ⁊ causa quare
in alijs animalibus non sunt situate in pectore est vna
quam dat Gal. capitulo preallegato: q2 mammille sunt
facte propter generationem lactis. Lac autem genera-
tur ex superfluitate sanguinis bene digesti. mlta tamẽ
quantitas talis superflui in alijs animalibus transit in
cornibus seu in generationem cornuum ⁊ dentium ⁊
huiusmodi. Aliam causam dat Aristotiles in libro de
partibus animalium: q2 alia animalia habent coleas. i.
tibias anteriores quasi adinuicem cõplicatas: ⁊ ideo
pectus habent strictum propter quod mammille eoruz
in pectore eorum non potuerunt locari: ⁊ ideo habue-
runt iuxta anchas posteriores. Si sint animalia gene-
rantia vnum tantum vel dispersas per ventrem si gene
rant: plura: vt in porca ⁊ in cane. homo autem cum ha
beat pectus latuz habuit mammillas locatas in pecto
re: q2 cum hoc habuit iuuamenta. nam lac habet in eis
generari ex sanguine subtiliato: ⁊ bene digesto: melior
autem digestio fit circa pectus in mammillis propter
calorem existentez in eis fortiorez: q̃z in omnibus alijs
partibus ⁊ propter eandem causam natura ordinauit
venas: que veniunt ad matricem: vt ibidem dixit Gal.
procedere tortuose ad hoc vt sanguis continue subtilie
tur: ⁊ bene digeratur. Secundum iuuamentum fuit: q2
sunt sicut scutum cordis ⁊ in homine cor dꝫ bene tueri:
q2 est sine pelle. Tertium iuuamentum est: q2 calidita-
tem siue calorem recipiunt a membris spiritualibus: ⁊
receptum reuerberant ad ipsum: sicut vestimentum: vt
etiam ibi ponit Gal. Et ex his apparet colligantia ea-
rũ q2 ipse colligate sunt cum corde ⁊ epate per venam
ascendentem a qua iuxta ferculam ramificantur rami:
qui descendunt supra dorsum: ⁊ inter costas tendũt ad
mammillas. Colligantur etiam cum matrice mediãti-
bus venis que ascendunt a matrice ad mammillas de
quibus dictum est supra. Ex iuuamentis autem potes
videre nocumenta.

¶ De quadam dñia musculoꝝ ⁊ eoꝝ meatibus ⁊c̃.

POst mammillas sunt musculi: musculos au-
tem omnes pectoris i anothomia ista discer
nere non potes: lꝫ tamen non discernantur:
q2 sunt: tamen debes scire ꝙ istorum muscu
lorum quidaz sunt tantum dilatantes: ⁊ quidam dilatã
tes ⁊ constringentes. Dilatantes tantum sunt duo mu
sculi dyafragmatis: q sunt in inferioribus pectoris: sũt
etiam duo musculi qui sunt in collo. s. dyafragma dilata
tur in parte inferiori: vbi est spaciositas magna: sed illi
qui sunt in collo dilatant concauitatem superiorez que
est parua. Sunt etiam musculi qui sunt in dorso vbi est
origo costarum: ⁊ incipiunt iuxta originem prime co-
ste. Sunt ⁊ multi alij musculi parui. Musculi vero qui
sunt dilatantes ⁊ constringentes sunt musculi qui iter
costas sunt locati: q2 iter quaslibet duas costas sũt duo
musculi: quorum vnus habet villos latitudinales: ⁊ ali
us transuersales. Post musculos sunt ossa. Ossa autem
pectoris fuerunt plura ⁊ non vnum continuum: vt pos
sit dilatari ⁊ constringi. naz debet esse in continuo mo-
tu. Sed ad motum localem ⁊ voluntarium requirunṫ
musculi mouentes ⁊ requiruntur ossa que sunt susten-
taculum motionum. Et hec est causa quare iste venter
non fuit tantum musculosus vt primus: nec tantum os-
suosus vt vltimus. Ista g̊ ossa fuerunt duplicia. s. coste
⁊ ossa thoracis. Coste sunt duodecim. Septem vere: ⁊
quinq; mendose. Uere sunt que cum ossibus thoracis
sunt continuate ad cooperiendum ⁊ complendum pe-
ctus. Et causa quare vna costa non attingit alteram in
extremitatibus: est illa que dicta est: vt pectus possit
melius dilatari ⁊ constringi: ossa tamen thoracis sunt
septem continuata septez costis veris. Inter tamen ista
ossa ⁊ costas sunt cartilagines continuantes vnum cũ
alio. Et ex his autem cartilaginibus cum ossibus suis
componitur vnum membꝝ qd̊ vocatur furcula pecto-
ris: q2 ad modum furcule est bifurcata ⁊ figurata: ⁊ in

extremitate eius directa est q̄dā scutalis cartilago vo-
cata pomū granatū.facta ad custodiendū os stomachi
a lateribus aūt in costis mendosis sūt cartilagines:vt
mollis cum duro melior fiat ꝯiūctio:veꝝ est ꝙ oia ista
melius apꝑebūt si icidaꝛ pectus:vbi sūt teneritates co
staꝝ:⁊ a latere dextro ⁊ sinistro:⁊ tunc apparebunt ti
bi omnia que sunt interius.

¶De panniculis pectoris.

MEmbra aūt ꝯtenta in pectore sunt pāniculi:
cor ⁊ pulmo:⁊ orta ab eis.pāniculi aūt sunt
tres.s.mediastinus q diuidit ꝯcauitatē pecto
ris ꝑ mediū ab anteriori ad posterius:ꝓpte
rea diuidit pulmonē ꝑ mediū.Et iste pāniculus nō est
neruosus nec ꝯtinuus ⁊ vere vnus vt alij.Et iste est fa
ctus ꝓꝑ iuuamentuz cōe.s.vt si nocita fuerit ꝑs dextra
vel sinistra pulmonis nō cōicet nocumētū alteri ꝑti:fa
ctus est ēt vt suspendat pulmonē ad pectus. Itē est fa-
ctus vt si ꝓꝑ cāz aliquā fiat empima:hoc est ꝙ aggre-
geꝛ sanies ī pectore:vt illa sanies nō regurgitet ad aliā
ꝑtem:postea est pleura.Pleura aūt est pāniculus sub-
stantia durus ⁊ neruosus:in q̄ētitate magnus:coopiēs
oēs costas īterius:⁊ iō colligantiā hꝫ cū oibus mēbris
ꝯtentis in ꝯcauitate pectoris. ¶Iuuamēta sūt coopire
mēbra predicta:⁊ vt ab ipo pāniculi predictoꝝ mēbro
rū ortū habeāt.vt ponit Aui.Fen.ꝑma.ꝑmi cañ.caplō
de mēbris.Passiōes oium modoꝝ ⁊ geneꝝ pōt pati:
maxie tñ patiꝛ passionē apostemosaz que vocaꝛ pleure
sis:veꝝ est ꝙ pleuresis est duplex.s.vera. ⁊ non vera.
Nō vera est illa que fit in musculis q sunt intra costas
cuius acumen est versus cutim extrinsecaz.Uera fit in
hoc pāniculo:⁊ ex substantia eius potes videre ꝙ illō
apostema:vt plimū est colericū ꝓꝑ qō ipm ꝯsegtur fe-
bris acuta:febris rōne loci ꝯsegtur:qꝛ ꝓpingus ⁊ vici-
nius cordi fit febris illa acuta rōne hūoris calidi.Uide
ēt ꝙ ad tale apostema ꝓꝑ sensibilitatez pāniculi ꝯseqꝛ
dolor pungitiuus lateris:qꝛ huic panniculo attrahun
tur magis latera q̄ꝫ ꝑs āterior:sꝫ ꝑs anterior magis ap
propriaꝛ panniculo mediastino ⁊ ꝓpterea dolor ꝯñs ꝑ
ipleumoniā est anterior:iste lateralis.fit ēt qꝛ cōprimit
pulmonē:⁊ ipedit dilationem eius malicia anhelitus:
tussis segtur tūc:qꝛ eminentia apostematis stimulat ⁊
aliqua virulentia ⁊ erugo que emanat ab h̄ apostema-
te ꝑ porositates pāniculi:⁊ hec est cā quare in pleuresi
fit screatus in ꝑncipio rubeus:postea albus:aut sanio-
sus ꝑm ꝙ mā maturaꝛ.Et iō apꝑet in principio subru-
beus inchoantē abbreuiat:vt ponit Hip.ꝑmo aphoris-
moꝝ:paroxismos ⁊ ꝯsistentias.⁊ cā est:qꝛ tūc signifi-
caꝛ ꝙ mā est subtilis:pāniculus est ratus ⁊ ꝙ virtus ē
fortis.quō aūt ista mā virulenta ⁊ saniosa ꝑ pulmonez
expellaꝛ ⁊ screatus in anothomia pulmonis declarabi
tur.Tertius pāniculus est dyafragma q pōt ēt dici mu
sculus:eius situs ī corꝑe est ī fine pectoris:⁊ costaꝝ al
tius existens ī ꝑte anteriori q̄ꝫ posteriori.Nā q̄ētū ad ꝑ
tem eius carnosaz est ꝯtinuatū cū cartilaginibus costa
rū mēdosaꝝ.Et in ꝑte posteriori cū spondili duodeci-
ma ex spondilibus renū:⁊ eius vtilitas fuit ex situ eiꝰ.
Prio vt diuideret spūalia a nālibus:ne a cibo horas di
gestiōis ⁊ a fece vapores eleuati ꝑuenirent ad mēbra
spūalia:qꝛ ipedirent mentē ⁊ rōnez.Et ex hoc satis ap
parent:qꝛ qñ egritudinē patiꝛ:vt apostema lediꝛ mēs:
iō alio nomine vocatū est eufrenū:qꝛ frenū est mentis:
sicut vocatū est dyazonona ab Aristo.qꝛ zona zingens
ꝑ mediū:nō ꝙ directe latitudialiter cingat.sꝫ oblique:
vt dictū est:⁊ cā siue vtilitas huius obliqtatis fuit illō
qō dictū fuit caplō de anothomia mirach:qꝛ ex hoc cū
mirach cōprimunꝛ hora cōpulsiōis sūꝑfluitates in ite-
stinis ac si eēt iter assides torcularis cuiusdā. Quantū
vero ad ꝑtem mediā eius:que est neruosa ⁊ pāniculosa
colligatū est cū pulmone:vt ipm moueat motu anheli-
tus mediātibus neruis:q ad ipsum veniūt a cerebro ⁊
nucha.Et ex h̄ apꝑet q̄re diuersificatū est dyafragma
ab alijs musculis:qꝛ alij musculi in loco vbi ossibus ap
plicanꝛ sūt cordosi:⁊ in alijs carnosi.dyafragma vō est
ecōtrario.cā est:qꝛ dyafragma ꝑncipaliꝛ habet mouere
pulmonē ⁊ nō costas:nūc aūt ois musculus q̄ētum ad
cordā eius dꝫ eē ꝯtinuatiuꝰ cū mēbro quo dꝫ mouere:⁊
cū alio q̄ētū ad ꝑtem eius carnosaz.Et ex his apꝑet q̄
sit figura eius:qꝛ rotūda oblonga.apꝑet ēt q̄ sit substā
tia eius:qꝛ musculosa ⁊ cordosa:apꝑet ēt q̄ētitas eius.
¶Iuuamenta sūt tria q̄ declarata patent ex dictis. Pri
mū est vt sit ꝑncipiū motus anhelitus.Scōm est vt di-
uidat iter mēbra spūalia ⁊ nālia.Tertiū est vt iuuet in
testina ⁊ mirach ad expellendū:que in itestinis sūt cō
tenta.Et ex secūdo iuuamento apꝑet ꝙ ad apostema
eius segtur alienatio mentis:sicut ad frenesim. Signa
distinctiua perquire a Gal.qnto de interioribus.caplō
de passionibus dyafragmatis.

¶De corde ⁊ operatione eius.

ELeuatis pāniculis apꝑebit tibi pulmo in cu
ius medio existit cor velatū pēnulis pulmo-
nis:vt ab ipso aere attracto tefrigereꝛ calor
⁊ spūs q in eo generaꝛ:⁊ tēpereꝛ cuius cor-
dis ꝑmo apꝑet situs ⁊ locus:qꝛ est medio anterioris ⁊
posterioris dextri ⁊ sinistri q̄ētū ad cuspidē eius decli-
nās versus sinistrū:q̄ētū vero ad radicē eius versus de
xtrū:vt possit bene isufflare calorē ⁊ spm̄ vīus,dextraz
ꝑtem:q̄ calidior eē debuit sinistra.Et ēt in medio supe
rioris ⁊ iferioris amotis ⁊ extremis:⁊ sic fuit locatuz:
qꝛ sicut ꝑnceps ⁊ ꝑma radix oium membroꝝ.Que sit
colligantia eius ꝯsequenter apꝑebit sicut apꝑebit q̄ēti
tas eius:qꝛ nō nimis magnū neqꝫ ꝑuum:maius tñ est
in homine q̄ꝫ in aliquo alio animali eiusdem quantita-
tis:quia plus habet de calore in q̄ēto:sicut figura tibi
apparebit:qꝛ est figure pinealis vel piramidalis:qꝛ hu
iusmodi figure debet esse omne quod est excedentis ca
liditatis:qꝛ propria figura primi calidi est figura pira-
midalis. Et etiam alia ratio:distinctio ventriculorum
eius ⁊ ortorum ab ipso. Quarto debes videre nume-
rum partium eius:⁊ ex hoc tibi apparebit que sit sub-
stantia eius:⁊ complexio ⁊ iuuamentum. Numerus
vero partium eius est:quia partium eius quedam sūt
extra substantiam eius.Quedam vero sunt de substan
tia eius.Extra substantiam eius sunt casula cordis:⁊
orta ab eo:que postea apparebunt.Casula eius ner-
uea siue pellicularis est dilatata multum:facta ad tu-
endum cor a nociuis:⁊ ne contangatur ab alijs mem-
bris in hora sue expanditionis.Et causa quare non est
continua cum corde fuit ne cor in sui motu impedire-
tur propter aggregationem.fuit etiam alia causa vt cō
tineret quandam aquositatem:qua humectaretur cor:
⁊ roraretur ne propter superfluū ⁊ continuū eius mo-
tum exiccaretur.⁊ ideo semper in hac casula reperitur
aquositas:⁊ ideo si exiccatur hec casula vel priuaꝛ tali
aquositate ad marciscum deuenit:sicut si fit superflua i
iectigantiam ⁊ tremorem ⁊ cardiacam passionem ca-
dit cor:vt ponit Gal.qnto de inferioribus caplō.ij.par
tes aūt essentiales cordis:quedam sunt extrinsece que
dā intrinsece.Extrinsece sunt pinguedo additamenta
cordis:siue auricule cordis:⁊ orta ab eo pīguedo statī
apparet in sūꝑficie exteriori cordis ꝓꝑ finē potius quā
existat ex parte agentis:qꝛ pinguedo generatur a frigi
do aut calido diminuto,cor aūt calidissimū:sed gene-

rata

rata est ꝑꝑ finem: vt cor propter vehementē ⁊ cōtinuū
motū non exiccetur. Additamenta cordis sunt q̄dā ꝑ
tes pelliculares: apte ad dilatādū ⁊ cōstringēdū: geni
te ad hoc: vt qn̄ in corꝑe nr̄o generat̄ multū de sangui-
ne vel de spiritu in ventriculo sinistro dilatet̄: vt conti-
neant sanguinem multū vel spm̄ multū q iterdū gn̄at̄.
Sed tu obijcies sicut obijcit Gal. loco p̄allegato. Qua
re natura non fecit cor ita magnū ꝙ posset ꝯtinere om
nem multitudinē sanguis ⁊ spūs: ſʒ fecit illa additamē
ta: dico ꝙ causa fuit: q2 si cor fuisset valde magnū esset
cā debilitatis virtutū ꝓpter dispersionē spūs. Et ꝑꝑea
aialia que hn̄t corda magna sunt timida: vt lepus ⁊ cer
uus. Scd̄a causa fuit: q2 cum non semꝑ generet̄ in nob
multa quātitas spūs ⁊ etiam sanguinis cum cor fuissʒ
magnū: vt plurimū cōcauitas cordis extitisset vacua:
sed q2 iste auricule pn̄t faciliter cōtrahi qn̄ non sunt re
plete: ibi nō erit vacuitas. Itē euitat̄ pōderositas. Que
aūt sit orta a corde subsequenter apparebit. partes aūt
intrinsece cordis sunt ventriculi cordis: dexter. s. ⁊ sini
ster ⁊ medi⁹. Scinde igitur cor p̄mo in ꝑte dextra ⁊ in
cipe a cuspide ei⁹: sic ꝙ alium parietem non tangas: ſʒ
a latere ventriculi medij diuidas: ⁊ tūc occurret tibi sta
tim ventriculus dexter: ⁊ videbis in eo duo orificia: q̊-
rū vnus est versus epar: ⁊ est orificium per quod igre-
ditur vena chilis: ⁊ est orificiū maximū: q2 per hoc ori
ficium cor trahit sanguinem ab epate: ⁊ ipsum expellit
ad oia alia mēbra: ⁊ q2 ꝑ istud orificium hʒ plus trahe
re q̄ȝ expellere: ordinauit natura vt clauderet̄ hora cō
strictionis: qn̄ dʒ expellere: ⁊ aperire qn̄ cor dilatatur ⁊
attrahit tria hostilia: que aperiunt̄ ab extra ad intra: ⁊
q2 per idem orificiū fit ēt expulsio sanguinis perfecte d̊
cocti: ⁊ lʒ non tot⁹ expellatur: q2 aliqua portio eius ex-
pellitur ad pulmonē: alia ꝑs eius transit in spūȝ: ordia
uit natura ne illa hostilia essent multuȝ depressa: ⁊ vt
ꝑfecta clausione non claudat̄. Nota tamen duo. Prio
ꝙ sensus tibi declarat ꝙ vena chilis hʒ originē suaȝ a
corde: q2 cū substantia cordis est continua: ⁊ ipsum nō
ꝑtransit: ⁊ est maxima iuxta cor sicut stirps arboris: ⁊
scd̄o aduerte ꝙ ab ista vena anteq̄ȝ concauitatem cor-
dis ingrediat̄ oritur vena que circūcirca radicē cordis
circulatur ⁊ ab ea oriunt̄ rami dispersi per substantiaȝ
cordis: ⁊ ex hac vena nutritur cor. i. ex sanguine huius
vene: postea vero versus pulmonem est aliud orificiuȝ
vene arterialis que portat sanguinē ad pulmonē a cor
de: q2 cum pulmo deseruiat cordi ſm modum dictuȝ vt
ei recōpenset: cor ei transmittit sanguinem: per hāc ve-
nam: que vocat̄ vena arterialis: quia portat sanguineȝ
arterialis: q2 habet duas tunicas: ⁊ habuit duas tuni-
cas. p̄mo q2 vadit ad mēbrum qd̄ existit in ꝯtinuo mo
tu. ⁊ secundo q2 portat sanguinem valde subtilē ⁊ co-
lericum: vt igitur: non euaporet: ⁊ vt nō scindatur hec
vena: ipsa habet duas tunicas quare est dicta vena ar-
terialis: ⁊ in orificio isto vel istius vene sunt tria hosti-
lia que aperiūtur ab itra ad extra: ⁊ clauduntur ab ex
tra ad intra perfecta clausiōe. quia per hoc orificiū cor
tantum dʒ expellere a se hora constrictionis: ⁊ non dʒ
retrahere aliqd hora dilatationis. Hoc viso scinde ven
triculum sinistrum: ita ꝙ in medio remaneat pies in q̊
est ventriculus medius: ⁊ tunc statim tibi apparebit cō
cauitas ventriculi sinistri cuius pies est densior ⁊ spis-
sior pariete ventriculi dextri. Et hoc fecit natura ꝓpter
tria. Primo q2 hic ventriculus dʒ continere spiritū. dex
ter vero sanguinem: sanguis aūt grauior est spiritu ꝓ-
pter qd̄ rōne contentoruȝ plus aggrauaret pars dex-
tra q̄ȝ sinistra: ⁊ ideo cor nō fuisset equalis stature: vt il
la esset eq̄lis ponderis fecit parietem sinistruȝ grossio-
rem: vt recompensaret sua grauitate grauitati sanguis.
Alia causa est q2 dʒ continere spūȝ: q facile est resolu-
bilis. Ut igitur nō resoluat̄ paries fuit spissus. Tertia
cā est: q2 hic ventriculus generare dʒ spūm ex sanguie
spūs aūt generatur ex sanguine a forti caliditate subti
liante: ⁊ euaporante. fortior autē est caliditas: qn̄ est in
mā. ⁊ subo densiori quare paries huius ventriculi fuit
spissus ⁊ densus. In concauitate aūt eius circa radiceȝ
sunt duo orificia: vnum est orificium arterie odorti q̄ dr̄
adorti: q2 imediate a corde orta: vel q2 est principium
originis oīum arteriaꝝ q̄ sunt in corꝑe: ⁊ ꝑ istā trans-
mittit cor spm̄ supra sanguinē in ipso gn̄at̄ ad oia mem
bra qn̄ constringitur: ⁊ ꝑꝑea ordinauit in p̄ncipio isti⁹
orificij tria hostiola densa valde q̄ ꝑfecta clausiōe clau
duntur ab extra ad intus: ⁊ apiūtur ab intus ad extra:
⁊ orificium hoc est valde ꝓfundum. Aliud est orificiuȝ
arterie venalis que dr̄ arteria: q2 vaporem portat. dici
tur venalis q2 tm̄ hʒ vnā tunicā: q2 nā non fuit multum
sollicita d̊ custodia eius ꝙ per ipsaȝ trāsit qd̄ est vapor
capinosus vel aer que attrahit cor a pulmone: ⁊ q2 per
istā venā cor attrahit ⁊ expellit nā i orificio: hic posuit
tm̄ duo hostiola: que ꝑfecta clausione nō clauduntur: ⁊
sunt hostiola ista multū eleuata: vt apodiēt parieti cor
dis qn̄ expellit ⁊ trāsmittit spm̄ ne per ipsum spirit⁹ ex
pellatur. Et ista sūt mirabilia opera nature sicut mira
bile est opus ventriculi medij. Nam iste vētriculus nō
est vna ꝯcauitas: sed est plures ꝯcauitates pue late ma
gis in parte dextra q̄ȝ in sinistra ad hoc: vt sanguis q
vadit ad vētriculū sinistꝝ a dextro: cū debeat fieri spiri
tus continue subtiliet̄: q2 subtiliatio. eius est preparatio
ad generationē spūs: ⁊ nā trāsmittēdo aliqd ꝑ mēbra
vel viam aliquā nūq̄ȝ trāsmittit illud ociose: sed p̄pan-
do illd̊ ad formā q̄ȝ dʒ suscipere: vt frequēter pōit Gal.
in libro de iuuamentis: vt in q̄nto de venis miseraicis.
⁊ hoc de partibus substantialibus cordis. Alie sunt ꝑ
tes: que sunt orte: ⁊ illa sunt quattuor. s. vena chilis: ve
na arterialis: arteria adorti: ⁊ arteria vēalis: ⁊ duo va
dunt ad pulmonē: cuius anothomiam statim videas.

¶ De pulmonis substātia ⁊ numero partium eius ⁊ ex quot vasis componitur.

Ex dictis aliqualiter apparere potest substā-
tia pulmonis ⁊ numerus partium eius: naȝ
ipse compositus est ex triplici vase: ex carne
molli ⁊ panniculus: ⁊ vase triplici. s. ex vena
arteriali: que orit̄ ex dextro ventriculo cordis: que por
tat sanguinem nutriturum pulmonem. Secundo ex ar
teria venali que oritur ex sinistro ventriculo portās va
pores capinosos ad pulmonem: ⁊ apportans aereȝ ad
cor a pulmone. Tertio est trachea arteria: que ad pul-
monem portat aerem: ⁊ ab ipso ad extra ducit: ⁊ h̄ va
sa cōueniunt oia in hoc ꝙ p̄mo quando ad pulmonem
euenerit in duos ramos diuiduntur. Unus vadit ad ꝑ
tem dextram eius: alter ad sinistram: ⁊ quilibet eoruȝ
iterum diuiditur in duos ramos magnos: quoruȝ vnus
vadit ad partem superiorem pulmonis: ⁊ alter ad par
tem inferiorem: postea omnes vadunt se diuidēdo vsq̄ȝ
ad ramos capillares ⁊ minimos ⁊ adinuicē continuā
tur ⁊ intexuntur sicut rete: ⁊ componunt sicut rete sb̄
stantiam pulmonis: ⁊ sicut vene epatis substantiam
eius: ⁊ scias ꝙ rami trachee arterie sunt iuxta ramos
vene arterialis: vt cibentur ab eo ⁊ iuxta ramos arte-
rie venalis vt aerem transmittant ad arteriam venalē
vt eum portet ad cor: ⁊ a corde ducat ad arteriam tra-
cheam: Iste tamen vie vel rami qui sunt inter has sunt
ita stricti vt fint inuij sanguinis: ⁊ puij aeri intranti ⁊
exeūti: ⁊ ideo si dilatant̄ suꝑflue pōt fieri exit⁹ sangui-

nis fine

nis sine ruptura a pulmone. Concauitatē ⁊ vacuitates huius retis replet caro mollis ipsius pulmonis: ⁊ hec est ps secunda eius. Tertia vero ps eius ē panniculus eius rarꝰ: ad quē terminant̄ orificia hoꝝ vasoꝝ: veꝝ ē ꝙ orificia vasorū trachee arterie sunt maiora orificijs alioꝝ vasoꝝ ⁊ aptiora. Prio q2 orta sunt ex stipite maiori ⁊ latiori. Scōo q2 sunt cartilaginosa ⁊ nō pelliculosa: ⁊ iō cū sint duriora magis possunt stare apta. Et ex his nota vlterius viā per q̄3 a pectore ad pulmonez ⁊ tracheā arteriā expellit̄ screatus vel sanies siue sanguis emanans a pectore: vt in pleuresi vel a cōcauitate eius: vt in emothoica passione ⁊ empimate: q2 quando mā in his locis est congregata ipsa diuidit̄ ad minima: ⁊ ex fortitudine pectoris expellitur ad pulmonem quādo pulmo dilatatur orificia trachee arterie magis aperiunt̄: ⁊ ꝑ illa exsugat mām predictā: ⁊ nō per alia orificia alioꝝ vasoꝝ: q2 nō sic sunt lata: neq3 dilatātur ora anhelitus ⁊ tunc ex vasis illis: ille humor vl' liquor expellit̄ ad vias latiores: ⁊ ex illis ad minores donec ad originem ꝑueniat canne pulmonis: ⁊ tunc cu3 tussi extra expellitur: ⁊ tussis ēt adiuuat ad penetrādū hūc catarrū in canales iam dictos. ⁊ ex his apparet ꝙ expurgatur hec materia: ⁊ dato ꝙ nō perueniat ad cor: s3 si expurgaretur per alia duo vasa bene de necessitate ꝑueniet ad cor. Hec oīa hñt̄ a Gal'. q̄nto de interioribus caplo. iij. sic igitur p3 numerus partiū integrantiū pulmonē. Partes eius q̄3titatiue sunt q̄nq3. s. due in parte sinistra ⁊ tres in dextra: quaꝝ tertia dicitur pomū granatum siue culcintra: q2 supra ipsam sedet vena chilis: ⁊ arteria in directo cordis in loco vbi vena ascēdit ad cor: ⁊ ex hoc potes videre quātitatē pulmonis: q2 si sit paruus non inflatus: si tamen inflando ipsum inflaueris videbis ipsum magnificari: maior tamen est quātitas eius in dextra q̄3 sinistra: q2 in sinistra est color locatum ibi occupans locum. Figura eius p3: q2 ad figura3 clibani figuratus est: in parte posteriori longiorē hñs magnitudinē q̄3 anteriori eius: colligātia p3 ex p̄dcis: ⁊ iuuamentū ⁊ egritudies eius satis sunt nota: nisi qō debes excorticare ramos trachee arterie: ⁊ videre annulos rotundos: quos expuit peripleumonicus vl' ptisicus: q2 illi sunt rotundi: sed hñs vlcus in cāna pulmonis (de cuius anothomia statim ꝓseq̄ndū) non expuit annulos: sed cortices: ⁊ si annulos expueret non tamen rotundos cuius cām dicemus.

De anothomia trachee arterie ⁊c̄.

Expedita anothomia pulmōis: op3 vidē anothomia3 trachee arterie q̄ ē via ad pulmonē: sed vt eiꝰ anothomiā videas ꝑfecte o3 p̄mittere anothomiā quorūdā que cu3 ea colligātiā hñt. Op3 igitur vt excarnes collū siue gulā ⁊ videbis musculos lōgitudiales supra quos notabis venas quidem ex vtroq3 latere vnā quod fuit iuuamentū horū dixi iam in anothomia pectoris. Illis eleuatis inuenias duas amigdalas ex vtroq3 latere vnā que sūt carnes glandose facte ad formā ⁊ figurā duaꝝ amigdalarū: q̄ꝝ iuuamentū fuit vt humiditate3 quā ḡnant ⁊ cōgregāt humectet trachea ne exiccetur pp motū. Scōz iuuamētū fuit vt replerent ⁊ equarent loca gule: q2 gula pp epiglotū in parte supiori est valde tumida: ⁊ in ꝑte inferiori pp stricturā trachee est valde ḡcilis. Amigdale igitur ille posite sunt infra epiglotū vt adeq̄t. Tertium iuuamentū est vt sint scutū venaꝝ ⁊ arteriaꝝ appopleticaꝝ: q̄ portant sanguinē ad caput ⁊ arterie portant spiritū: qui postea in rete quod ꝯterunt cōflato sub cerebro fit animalis: ⁊ iste vene vocantur appopletice q2 ex plenitudine eaꝝ freq̄nter fit appoplexia. Uocat̄ etiam vena somni: q2 ex naturali oppilatiōe facta in rete iam dicto cātur somnus vocantur etiam ꝓfunde: q2 sunt locate in ꝓfundo iuxta siue supra musculos spōdilium colli. Et vt eius originem videas scinde furculam ⁊ accipe truncū arterie adorti ascendētem ⁊ vene ascēdentis. Et videbis ꝙ anteq̄3 egrediatur furcula3 ramificatur. Primo in duos ramos quoꝝ vnus vadit ad ꝑtem sinistrā: ⁊ alter ad dextram: ⁊ añq̄3 ad subassella3 perueniant alter istoꝝ vel ab alterutro descendet vena per spōdiles dorsi ad nutriendū octo costas: ⁊ partes superiores pectoris: postea penetrat per assellā q̄lib3 p̄dictoꝝ: ⁊ vadit ad domesticū brachiū: ⁊ i cubito apparet. i. curuatur cubiti ⁊ dicitur basilica: ⁊ est inferior. Et ex his potes videre quomodo basilica habet continuitatem cu3 vena que nutrit partes pectoris superiores. Etiam apparet que est cā quare in pleuresi in qua dolor ascēdit supiꝰ vsq3 ad furculā cōpetit flebotomia basilice: vt ponit Hipp. secundo regiminis acutoꝝ. ⁊ Ga. ibidē. Postea vō egreditur furculā: ⁊ ramificat̄ in ramos quoꝝ duo obliquant̄: ⁊ vnꝰ eoꝝ vadit ad brachiū dextrū: ⁊ alter ad sinistrū ⁊ vadit ad siluestrē ꝑtē brachij: ⁊ apparet in curuatura brachij ⁊ dr̄ cephalica: ⁊ h3 euacuare a capite: q2 ꝯtinuata est cū venis duabꝰ directe ꝓcedentibus supiꝰ ad caput. ⁊ iste dicunt̄ vene p̄dicte appopletice ⁊ sicut dixi d̄ venis: ita eodē modo ꝓcedūt arterie. Postea iuxta istas arterias ⁊ venas appopleticas iuēies neruos duos magnos descēdentes a cerebro a sexto pari neruoꝝ: vnus a latere sinistro ⁊ alter a dextro: ⁊ ex vtroq3 formant̄ ⁊ ramificant̄ nerui reuersiui: q sunt nerui vocis: quos videbis suo loco: residuū aūt dextri cū isophago ꝑ maiori ꝑte ꝯiungitur: ⁊ in os stomachi ramificat̄: ⁊ tendit vsq3 ad fundum: l3 aliqua ps eius in furculā cū venis ⁊ arterijs cassule cōiungat̄: s3 sinister pro maiori ꝑte cum mēbris spūalibꝰ cōplicat̄. ⁊ q̄3tū ad aliqō eius cū nālibus ꝯiungit̄: his mēbris excarnatis eleua sil'r tracheā arteriā ⁊ isophagū: sed hoc nō poteris nisi alia membra. s. oris eleues. Incide ergo ⁊ eleua mādibulas inferiores a supioribꝰ ⁊ hec faciēdo notes anothomiā oris.

De anothomia oris ⁊ multis circūstātijs circa hoc.

Iam ipsius oris primo occurrunt labia inferius ⁊ superius: ⁊ huiusmodi labia sunt cōposita ex neruis: carne: ⁊ cute: mira cōmixtione: ita ꝙ cutis a carne: neq3 caro a neruis pōt seperari: neq3 panniculus ab eisdez Et hoc fuit q2 labia debebāt moueri versus oē3 differentiā positiōis s. sursum ⁊ deorsum: ante ⁊ retro: a dextris: ⁊ a sinistris. Uel igitur oportuit ꝙ hērent diuersos ⁊ pl'res musculos qō est ipossibile propter grauedinē: vel igitur oportuit ꝙ carnem ⁊ neruos s̄m oēm diuisionē haberent ꝑmixtos: cooperiunt etiam labia panniculo qui oritur a tunica intrinseca meri continuata: cum tunica itrinseca stomachi: sicut ⁊ oīa membra oris. Ut sit sensus eius: cuius est stomachus: ⁊ propter hoc conuenit ꝙ in omni vomitu futuro tremit labiū iferiꝰ. Post labia sunt dētes numero. xxxij. duo duales iferiores: duo icisiui: duo camini: q̄ttor maxillares: ⁊ sex molares: ⁊ totidē superiores. ⁊ dentes p̄ncipal'r sunt facti pp contritionem ⁊ digestionē sicut cibi. Secūda ratio propter voce3 ⁊ distinctionem loquele: sicut ⁊ labia: ⁊ ideo carentes dentibus vel labijs non bene loquuntur: post dentes ē lingua cuius anothomiā reserua. Post vide palatu3 habens cōcauitatē in cacumine superiori: vt fiat itonatio vocis: ⁊ reuolutio agilis ipsius cibi qñ dentibꝰ cōterit̄. In fine pallati videbis vueā pendētem ad modū ḡni vue: ⁊ ideo vocata est vuea in substātia exñs rara: spōgiosa: ꝙ

giosa: ꝙ ꝑncipal'r est facta vt supfluitatē descendentez
a capite hora reumatismi recipiat: ne ad mēbra inferio
ra descēdat: ⁊ ꝓpea frequēter apostematur. Est ēt for
mata vt vocē modulet in frangendo aerē: q est mā vo
cis. Sȝ iuuamentū eiꝰ est vt ipm aerē qui ad pulmonē
vadit ⁊ attrahit per nares ⁊ os repcutiēdo aliquādiu
in ore retineat ⁊ ne frigidus sed alteratus ꝑueniat ad
pulmonē: ⁊ ꝓpea contingit ꝙ hn̄tes abscisam vuluam
multū sunt catarrosi: ⁊ ideo ꝓhibetur ab auctoribus ne
incidat. Sed si sit putrida aut apostemata debet adu
ri. Est ēt alia cā: qꝛ ꝓp situm ⁊ substantia eius qn̄ inci
ditur raro ꝯsolidatur: sed sanies ibi aggregatur putri
da. ⁊ semꝑ sentitur fetor oris: ⁊ iō meliꝰ ē vt cauterizet
ferro ignito. Modus āt est vt habeat cauilla ferrea vt
ligua linita luto sapie: siue creta: vt pōit Aui. q̄rta. fen.
ꝑmi cañ. cap'lo de cura ꝑ cauteriū ⁊ aperto ore ⁊ inter
posito inter maxillas ligno rotūdo in vna extremitate
cauille imponatur vulua postea ferrum ignitum ꝑ con
cauitatem cauille intromittat: ⁊ attigatur vuula ⁊ cau
terizetur. Post vuulaȝ vero sunt fauces: ⁊ sunt loca am
pla glandulosa: apta suscipere superfluitates: ⁊ iō fre
quenter apostemant: ⁊ apa eoꝝ lȝ extra non emineat.
eminet tñ intus: ⁊ iō si os aperiatur ⁊ in ꝓfundo aspi
ciatur apparet tumor: ⁊ ideo fit ibi squinantia in secun
da specie ⁊ vocāt vulgares gotumi: ⁊ i fine siue termi
no existit ꝑnm cāne: ⁊ meri: ⁊ ibi videbis membꝝ vnū
cartilaginosum cū magna sapia a natura fabricatū: qd
vocatur cooꝑtoriū: qꝛ hora trāsglutiōis cibi claudit fo
ramen epigloti: ad hoc vt aliqd cibi vel potus non d̄scē
dat ad pulmonē: q possit esse cā suffocationis. ⁊ iō eue
nit ꝙ si aliquis ridendo transglutiat: ꝙ tunc vadit ali
quid ad pulmonem: qꝛ hora risus stat epiglotis aperta
qꝛ tunc videtur suffocari.

¶ De meri cum trachea.

HIs expeditis eleua vt agilius ⁊ leuius vide
as anothomiā residuoꝝ meri cum trachea:
⁊ his eleuatis nata primo substantiaȝ eoꝝ.
nam substātia meri est pellicularis ⁊ mollis
substātia trachee est pellicularis ⁊ cartilaginosa ⁊ cau
sa fuit qꝛ meri est via cibi: qui interdum diglutit in ma
gna q̄ttitate propter qd oportet via eius interdū dilata
ri: sed trachea est via aeris penetrantis ad pulmonem:
qꝛ cū leuis sit ⁊ nō solidus per viam penetrat que stat
aperta. Una aūt pellicularis propter mollitiē non stat
aperta: sed paries vnus cadit supra alteꝝ: non fuit hec
cāna ossuosa: qꝛ dȝ esse flexibilis propter formationez
vocis. Item impediret transitum cibi multi: ⁊ solidi ꝑ
meri. ⁊ ꝓp hanc cām non fuit tota cartilago vna. sȝ fue
runt plures cartilagines continuate ꝑ pelliculas sit'. ⁊
isti sunt circuli quidā non tamen cōpleti sed in figura.
C. residuū āt cartilagis continuata substantia pellicu
laris in directo meri ⁊ hoc nec sba dura cartilaginosa
comprimat meri ⁊ impediat transitū cibi: ⁊ ideo scire
debes ꝙ a parte anteriori cāna est cartilaginosa: qꝛ v̄
sus ꝑtē illā nō contāgit meri. Itē tuet tūc magis a no
ciuis: sed v̄sus ꝑtē posteriorē est pellicularis. ⁊ h̄ vsqȝ
ad epiglotim: que tota est cartilaginosa ꝓp cām q̄ dice
tur: ⁊ sic apparet sb̄stātia cāne. Sed sba meri est cōposi
ta ex duplici pāniculo: siue tunica intrinseca: que villos
longitudinales ad attrahendū hȝ ⁊ extrinseca q̄ villos
hȝ latitudinales aptos ad expellendū illud qd attrahi
tur ab intrinseca. veꝝ est ꝙ ꝑma ꝑncipalior est scda: ⁊
ex his pȝ iuuamētū hoꝝ ⁊ numerꝰ ꝑtiū eiꝰ. ꝓp partes
trachee: q ꝑtē quādā ꝑncipalē hn̄t: q d̄r epiglotis cuiꝰ
anothomiā postea ponā. Tertio videas d̄riaȝ ex parte
q̄ttitatis: nā meri est lōgiꝰ ⁊ maiꝰ cāna: qꝛ tēdit vsqȝ ad
diafragma: ⁊ infra ipȝ ꝯtinuat cū ore stomachi: sed cā
na pulmonis non descendit nisi vsqȝ ad furculam: ⁊ cā
pȝ: qꝛ pulmo statim est sub furcula: sed os stomachi est
imediate sub diafragmate. differunt q̄rto in situ siue lo
co: nā meri est positū magis in ꝓfundo: versus spondi
les colli ⁊ dorsi: sȝ trachea arteria magis est posita an
terius: ⁊ cā fuit triplex: vna fuit qꝛ cum trachea sit ma
gis dura cartilaginosa ⁊ meri ꝑiculosum pōt magis tue
ri canna ab itrinsecis alterātibus q̄ȝ meri qꝛ magis fu
it posita exterius. Scda cā fuit qꝛ per tracheā attrahit
aer: cuius ꝯtinuus dȝ esse ingressus: ⁊ ideo ipse debuit
hēre sitū directū ad qd: ⁊ sic hȝ qꝛ ponitur anterius sic
os. Tertia cā fuit qꝛ si m ri fuisset positū anterius ver
sus gulā vel oportuisset ꝙ post finē trachee meri obli
quasset versus dorsum vel ꝙ a fine canne vsqȝ ad ꝑnci
piū oris stomachi fuisset vacuitas: sed vtrūqȝ est incon
ueniēs: nam secundū est impossibile: primū āt pareret
nocumentū ⁊ ipedimētū in actu transglutiēdi. ¶ His
visis eleua meri incipiēdo a ꝑte inferiori cū solicitudie
ne tangas aliquē neruū reuersiuū: veꝝ est ꝙ facil'r se
parat a trachea vsqȝ ad epiglotū: ibi vero difficulter.
Propterea qꝛ tunica meri dispersa ē epigloto: ⁊ iō ab
eo non facile sepat: ⁊ hoc fecit nā sagaciter ad hoc: vt
in hora trāsglutionis cum meri eleuatur ad os: ad at
trahendū cibū epiglotis etiam eleuet ne sui duritie ⁊
soliditate ipediat trāsitum cibi: ⁊ ista continuatio non
fuit necaria in tota trachea: qꝛ ipsa s̄m totū preter epi
glotum non est cartilaginosa: ⁊ ex hac anothomia ma
nifestatur snia Gal'. in libro de motibus liquidis: quia
epiglotus hora trāsglutionis non mouetur sursum: qꝛ
ab aliquo moueat: neqȝ ex se: sȝ qꝛ trahit ad isophago
ꝓp ꝯtinuationē dictā. Et hic sufficiat d anathomia iso
phagi meri ⁊ cāe pulmonis.

¶ De pulmonis extremitate grossa ⁊ solida que nomi
natur epiglotis ⁊c.

ELeuatio meri videbis extremitatē pulmōis
grossam ⁊ solidam que nominatur epiglotis.
Et hic epiglotis est compositus ex quadru
plici sba. s. pelliculari: qꝛ velatur ꝓp cām di
ctā ⁊ ex musculis: ⁊ neruis ⁊ cartilaginibus. Muscu
li vt dicit Gal'. octauo de iuuamentis sunt. xx. inter car
tilagines eiꝰ ⁊ octo inter epiglotim ⁊ membra circum
iacentia: non tñ perfecte oēs possunt discerni. Neruos
āt inuenies ascēdētes: ab vnoquoqȝ latere trachee arte
rie vnū: ⁊ isti sunt nerui orti cū neruis suprapositis de
scendentibus supradictis: ⁊ oriunt ab eis iuxta cor: ⁊
superius reuertunt. Et ideo isti vocati sunt nerui reuer
siui: siue nerui vocis: qꝛ proprie sunt ꝑncipium motum
vocis: ⁊ cā q̄re hȳ nerui reuersiui fuerūt ⁊ non directe
ad epiglotim veniunt a cerebro: fuit quadruplex: vt ibi
dem ponit Gal'. in libro de motibus liquidis. Una cā ē
qꝛ isti nerui sunt ꝑncipium magni motꝰ ⁊ fortis ⁊ spis
si: ꝓp quod debuerūt eē fortes: quare sicci: qꝛ nerui mo
tiui quāto sicciores tāto fortiores. Nunc āt sunt siccio
res quāto a cerebro magis remotiores: qꝛ iux̄ cerebrū
⁊ originē eoꝝ nerui sunt valde molles. Propter quod
vt essent remoti a cerebro nā trāsmittit eos vsqȝ ad cor.
Postea reflexit superius ⁊ reflexit iuxta loca calida vt
cor. ⁊ ad arteriam adorti vt fierent sicciores. Secūda
cā fuit: qꝛ cū vox sit motꝰ qdā volūtariꝰ: vl' fcā a motu
volūtario: eiꝰ ꝑnm dȝ eē cerebꝝ. Et qꝛ cerebꝝ nō ꝑt m'
tū moueri: tal'r ordiauit nā istos neruos: vt cerebro mo
dice moto moueret epiglotis s̄m iperiū volūtatis ipsius.
mō hoc fit ꝑ hoc ꝙ nerui illi sᷓt situati ad modū freni
⁊ habenaꝝ. Et iō ibi dic Gal'. ꝙ cerebꝝ vtit his ner
uis ad mouēdū epiglotiȝ: sic miles vtit freno ⁊ hēnis.

Tertia

Tertia causa est ista: q̃ꝛ lʒ vox dependat a cerebro tan
q̃ʒ a p̃n° volũtarij motus depẽdet ẽt a corde tãq̃ʒ ab eo
in quo formaẗ ꝯcept⁹: ꝛ iō cũ sit opō cōis cerebri ꝛ cor
dis: nerui q̄ sunt in strictura vocis debẽt cōicare cordi
ꝛ cerebro: ꝛ iō cũ ortũ hẽant a cerebro transitũ debue-
runt hẽre iuxta cor. Quarta cã fuit: qꝛ nerui ad muscu-
los debẽt ꝑuenire iuxta p̃ncipiũ eoꝝ ꝛ nō finẽ. Prin-
cipiũ aũt musculoꝝ epiglotis est versus ꝑtẽ iferiorem
q̃re nerui ad eos venientes ab inferiori ꝑte ad eos de-
bẽt ꝑuenire: q̃re fuerũt reuersiui ꝛ isti nerui lʒ mãifeste
appareant tm̃ duo. tñ multiplicanẗ postea ꝟm multipli
cationem musculoꝝ: ꝛ ex his p̃t videre quō ex incisio-
ne neruoꝝ reuersiuoꝝ p̃t accidẽ lesio ꝛ amissio vocis.
Itẽ ꝙ qñ incidunẗ nerui descẽdẽtes simul amittiẗ vox
ꝛ alie oꝑōnes: ꝛ imo cũ ictu qñ incidunẗ soli reuersiui
amittitur tm̃ vox ꝛ alie oꝑōnes nō ipediunẗ. Post ner
uoꝝ anothomiaʒ eleua neruos ꝛ musculos ꝛ conspice
tres cartilagines. Pria anterior maior est oib⁹ clipealꝭ
appellata siue scutalꝭ: ad siꝉitudinẽ scuti siue clipei. Iteʒ
posita ad exteri⁹ ad defendendũ vt clipeus. Secunda
vero est ad complẽdũ totũ qδ deficiẗ ex p̃ma. ꝛ h̃ voca
tur nomen nō hñs: ꝛ cã q̃re fuit facta epiglotis cōple-
te cartilaginosa est vt sit magis sonora vt ad ipsam fiat
molior refractio: ꝛ nō ipediat cũ hoc transglutionẽ: qꝛ
eleuaẗ hora trãsglutiendi ad suꝑiora cũ meri ꝑꝑ cãʒ su
pra dictã. Tertia est que existit in medio ꝛ vocaẗ cim-
balaris. In medio ãt eius est lingua fistule dicta fistula
ad similitudinẽ fistule artificialis: ꝛ ista sic nominata ẽ
ad siꝉitudinẽ istius fistule nãlis: ꝛ est conueniẽti⁹ dcm̃.

De lingua ꝛ narratis circa eam hic ꝛc̃.

Expeditis his que circa pulmonẽ ꝛ cannam
eius ꝛ epiglotim tunc remanet lingua qua fa
bricata est in osse facto ad figuram lr̃e laude.
Habuit. n. i suo fundamẽto os: vt ab eo sustẽ-
tetur ꝛ etiam qꝛ diuersis ꝛ varijs motibus dʒ moueri:
vt ei iuitatur: ꝛ eidẽ affigatur: qꝛ ois motus localis dʒ
esse ad aliqδ fixũ: ꝛ hec est cã q̃re os istδ fuit figuꝛ̃ lau
de: qꝛ si fuisset totũ vnũ oblongum: aut ꝓcessisset recte
deorsum: ꝛ tunc penetrasset epiglotiʒ vel meri vꝉ stetis
set a latere vno: ꝛ tunc lingua nō existeret directa sed
ad ideʒ latus plicata. Postea scinde linguã per mediũ
ꝛ videbis magnas ꝛ plures arterias ad eam veniẽtes
vt faciliter moueatur ꝛ magnificetur: videbis etiã duo
ꝑia neruoꝝ motiuoꝝ qui magis profundanẗ in ꝓfun-
do radice lingue: ꝛ sensitiuoꝝ qui in suꝑficie ꝛ panni-
culo eius expanduntẗ ad dandum sensum gustus ꝛ ta-
ctus: ꝛ sic iã peruenisti ad anothomiã vnius nerui mo
tiui orti a cerebro ad dandũ motũ. ꝛ vnius sensitiui ad
dandum sensum.

De capite continente mẽbra animata.

His expeditis assume caput qδ est venter po
sterior vel postremus continens mẽbra aia-
ta ꝛ spãlꝛ cerebꝝ qδ est in imobili: ꝛ iō ca-
ruit musculꝭ. situs ei⁹ ẽ ꝑs suꝑior corꝑis. Cã
aũt ei⁹ situs est supra dicta: ꝛ ex his apparet p̃mũ. s. sba
eius: qꝛ de se ossuosum est poti⁹ q̃ʒ musculosum. Appa-
ret scδo situs ꝛ locus eius ꝛ ex superiorib⁹ ꝛ sequenti
bus apparebit colligantia eius. Apparet tertio q̃ʒtitatꝭ
respectu alioꝝ maioris q̃ʒ in alio aiali eiusdem q̃ʒtita-
tis cum hoie: qꝛ hʒ continere cerebruʒ qδ maius in ho
mine q̃ʒ in aliquo aiali eiusdem q̃ʒtitatis. Et dʒ habere
ventriculos maiores etiam magis distictos. Figura au
tem capitis ꝛ forma apparet: qꝛ est figure sperice leui-
ter p̃sse ex vtraqʒ parte: ita ꝙ ꝟm anteriora ꝛ poste-
riora tuberositates quasdã: ꝟm dextrũ vero ꝛ sinistruʒ
habeat planiciem. Cã ãt quare fuit figure rotunde: sed
leuiter cōpresse ex vtraqʒ parte est: qꝛ taliꝭ est oiuʒ alia
rũ capacissima: ꝛ qꝛ ipa nō p̃ōt tãgi nisi i puncto. ꝛ per
ꝯsequẽs a reb⁹ exteriorib⁹ tuta. His duob⁹ idiguit caput
qꝛ dʒ esse capacissimũ ꝑꝑ cerebꝝ. ꝛ qꝛ valde dispositꝰʒ
itrinsecus alterãtib⁹ dʒ eẽ tutũ ab eiꝭ. q̃re figure fuit spi
ce: nō tñ fuit ꝑfecte figure rotũde. sʒ dep̃sse ex vtraqʒ ꝑ-
te ꝑꝑ vẽtriculoꝝ cerebri distinctionẽ. ꝛ ꝑꝑ ortũ sensuũ
ꝑticulariũ a ꝑte anteriori. q̃re fuit figure p̃dicte. Et ex
his apparet q̄ntum qδ ꝯsueuit ingri in anothomia cui-
usqʒ mẽbri. s. iuuamẽtũ eius: qδ ẽ cōe ꝛ gñale qδ est cō
tinere mẽbra aiata ꝛ spãliter cerebrũ ꝛ orta ab eo. Se
quiẗ sexto ꝛ vltimo videre numeꝝ partiũ ei⁹: ꝑtes aũt
capitis ꝟʒ Aui. in tertia. fen. prima. caplꝭo p̃mo. sunt. x. s.
capilli cutis: caro: pãniculus exterior: craneũ: pãniculi
intrinseci duo: cerebrũ: pãniculi inferiores: recte mira-
bile os basilare: ꝛ adde. xj. vt orta. Capilli in capite fue
runt generati ꝛ ex necessitate materie ꝛ ex necessitate
finis. Ex necessitate materie qꝛ cũ caput sit caminũ to-
tius corꝑis recipit fumosas suꝑfluitates a toto corpore
que materia pilorum: ꝛ ideo ꝑ cutim eis egrediunẗ ꝛ
formanẗ pili magni q̄ dicuntur capilli. Necessitas finis
fuit: qꝛ cũ caput sit expositum rebus exterioribus alte-
rantibus habuit capillos: vt per eos tueretur a nociuiꝭ
extrinsecis alterantibus. Cutis capitis grossa est: quia
capilli debent esse firmati ꝛ infixi in ea qui debent ha-
bere radices magnas ꝛ grossas: ꝛ ideo cutis grossa fu
it ꝛ etiam quia est velamen ꝛ scutum ossis ꝛ cerebri.
cum super craneum non sit musculus. Caro autem ap-
paret in fronte temporibus ꝛ circa mãdibulas. Eleua-
ta cuti cranei apparebit tibi panniculus exterior factꝰꝭ
propter tria iuuamenta: vnum vt craneum a cuti ꝛ cu-
tis a craneo siue medio non tangitur. Secunduʒ vt cra
neum ꝑ hunc panniculum sentiat. Tertiã vt per hunc
pãniculum dura mater suspendaẗ a craneo. qꝛ hic pãni
culus generaẗ ex neruis ꝛ ligamẽtis ortis a dura ma-
tre penetrantibus ꝑ cōmissuras ꝛ poros cerebri extra
craneũ ex quibus contexitur pãniculus his exterior.

De craneo quid sit ꝛc̃.

Craneum est os magnum circundans cere-
brum exterius. in concauitate existit cerebrũ
locatum. ꝛ ideo magnuʒ est hoc os in homi-
ne sicut ꝛ cerebrum. eius situs est: quia vela
tum est partibus predictis propter necessitatem dictã.
ꝛ velat etiã cerebrum propter necessitatem eandem.
Istud craneum non fuit vnum ꝛ continuuʒ: sed partes
habuit. ꝛ hoc propter multa. Primo vt si fierret nocu-
mẽtum in vna ꝑte alteri nō cōmunicaret vel toti. Scδo
vt fumositates possent ꝑ iũcturas ex̃ craneum expelli.
Tertio vt ꝟtus medicaminũ tꝑe necessitatis possit ad
substãtiã cerebri penetrare. Iste ꝑtes cōtinuate sunt iũ
cturis: q̄ vocanẗ adoree. s. seratiles. nō. n. fuerũt nodati
les: qꝛ nō debent moueri illa ossa: sed fuerunt seratiles
vt firmiorẽ facerent colligãtiã: ꝛ iō dentaleꝭ sunt. ꝛ fue
runt duplices. s. vere ꝛ mẽdose: mendose sunt due. s. in
vtroqʒ tꝑe vna: ꝛ dicunẗ mẽdose: qꝛ nō penetrãt iteri-
us: sed tm̃ aperiũt exterius. vere v̄o sunt tres sicut tres
sunt ventriculi. s. coronalis facta ad moduʒ corone. sa-
gittalis ꝑrũpens ꝟm lōgitudinẽ ad modum sagitte vel
linee. ꝛ tertio adoree. lauda q̄ cōtinuaẗ craneũ posteri-
us. qδ est figure laude. ꝛ fuit figure istius os posterius
quia cerebrum posterius est figure piramidalis que sit
cã istius apparebit in anothomia substantie cerebri po
sterioris. Et ex his apparet ꝙ in genere q̄nqʒ sunt ossa
capitis. s. os frōtis: duo parietes cranei: os lauda: ꝛ ba
silare qδ statim videbis. Et ex his pʒ ꝙ sit iuuamentũ
cranei ꝛ partiũ ei⁹. ꝛ egritudies eius sunt oiuʒ geneꝝ.

Pōt.n.pati malā cōplexionē: apostema ⁊ solutionem cōtinuitatis: in qua nota ꝙ ipsa est periculosa: qꝛ discoopertū est aeri ⁊ appropinq̄t exteriꝰ alterātibꝰ ⁊ maxie si fiat in loco iūcturaꝝ ⁊ spāl'r in loco q̄ dr̄ bregma ⁊ ē ꝑs mollioꝛ ⁊ gracilioꝛ q̄ sit in craneo ⁊ tardiꝰ induraꝶ in pueris: ⁊ hoc est qꝛ ibi fit ꝯiunctio siue vnio duarum coniuncturarum.

De dura matre ⁊ pia.

Expedito craneo videbis duos panniculos sub eo.s.durā matrē: ⁊ piā matrez factos vt velēt cerebꝝ: ⁊ vt cerebrū non contāgaꝶ a craneo qđ est valde durū: ⁊ iō iuxta craneū īmediate existit dura mater que solida ⁊ dura ē iux̄ cerebrū ē pia mater: q̄ mollis ⁊ hūida est vt nō ledat cerebrū. ⁊ quia in ipsa ꝯtinenꝶ siue ꝯtexte sunt vene: qbꝰ mediātibꝰ nutriꝶ cerebrū ⁊ ex hoc apparet q̄re duo fuerunt pāniculi. qꝛ h̄ fuit vt ne durus ꝯtangeret cerebrū. ⁊ vt mollis nō ꝯtangeret craneū. Est ēt alia cā.s. vt si nocumentū nō ꝯtingeret vni: adhuc non cōicaret cerebrū ⁊ dura mater magis ē alligata craneo vt suspēdiꝶ ei. ⁊ iō per ipz siue suas ꝓficaces transmittit neruulos ⁊ ligamēta. hꝫ ēt dura mater ꝯtinuitatē cū cerebro. vn̄ penetrat per ipz diuidēs ipz ꝑ mediū in dextrū ⁊ sinistrū vsq3 ad vētriculū anteriorē. ⁊ diuidit ēt ipz in anterius ⁊ posterius. Et ideo diuidit anteriꝰ cerebrū a posteriori: ⁊ fuit hoc nec̄ariū: qꝛ vnū ē diuerse cōplexiōis ab alio: ⁊ sicut didit dura mater ita ēt ⁊ pia mater: immo magis: qꝛ cū pia mater sit sustētaculū venarum nutrientiū cerebrū diuisa est per cauernositates cerebri ⁊ nutrimētū tribuat cerebro: sicut penetrauit vsq3 ad vētriculos cerebri: ⁊ circūcirca velati sūt: vt pāniculo subtilissimo vsq3 ad finē medij. nā vētriculus posterioꝛ pāniculo nō idiguit ꝑꝑ siccitatē eius respectu anterioris.

De cerebro in hoie q̄re maius in quātitates q̄3 in aliquo animali eiusdem quantitatis ⁊c̄.

Panniculis eleuatis appꝫebit cerebrū in hoie maius in q̄3titate q̄3 in aliq̄ alio aiali eiusdē q̄3titatis: qꝛ coꝛ hꝫ calidius eisdem: ⁊ idiget ꝑꝑ opōnē itellectꝰ pluribꝰ spiritibus aialibꝰ. Et hoc cerebrū duas ꝑtes hꝫ anteriorē ⁊ posteriorez: pars anterioꝛ diuisa ē ꝭm dextrū ⁊ sinistrū: ⁊ hec diśio apꝑ3 in substātia maxie cerebri: ⁊ ex ꝯn̄ti in vētriculis: eiꝰ sb̄a medullaris frigida ⁊ hūida diuersa ab alijs medullis: q̄re nō est ꝯtēta: vt craneū nutriat: sed potiꝰ craneū nutriꝶ: vt ꝯtineat cerebrū: ⁊ eiꝰ iuuamentū ē vt spm̄ vitalē siue cōplexionalē contempet vt fiat aialis. Postea v̊o vade scindendo leuiter per mediū dōec perueniās ad vētriculuz anteriorē magnū. Et anteq̄3 ꝓfundes vsq3 ad lacunā: nota vētriculū esse diuisum in dextrū ⁊ sinistrū vt dixi: ēt parietes hincinde sunt descendentes vsq3 ad basim. ⁊ diuides d̊xtrū a sinistro: ⁊ tūc statim videbis amplitudinē vniuscuiusq3 vētriculorū. in anteriori ꝑte eiꝰ.s.in angulo añriori locata est fantasia que retentiua est spērū: a sensibilibus ꝑticularibus receptarū. In angulo posteriori ē imaginatiua q̄ apprehēsiua ē haꝝ spēꝝ in fantasia retētaꝝ. ⁊ eas apꝑhendit cōponēdo: ⁊ diuidēdo: discernēdo h̄ eē hoc. In medio v̊o hꝰ est sensus cōis q̄ ē apꝑhēdēs spēs deletas a sensibꝰ ꝑtic'aribꝰ: ⁊ iō sensitiua h̄ termiaꝶ ad illū locuz vt riui ad fontē vt videbis. ⁊ h̄ dīsa sunt ꝭ3 sniaz Aui. d̊ v̊tutibꝰ aialiū: ⁊ l3 ꝭ3 sniaz Ari. ⁊ Gal'. ibi tm̄ sit sensus cōis: q̄ diuersimode ꝑt dici ⁊ fantasia: ⁊ imaginatio vt al's declaraui. ⁊ ex his pn̄t patere iuuamēta hꝰ vētriculi: qꝛ iuuamēta sunt: vt imaginatio fantasie d̊seruiat ⁊ sensui cōi: ⁊ vt oibꝰ sensitiuis siue organis sensus spm̄ tribuat aialē vt sentiāt: ⁊ ex his apparēt nocum̄ta q̄ in h̄ vētriculo ⁊ cerebro anteriori ꝯtigūt: qꝛ in eo pn̄t oēs egritudines fieri. Sol'o ꝯtinuitatis mala cōplexio: q̄ si sint in pāniculo dolorē cānt: ⁊ si totū circūdāt pāniculū vocaꝶ ouū siue doloꝛ oual': si mediā ꝑtē emigranea. Pōt ēt pati egritudinē q̄ est apostema: ⁊ si sit in pāniculis cal'3 vocaꝶ sirsen. qđ frequēter ꝯtigit si sit fridum vocaꝶ litargia. Si v̊o sit in sub̄a cerebri pessimū ē mortifeꝝ: ꝑt ēt pati egritudinē cōpositionalē: q̄ si ē oppilāſ nō ex toto aut est sub̄a vaporosa. ⁊ sic est v̊tigo ⁊ schotomia: aut hūoral'. ⁊ sic est stupoꝛ palisis: ⁊ hmōi. Si sit oppilatio ex toto aut oppilat vētriculos ⁊ sub̄az simulāt vētriculos tm̄: si vētriculos ⁊ sub̄az. sic est appoplexia. si vētriculos tm̄ sic est epilēsia. Veꝝ est ꝙ h̄ oppilatio est oppilās alios vētriculos: s3 nō tm̄ quātū anteriorē. Melācolia est de gn̄e cōplexiōis male. anteq̄3 āt ꝓcedas ad mediū vētriculū ꝯsidera iter media iter hūc ⁊ mediū. ⁊ sūt tria.s.anche. q̄ sūt sic̄ basis huius anterioris vētriculi dextri ⁊ sinistri. ⁊ sūt de sub̄a cerebri ad formā ⁊ figurā anchaꝝ ⁊ a latere vniuscuiusq3 iter vētriculos iā dictos est sub̄a vna rubea sanguinea. fcā ad modū vermis oblongi siue subterranei: ligata ligamentis ⁊ neruulis alterutriq3 q̄ ad sui elōgationē ꝯstrigit: ⁊ claudit anchas: ⁊ viā siue trāsitū ab anteriori ad mediū. ⁊ eꝯ. Et qn̄ hō vult cessare a cogitatiōe ⁊ sui ꝯsideratiōe eleuat ꝑietes: ⁊ dilatat anchas vt possit spūs trāsire de vno vētriculo ad alios. ⁊ ꝓpterea vocaꝶ v̊mis: tū qꝛ assimilaꝶ v̊mi subterraneo in sub̄a ⁊ figura. ⁊ ēt in motu ꝯ̄ctiuo: ⁊ extēsiuo. Post h̄ d̊scēde iferiꝰ paulatiue. ⁊ p̊ tibi occurret lacuna q̄ est q̄dā ꝯcauitas rotunda. ⁊ oblonga: in cuius medio est foramē tēdēs iferius ad palatuz dyagonal'r. ⁊ ei occurrit via directa q̄ a medio vētriculo descendūt directe ad collatoriū: ⁊ ⁊ h̄ lacuna hꝫ circunq̄q3 eminētias rotūdas magnas: factas ad sustētādū venas vel arterias ad ascēdēdū a reti mirabili ad vētriculos dictos: ⁊ iō in basi eius apꝑent glādule q̄ sūt iuxta rete mirabile eminētes: ⁊ ꝑ istā lacunā vētriculi anteriores ⁊ cerebꝝ quātū ad mediū eiuſ expurgāt suas suꝑfluitates. s3 cerebꝝ quantū ad ꝑtes añriores magis expurgat suas suꝑfluitates ꝑ collatoria narīū. His expeditis stati sibi apꝑet vētriculus medius q̄ est sicut q̄dā via ⁊ trāsitus ab añriori ad posteriorē. ⁊ in isto locato est v̊tus cogitatiua: ⁊ merito: qꝛ h̄ v̊tus opaꝶ cōponēdo fantasiata ⁊ memorata vt ex sensatis eliciat nō sensata. Itē qꝛ ipsa est v̊tus regitiua totius aialis. regimē aūt totius aialis ꝯsistit in cōꝑhēsione pn̄tiū: memoria p̄teritoꝝ: ⁊ ꝓnosticatione futuroꝝ. Et iō debuit eē in medio haꝝ v̊tutū apꝑhēsiuaꝝ ⁊ rememoratiuaꝝ. fuit ēt in medio hoꝝ vētriculoꝝ vt sit v̊tus eius in directo ad coꝛ: eo ꝙ v̊tus eius est v̊tus imediate deseruiēs itellectū: q̄re debuit esse i medio vētriculo: post istū ꝓcedēdo tibi apꝑebit vētriculus posterioꝛ q̄ est in cerebro posteriori, situatus ⁊ locatus: ⁊ h̄ cerebꝝ est velatū ⁊ distictū a p̊mo duobus pāniculis iā dictis. qꝛ h̄ est molle.s.anterius ⁊ posterius durū. Istđ cerebꝝ posterius est locatū: qꝛ est p̊ncipiū nuche. ⁊ qꝛ est p̊ncipiū p'imū neruoꝝ motiuoꝝ. Motus aūt fit ꝑ neruos motiuos q̄ q̄3to duriores tāto fortioreſ sūt. Istđ ccerebꝝ est figure pyramidalis: qꝛ vētriculus locatuſ i eo: est ēt figure pyramidalis: ⁊ cā q̄re illius figure ē vētriculus posterioꝛ est: qꝛ ꝑ ꝑtē iferiorez eius q̄ est basis eius dꝫ reciꝑe: ⁊ iō dꝫ hr̄e latitudinez. ꝑ ꝑtē suꝑiorē dꝫ ꝯtinē: ⁊ iō acumē ⁊ stricturā dꝫ hr̄e i cacumie: qꝛ spēs meliꝰ reseruanꝶ i stricto loco q̄3 i amplo: ⁊ iō fuit talis figure. Et ex his pꝫ q̄ opatio siue iuuamētū istius cerebri posterioris: qꝛ vnū est vt sit p̊ncipiū motiuoꝝ ⁊ nuche. Aliud est vt sit instr̄m virtutis memoratiue. Et ex

hoc pꝫ ꝙ passio ꝓpa huic est qn̄ lesa est memoria sicut
qn̄ lesa est cogitatiua. Egritudo ꝓpria est vētriculo me
dio: ⁊ qn̄ lesa est imaginatiua passio est in vētriculo an
teriori: sicut qn̄ passio est cōicās toti cerebro oēs lese sn̄t
v̄tutes: ⁊ opatiōes haꝝ v̄tutum oiū. Sꝫ tu dices q̄ est
cā ꝙ vētriculus medius nō hn̄it cerebꝝ mediū distin-
ctū sic̄ alij vētriculi. dicēdū ꝙ cā fuit: qꝛ iste vētriculus
est sic̄ via ⁊ trāsitus istoꝝ alioꝝ duoꝝ: ⁊ iō nō dꝫ eē di
stictus ab eis ẜꝫ cerebꝝ: ⁊ h̄ ō anothomia cerebri ⁊c̄.

¶ De eleuatione cerebri qd inde apparebit

His expeditis oꝫ eleuare cerebꝝ leuiter: ita vt
nō rūpat̄ aliqs neruus ⁊ icipe eleuare a pte
añriori: ⁊ tūc stati tibi appebūt due caruncu
le sil'es capitibus mām̄illaꝝ: ⁊ in suba appa
rēt sil'es sube cerebri: ⁊ iō a medullare suba sūt orte: ve
late subtilissimo pāniculo q dr̄ pia mr̄: ⁊ iō fragiles sūt
satis: qꝛ nō debebāt i hoie ex̄ penetrare: ⁊ h̄: qꝛ cerebꝝ
est cōplexiōis fride ⁊ hūide excedēter odor aūt cuꝫ sit
fumalis euaporatio: vel nō sit sine fumali euaporatiōe
hꝫ exiccare ⁊ calefacere q̈re remittere hꝫ lapsū cerebri
⁊ iō ipm hꝫ iuuare: q̈re nō ordinauit vt nō elongaret̄ a
cerebro: ẜꝫ itra craneū remanerēt: in ꝯcauitate emūcto-
rij siue collatorij nariū: ⁊ ꝑ porositates ossis nariū reci
piūt vapores: ⁊ odores repsentāt vsqꝫ ad vētriculū añ
riorē cerebri: ꝓcede postea ⁊ videbis neruos duos ma
iores: q sūt i corꝑe nr̄o vocatos opticos: qͦꝝ origo est a
suba cerebri: ⁊ si bn̄ ꝓcedebas: videbis ꝙ ꝯtinuate sūt
cerebri sube in vētriculis añrioribus: ⁊ ex̄ pāniculū piā
mr̄eꝫ cerebri añq̈ꝫ craneū egrediant̄ ꝯiūgunt̄: qꝛ adiui
cē applicant̄: vel qꝛ cruciant̄ exn̄tes ꝑforati in loco cru
ciatiōis ⁊ vniōis ipsoꝝ: vt eis fiat vnus locus cōis: vt
spēs vnius rei recepta a duobus oculis ⁊ delata ꝑ du-
os neruos ad vnitatē redeat: vt vna res nō videat̄ due
ẜꝫ vna sic̄ dꝫ: ⁊ post cruciationē eoꝝ egrediunt̄ craneū
⁊ qlibet eoꝝ ad ꝓpriū venit oculuꝫ cuius anothomia:
postea declarabit̄. Post illos eleua tm̄ cerebꝝ ẜm me-
dietatē eius ⁊ videbis scōm par neruoꝝ subtiliū ⁊ du
roꝝ: q vadūt ad oculos ad mouēdū ipos motu volūta
rio. Postea est tertiū par neruoꝝ cuius vna ꝑs vadit
ad mēbra faciei ad dādū ⁊ sensū ⁊ motū volūtariuꝫ: ⁊
alia ꝑs eius admiscet̄ q̈rto pari: ⁊ istō q̈rtū par sil' cuꝫ
eo qͦd ei admiscet̄ ex tertio pari descēdit iferius ad lo-
ca dyafragmatis: ⁊ dat sensū mēbris iferioribus ⁊ vi-
sceribus. Et isti veniūt ad stomachū: ⁊ ex eis oriunt̄ re
uersiui: qͦꝝ iuuamēta dcā sūt supra: ⁊ isti ꝓmi nerui sūt
vocis. Postea sūt nerui qnti paris q vadunt ad os pe-
trosū: qͦd est in radice auris: ⁊ eius foramē ē pāniculuꝫ
ꝯtextū ex filis hoꝝ neruoꝝ: ⁊ sic sūt istr̄ꝫ auditus. Po
stea sūt neruis vigiti paris subtiles q vadūt ad palatū
ad dādū sensū palato. Ultio est septimū par neruoꝝ q
vadūt ad liguā ad dādū sensū gustus ⁊ motū ligue. Et
ex his ꝓcedēdo eleua totū cerebꝝ ⁊ tūc appebūt duo
pāniculi iferiores exn̄tes supra os basilare qͦd est basis
⁊ fundamētū cerebri: ⁊ totius capitis: ⁊ tūc eleua hos
pāniculos duos ab osse: ⁊ in medio basilaris idirecto
collatorij iuenies rete mirabile: ꝯtextū textura fortissi-
ma: ⁊ miraculose duplicata vel multiplicata ex arterijs
subtilissimis: adiuicē ꝯtextis q̄ sūt rami arteriaꝝ appo
pleticaꝝ: ascēdētiū ⁊ in isto reti siue in venis istius re-
tis ꝯtinet̄ spūs vitalis ascēdēs a corde ad cerebꝝ: ad h̄
vt fiat aialis: ⁊ qꝛ spūs h̄ melius alterat̄ diuisus ad mi
nima: ⁊ tūc maxie diuidit̄ ad mima: qn̄ est ꝯtētus i ar
terijs ꝑuissimis ⁊ subtilissimis: iō istud rete fuit ꝯtextū
ex venulis siue arterijs mimis ⁊ subtilissimis: vt spūs
in eis ꝯtētus a cerebro facil'r alteret̄: ⁊ ꝑparatus ad for
mā aialis spūs ꝯuertet̄: lꝫ formā ꝑfectiorē acq̈rat̄ in vē
triculis cerebri: sic̄ sāguis in ventriculis cordis: ⁊ h̄ est
vna ex cāis q̈re rete mirabile fuit ꝯflatū sub cerebro vt
ponit Gal'. x. de iuuamētis: ⁊ in libro ō vtilitate pulsūs.
Est ēt alia cā: qꝛ mēbꝝ h̄ ē dignū multa custodia: q̈re
ipm nā locauit in loco tutissimo ⁊ forte ēt h̄ fecit nā: vt
ex vaporibus ciboꝝ ⁊ potuū ꝯdēsatis a cōplexiōe ce-
rebri ⁊ cadētibus deorsū: vt aliq̄ oppilatio ad tp̄s fie-
ret in h̄ reti mirabili ex q̈ oppilatōe cātur sōnus: ⁊ istō
rete sustētat due carnes glādose facte ꝓncipal'r ad ipm
sustētādū duas venas ascēdētes ad cerebꝝ ⁊ duas ar
terias ascendentes ad ventriculos cerebri.

¶ De oris qͦd durius est ceteris basilatione.

Post hec oia videbis os basilare qͦd durius ē
ceteris: qꝛ dꝫ eē basis ⁊ fundamētū ⁊ sustē-
taculū oiuꝫ alioꝝ qͦd aūt dꝫ alia sustētare dꝫ
eē duꝝ. Duꝝ fuit ēt vt a sup̄fluitatibus qbus
submittit̄ nō putrefiat: ẜꝫ putrefactiōi resistāt. Istud os
diuisū est in ossa patrosa nariū: ⁊ oculoꝝ ⁊ ossa duo la
teralia: q̄ vocant̄ ossa paris: ⁊ sic sūt qnqꝫ: ⁊ h̄ melius
discernes si decoques tm̄: tn̄ est ꝙ ossa nariū sūt multū
cauernosa porosa. vt sup̄fluitates pn̄t descendere ⁊ va-
por subiectus odori ascendere ad cerebꝝ: postea scinde
alterutraqꝫ ossa oculoꝝ: ⁊ videbis locū oculi ⁊ colligā
tiā eius cū neruo optico: ⁊ colligātiam eius cū neruis
motus oculi. appet ēt locus eius: qꝛ nō est positus mul
tū in ꝓfundo: qꝛ dꝫ recipe spēs in medio exn̄tes: n̄ emi-
net ēt multū ex̄ faciē: ne ab exterioribus ledat̄ cuꝫ eos
hēat valde molles ⁊ passibiles: ⁊ iō ad eius siue eoruꝫ
tutelā in hoie nā ordinauit supcilia vt a rebus descēdē
tibus custodiāt. ⁊ palpebras vt a rebus iterius occur-
rentibus ēt custodiant̄. ordinauit ēt tuberositatē maxil
laꝝ: vt custodiant̄ a rebus ab iferioribus ascendētibus
⁊ a latere obuiantibus: sic̄ ab alio latere obuiāt nares.

¶ De oculorum tunicis ⁊c̄.

In oculo aūt sūt. vij. tunice: ⁊ tres humores:
tunicas videbis diuidēdo oculū in duas par
tes: plene ⁊ leuiter. s. in añriorē ⁊ posteriorē.
Et in añriori sūt q̈ttuor tunice: qͦꝝ tres cōti-
nuantur ⁊ correspondent tribus tunicis itrinsecis: qꝛ
vni illaꝝ. s. cornee nō ꝯtinuat̄ aliq̄ in ꝓfundo siue iteri-
us. sic̄ igit̄ ꝓma ē cornea: q̄ dr̄ cornea: qꝛ assimulat̄ cor
nu in suba ⁊ colore q̄ trāsparēs est: ⁊ fuit trāsparēs q̈ꝫ
tū ad colorē vt nullius eēt coloris: ne ipediret receptio
nē ois coloris: fuit ēt sube solide: qꝛ rebus exterioribus
est ꝓpingssima. Scōa est ꝯiūctiua qꝛ ꝑter corneā exte-
rius est ꝯiungēs ⁊ velās ⁊ coopiens totū oculū: ⁊ hu
ic i ꝑte posteriori siue iteriori est sclirotica ꝯtinuata cū
ea ⁊ iterius circūdās. totū oculū: postea subiunctiua in
ꝑte añriori est vuea dicta sic: qꝛ simulat̄ medio follicu-
lo graui vue nigre in cuius medio v̄sus corneā est fora
mē qͦd dr̄ pupilla: fcā vt spēs visibilis possit ꝑuenire vs
qꝫ ad chrystallinā: ⁊ nō ipediat̄ ꝑꝑ obscuritatē vuee: ⁊
cā q̈re nō fuit totus discooꝑtus hac tunica vuea est tri
plex: vna est qꝛ ab ea suo colore viridi ⁊ puniceo siue
azuro ꝯfortat spm̄ visiuū cū sint mediuꝫ iter extremos
colores. Scōa cā est: qꝛ nimis si ipsa nō esset spūs visi
uus a lumine exteriori resolueretur. Et iō vt staret vni
tus in vno loco idirecto chrystallino fuit h̄ tunica hn̄s
vnū foramē qͦd foramē pupilla vocat̄. ⁊ iō ꝯtingit ꝙ si
hoc foramē dilatat̄ a nā: vel al'r ꝙ ipedit̄ visus: ⁊ ma-
gis ipedit̄ q̈ꝫ si ꝯstringat̄ a nā. Tertia cā est: qꝛ omnis
spēs rei q̄ vr̄ ꝑuenit ad oculū in figura pyramidali: cu
ius basis est res visa: ⁊ eius conus est oculus siue eius
angulus est in chrystallina: q̈re oꝫ ꝙ h̄ foramē sit stri-
ctū. dr̄ vuea: qꝛ hec tunica ꝯtinet hūorem vueū gn̄atuꝫ
ad humectandū oculū: ad hoc vt sit mediū itrinsecum
receptiuū

receptiuū spēꝝ: ꝛ qꝛ tale mediū nō pōt eē nisi aeris vꝪ
aq̄ a dn̄io ꝛ aer nō pōt ibi ꝯseruari. iō nō fuit ibi aer: ſꝫ
aq̈. Jtē qꝛ illuc currit spūs visibilꝪ aeris a dn̄io: ꝛ h̄ hu-
mor ꝯtinet̄ in vuea vt ꝓhibeat chrystallina appropin-
quare aeri exteriori: ꝛ vt corneā faciat distare a chry-
stallina: ēt vt foramen pupille stet dilatatuꝫ: ꝛ ꝓpterea
egredit̄ foramen vuee ꝛ ītumescit corneā. Et iō ꝯtigit
ꝙ in appropinquātibus morti cuꝫ ericcet̄ hic hūor ꝙ
cornea cadit ꝛ applanat̄. Et tūc a vulgaribus dr̄ ꝙ ap
pet tela an̄ oculos: ꝛ est signū īfallibile mortis. Cōtin-
git ēt pp eius ericcationē ꝯstrictio pupille: ꝛ iā potuisti
videre noticiā passionū q̄ occulte sunt: q̄ sunt in oculo
rōne huius vuee nisi ꝙ restat aliud dicere ō cataracta.
Cataracta aūt fit qn̄ vapor gn̄at̄ aut descēdit a cerebro
aut ascēdit a stomacho ꝛ ꝑuenit indirecto puppille ad
humorē hūc exn̄s inter chrystallinā ꝛ pupillaꝫ īpedit
receptionē spēꝝ. Et qꝛ h̄ vapor in ꝑ̇ncipio est mobilis
spēs repn̄tat̄ cū motu. Jtē cū de se sit coloratus mouet
chrystallinā ꝑm suū colorē: ꝛ cū spēs ꝯsueuerit esse rei
extrinsece q̄ mouet visum iudicat v̇tus visiua res exte-
rius eē motas: ꝛ iō iudicat muscas aut cimices vel for
micas sup ꝑietē ambulare. Postea v̇o h̄ vapor ī aquā
ꝯuertit̄: q̄ ꝯdensat̄ ꝛ in cataractā trāsit ꝯfirmatā: que si
totā pupillā coopiat ꝓhibet oīno visum. si aūt nō oppi
lat ex toto aut existit a latere foraminis aut in medio.
Si a latere diminutā videt ꝛ iudicat rem. Si vero in
medio sit iudicat rem ēt ꝑforatā: qꝛ ꝑtem quam videre
nō pōt iudicat eē foramē. Et ex his nota modum cura
tiōis cataracte ꝯfirmate. q̄ fit ꝑ manualē oꝑationeꝫ: qn̄
fit: qꝛ ista cataracta penitus extrahat̄ qꝛ anteq̄ꝫ possit
attrahi egrediet̄ totus hūor albigineus ſꝫ h̄ fit: qꝛ acū
īponūt ꝑforādo corneā longe a pupilla: ꝛ ꝓfundat̄ ob
lique cornea: donec sit īdirecto pupille: postea ducunt
acū ad locū cataracte vel aque ꝯdensate: ꝛ tūc ipsaꝫ ī-
pellūt īfra ad locū īfimū: ꝛ tūc cū suffocatione: ꝛ alijs
rebus ꝓhibent ipsa reascendere: ꝛ iō talē actū nō vo-
cant cataracte curatiuum: ſꝫ vocāt abatere. i. deprimere
cataractā: ꝛ sic apparet tibi quarta tunica: q̄ dr̄ vuea cū
ista in ꝑte posteriori seu īteriori oculi est tunica q̇nta q̄
dr̄ secundina: vel qꝛ secūda est a ſcliroticа: vel qꝛ secun
dine assilꝪata. Post istas ē tunica aranea circūdās chry
stallinā v̇sus ꝑtē anteriorē: cū in ꝑte posteriori ꝯtinuat̄
tunica retina: ꝛ in medio istoꝝ ꝯtinet̄ hūor vitreus ꝛ ī
medio eius est hūor chrystallinus rotūdus siue figure
sperice cū q̄dā planicie in ꝑte an̄riori: ꝛ h̄ hūor est ma
gis v̇sus ꝑtē anteriorem q̄ꝫ hūor vitreus in quo locat̄:
ꝛ iō hic hūor factus est ad chrystallinā locandū: ꝛ ad
ipsam nutrīedū. Et ex his cōpleta ē anothomia oculi.

¶ De loco aurium in capite ꝛc̄.

Js expeditis videbis aurē positā a latere ca
pitis: qꝛ sonus ꝑcipit̄ ꝛ dextris ꝛ a sinistris:
ꝛ ante ꝛ retro: ꝛ sursum ꝛ deorsum. Et iō in
strumentū illius potuit locari in dextra: ꝛ si-
nistra. nō aūt in ꝑte anteriori: qꝛ ibi erant instr̄a aliorū
sensuū. Auris aūt fuit figure rotunde in hoīe vel circu
laris: vt eēt plurimū capacissima: ꝛ cartilaginosa. Car
tilaginosa aūt fuit: vt eēt ab alterātibus extrinsecus tu
ta. Et vt eēt sonora cuius foramē est longū terminatuꝫ
ad os petrosum in cuius ꝯcauitate est spūs cōplanta-
tus q est īplātatus: q est instr̄m auditus: ꝛ eius foramē
vel cauernositates coopit ꝑ̄niculus subtilis cōtextus
ex villis neruoꝝ auditus iam supradictoruꝫ vt hic est.
Ossa aūt alia que sūt īfra basiliare: nō bene ad sensum
appent nisi ossa illa decoquant̄: ſꝫ pp ꝑcm̄ dimittere cō
sueuit: veꝝ est ꝙ de mādibullaꝝ ossibus potes videre
ꝑ̇ncipiū ꝛ finem. Jncipiunt. n. a cōmissura siue adorea
que est īter craneū ꝛ basilare in loco q est in fine super
cilij ꝛ frontis: ꝛ ꝓcedit v̇sus ꝑtem posteriorē iuxta os
petrosum ꝛ auriculam terminatur: aut ad dentes: quo
rum anothomiam supra dixi.

¶ De diuisiōe totius corpis ꝛc̄.

Apite expedito diuide ꝑm longitudinē totū
corpus in duas ꝑtes: īcipiēs a collo vsq̄ꝫ ad
caudā vt tibi ꝑ̇mo occurrit collū ſcm̄ pp pul
monē ꝛ tracheā arteriā ī aīalibus respirāti
bus: in q̊ sūt. vij. spondiles: ꝛ he spondiles sūt graciles:
ꝛ subtiliores alijs: qꝛ ab alijs dn̄t sustētari ꝛ portari: de
latū aūt dꝫ eē leuius deferēte: lꝫ. n. sint subtiliores alijs
foramē hn̄t maius: qꝛ nucha est grossior ī collo q̄ꝫ ī ali-
qua ꝑte spondiliū: qꝛ ibi est ꝑ̇ncipiū eius: ꝛ qꝛ sūt gra-
ciles he spōdiles fuerūt dure ꝛ firmiter ꝯtinuate vt nō
accidat dislocatio ꝛ lesio ab obuiātibus extrīsecꝰ. Post
istos sūt spondiles costaꝝ / q sūt. xij. sic̄ sꝪ coste. xij. septē
vere ꝛ. v. mēdose. Postea sūt spondiles renū q̄ sūt. v. ꝛ
sūt valde grosse ꝛ magne cū sint sic̄ fundamētū ꝛ sustē
tamentū oīum aliaꝝ ꝛ basis: postea sunt spondiles ali
qn̄ que sūt īplicatura: que est a dorso ad caudam: ꝛ sūt
tres minores ꝑ̄dictis: qꝛ dꝫ ꝯtinuari cū ossibus siue spō
dilibus caude que sunt ꝑue: vltio sunt spondiles caude
veꝝ est qȯ hic debes notare dr̄ias haꝝ spōdiliū: q̄ sūt
in foramibus eoꝝ ꝑ q̄ trāseūt ꝑua neruoꝝ ꝛ diuersita
tes ēt eorum in alijs siue additamentis siue simenis vt
noiat Aui. Sed he diuersitates magis sunt note ī cor-
pore decocto vel ꝑfecte ericcato: ꝛ ideo nō cures: ſꝫ for
te alꝪs faciā anothomiā in tali: ꝛ scribā que ad sensum
videbo: vt ꝓposui a ꝑ̇ncipio: in quolibet tn̄ spondili est
nucha que est medulla silꝪis sub̄e cerebri: nisi qꝛ viscosi-
or est ꝛ solidior fcā vt ab ipsa tribuat̄ sensus ꝛ motus
toti corpi a capite īferius: ꝛ qꝛ orta est a cerebro diuiso
ꝑꝫ dextꝝ ꝛ sinistꝝ: hinc est ꝙ ī suꝑficie eius appet filuꝫ
diuidēs eā ꝑ mediū. s. dextꝝ ꝛ sinistꝝ tn̄ nō penetrat h̄
diuisio vel seꝑatio ꝑꝫ ꝓfūdū: qꝛ nucha est orta a ꝑte po
steriori cerebri: q̄ nō est depressa ꝑꝫ ꝓfundū: ꝛ ex hac di
uisiōe siue seꝑatiōe nuche tibi pōt appere cā quare op-
pilatio pōt ꝯtingere ī media ꝑte nuche: ꝛ nō erit ī alia
ꝑte: ꝛ ideo ꝑalisis pōt in vna parte ꝛ dextra vꝪ sinistra
ꝯtingere ꝛ nō in alia. A nucha āt in q̄libet spōdili orit̄
vnū par neruoꝝ q vadūt ad dādum sensum ꝛ motum
mēbris determinatis. Que'āt sūt mēbra ad q̄ prouenī
unt nerui illi nō pōt bene in tali anothomia videri: sed
oporteret aīal liquefieri ī aqua pluuiali: ꝛ h̄ nō spectat
ad pn̄s: ꝛ si vis hec mēbra cognoscere lege ī ꝑ̇ma fen.
ꝑ̇mi can̄. summa scd̄a caplꝪo de anothomia neruoꝝ or-
toꝝ a nucha: ꝛ qꝛ spondiles sunt. xxx. paria: neruorum
sunt. xxx. paria: ꝛ qꝛ a cauda orit̄ vnū erūt. xxxi. ꝑia.

¶ De excoriatione brachiorum ꝛ pedū ꝛc̄.

Js expeditis excortica brachium ꝛ pedem:
ꝛ incipe a brachio ꝛ excortica leuiter: vt vi-
deas venas supradictas: que veniunt ad cur
uaturam brachij: ꝛ tunc videbis venam su-
pradictam: que penetrat ꝑ subassella ad brachiū: ꝛ pro
cedit ꝑ domesticam partem brachij: ꝛ in ꝑte īferiori cu
biti apparet: ꝛ vocat̄ basilica. Et in superiori ꝑte cubiti
est cephalica: que euacuat a capite: ꝛ ad brachiū venit
supra furcula morte a vena ascendente ad caput: vt su-
pra dixi. Et in medio istarū est vnus ramus ꝯtinuatus
in curuatura brachij cū ambabus: ꝛ hec vocat̄ media
qꝛ media est: vel alio noie vocat̄ cōis: q̄libet tn̄ harum
duaꝝ procedit vlterius vsq̄ꝫ ad manū ꝛ in siluestri ꝑte
manus apparēt: ꝛ illa q̄ est inter auricularē ꝛ ān̄ularē
dr̄ sylen ꝛ rn̄det basilice. Que vero est inter polliceꝫ ꝛ
indicem dr̄ saluatella ꝛ fleubotomatur loco cephalice.

Que ṽo est in medio dr̃ funis brachij ꝛ retinet locum
cōis siue basilice post venas musculos multos notab:
ꝛ cordas multas magnas ꝛ grossas quarū anothomi
am ꝑfectā in tali corpore nō labores inuenire: sȝ in cor
pore exiccato ad solem ꝑ trienniuȝ vt alias monstraui
ꝛ numeꝝ eoꝝ ꝑfecte declaraui ꝛ anothomiā talium:
ꝛ musculoꝝ brachij ꝛ manus ꝛ peduȝ scripsi i lectura
quā feci sup ꝑmo scdo ꝛ tertio ꝛ quarto de iuuamen-
tis. Eleua igit̃ carnositatem totam vsqȝ ad ossa: ꝛ ꝑmo
inuenies os qd̃ vocat̃ adiutoriū: veꝝ est tamē ꝙ supra
dorsum siue pectus a latere posteriori est spatula hn̄s
figuram similem ad modū spatule lignee: qd̃ os latum
est inferius: vt pectus ꝛ costas nō īpediat: strictū vero
est superius vt adiutorio ꝯfirmet̃: ꝛ iō in eius extremo
superiori hȝ aliquā cōcauitatem supꝑficialem ad modū
cōcauitatis rotunde: in qua vt reuoluat̃ adiutorium si-
tuata est extremitas rotunda adiutorij: cuius caput ꝑ-
mū est rotundū locatum in pisside ossis spatule: postea
in medio obliquat ṽsus domesticaȝ ꝑtem vt plicatio ꝛ
amplexio reꝝ sit possibilior. Extremū aūt hȝ quasi du
as eminentias: qꝛ duobus focilibus dȝ ꝯiungi: ꝛ in me
dio partiū eminentiā hn̄tium hȝ magis supra quandā
cōcauitatem in quā ingredit̃ extremitas focilis inferio
ris: que facta est ad moduȝ instrī hauriendi aquā: vt fir
mior sit cōiunctio ꝛ colligantia: ꝛ iō dislocatio raro ꝛ
difficulter fit in hac iunctura. Et qn̄ fit raro est ꝙ bene
possit restaurari: ꝛ focile inferius est longius supꝑiori:
qꝛ cōuenientius est ꝙ illud qd̃ sustentat alteꝝ sit longi
us: ꝛ maius: eo ꝙ sustentat̃: ambo tn̄ ꝯueniunt: qꝛ sunt
grossiora in extremis q̄ȝ in medio qꝛ ab extremis de-
bent oriri lgiamenta: ꝛ iuncture: ꝛ in medio debent si-
tuari musculi: ꝛ focile superius nō ꝓcedit directe: sicut
inferius: vt sit causa cōplicatōis manus ꝛ brachij: post
ista duo focilia est raseta: cuius ossa fuerunt purificata:
vt possit manus in planta eius plicari ꝛ cōtrahi ad cō
tinendum res fluidas ꝛ currentes: ꝛ fuerunt ossa eius
octo in duabus aciebus: in qualibet acie quattuor. po-
stea sunt ossa pectinis denominata sic a forma ꝛ figura
pectinis. ꝛ sic sunt quattuor: que corrn̄dent quattuor di
gitis: nam pollici nō rn̄det aliqd̃ os pectinis qꝛ poller
nō est in eadem acie cuȝ alijs digitis: postea sunt digiti
qnqȝ in quorū quocunqȝ videbis carnem in ꝑte dome
stica vt possit cōplicari ad capiendū: ꝛ ex duricie ossiū
eoꝝ non ledant̃ ꝑꝑ fricationem. A lateribus ēt eoꝝ est
multa caro vt īter ip̄os cōplicatos nō accidat vacuitas
aliqua. Ex ꝑte vero siluestri nō est tanta multitudo car
nis: qꝛ digiti nō cōiungunt̃ versus ꝑtem siluestrē. Post
carnem vero sunt corde quarū vnaqueqȝ ꝓpria ad pro
priā venit iuncturā ꝛ illa que ad supꝑiorem venit iūctu-
ram īgredit̃ ꝑ mediū inferioris corde: qꝛ eqtate eaȝ nō
pōt: vt sit tuta a nociuis: ꝛ ꝑꝑ hoc supꝑior magis est pro
fundior inferiori: qꝛ longius huius procedere. Iteȝ nō
eqtat eam ne tumor ꝛ ieptitudo fiat in digitis. nō auteȝ
procedit in aliquo laterum: qꝛ ossi proprio dȝ coniungi
in medio directe. non a latere.

¶ De esse ossium ꝛ qbus in locis dirigunt̃ ꝛc̄.

V Ltimo aūt deueniemus ad ossa que sunt fun
damenta totius ꝛ supportātia omnia: ꝛ sunt
ossa inferiora: ante tamē q̄ȝ ad ossa peruenia
mus excoria cutem subtilissime vt inuenias
venas duas descendentes: que ramificate sunt a trun-
co vene chilis descendentes: que qn̄ erit in fine spondi
liū renū mūdificat̃ in duos ramos: quoꝝ vnus trāsibit
ad tibiā dextrā: ꝛ alter ad sinistrā qd̃ ꝑt videre ad sen-
sum: ꝛ eodem mō ramificat̃ arteria descendēs: postea
qlibet illoꝝ tunicorum ramificat̃ in duos magnos ra-
mos: quoꝝ vnus directe descendit per domesticam ꝑ-
tem tibie vsqȝ ad digitos pedis: ꝛ hec vocatur saphe-
na que propter directionem suam fleubothomata eua-
cuat a membris naturalibus: ꝛ genitalibus: vt a matri
ce renibus testiculis ꝛ hmōi ꝛ appet supra genu ꝛ in-
fra supra cauiculā: ꝛ infra in calcaneo: ꝛ apparet in pe
ctine pedis alius ramus obliquat̃ ꝛ ingredit̃ iuxta iun
cturam scie: ꝛ iō vocat̃ sciatica: ꝛ ꝑꝑ obliquationē quā
hȝ circa has iuncturas fleubothomata magis euacuat
in passionibus iuncturaꝝ: ꝛ appet in oībus predictis
locis. In parte tn̄ siluestri: postea eleua musculos ꝛ cor
das: ꝛ vide ossa. Et ꝑmū est os femoris supra qd̃ fabri
cati sunt spondiles dorsi: ꝛ per ꝯn̄s totum corpus. In
parte inferiori hȝ pisidem quandā: in cuius cōcauitate
locata est extremitas rotunda cāne coxe que vertebrū
vocat̃: ꝛ in medio amboꝝ in parte anteriori est quod-
dam ligamentū qd̃ alio noīe pōt vocari ṽtebꝝ: etiā qn̄
hoc vel ꝑmū resilit foras: tūc necesse est hoīem claudi
care: qꝛ crus hoc elongat̃ ꝛ firmari nō potest nec totuȝ
pōt bene suportari: necesse est vt crus tabescat: qꝛ vene
que pertranseunt inferius ꝑ oppressionem: ꝛ obliqua-
tionem quodāmodo oppilant̃ lȝ non ꝑfecte ꝛ iunctura
hec istoꝝ ossium vocat̃ scia: vnde dolor eius vocat̃ scia
ticus: postea videbis os qd̃ noīat̃ cāna coxe qd̃ est ma-
ius oībus ossis: que sint in corꝑe: qꝛ dȝ esse sustentamē-
tū totius corporis: qd̃ ꝯcauitatem habuit magnam: vt
esset leue: ꝛ vt multū medullam retineret: ꝛ qꝛ melius
sustentare pōt qn̄ nō stat perpendicul'r: sȝ qn̄ ꝭm extre
ma plicatū est versus domesticam: ꝛ in medio plicatuȝ
est ꝛ cōnexū: hinc est qd̃ nō est rectū oīno: sed ꝭm mo-
dū dictū post ipsum in iuncture genu sunt duo focilia ti
bie versus tn̄ ꝑtem anterioreȝ in iunctura illa est os qd̃
vocat̃ patella factū ad modū patelle vt iunctura fit for
tior facta ex ligamentis ac si per modū fuissent ligata:
ꝛ focile maius est in domestico ꝛ grossius: qꝛ illud hȝ
magis onus corporis sustentare. minus aūt ꝛ subtilius
est in ꝑte siluestri nō perueniens ad iuncturā: qꝛ factuȝ
est tm̄ vt sit appodiamentū maioris. Post ista duo fo-
cilia est os cui ista ꝯtinuant̃ per iuncturā cayb siue ca-
uicule nominate ab osse illo qd̃ cayb nominat̃: ꝛ est os
calcanei fabricatū depressum ꝛ grossum quadrangu-
latū. vt possit bene figi ꝛ figere totū: ꝛ propter fixioneȝ
bonam ꝛ vt qn̄ figit̃ cutim ad terraȝ nō atterat. natura
cutim grossam callosam multa sub ip̄o posuit. Postea
est nauiculare qd̃ est factum ad modum nauicule qua-
drangulare oblongum. Postea est raseta pedis qd̃ cō-
positū est ex tribus ossibus: non ex octo sicut raseta ma
nus: qꝛ pes nō dȝ ita pluribus motibus moueri ad ali-
qd̃ retinendum vt manus: sed propter fixionem habu-
it tm̄ tria. Postea est pecten qd̃ compositum est ex qn-
qȝ: qꝛ poller positus est in eadem parte cum alijs: post
hec sunt ossa digitoꝝ q̄ttuordecim: qꝛ qlibet eoꝝ digi-
torum hȝ tria ossa: ꝛ pollex habȝ duo: ꝛ tunc erunt ossa
pedis. xxviij. Quot autem ꝛ qui sunt musculi ꝛ corde
magis potest videri in homine exiccato q̄ȝ recenter su-
spenso: sicut alias declaraui ad sensum qn̄ legi librū de
iuuamentis membroꝝ tm̄: tn̄ scias ꝙ corde extenden-
tes digitos pedis oriuntur a musculis qui sunt in tibia
in parte siluestri sed ꝯtrahentes digitos oriuntur a mu
sculis: qui sunt in planta pedis: nam pars inferior pe-
dis fuit carnosa multum propterea vt pes magis fi-
geretur ꝛ cutis ab ossibus ad terram non alteretur: ꝛ
ideo in planta pedum rationabil'r musculi contrahen-
tes digitos fuerunt locati: sed extendentes digitos nō
potuerunt locari in parte superiori: qꝛ pars superior dȝ
esse excarnata ne aggrauet pedem. Finis.

¶ Incipit

¶ Incipit tractatus Rasis de egritudinibus pueroꝝ
⁊ earum cura qui appellatur practica puerorum.

¶ De sahafati puerorum.

Sahafati accidit pueris ⁊ forte accidit in fa
cie ⁊ in capite ⁊ generatio eius est propter
multitudinē sanguinis ⁊ humiditatem cu
tis ⁊ signū eius est vulnera parua ex q̄bus
exit humor qui expandit in facie ⁊ in capi
te: ⁊ cū eis accidit pruritus q̄re puer plan
git vigilat: ⁊ ꝯquerit: ⁊ incipe in eoꝝ cura corrigēdo ci
bū nutricis: deinde tonde caput pueri cū psilotro: dein
de suppone desuꝑ folia attriplicis: q̄m forte curat ꝑ h̄
tm̄ q̄m ista folia sugunt venenū: aut pone desuꝑ istō vn
guentum. ¶ Unguentum valens ad sahafati que acci
dit in capitibus puerorum. Reci. ceruse litargiri. ℥. v. li
xiuij ō cineribus vitiū. ℥. iij. olei ro. ℥. i. cere. ℥. ß. liquefiat
cera cū oleo ro. ⁊ terant medicie: ⁊ ꝯficiant cū vitellis
duoꝝ ouoꝝ assis. Deinde vnge cum eo caput pueri.

¶ De fauositate puerorum.

¶ Passio que dicitur fauositas mellis est spēs sahafati
⁊ tūc suꝑ vulnera apparēt q̄dā squame ⁊ scalpitur cu-
tis cuz magno pruritu: ⁊ exit ex eis qō ē que mel: ⁊ cu
ra eius est vt quottidie tondatur caput ⁊ abluatur cuz
aq̄ mentastri ⁊ maiorane ⁊ saturegie: deinde vngatur
cū isto vnguēto. Accipe litargiri ceruse. an̄. aur̄. ij. sulfu
ris ⁊ argenti viui: aureū. i. olei rosati partes duas: ace-
ti partē vnā misceantur ⁊ cōficiantur cuz oleo rosato ⁊
aceto donec fiat vnguentū: ⁊ vnge cuz eo sero ⁊ mane:
⁊ caput ablue cum illa aqua.

¶ De magnitudine capitis puerorum.

¶ Accidit q̄busdā pueris ꝙ exeant cum magno capite
⁊ post exitū augmentatur vltra mensuram debitam. ⁊
ego vidi pueꝝ cuius caput adeo augmentabatur in lō
gitudine ⁊ latitudine ꝙ corpus eius sufferre non pote
rat ⁊ non cessauit augmentari quousq̄ mortuꝰ est puer.
¶ Magnitudo aūt capitis aut erit ex ventositate gene
rata in ossibus capitis: aut ex aggregatione aque inclu
se in eo que non inuenit viam exitus: ⁊ incipe in cura
eius purgando caput nutricis cuz hieris magnis ⁊ ca
ueat ab omnibus cibis generantibus ventositatem ⁊
superflua grossa: deinde incipias in eius cura cū eis q̄
mittuntur in naribus pueri: sicut de oleo amigdalaruz
amaraꝝ: aut de oleo anetino aut de ben optimo: aut ō
aqua maiorane: ⁊ si sic sit curatus sufficit. Sinautē po
ne super caput emplastrum de olibano: sarcacolla sera-
pino gummi amigdalarum: si sanatus fuerit sic suffic̄:
sinautem accipe alzum vel alzunabum ⁊ pista cum te-
sta sua donec fiat quasi vnguentum. misce cum eo parū
olibani ⁊ pone super totum caput post rasuram: ⁊ per
mitte aliquot diebus. Ista medicina restringit caput ⁊
redire facit ad mensuram debitam: deinde mitte in na
ribus eius fel lupi vel cerebrum ⁊ paruz myrre vł am-
bre ⁊ fac hoc in quolibet mēse. Paruitas capitis si fue
rit naturalis non curatur.

¶ De inflatione ventris pueroꝝ.

¶ Multotiens accidit eis cum magnitudine capitis in
flatio ventris: ⁊ cura eius est ꝙ accipiat myrrā ⁊ aloē
⁊ crocum ⁊ cōficiantur cuz aqua saraliaꝝ: ⁊ pone suꝑ
caput ⁊ si cum inflatione ventris in magnitudie capi-
tis macrescit corpus. Accipe aniulem. ℥. v. auellanarū.
℥. vij. amig. ⁊ feniculi aureū. i. terantur ⁊ extrahatur ab
eis oleum deinde immitte naribus vsq̄ ad. ℥. iiij. ⁊ vn-
ge caput ⁊ mitte in naribꝰ: ⁊ da bibere nutrici cū lacte.

¶ De sternutatione puerorum.

¶ Sternutatio accidit in cerebro vel in tunicis eius: ⁊
signū eius est ꝙ oculi ꝓfundantur ⁊ superuenit febris.
Cura eius est ꝙ ponas super cerebruz folia portulace:
aut rasurā cucurbite cū oleo ro. ⁊ farina ordei: aut vn-
ge caput cum vitello oui ⁊ oleo.

¶ De vigilijs puerorum.

¶ Uigilie accidunt pueris in prima etate ex corruptio
ne lactis: ⁊ cura eius est vt mittatur in naribus pueri
oleum violatum cum croco aut oleum anetinum cum
succo lactuce: ⁊ vnge caput ⁊ stomachuz cū istis oleis
⁊ sit sollicitudo nostra in correctione lactis. ⁊ da suge-
re sirupum papaueris ⁊ vnge timpora ⁊ frontem cum
oleo opij ⁊ croco.

¶ De epilepsia puerorum.

¶ Epilepsia accidit duobꝰ modis: aut nascitur puer cū
ea: ⁊ est ex malitia complexionis naturalis in cerebro
humide aut frigide. Aut erit eis accidentalis: ⁊ si na-
turalis est q̄m cum ea nascitur. Signū accidētalis est
q̄m aduenit post partuz. ⁊ cura nālis est obseruatio die
te: q̄m cum mutauerit etatē sanabitur ab ea: si autē nō
fuerit sanus sectabitur euz vsq̄ ad mortē: ⁊ curatio ac-
cidentalis est sollicitudo circa corruptionem lactis: vt
caput ⁊ corpus nutricis purgetur: ⁊ caueat ab oibꝰ ci-
bis gn̄antibus flegma: ⁊ nō lactetur puer nisi in ea q̄
titate qua possit digerere vel minus: ⁊ mitte in naribꝰ
medicinas calidas: ⁊ odoret assam fetidam ⁊ rutaz ⁊
vnge cum oleis calidis ⁊ suspende peoniam in collo
eius: ⁊ liga ad collum eius lapidem smaragdi: ⁊ non
accidet eis epilepsia ⁊ si durauerit post hoc da tyria-
cam magnam.

¶ De quadam passione que dr̄ mr̄ pueroꝝ.

¶ De quadā passione que dr̄ mater pueroruz: hec infir
mitas accidit pueris in prima etate frequenter: ⁊ signū
eius est plāctus magnus multus timor in somno: ⁊ vi
gilia augmentatur calor: ⁊ ex ore eius egreditur odor
fetidus: ⁊ causa huius egritudinis est acceptio lactis
plus q̄ȝ possit digerere. Et cura eius est in correctione
lactis. ⁊ ꝙ detur dyapliris diamascum quottidie sexta
pars dragme. cum lacte: ⁊ precipua medicina est in h̄
tyriaca magna.

¶ De sane aurium puerorum.

¶ De humiditate fluente in pueris ab auriculis: hec in
firmitas accidit pueris in p̄ma etate ex humiditate ce-
rebri. ¶ Et cura eius est vt mittatur in eiꝰ auriculis li-
cinium bombacinum antiquum ⁊ cum fuerit humore
plenum extrahatur ⁊ aliud intus mittatur: ⁊ forte cuz
hoc tantum curatur. sinautem accipe alumen ⁊ dissol-
ue cum vino ⁊ intinge in licinio ⁊ itromitte: humor. n.
desiccabitur. aut accipe croc. ⁊ nitrum contere cū aqua
⁊ aceto ⁊ intromitte.

¶ De veneno fluente de aure.

¶ De veneno: ⁊ hoc accidit pueris ex vesica vel plaga
accidente in auricula. sufficit eis intromittere mel buli
tum cum aqua: purgat enim venenuz ab auriculis: aut
accipe folia myrte aut galle ⁊ distemperetur cum ace-
to ⁊ intromittet.

¶ De morbis oculorum in pueris.

¶ De egritudinibus pueroꝝ in oculis: accidit pueris i
volis diuersitas egritudinū: ⁊ ex eis est inflatio ⁊ clau
sura palpebrarum: ⁊ forte hoc accidit ex medicinis sti
pticis: quas mulieres ponunt super capita puerorum:
sicut alkanna ⁊ huiusmodi: quoniaz superflua capitis
conuertūtur ad oculos: ⁊ forte accidit eis ex fluxu māe
calide ⁊ frigide. Et cura huiꝰ egritudinis est q̄n rubor
est in facie ⁊ calor in fronte: vt accipias succuz memi-
the ⁊ folioꝝ rosaꝝ. an̄. ℥. i. croci myrre. an̄. ℥. i. ⁊. ß. pul-
ueriza ⁊ confice cum aqua sarraliarū ⁊ lacte mulieꝝ
⁊ superpone oculis ⁊ fronti quottidie renouādo quo-
vsq̄ apiant

vſq₃ apiant oculi ⁊ ē exptū in pueris. ¶ Si āt in ocu-
liſ nō fuerit rubedo nec calor in frōte. Accipe myrrā ⁊
crocū ⁊ aloe₃ ⁊ folia roſaꝝ ꝯfice cū bono vino ⁊ ſuper
oculos pone. ¶ Et ꝓbatiꝰ ad hoc qđ ſepe ꝓbaui mitte
in naribꝰ paꝝ ambre ⁊ diſtēpa cū lacte mulieris. Si āt
accidat eis aliaꝝ egritudinū aliq̄: ſicut ſcabies ⁊ albedo
⁊ hmōi curenť cū medicinis q̄ dicunť in etatibꝰ adole-
ſcentiū ⁊ iuuenū ⁊ alioꝝ: ſ₃ tñ cū leuioribꝰ.

¶ De obliquitate viſus.

¶ De egritudie qñ qs oblique aſpicit vel videt ⁊ h̄ aut
ē nāle aut accidit poſt partū: ⁊ cura eiꝰ ē ꝙ apponať ď
nocte cādela ex pte ꝯ̄ria viſui obliqui: ⁊ cū receptꝰ vel
erectꝰ fuerit in lecto ſuſpēdanť cultre pulchre diuerſoꝝ
coloꝝ ſup lectū quouſq₃ corrigať viſus.

¶ De morbis dentium.

¶ De egritudibꝰ q̄ accidūt pueris circa natiuitatē dētiū
dixit Gal. qñ dētes naſcūť cito natiuitas eoꝝ leuior ē:
⁊ mioris doloris: ſ₃ dētes erūt ďbiliores: ⁊ cu₃ tarda-
uerit eoꝝ natiuitas erit dolor fortis: ſ₃ dētes erunt for-
tiores: ⁊ duri: ⁊ ſi origo fuerit in vere naſcunť ſtatim ⁊
ſine dolore: ⁊ ecōuerſo: ſi fuerit i hyeme: ſ₃ gingiue nō
iflabunť: ⁊ ſi fuerit in eſtate accidit eis puꝰ dolor: ⁊ ac
cidit eis in h̄ tpe plm apa in maxillis ⁊ gingiuis ⁊ glā
dule ⁊ pruritus in auriculis: ⁊ fluxus ſanguis ⁊ vene
ni: ⁊ forte accidit qbuſdā febris ⁊ fluxꝰ vētris: aut ꝯſti-
patio. ¶ Et cura eius eſt qñ inflať gingiua vt ſcalpať
paꝝ cū digito ⁊ poſtea cū oleo vel pinguedine galline
aut cerebro leporis: aut lacte canis: ⁊ pone ſup caput
pueri aquā in q̄ ďcocta fuerit camomilla ⁊ anetū: ⁊ ſu
p eius mādibulas pone empla diſſolutia: ⁊ ſi dolor au
gmenteť poſt hoc apud origine₃. Accipe alcānā butiꝝ
oleū laurinū miſce totū: ⁊ pone ſup locū. ¶ Vel acci-
pe butiꝝ vacce ⁊ medullā cruris ⁊ pone deſup ⁊ ſi ap
paruerint capita dentiū pone ſup caput totū ⁊ collū la
nā mundā ⁊ ſpargať q̄ttidie ſup lanā aq̄ tepida. ¶ Et
ſi acciderit fluxus vētris medicabiť cū eis que dicemꝰ.

¶ De puſtulis que accidunt in ore pueroꝝ.

¶ Veſice que accidūt in oribꝰ pueroꝝ in p̄ma etate qñ
q₃ accidūt ex corruptiōe lactis: vel ex acumie: ⁊ illa ve
ſicatio aut erit nimis acuta aut paꝝ. ¶ Signū acute ē
rubedo ⁊ fortitudo doloris ⁊ fluxus ſaliue ⁊ ſignū pa
ru₃ acute ē vt veſice declinēt ad albedinē ⁊ ſint pui do
loris ⁊ hūor q ad os deſcendit ſit multus. ¶ Cura ve
ſicaꝝ acutaꝝ ē corrige lac nutricis cū cibo frido ⁊ hūi
do. deinde maſticare paꝝ de lenticulis ⁊ ponat mulier
in ore pueri: aut acci. paꝝ midi ⁊ diſtēpa cu₃ aq̄ roſaꝝ
⁊ ſuppone ⁊ pone in ore pueri aquā macianoꝝ vl ma
loꝝ ḡnatoꝝ. ¶ Et ſi acuta fuerit ⁊ nimis colerica mi
ſce cū iſtis ſuccū lactuce aut portulace aut vue canine.
¶ Et cura veſicaꝝ pui acuminis ⁊ ďclinātis ad albedi
ne₃ ē vt accipias: myrre croci. añ. ʒ. i. ₃uccari duplū pul-
ueri₃a ⁊ mittanť in os ⁊ ſi plage fuerit nigre aut putri
de medicabimur cū medicinis dictis in etatibꝰ iuuenū.

¶ De vomitu in pueris.

¶ Accidit pueris in p̄ma etate vomitꝰ mltis cauſiſ: aut
pp lactis multitudinē magis q̄₃ digerere poſſit: aut pp
corruptionē eius. ⁊ maxie ſi puer fuerit humidi ⁊ ďbi-
lis ſtomachi. ¶ Et cura eſt vt vetes multitudinē lactiſ:
⁊ poſt ꝯſidera in vomitu ſi ſentiť odor acetoſus ⁊ fue-
rint in eo hūores al. Accipe olibani ſextā ptē. ʒ. i. ⁊ ru-
te ſicce tertiā partē. ʒ. i. pulueri₃a ⁊ miſce cū ſiru. roſaꝝ:
⁊ da puero: aut accipiat mater, paꝝ cimini ⁊ ſumach
⁊ maſticet: ⁊ ponat in ore pueri. ¶ Aut detur puero ſi
rupuſ maloꝝ granatoꝝ cū menta. ¶ Aut qđ ſepe pro
baui: accipe ligni aloes ⁊ maſticis. ʒ. ſ. galle ſextā ptē.
ʒ. i. Molle totū ⁊ ꝯfice cū ſirupo roſaꝝ ⁊ modico alga
lie ⁊ da puero anteq̄₃ ſugat lac. ⁊ pone ſup ſtomachu₃
hoc emplaſtꝝ maſtix: aloe acatia galla olibanū panis
vſti. añ. ꝯfice cū oleo roſato: ⁊ ſirupo roſaꝝ: ⁊ pone ſu-
p ſtomachu₃: eſt. n. exptū ad vomitū ⁊ ſaliuā puerorū.
¶ Et ſi in vomitu nō fuerit odor acetoſus ſ₃ acutꝰ ⁊ ca-
lor declinat paꝝ ad acumen: vel color ad palorē: ꝓpi-
na puero paꝝ de rob agreſte vel citoniorū vel coctano
rū aut de iſtis. ¶ Trociſci valentes ad vomitū puero
ru₃. Recipe roſaꝝ ſpodij. añ. ʒ. iiij. galle. ʒ. ij. ſemis por-
tulace: ſemis lapatij. añ. ʒ. i. ⁊. ſ. carabe ꝯficianť cu₃ aq̄
agreſte vel cū aq̄ maloꝝ granatoꝝ ad pōdus. ʒ. i. ⁊ da
trociſcū vnū puero cū ſirupo roſaꝝ: ⁊ pone ſup ſtōum
iſtud emplm qđ valet vomitui ⁊ fluxui ventris qui ac
cidūt pueris. Reci. farine ordei: rubi viridis: cortic̄ ma
li granati. añ. ꝯfice cū aq̄ roſaꝝ ⁊ pone ſup ſtomachū.

¶ De fluxu ventris puerorum.

¶ Multotiens accidit fluxus ventris pueris pp natio
nem dentiu₃ ſicut diximus. Vel pp frigus cum ligatur
puer. Aut pp corruptionē lact̄ ex colera aut flegmate.
¶ Et ſignū colere eſt ꝙ iueniať in egeſtione pueri citri
nitas ⁊ acumen: ⁊ ꝙ exit ſine mora. ¶ Et ſignū frigo
ris ⁊ flegmatis eſt albedo in egeſtione ⁊ tortio in ven
tre cū egerit ⁊ niſi flegma ſit viſcoſum exit ſtati₃. ¶ Et
cura eſt vt deť puero ſirupus roſaꝝ vel macianoꝝ vel
mali granati cū mēta ⁊ accipiat de ſpodio in aq̄ poſito
ad bibēdū: aut accipiat fermētu₃ diſſolutu₃ in aq̄ ⁊ co-
la ⁊ mitte ſextā ptem. ʒ. ſpodij ⁊ tres ptes. ʒ. galle ⁊. ʒ.
ſ. croci ⁊ da bibere. ¶ Aliđ accipe ſemē lapacij ⁊ vio
laꝝ ⁊ miſce cū vitello oui aſſati ⁊ da puero. ¶ Aut da
ex hac medicina expta. Reci. ſemis lapacij: arilli vſti
vuaꝝ paſſaꝝ. añ. ʒ. iiij. glandiu₃ ſemis papaueris albi.
añ. ʒ. ij. croci aurea q̄ttuor pulueri₃a ⁊ deť ex eo puero
cum rob de citonijs vel ſirupo roſaꝝ: ⁊ pone ſup ſtōu₃
empla ſtiptica: ⁊ accipe aquā decoctōis ſumach: ⁊ ma
laſſa cū farina ordei vel farina milij ſuppōe: ſi ceſſaue-
rit fluxꝰ bonū eſt. Sin aūt acci. acatie ceruſe. añ. ʒ. i. opij
vij. ptē. ʒ. ⁊ forma liciniū ⁊ ſuperpone ⁊ ſtati₃ ceſſabit
fluxus. ¶ Si aūt fuerit ex frigore vel flegmate detur
puero octaua pars. ʒ. gallie cū ſucco coctanoꝝ vel deť
pars q̄rta. ʒ. olibani. emplm ꝯſtipās vētrē valet ſtōis
pueroꝝ. Acci. crocū: myrram cera₃ confice cum vino ⁊
pone deſuper.

¶ De conſtipatione pueroꝝ.

¶ Multotiēs accidit pueris cōſtipatio. ⁊ cura eius eſt
vt des nutrici paꝝ cucumeris aſinini: deide alia die la
ctet puerū: aut accipe lacteridis terre ⁊ fac cerotū: ⁊ po
ne deſup aut accipe mediā ptē ſtercoris foricini ⁊ terre
cū pinguedie renū hirci ⁊ fac licinium parū ⁊ ſuppōe
⁊ ſi acciderit puero duoꝝ mēſiū vt ꝯſtipeť eiꝰ nā ⁊ alte
reť in calore ⁊ ñ p̄t vomere. Acci. ſarcacolle tertiā ptē.
ʒ. viniꝰ ⁊ da cū lacte mr̄is eiꝰ: aut fac cliſtē cū oleo viol.

¶ De tuſſi puerorum.

¶ Tuſſis accidit pueris in p̄ma etate. Lingue āt eoru₃
nō p̄ñt claudē epiglotū: ⁊ ſic ifrigidať pectꝰ ⁊ eiꝰ iſtr̄a:
⁊ cura eiꝰ ē cū eis q̄ ſunt ſic cibꝰ ⁊ medicina. Iſti. n. non
debēt curari cū forti vl vehemēti medicina. S₃ accipe
amigdalas dulces piſta ⁊ ꝯfice cū aq̄ feniculi ⁊ coque
cū ea: ⁊ ꝓpina puero ſero ⁊ mane. Aut accipe aquā fe
niculi ⁊ miſce cū lacte ⁊ da puero. ¶ Et ſi cū tuſſi fue
rit aſpitas ⁊ ſiccitaſ. accipe ſemē citonioꝝ ⁊ reſolue cū
aq̄ calida ⁊ extrahe viſcoſitatē. coq̄ ſup ignē cū penidijs
⁊ oleo amig. ⁊ da. ⁊ ſi fuerit calor miſce ſuccū maligra
nati dulcis. ¶ Medicamē ad tuſſi₃ pueroꝝ cū calore.
Reci. papaueris albi: dragagāti. añ. ʒ. ſ. ſeis cucumer̄
ʒ. i. Cōfice cū aq̄ ďcoctōiſ ſebeſtē. ¶ Aliđ ad tuſſi₃ pue
roꝝ. Reci. paſſas ſine arillis fac bulire vaſe ferreo: ſed

caue ne

caue ne aduraꝛ pista ⁊ misce tm̄dē penidioꝝ: ⁊ da puero sero ⁊ mane ad modū nucis. ¶ Aliud ad tussiꝫ frigidā. Accipe myrrā ⁊ misce cū melle ⁊ cuꝫ oleo amig. ⁊ ꝓpina. ¶ Et si pect⁹ pueri fuerit plectoricū accipe dragātū galbanū: añ mitte in vitello oui assati: ⁊ da. Et si acciderit strictura anhelit⁹ accipe se. lini pista cū melle: aut accipe se. bōbac] ⁊ ꝯfice cū vitello oui assati. ¶ Et si cū tussi fuerit flux⁹ vētris da sirupū mirti cū lacte coctū. Aut coq̄ dactilos cū farcacibus ⁊ lacte ⁊ ꝓpina.

¶ De pruritu ⁊ vesicis puerorum.

¶ Pruritus ⁊ vesice accidūt pueris in coxis ex acuitate vrine: ⁊ qn̄qꝫ accidūt diuersa vulnera in corpib⁹ pueroꝝ ex corruptōe lactis in stō pueri vł̄ i se. ¶ Ex illis āt vesicis q̄dā sunt albe q̄dā rubee: q̄dā nigre: ⁊ q̄daꝫ vehemt] doloris: ⁊ q̄dā pui: ⁊ si nigre fuerit cū febre significant mortē: ⁊ cura gn̄alis est vt p̄mo icipiat in correctiōe lactis ⁊ ponat pueꝝ in caldario pleno aq̄ cal̄a ad attrahēdū sup̄flua ab iteriorib⁹ ad exteriora ad sup̄ficiē cutis vel corporis: ⁊ da puero medicias ad expellēdū sup̄flua ab iteriorib⁹ ad exteriora ad sup̄ficiē cutis sui cōp̄is sic̄ ē ꝯcoctio dactiloꝝ aut ficuū cū aq̄ fenicl̄i. ¶ Et cū itellexeris ꝙ oēs sup̄fluitates sunt ex̄. balnea q̊tidie in aq̄ ꝯcoctiōis folioꝝ rosaꝝ ⁊ mirti hmōi. Cū āt puer exierit ab aq̄ vngaꝛ oleo rosato. ⁊ si vł̄nera fuerint sicca cū oleo violato. Si hūida ex mł̄titudie veneni pone desup̄ cerusam mixtā cum cera ⁊ oleo rosato. ¶ Et si affuerit prurit⁹ ⁊ puer trāsierit sex vł̄ septē menses ip̄ꝫ balnea p̊ in aq̄ ꝯcoctōis violaꝝ siccaꝝ ⁊ or. excorticati: maluauisci: fenugreci: feniculi: cucurbite: ꝫ nō vnges aliq̊ vnguento. ⁊ da nutrici succū fumiterre: mirabolanos: citri. ⁊ abstineat nutrix ab oib⁹ dulcib⁹ ⁊ salsis adurētibus sanguinē: ⁊ si acciderit i crure aliq̄ vulnera post balneū sup̄asp̄ge puluerē amidi spodÿ alkāne: rosarum myrre: ⁊ farinam ordei.

¶ De lumbricis puerorum.

¶ Nō opꝫ nos dare medicinas fortes pueris ad potandū ꝯ hāc passionē: sed eligem⁹ ex eis q̄ apponunꝛ ex̄. ¶ Medicamē ex̄hēs lūbricos ab intestinis. Accipe ciminū pista cū felle tauri recenti ⁊ pone ad vmbilicum. ¶ Aliud. accipe lupinos asininos. ʒ. i. alipiadi: ⁊ baccarū lauri. añ ꝯficianꝛ cū felle tauri recēti. ⁊ da q̊tidie ad bibēdū. ʒ. i. aut aquā sebestē: aut oleum oliue: aut comedat amigdalas dul.

¶ De iflatōe vł̄ eminētia vmbilici pueroꝝ:

¶ Eminētia vmbilici accit pueris qn̄ mł̄tū plāgūt: vel vociferāt: aut ex tussi magna: aut forte accit ex casu vel p̄cussiōe. ¶ Et cura ē vt accipias lupios ⁊ petias pāni linei: ⁊ cōburꝛ ⁊ ꝯfice cū vino ⁊ iterpōe stupas ⁊ pone sup̄ vmblicū: ⁊ si fuerit flexibilis cauterizeꝛ in circuitu vmblici: ⁊ nō i loco flexibili p̄p̄ tenuitatē cutis ⁊ si idigueris fortiorib⁹ medicinis pōe medicinas q̈s dicem⁹ i capł̄o crepature.

¶ De crepatura pueroꝝ.

¶ Jam dixim⁹ sup̄i⁹ q̊t modis accidit crepatura: sed mō nō idigem⁹. nisi medicinis pueris nec̄arÿs. ¶ Empł̄ꝫ valēs crepature pueroꝝ. Reci. alumis aureos. xv. galle aureos. ÿ. teranꝛ ⁊ ꝯficiāꝛ cū vino q̊usqꝫ ispisseꝛ. ⁊ pone sup̄ locū ⁊ suppone spōgiā itinctā in aceto mixto cū aq̄ ⁊ cū ceciderit aliđ repōaꝛ. ¶ Aliđ leue ponaꝛ sup̄ pānū aliquē glutinū de corÿs: ⁊ sup̄ locū pōaꝛ: ⁊ p̄mitte quousqꝫ adhereat. ⁊ si ceciderit aliud reponatur.

¶ De lapide in vesicis puerorum.

¶ Lapis q gn̄aꝛ in vesicis pueroꝝ fac̄ strāguriā: dolorē magnū ⁊ tenuitatē vrine: ⁊ pruritū i v̊ga: ⁊ fōte erit v̊ga sp̄ erecta: ⁊ cura ei⁹ ē i balneis vt balnees pueꝝ q̊tidie i aq̄ cal̄a: ⁊ da ex ista medicina. ¶ Medicamē p̄uocās vrin ā: ⁊ frāgēs lapidē. Reci. olibani vnchē añ. ꝯfice cū melle: ⁊ deꝛ ad moduꝫ auellane mane ⁊ sero.

¶ Medicamē exp̄tū ad ḡuitatē lapidis ⁊ difficultatem vrie.

¶ Acci. septē nuces virides ⁊ pista cū cortice exteriori: ⁊ accipe māipulū vnū porroꝝ nō lotoꝝ: ⁊ ex̄he succū ex vtroqꝫ i vase vitreo ⁊ cola ⁊ da puero oi mane septē dieb⁹: ⁊ qn̄ ibit dormitū vnge v̊gā ⁊ testicl̄os oleo antiq̊ vł̄ oleo de ben.

¶ De relaxatiōe pueroꝝ.

¶ Relaxatio accidit pueris: vł̄ i vno mēbro vł̄ toto corpore: ⁊ ꝓhibet ip̄ꝫ ab ambulatiōe ⁊ motu: ⁊ ꝓuenit p̄p̄ viscosum hūorē relaxātē neruos. ¶ Et cura ei⁹ ē si nō fuerit nālis vt des nutrici sirupū factū de medicis sbtilib⁹: ⁊ sit eius cib⁹ sicc⁹: sic̄ res assate ⁊ nō comedat lac nec carnes duras: ouinas: nec pisces: nec vinū limphatū: ⁊ añqꝫ lacteꝛ puer ponaꝛ in balneo: ⁊ inūge ei⁹ iuncturas cū oleo de costo vł̄ ꝺ castoreo: ⁊ vtaꝛ q̊tidie isto electuario. ¶ Electuariū qđ cōposuit Gal̄. cuidā puero q patiebaꝛ spasmū i toto corp̄e. ¶ Reci. mētastri rosa. cinamomi. masticis. fu. meu. ameos. doronici. zedoarie. gariofiloꝝ añ. aureū vnū. sandaloꝝ ligni aloeꝫ. añ. ʒ. i. musci. ʒ. ſ. vnge oēs medinos balsamo: ⁊ ꝯfice cum melle: ⁊ da q̊tidie q̄rtā p̄tē. ʒ. i. vel. ſ. ⁊ si spasm⁹ fuerit in toto corpore: pōe sup̄ spōdiles dorsi empł̄ꝫ euforbÿ. qđ sic fit. Accipe cere. ℥. i. euforbÿ. ʒ. i. olei qđ suffic̄ ⁊c̄.

¶ Impressum Venetÿs per Joannem ⁊ Gregoriū de Gregorÿs fratres. Anno domini. M. cccc. die. xvÿ. Feb.

¶ Explicit Fasciculus medicine in quo continentur: vꝫ.

